blasco ibáñez

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
APARIȚII RECENTE

Nr. 1480. H. Ch. Andersen, **Fetița cu chibrituri**. Poveşti de Crăciun, 248 pag., 15.000 lei;
Nr. 1481-1482. Z. Ornea, **Junimea şi junimismul,** 2 vol. (Cultură generală), 408 + 416 pag., 20.000 lei;
Nr. 1483. Costache Olăreanu, **Vedere din balcon.** Scene, povestiri, ficțiuni, 294 pag., 10.000 lei;
Nr. 1484. Martha Bibescu, **Papagalul verde,** roman, 184 pag., 10.000 lei;
Nr. 1485. Alexandru George, **Clepsidra cu venin**, povestiri, 374 pag., 10.000 lei;
Nr. 1486. Radu Cărneci, **Heraldica iubirii,** poezii şi poeme, 360 pag., 15.000 lei;
Nr. 1487. Mark Twain, **Aventurile lui Tom Sawyer**, roman, 300 pag., 15.000 lei;
Nr. 1488-1489. W. Reymont, **Comedianta**, **Frământări**, romane, 2 vol., 358 + 436 pag., 30.000 lei.

Titlurile notate cu x sunt epuizate.
Cărțile din Biblioteca pentru toți pot fi obținute direct de la sediul Editurii Minerva, Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, Bucureşti, telefon/fax 222.48.23.

Cărțile solicitate de dv. pot fi trimise şi ramburs, prin poştă, la adresa indicată de dv.; cheltuielile poştale sunt suportate de editură.

ISBN 973-21-0584-4
ISBN 973-21-0583-6

1491

VOL. I-II, lei 30 000

editura minerva

BIBLIOTECA ALEPH

1491

fondată în 1895 bpt serie nouă

blasco ibáñez

în căutarea marelui han

(Cristofor Columb)

* *

blasco ibáñez

CLUBUL CĂRȚII DIGITALE

Pentru această versiune toate drepturile Rezervate Editurii Minerva (B. P. T.)

I.S.B.N. 973-21-0584-4
I.S.B.N. 973-21-0583-6

vicente blasco ibáñez
în căutarea marelui han
(Cristofor Columb)

**

ROMAN

TRADUCERE, PREFAȚĂ, TABEL CRONOLOGIC
ȘI NOTE DE MIRELA PETCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1999
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Ilustrația copertei de DUMITRU VERDEȘ

Vicente Blasco Ibáñez
En busca del Gran Kan,
Editorial Prometeo, Germanias 33.
Valencia, España, 1929

PARTEA A DOUA

DOMNUL MARTIN ALONSO
(Continuare)

VI

În care pajul de mătură Fernando Cuevas se vede grabnic vindecat de rău de mare, învață să cînte orele, ascultă interesante istorii și promite să omoare pe cineva.

Primele ceasuri de navigație îi oferiră lui Fernando Cuevas bucuria noutății. Se ducea dintr-un capăt în altul al navei, arcuindu-și instinctiv picioarele, apăsînd cu degetele de la picioare în scîndurile punții, lăsîndu-și corpul să urmeze mișcarea corabiei, cînd se balansa sub greutatea velaturii întinse.

În zilele precedente se gîndise de multe ori cu neliniște la viața complet nouă, care avea să înceapă pentru el. Acum, trăgînd din plin în piept aerul sărat și răcoros și urmărind cu ochii marșul celor două caravele, *Niña* alături de navă, *Pinta,* în față și la mare distanță, fiind cea mai rapidă, crezu că trecuse printr-o brutală zgâlțâitură, în puține ore, de la adolescență la maturitatea bărbătească.

Nu avea pentru moment nici o treabă urgentă, fiindcă se mai păstra curățenia făcută cu o zi înainte. De pe teuga provei, sau plimbîndu-se printre grupurile de marinari așezați pe puntea de la prova, privea spre duneta de la pupa, unde călătoreau, împreună cu căpitanul general al flotilei, toți ataşații aflați în serviciul său. Dorea s-o vadă pe Lucero și reușea adesea, căci pajul lui *don* Cristofor umbla încoace și încolo prin încăperile roof-ului, ocupat cu aran-jarea bagajului stăpânului, scoțîndu-l din lăzi și saci.

Așa sosi ora amiezii, pe care trebuiau s-o anunțe pajii, cu chemările lor: „Masa, masa!" Fernando râse pe ascuns, auzind

vocea subțire a lui Lucero, strigând astfel la pupa, pentru a-i chema la masă pe căpitanul general și intimii săi.

La prova și pe puntea provei alți paji de mătură, colegi de-ai lui, dădură același strigăt ca să vină în grabă marinarii.

– A fost strigarea mesei, țipau vesel mulți dintre ei.

Și toți marinarii de la prova se așezară pe jos formând diverse grupuri, condus fiecare dintre acestea de contramaistru, de paznic, de tunar sau de călăfătuitor.

Unii se așezau cu picioarele sub ei sau cu picioarele întinse, alții rămâneau pe vine, alții preferau să mănânce aplecați într-o parte și, după rugăciune, își scoteau cuțitul care le servea drept furculiță.

În ciuda faptului că era vineri, echipajul n-avea să mănânce iahnie de bob, fiartă în apă cu sare, hrana zilelor de post. Pentru a sărbători începutul călătoriei, aburea în numitele *gabatas,* mari străchini de lemn, o tocană de carne proaspătă cu orez. În fiecare grup, un paj dădea roată cu un chiup enorm de lemn, numit „bătaie", plin cu vin și din el turna într-un recipient, tot din lemn, rotund și turtit, pe care fiecare marinar îl păstra ca proprietate personală și poreclit „pesmet".

Proviziile erau proaspete. Mâncarea era la fel ca pe uscat și mai abundentă decât cea pe care marinarii o găseau la ei acasă. Vinul încă nu era botezat. Chelarul se putea arăta generos cu porțiile. Toate astea, împreună cu vremea bună și briza favorabilă ce făcea să meargă cu iuțeală corăbiile, ofereau oamenilor veselia optimistă a unei bune digestii.

Fernando mâncă împreună cu alți paji, după ce terminară marinarii și mușii. Porția lui era egală cu a bărbaților. Primiră biscuiți întregi, pesmeți ce se mențineau încă apetisanți și crocanți datorită prospețimii lor. Pajii care navigaseră își aminteau de acea *mazamorra,* pe care erau nevoiți să o mănânce la sfârșitul oricărei călătorii, resturi de pesmeți fărâmițați și vechi, firimituri care se

amestecau uneori cu paie scoase din saci, ploşniţe moarte sau excrement de şobolani.

După această primă masă, abundentă şi gustoasă, când Fernando se simţea mai vesel privind spre roof-ul de la pupa, totul se schimba dintr-odată pentru el. Începură să-i joace în faţa ochilor persoane şi obiecte, descompunându-se în mai multe cópii; începu să vadă totul gri, de parcă venise noaptea, soarele fiind încă foarte sus. I se păru că Lucero, apărută scurt timp în uşa roof-ului, pălea şi-şi dădea ochii peste cap, ca şi cum tocmai ar fi primit o lovitură mortală, apoi îşi duse o mână la gât şi dispăru. El simţea la rândul său o asemenea ameţeală, încât privi cu indiferenţă fuga neliniştită a lui Lucero.

Îi ţiuiau urechile, simţea o dorinţă irezistibilă de a se culca chiar acolo, pe scândurile punţii. Un paj care navigase mult, îşi bătu joc de el.

– Andújar, te văd verde ca o măslină. Ai rău de mare.

Printre muşii corăbiilor exista o tendinţă, deja tradiţională, de a dispreţui numele de familie, desemnându-se unii pe alţii cu porecle sau cu locul naşterii lor. Pentru oamenii de pe *Santa María* noul paj era Andújar.

Suferi greţurile chinuitoare ale răului de mare agăţat de o frânghie, cu capul peste bord, trimiţând mării resturile digestiei sale şi atât de cumplită îi fu slăbiciunea, încât sfârşi prin a se desprinde de acel sprijin, prăbuşindu-se pe punte, unde rămase ca mort.

Veni în grabă paznicul, protestând cu voce tare la această întâmplare care n-avea nimic extraordinar, dar atenta la curăţenia lemnăriei recent măturate.

– Să-l ducă în dormitorul de la prova. Acolo va dormi cel mai bine acest om de uscat şi nu ne va murdări casa. Uite cui să i se întâmple să ameţească pe un timp atât de frumos!

Îl duseră pe sus şi când îl lăsară să cadă pe salteluţa lui, crezu că se prăbuşeşte prin propria sa gravitaţie într-o prăpastie neagră,

fără fund, cu voluptatea anestezică de a nu mai fi, eliberându-se de orice senzație, la fel de plăcută pe cât de dureroasă.

Rămase astfel ore în șir și, deschizând din nou ochii, văzu întuneric în jurul său. Ridică puțin capul, reușind să distingă flacăra palidă a unei lumânări de seu închisă într-un mic felinar, acolo, în fundul dormitorului marinarilor. Se simțea distrus de slăbiciune. I se păru cea mai mare dintre plăceri să rămână întins, fără să-și miște corpul. De-ar rămâne așa mereu, mereu, până la sfârșitul călătoriei!

Auzi în depărtare un cor de voci bărbătești. Era *Salve* cântată pe înserate de toți de pe navă. Fără îndoială, terminaseră cina, ca totdeauna înainte de a se înnopta, ca să se evite lumina artificială. Amintirea străchinilor cu mâncare deșteptă în el amețeli și crampe stomacale. Apoi urmă, cu ochii închiși, lenta balansare a dușumelei de scânduri, pe care era întinsă salteluța lui.

Era ca un leagăn, a cărui mișcare suavă făcea mai plăcută odihna. Se bucură în gând la ideea că avea să doarmă așa toată noaptea, toată noaptea!... slăbit, dar cu măruntaiele complet curate, gustând fericirea melancolică a bolnavului în plină convalescență.

Și chiar în acel moment urechile sale percepură tremurul scândurilor din apropiere sub niște pași din ce în ce mai apropiați. Vocea unui paj zise aproape de el:

– Andújar, sus! E rândul nostru să stăm de veghe.

Știa bine că veghea era paza și că asta dura trei ore; dar i se păru ceva nemaipomenit, împotriva tuturor legilor lui Dumnezeu și ale oamenilor, să-i vină cu asemenea propunere, fără a se uita la starea lui. Și deoarece colegul său repeta chemarea, îi întoarse spatele, afirmând că nu se gândea să se ridice chiar de-ar veni să-i ordone însuși căpitanul general.

Pajul se îndepărtă și puțin după aceea începu să se zguduie lemnul sub un pas sonor și energic. Era Gil Pérez, paznicul, care sosea strigând cu indignare:

– Dar tu crezi, june-prim, că eşti la tine acasă, la doamna maică-ta şi că o să-ţi dăm supă de vin?... Sus, pe Sfântul Fernando! Trebuie să faci prima ta veghe la pupa.

Fernando protestă cu voce leşinată. Îi era imposibil să se supună; prefera să-l lase să moară singur. Cu voinţa slăbită credea că e imposibil să se ridice, ori să facă vreun pas pe acel pământ mişcător.

Gil Pérez dădu un ordin. Era obişnuit cu aspra manevrare a pajilor şi muşilor, impunându-şi voinţa în faţa tinerilor capricioşi şi zurbagii.

– Luaţi-l pe copilul ăsta! ordonă câtorva flăcăi, dintre cei aflaţi la ordinele sale şi care îl urmaseră râzând, ca să vadă cum îl trata pe novice.

Fernando simţi pe unul din picioare o anume strângere circulară ca un nod, ca şi cum un şarpe cu pielea aspră şi usturătoare s-ar fi încolăcit pe el. Imediat fu târât de pe salteluţă. Oamenii ăia glumeţi făceau o distracţie din nefericirea lui şi cântau în cadenţă, trăgând de el în ritmul cântecului, ca atunci când înălţau velele sau strângeau un cablu.

Cel care făcea pe vătaful grupului recita versurile unui cântec cadenţat, în limba hibridă sau „levantină", comună tuturor marinarilor din Mediterana.

Oh, Sfântul Petru – bărbatul,
Oh, la Roma – e iertatul.
Oh, Sfântul Pavel – tovarăşul său
oh, să se roage – pentru noi lui Dumnezeu
oh, pentru noi – navigatori
oh, în lumea asta – Suntem atâţia...

Şi la fiecare vers răspundeau ceilalţi „oh, oh, oh", trăgând în acelaşi timp de frânghie şi târându-l pe cel ameţit.

Astfel se văzu afară din dormitor, după ce se izbise în brutala lui alunecare de taburetele şi paturile din încăpere. Pe urmă, fiind

târât pe punte sub cerul liber, prospeţimea nopţii îl înviorâ. Îl durea piciorul, de parcă i-ar fi fost smuls într-una din smuciturile alea crude. Se lovi la cap de una din rolele cu cablu şi trebui să-şi întindă mâinile ca să nu se taie la frunte în afetul unuia din tunurile uşoare cu care erau dotate laturile navei.

Acest leac brutal îl făcu să-şi revină.

– Mulţumesc, domnule Gil Pérez! strigă. Lăsaţi-mă să mă ridic şi-mi voi face veghea, cum este reglementar.

Paznicul, care, încrezător în experienţa lui, aştepta o asemenea rugăminte, dădu ordin să se slăbească laţul care strângea piciorul pajului, iar acesta, sprijinindu-se de braţul vânjos al bătrânului marinar, putu să-şi recapete verticalitatea.

Fernando sfârşi prin a-şi admira noua vigoare. Se simţea cu forţele slăbite, dar cu o voinţă robustă. Teama că s-ar repeta energica vindecare îi alungă pentru totdeauna necazurile şi greţurile răului de mare.

Paznicul îl instală la pupa, alături de celălalt paj, ca să vegheze împreună clepsidra timp de trei ore. Acea clepsidră era ceasul cu nisip care măsura timpul lăsând să se scurgă conţinutul dintr-un vas în celălalt, în decurs de jumătate de oră. Obligaţia celor doi păzitori era să nu piardă din vedere scurgerea nisipului şi să miște aparatul când „se înfunda", adică atunci când firele de nisip blocau gâtul strâmt.

Tovarăşul lui Cuevas îi explică ce trebuie să facă. Mai întâi, pe înserate, trebuiau să aducă lumină din vatră ca să aprindă candela de la habitaclu. Această lumină, care îi permitea timonierului să corecteze direcţia după indicaţiile busolei, îi ajuta, de asemenea, pe cei doi paji să observe buna funcţionare a clepsidrei.

Obiceiul era ca, la începutul gărzii lor, unul din ei să cânte, pentru a-şi anunţa prezenţa:

Binecuvântat fie ceasul când Dumnezeu se născu,
Sfânta Maria, care viață îi dădu
Și Sfântul Ioan care-l botează.
Garda e luată;
Clepsidra cerne.
Bun drum vom avea,
dacă Dumnezeu o vrea.

Când nisipul își sfârșea curgerea în partea de jos a ceasului, marcând trecerea unei jumătăți de oră, unul dintre paji cânta din nou cadențat, dar cu voce tare, ca să fie auzit de la celălalt capăt al navei:

Bună e cea care se duce,
Mai bună cea care vine;
Una e deja trecută
Și a doua cerne,
Și mai mult va cerne,
Dacă Dumnezeu o vrea.
Măsoară și trece
Ca bun drum să facă
De la prova, cu grijă și bună pază!

Iar cei de la prova răspundeau cu un strigăt sau o bombăneală, ca să dea de înțeles că nu dormeau.

La miezul nopții, pajii păzitori ai clepsidrei îi chemau pe marinarii care intrau de veghe, ca să-și facă garda sau cartul până în zori, strigând astfel:

– La cart, la cart, domnilor marinari în nume de bine! La cartul gărzii, domnule pilot, că s-a făcut vremea! Haide, haide, haide!

Cuevas petrecu prima lui gardă într-o plăcută inactivitate. I se părea că este altul decât cel care, cu câteva ore înainte, zăcea inert, fără voință, dorind să moară în dormitorul marinarilor.

Unica lui preocupare în clipa de față era să nu adoarmă și pentru asta vorbea cu glas foarte încet cu celălalt paj, flăcău curios și iscoditor, la curent cu toate de pe *Santa María* și chiar de pe celelalte două corăbii.

Timonierul, la mică distanță de ei, stătea tăcut, parcă ignorând prezența lor, cu ochii la habitaclu și mișcând echea cârmei din când în când, ca să rectifice direcția.

Tovarășul lui Cuevas îi tot răspundea la întrebări, iar alteori vorbea de unul singur, ca să-și convingă colegul că îi știa aproape pe toți cei care mergeau în această riscantă călătorie.

La ordinele domnului Juan de la Cosa, șeful de echipaj de pe *Santa María,* erau Sancho Ruiz de Gama, pilot galician și Chachu din Biscaya, contramaistrul. Veneau, pe urmă, repartizați pe cele trei corăbii, un vraci – Maestrul Alonso; un chirurg – Maestrul Juan și un Maestru Diego, spițer sau botanist, pe a cărui pricepere se bizuia mult *don* Cristofor pentru ca, odată ajunși pe meleagurile Marelui Han, să examineze plantele și arborii cu scopul de a le recunoaște pe cele ce produc prețioasele mirodenii ale Asiei.

Personajele cele mai importante, prin misiunea lor onorifică, călătoreau pe *Santa María,* și dormeau la ora aceea sub puntea pe care umblau, adică în roof-ul pupei.

Cavalerul Diego de Arana, dintr-o familie din Córdoba, bun prieten al căpitanului general, era aprodul cel mare al flotei și-l avea în subordine pe Diego Lorenzo, aprodul secund, care se îmbarcase pe una din caravele. Domnul Rodrigo de Escobedo era notarul, care trebuia să certifice toate luările în posesiune în numele regilor Spaniei, când aveau să se descopere insule, pe care nu le cucerise mai înainte Marele Han. Un locuitor din Ronda, domnul Rodrigo Sánchez de Segovia, era supraveghetor regal, sau însărcinat să încaseze și să păstreze pentru Alteţele Lor a cincea parte din ce se câștiga în această descoperire.

Pajul vorbea despre el cu mare respect, crezându-l un curtean dintre aceia care-i însoţeau pe regi în permanentele lor călătorii prin Spania. Îi inspira încă şi mai mare veneraţie domnul Pero Gutiérrez, singurul care mergea în această călătorie în calitate de pasager, fără vreo obligaţie sau însărcinare, pur şi simplu ca prieten cu *don* Cristofor, pe care îl trata cu un anume aer de încredere ca de la egal la egal. A fi chelar de salon al regilor i se părea acestui băiat una dintre demnităţile cele mai înalte. Dar Fernando îl ascultă cu nelinişte când veni vorba despre Gutierrez, simţind cum se deşteaptă în sinea lui acea antipatie pe care i-o inspirase numitul personaj de când îl văzuse pentru prima oară la Sevilla.

De asemenea, în echipajul de pe *Santa María* mai era un mus, un oarecare Castillo, argintar sevilian, care-şi zicea mare verificator de metale şi pe a cărui abilitate se bizuia *don* Cristofor pentru a aprecia valoarea enormelor cantităţi de aur ce-i aşteptau în ţinuturile Marelui Han. Alt personaj de mare consideraţie era Luis de Torres, evreu „convertit", care vorbea multe limbi şi era adus de căpitanul general pentru a servi de interpret la prima solie pe care ar fi trimis-o faimosul „Rege al regilor", îndată ce ar fi atins coastele Asiei.

Terminându-şi Cuevas straja la miezul nopţii, aşteptă ca tovarăşul lui să se îndepărteze spre salonul provei în căutarea salteluţei sale. El, obişnuit cu întunericul, se ţinu aproape de roof-ul pupei şi cuteză să se strecoare într-o încăpere ce servea de dormi-tor comun şi de sufragerie tuturor privilegiaţilor care locuiau în această parte a navei.

Auzi o respiraţie uşoară şi cadenţată ce părea să vină de la picioarele lui, ceea ce-l făcu să se aplece, recunoscând-o pe Lucero adormită pe două saltele aşezate lângă uşa cabinei lui *don* Cristofor.

Falsul paj îi vorbise, înainte de a pleca din Palos, despre acest hatâr pe care dorea să-l solicite stăpânului său. Sub pretextul să poată da fuga cât mai repede la chemările sale din timpul nopţii, reuşise s-o lase să doarmă lângă uşa lui, în afara salonului pupei, unde dormeau majordomul şi alţi marinari de serviciu.

Fernando îi atinse fruntea şi mâinile cam reci. Ghici că suferea de rău de mare, ca şi el înainte de a-i fi aplicată cura brutală a paz-nicului. Trebuia s-o lase cufundată în somnul profund, care şi lui i se păruse, cu câteva ore în urmă, o stare de perfectă fericire.

– Lucero! Biata mea Lucero! zise cu un glas ca un murmur.

Fata rămase nemişcată şi el îi sărută în tăcere fruntea transpirată şi îngheţată, gura cu gust acid după vărsăturile provocate de răul de mare şi se îndepărtă, în căutarea patului său din salonul provei, dormind restul nopţii cu un somn normal.

Înainte de a ajunge în Canare, se obişnuise să îndeplinească toate îndatoririle noii sale vieţi marinăreşti. Uneori se delecta auzindu-şi propriul glas, în timp ce cânta chemările la masă, salutarea zorilor sau vegherea clepsidrei.

Vorbea cu chelarul, om totdeauna politicos la vorbă, dar căruia îi făcea, pînă la urmă, pe plac, pentru a obţine de la el porţiile cele mai mari din grupul pe care îl servea la ora mesei. Intervenea, de asemenea, pe lîngă aprodul de apă ca să-i dea raţiile întregi. Mare parte din alimente erau sărate, iar una dintre cele mai mari pedepse ale vieţii marinăreşti de atunci era că apa li se dădea cu porţia, ca şi cum ar fi fost o licoare preţioasă. De asemenea, cădea în grija lui ca vinul marinarilor de la prova pe care îi servea el, să nu fie prea botezat de către ajutorul chelarului, însărcinat cu această împărţire.

Cei din grup îi mulţumeau pajului Andújar pentru grijă, permiţându-i ca în orele de odihnă să se aşeze între ei pe punte, ca un adevărat marinar.

În primele zile, flotila navigă cu vânt favorabil şi mare liniştită, echipajul navei petrecând cele mai multe ore grupat pe puntea de la prova, fără ca glasul căpitanului de vas sau fluierul lui Chachu să-i cheme la vreo treabă extraordinară. Cei mai în vârstă povesteau istorii de demult, toate pe potriva lor şi despre mările pe care navigaseră.

Un basc, Domingo de Lequeitio, din vechiul echipaj de pe *Marigalante,* descria ascultătorilor săi, în majoritate andaluzi, cum cei din ţinutul său pescuiau de multe secole balene în apele Cantabricei. Regii Catolici le dăduseră acel privilegiu şi bărbaţii din fiecare parohie de pe coasta bască ieşeau în largul mării în luntrii cu mulţi vâslaşi. La început, nu exista nici un fel de reglementare pentru astfel de pescuit. Toate ambarcaţiunile se avântau într-o îndrăzneaţă rivalitate, dorind fiecare să ucidă cetaceul, iar acesta, înconjurat de luntrii, la fiecare mişcare a cozii făcea ca multe din ele să se scufunde, azvârlindu-le ca o ploaie de vâsle răzlețe şi de oameni. Pe urmă, o ţidulă a regilor hotăra pescuitul de balene, dând dreptul la participare egală tuturor marinarilor din aceeaşi parohie, fiind doar o singură luntre cea care, pe rând, arunca harponul ucigaş. Regele Castiliei avea dreptul, de la fiecare balenă, la o felie de la cap la coadă. După aceea, pescarii au convenit, pentru a evita asemenea masacru, să dea în întregime regelui prima balenă pescuită în toţi anii.

Acum cetaceele rămâneau în mările Nordului, coborând mai rar spre coastele Cantabricei, dar cei din Biscaya şi din Asturii mergeau să le caute mai sus de Anglia. Domingo de Lequeitio, care şi-a petrecut tinereţile în această vânătoare maritimă, povestea cum în satul său şi în cele vecine, pescarii basci foloseau, drept taburete, vertebre de balenă, iar gardurile curţilor lor aveau drept ţăruşi coastele albe ale animalului, care încă asudau ulei.

Ca să nu fie mai prejos, marinarii andaluzi povesteau aventuri teribile şi totodată groteşti, din călătoriile lor pe mare de-a lungul coastelor Africii, exagerând pericolele prin care trecuseră.

Pedro de Lepe, bătrân marinar ce navigase pe numeroase caravele şi nave, povestea cum erau aceste călătorii făcute fără autorizaţie, în ţinuturile din Guineea, păcălind pe portughezii care se considerau acum stăpâni ai pământurilor din Africa, în virtutea tratatelor cu monarhii

Spaniei, deşi la început catalanii şi andaluzii fuseseră primii care cumpăraseră aur de la negrii africani.

Ancorau departe de San Jorge de la Mina şi de alte manufacturi ale regelui Portugaliei. Acesta dăduse ordin să fie aruncaţi în apă toţi albii care, fără autorizaţia sa, veniseră să facă negoţ în Guineea. Deabia ancora o navă în faţa coastei pustii că şi începeau să răsune mugete de cochilii şi strigăte de înştiinţare în pădurile din interior. Triburile îşi dădeau de ştire despre sosirea europenilor şi, la scurt timp, venea în grabă regele lor aducând puţină pulbere de aur, mirodenii, pene, piei de leu şi, mai ales, sclavi negri, care apoi se puteau vinde în porturile din Maroc sau la piaţa din Sevilla.

– Eu mergeam cu căpitanul Pero Cabrón, acelaşi care îi scoate acum pe evrei din Spania, şi regele negru al ţinutului îi ceru, într-o zi, să ia masa împreună, la el acasă. Căpitanul acceptă invitaţia şi fu avertizat de cei care cunoşteau obiceiurile acelor ţinuturi să nu mănânce de fel carne, ci doar fructe şi pâine, căci toată carnea de la ospăţ era carne de fiinţă omenească, de negri, cum se obişnuieşte acolo; şi ca dar de preţ îi păstrau un sfert de copil, care cred că avea cam cinci-şase luni, foarte gras, ca un ied fript, cu mână şi degete. Se jură de multe ori domnul Pero, ca bun creştin, că văzând aşa ceva a crezut că-şi varsă maţele; dar Dumnezeu îi insuflă mare curaj şi când regele negru îi zicea: „Mănâncă, de ce nu mănânci?", el răspundea: „Pentru că i-am promis lui Dumnezeu să nu gust carne până n-o să mă întorc pe meleagurile mele şi n-o să mă văd eliberat de treburile mării, şi astfel nu mănânc decât fructele uscate pe care le am pe navă". Şi regele ceru să i se aducă fructe şi astfel au stat multă vreme până când a venit ora să se întoarcă pe navă.

Înainte de plecare, Alteţa neagră îi arătă cu mândrie o încăpere din locuinţa sa care-i servea drept cămară, unde avea peste cincizeci de sferturi de negri, atârnaţi şi săraţi sau conservaţi, după priceperea şi gustul său, iar în alte cârlige caltaboşi şi cârnaţi; greaţa căpitanului nostru fu atât de mare, că aproape îşi vărsă

măruntaiele chiar acolo, şi regele zise curtenitor: „Iacă n-am putut să-ţi ofer mai mult la masă din cauza promisiunii faţă de Dumnezeul tău, ia-ţi o pereche din ciozvârtele astea ca să le mănânci când o să ajungi în ţara ta; o să-ţi placă mult, fiindcă sunt foarte bine preparate. Să nu te temi c-o să-ţi facă rău". Şi-i dădu cam o duzină din cele mai bune jamboane şi cârnaţi, iar Pero Cabrón se prefăcu a-i mulţumi şi le luă pe corabie, Dumnezeu ştie cum şi, întinzând velele, primul lucru pe care-l porunci fu să se ia ciozvârtele cu vârfurile unor ostii şi să fie aruncate în mare. Şi ciudat a fost că negrii cumpăraţi, pe care îi duceau la bord pentru a-i vinde, au început să strige că ar fi minunat dacă le-am da lor să mănânce aceste ciozvârte în loc să le aruncăm în apă. Ei au acest obicei al cărnii de om, aşa cum noi ne hrănim cu vacă, batal şi foarte gustoasele jamboane de porc.

Marinarii din grup îl ascultau pe fostul marinar din Guineea, gândind în sinea lor dacă nu cumva aceeaşi tradiţie gastronomică o să le iasă şi lor în cale, în acele ţări cu mari bogăţii, pe care aveau să le descopere.

Unii ascultători, care aranjaseră încărcătura, credeau că e posibil aşa ceva, ţinând cont de anumite provizii făcute de căpitanul general, la fel ca şi cele care se foloseau în timpul târguielilor din Guineea.

Don Cristofor fusese acolo, văzând cum făceau portughezii comerţ cu negri. Le dădeau clopoţei, bonete roşii, paiete, cuţite, bucăţi de fier, coliere din mărgele multicolore, în schimbul produselor ţării. Corsarii spanioli adăugau la aceste articole fildeşuri luate de pe coastele insulelor Canare, enorme scoici producătoare de perle, pe care războinicii negri şi le aşezau pe piept sau le atârnau peste partea de jos a pântecului. Columb încărcase pe cele trei corăbii o considerabilă cantitate din aceste articole, cu speranţa de a le putea utiliza făcând troc cu locuitorii insulelor Asiei, insule pe care le vor întâlni, cu siguranţă, înainte de a ajunge pe domeniile Marelui Han. Important era ca aceşti oameni în

căutarea cărora se duceau, să nu aibă aceleaşi gusturi culinare ca şi negrii din Guineea.

Un mus, pentru a face uitată scârba produsă multor ascultători de povestea cu ospăţul regelui negru, vorbea despre minunatele insule din Asia. Ştia câte ceva despre ele de la un *alfaquí,* pe care îl cunoscuse la Ceuta, un fel de sfânt mahomedan, care fusese în două pelerinaje la Meca şi cunoştea descrierile unui călător arab numit El Edrisi.

Acolo în Asia, unde se duceau, puteau întâlni insule atât de pline de bogăţii, încât maimuţele şi câinii purtau coliere din aur. Acel El Edrisi numea amintitele insule Uac-uac, din pricina unor copaci care alcătuiau acolo întinse păduri, copaci ce strigau sau lătrau, făcând „uac-uac" către oricine punea pentru prima oară piciorul în apropierea lor. Aceşti copaci „uac-uac" aveau atârnate de crengi, în primul rând multe flori şi apoi, în loc de fructe, frumoase fete, toate fecioare, care erau marfă bună ca să te foloseşti de ea sau ca s-o vinzi pentru haremuri.

Englezul şi irlandezul din grup rămâneau tăcuţi, ascultând. Tallarte de Lages, englezul, se exprima cu mare greutate şi nu înţelegea mare parte din ce vorbeau tovarăşii lui; Pedro de Lepe stăteau pe podea, cu picioarele întinse, bustul foarte ridicat, chipul grav şi imobil, privind cu coada ochiului spre cel ce vorbea în dreapta; apoi, în acelaşi fel, spre cel ce răspundea din stânga şi, din când în când, încuviinţa cu mişcări din cap şi un muget surd, tot ce se spunea, deşi nu înţelesese prea mult.

Guillermo Ires vorbea mai bine spaniola, dar îi plăcea să păstreze o tăcere reflexivă, dovedind, apoi, prin vorbe răzleţe, uşurinţa cu care înţelegea tot ce se petrecea în jurul său, ghicind, pe deasupra, şi multe lucruri negrăite.

Din prima zi a călătoriei ceva îl preocupa pe irlandez, făcându-l să se depărteze de multe ori de grup. Doi muşi şi un

bătrân marinar aveau fiecare câte o chitară şi era ciudat că trecuseră atâtea ore fără să răsune pe roof-ul provei zumzetul acelor instrumente.

Rezemat pe coate de roof-ul pupei, *don* Cristofor asculta plăcut impresionat această muzică ce-i amintea străzile Córdobei şi iluziile amoroase ale uneia din cele mai bune perioade din existenţa sa. Câţiva muşi cu voce frumoasă, cu capul ridicat şi gâtul încordat, răspândeau în atmosfera marină melodia tremurătoare şi prelungă a cântecelor maure, adoptate de poporul andaluz.

Irlandezul da târcoale instrumentiştilor cu un aer preocupat, admirând muzica şi dorind, în acelaşi timp, să ajute la îmbogăţirea ei cu ceva propriu. Se dusese să-l caute pe călăfătuitorul navei, promiţându-i o parte din banii rămaşi de la înrolare în schimbul construirii unui fel de triunghi după proiectul său. Apoi discută cu cel mai bătrân dintre chitarişti ca să obţină câteva din corzile pe care acesta le luase ca rezervă. Şi în a patra după-amiază de călătorie pe mare, Fernando îl întâlni sus pe roof-ul provei, printre numeroasele role de cabluri şi cele două ancore, ocupat cu construirea unei harpe, treabă care-l ţinea concentrat şi cu capul în jos, fără să-i pese de cei care veneau să se aşeze în spatele lui, urmărind, în tăcere, lucrul mâinilor sale.

Numitul Andújar folosea toate ocaziile ca să se apropie de teuga pupei, ţinându-se pe lângă scări, privind înăuntrul încăperilor, tot mereu cu speranţa c-o să apară Lucero.

Într-o seară, după cină, în timp ce alţi marinari vegheau clepsidra, el, profitând de întuneric, se duse să se întâlnească cu falsul paj, aşezându-se amândoi la intrarea încăperii comune ce servea de antecameră lui *don* Cristofor.

Perdeaua de la uşă era dată la o parte din cauza căldurii [illegible] prima oară când pajul de mătură putea să vadă, pe îndelete, c[illegible] căpitanului general al flotilei. Lucero, care curăţa şi făcea ordine

zilnic în cabină, îi explica tovarăşului ei, cu glas încet, diversele particularităţi.

Pe pat se afla un *arambel,* nume dat draperiilor de postav pictat, aşezate pe pereţi sau în chip de baldachin pentru paturi. Acest *arambel* în culori vii înfăţişa o grădină cu flori de primăvară şi animale himerice căţărându-se printre plante. Lucero observa la stăpânul său un gust costisitor, asemănător cu al femeilor, pentru ţesături scumpe, bijuterii şi parfumuri. Pe masă ţinea diferite *almarrajas* – cumpărate la Sevilla şi Granada de la parfumierii mauri – sticluţe cu orificii laterale care serveau la răspândirea mirositorului conţinut. Erau parfumuri de portocal, de trandafir, de crin. Căpitanul general îşi impregna cu ele lenjeria, cărţile şi chiar şi hârtiile pe care scria.

Pe aceeaşi masă avea un volum legat în pergament, mare şi gros, în care îşi scria zilnic jurnalul de navigaţie. Abia trecute cele trei corăbii de pragul de nisip de la Saltes, Lucero îl văzuse intrând în cabină, deschizând cartea, încă albă, şi cu o pană de gâscă proaspăt tăiată desenă în partea de sus a primei pagini o cruce, iar dedesubt scrise *„In nomine Domine nostrum, Jesu Christi".* Şi în zilele următoare notase tot ce se petrecea pe corabie şi pe mare.

Fernando se ghemui când observă că don Cristofor nu se culcase încă şi umbla prin cabină. El şi umbra lui trecură de multe ori prin faţa uşii, dispărând când într-o parte, când în alta a acesteia. Un murmur slab îl însoţea în acest du-te-vino.

Tânăra continuă să-i dea explicaţii, cu glas încet, tovarăşului ei:

– Se roagă, ţine un *Tatăl nostru* în mână. În fiecare seară îşi spune rugăciunea înainte de culcare şi după-amiaza citeşte cartea de rugăciuni ca un popă. Uneori chiar cred că stă de vorbă cu Domnul răstignit, pe care-l ţine lângă pat. Asta cred că face, căci îl aud vorbind singur.

Cel ce se plimba se opri şi se aşeză până la urmă într-un jilţ din piele cu ţinte aurite, lângă masă. Fernando îl putu vedea acum

din față, din ascunzătoarea sa din umbră. Cele trei flăcări ale unei candele puse pe masă, pe care băiatul nu o vedea, păreau să-şi concentreze lumina lor roşiatică pe faţa bărbatului, făcând şi mai vie culoarea pielii sale, în mod normal roşcată şi mai albă coama părului său.

Capul cu frunte înaltă şi pometi proeminenţi proiecta o umbră enormă, ce acoperea o parte din cabină, ca şi cum ar fi fost a unui gigant.

Ochii erau întredeschişi, ca pentru a concentra mai bine gândul, împiedicându-l să-i scape. Clipiri uşoare făceau să-i licărească, în pupilele albastre o strălucire aurie. Această încremenire gânditoare li se părea maiestuoasă celor doi tineri, care-l spionau cu admiraţie.

– Aşa e în fiecare seară, continuă să şuşotească Lucero. Eu îmi închipui că la ceasurile astea vorbeşte în gând cu Dumnezeu, cerându-i sfaturi ca să ne călăuzească bine.

Şi cei doi paji, simţind dintr-odată o anume spaimă mistică, se îndepărtară de intrarea antecamerei, ca să nu-l mai vadă pe stăpânul lor.

Alte personaje din roof-ul pupei îi inspirau numitului Andújar sentimente mai puţin respectuoase. Îl ura, fără să ştie de ce, pe domnul Pero Gutiérrez, considerat de ceilalţi paji ca personajul cel mai important după căpitanul general. Mai târziu îşi dădu seama de motivul ostilităţii sale. Fostul chelar al regilor se servea de pajul prietenului său, *don* Cristofor, ca şi cum ar fi fost al lui, tratându-l cu instinctivă grosolănie şi răspunzând astfel, fără s-o ştie, urii pe care i-o purta Cuevas.

Majordomul linguşitor era de aceeaşi părere cu acest personaj pentru a-i fi pe plac şi îşi exagera violenţele faţă de plăpândul paj.

Stând de vorbă între patru ochi cu Fernando, ea se plângea de aceşti doi oameni.

Adevăratul ei stăpân se arăta întotdeauna bun, de o bunătate oarecum indiferentă, obsedat tot timpul de ideile lui, fără să-i pese,

de multe ori, de prezența lui Lucero, dar oricum era dispus să-și apere pajul, să-i răspundă cu asprime majordomului când acesta îndrăznea să se plângă împotriva lui. Acel bogat venetic, adăugat în ultimul moment expediției, era cel care o trata mai dur, presimțind parcă la micul servitor ceva anormal, care-l irita, deșteptându-i agresivitatea, iar Pedro Terreros părea să fie stăpânit de același simțământ.

Acești doi bărbați vulgari, neavând grijile permanente ale lui Columb, percepeau poate mai bine vicleșugul ascuns de falsul paj. Îl presimțeau fără să-și poată da seama exact despre ce e vorba. Agresivitatea lor era poate o interpretare tulbure a dorinței, în mod obscur excitată de această prezență feminină.

Fernando era preocupat de cei doi, ghicind un pericol, în special din partea lui Pero Gutiérrez. Pe Terreros îl lăsa pe planul al doilea, ca pe un simplu scutier al celuilalt personaj respingător. Și totuși, el era cel care-și permitea cele mai mari violențe cu plăpândul servitor.

Într-o zi, Fernando află de la celălalt paj că Pedro Terreros, invocând greșeli în serviciu, o pălmuise pe Lucero.

Nu însemnau ceva deosebit aceste pedepse la bordul unei nave și între bărbați. Dar el cunoștea cine era în realitate pajul instalat în roof-ul pupei. S-o lovească pe Lucero!

„O să-l omor, își zise Andújar, simțind născându-se în el voința unui neam neînduplecat în războaiele sale. O să-l omor, când om rămâne între patru ochi".

Și ciudat era că făcuse afirmația la singular, amenințându-l cu moartea pe majordom dar, în același timp, gândul îi era la chelarul saloanelor regale.

V

În care se povesteşte cum au trecut caravelele printre insule care n-au existat niciodată, cum se arătă Columb dezorientat, observând că harta sa şi Oceanul nu coincideau şi cum s-a văzut la un pas de moarte, într-o groaznică revoltă a marinarilor săi, inventată mulţi ani după aceea.

După patru zile de navigaţie, o veste se răspândi pe nava amiral.

– Cârma de pe *Pinta* a luat-o razna.

Asta voia să spună că timona caravelei sărise din chingi sau buloane, avaria fiind gravă, deoarece o împiedica să navigheze pe o direcţie fixă.

Fiind nava cu cele mai multe pânze şi cârmuind-o un atât de priceput căpitan precum Martín Alonso, *Pinta* mergea în faţă, cu mult înaintea celorlalte vase ale flotilei, acestea văzându-se în imposibilitatea de a-i da ajutor, din cauză că marea era foarte agitată.

Imediat, Columb, de felul său bănuitor, totdeauna dispus să vadă în jurul persoanei sale comploturi şi capcane, descoperi un motiv criminal în acea avarie, făcându-i responsabili pentru asta pe proprietarii ambarcaţiunii, Gómez Rascón şi Cristofor Quintero, care navigau pe ea ca simpli marinari. După cum discutase cu cei doi când se văzuse părăsit în Palos, înainte de sosirea lui Pinzón, deduse imediat, văzând-o pe *Pinta* de departe şi fără nici o legătură directă, că cei doi din Palos stricaseră timona caravelei lor, pentru ca astfel să nu-şi continue călătoria şi să se întoarcă în portul de origine.

Juan de la Cosa, auzind bănuielile şefului său, le contrazise cu bun simţ. Era absurd să crezi că aceşti doi oameni ai mării, ca să împiedice caravela să meargă mai departe, o lăsaseră fără timonă exact în momentul când Oceanul era mai mânios, iar navigaţia mai anevoioasă. Îi ameninţa pericolul de naufragiu, prăpădindu-se şi ambarcaţiunea şi ei. Pe deasupra, cu un căpitan ca Martín Alonso, priceput şi energic, nu puteau să se folosească de astfel de stratageme, fără ca el să fi aflat şi să le fi pedepsit.

Columb primi fără chef observaţiile lui Juan de la Cosa, căci nu tolera în preajma lui alţi subordonaţi decât pe aceia care luau drept adevăruri indiscutabile toate vorbele lui; dar până la urmă zise:

– Mă mai uşurez puţin de necazul ce-l am că nu pot ajuta *Pinta,* când mă gândesc că Martín Alonso este un om curajos şi foarte dibaci şi că va şti să iasă din această mare încurcătură.

Efectiv, căpitanul *Pintei* drese cum putu cârma şi toată flotila îşi continuă drumul. În ziua următoare se strică din nou timona şi încă o dată repară avaria gravă cu priceperea lui marinărească, obişnuit să găsească soluţii în situaţiile grele ale vieţii pe mare.

La o săptămână de la ieşirea din Palos se aflau în dreptul insulelor Canare, dintre care unele fuseseră colonizate de spanioli, în timp ce altele se menţineau independente, băştinaşii luptându-se cu cei care încercau să-i supună.

Pinta luă multă apă şi trebuiră să o pună cu „burta în sus" în Gran Canaria, adică pe uscat, pentru a-i carena bordul.

Columb vru să caute o ambarcaţiune nouă, pentru a înlocui *Pinta,* crezând că aceasta n-ar mai putea naviga. Pinzón nu era de aceeaşi părere, ocupându-se de reparaţia caravelei sale, sigur că bine dreasă va fi cel mai bun vas din cele trei. Întâmplările viitoare ale călătoriei i-au dat dreptate lui Martín Alonso, mai priceput în treburile navigaţiei decât asociatul şi şeful său. În timp ce repara coca *Pintei,* făcu şi unele modificări, fiindcă până atunci vasul era

cu velatură latină, şi-i puse vele pătrate la trinchet şi la catargul mare, lăsându-i numai la artimon vela latină sau triunghiulară.

Toate aceste lucrări au durat douăzeci şi opt de zile, de la 9 august la 6 septembrie. În timp ce se repara *Pinta,* celelalte două corăbii se duseră în Gomera, trecând prin apropiere de Tenerife, numită încă pe atunci Insula Iadului, din cauza celebrului său vulcan.

În acel moment era în erupţie şi câţiva de pe nava *Santa María,* care nu văzuseră niciodată vulcani, se arătară tulburaţi din cauza torentelor de foc ce înroşeau piscul foarte înalt. Alţi marinari care, navigând pe Mediterana, cunoscuseră erupţiile Vezuviului şi ale lui Stromboli şi vizitaseră arhipelagul Canarelor în călătorii anterioare, îşi băteau joc de înclinaţiile superstiţioase ale acestor novici.

Pe insula Gomera, guvernată de *doña* Inéz Peraza, în numele fiului ei minor Guillén Peraza, primul conte al Gomerei, Columb şi mulţi dintre ai săi au stat de vorbă cu unii colonişti spanioli, care se jurau pe onoarea lor că în toţi anii vedeau spre vest, în anumite perioade, mai multe creste de insule misterioase. O afirmaţie asemănătoare făceau şi locuitorii Insulei Fierului. Columb îşi amintea că portughezii de pe insula Madera şi din arhipelagul Azore vedeau şi ei insule, şi chiar ceruseră o caravelă regelui Portugaliei ca să se ducă să le găsească.

Asemenea declaraţii ale insularilor din Canare au insuflat un nou entuziasm oamenilor expediţiei. Nu va dura mult până vor găsi pământuri mergând către vest. Primele insule ale Asiei Marelui Han erau pe aproape. Poate aveau să fie suficiente vreo douăsprezece siaje pentru a ajunge la acea puzderie de insule, vestitoare ale uscatului.

Cum *Pinta* era cu coca reparată şi vele noi, Columb dădu ordin de plecare la 6 septembrie. Luaseră apă, lemne şi carne, tot ceea ce trebuia pentru navigaţia pe singurătăţile Oceanului. Pe deasupra, locuitorii din Gomera le spuseseră că trei caravele portugheze navigau în apropiere ca să le împiedice călătoria.

Flotila merse pe mare calmă două zile, dar sâmbătă 8 septembrie începu să adie un vânt domol din nord-est, iar corăbiile luară direcția spre Scăpătat, lăsând în urmă Insula Fierului. La 9 septembrie, într-o duminică, cei o sută de bărbați care se aruncaseră orbește în aventură, vedeau îndepărtându-se ultimele culmi ale arhipelagului Canarelor, călăuziți fiind de vreo alți douăzeci, singurii ce aveau cât de cât habar despre locul unde se aflau și unde puteau ajunge.

Călătoria în plin mister începea. Marea nu putea fi mai liniștită, nici vântul mai favorabil. Mergeau cu două leghe și jumătate pe oră, zece mile pe atunci, viteza obișnuită a vaselor cu abur din zilele noastre, până acum câțiva ani.

De la începutul călătoriei Columb își propuse să numere mai puține leghe decât cele pe care le parcurgeau în realitate, pentru ca în acest fel „dacă ar fi lungă călătoria să nu se sperie și să nu se descurajeze lumea". Această precauție, cu care s-a făli apoi în Jurnalul său, a putut servi pentru marinarii de pe nava sa, și nu chiar pentru toți, fiindcă Juan de la Cosa, priceput navigator, avea obiceiul să calculeze mersul navelor comandate de el. Cât despre Pinzóni, căpitanii celor două caravele care mergeau separat, făceau ei înșiși calculul siajelor și nu erau ușor de înșelat cu asemenea șiretenii fără rost, bune doar pentru copii. Columb și Martín Alonzo e probabil să se fi pus de acord cu acest calcul fals, pentru ca membrii echipajului să fie mai răbdători în timpul unei călătorii atât de lungi.

La două zile după ce au lăsat în urmă Insula Fierului, dădură peste un catarg de navă, dar nu putură să-l ia. Joi, 13 septembrie, observară pentru prima oară fenomenul variației magnetice a acelor. Mergeau mereu spre vest, luptând împotriva curenților și în acea zi, pe înserat, au observat că acele busolei indicau nord-estul, fenomen care s-a repetat până în ziua de 17.

E normal ca această variație magnetică să-i fi impresionat pe marinari, ca toate fenomenele naturii când sunt observate pentru prima oară și nu se găsește, pentru ele, o explicație mulțumitoare. Columb, totdeauna plin de idei, scorni imediat una, afirmând că steaua polară era cea care făcea această mișcare și nu acele. Iar cum oamenii au nevoie să li se lămurească rațiunea lucrurilor neînțelese, oricare ar fi ea – avantaj pe care îl au religiile, fiindcă pun totul pe seama credinței, față de știință, care are nevoie de probe raționale pentru toate afirmațiile sale – alarma nu întârzie să se domolească.

Altele erau motivele de gâlceavă și neliniște la bordul navei amiral, principalul motiv fiind firea dificilă a lui Columb. Tenacitatea și entuziasmul său în a duce înainte o acțiune, erau egalate doar de totala lui lipsă de calități de conducător.

La puține zile după ieșirea din Canare cei mai pricepuți marinari însărcinați cu manevrarea timonei îl priveau cu antipatie. Îi certa, afirmând că nu știau s-o mânuiască. Aproape toată călătoria se făcu urmând paralela de 28°, pe care se afla Insula Fierului. După părerea lui, timonierii nu se pricepeau să mențină direcția, deviind spre sud-vest. După câteva săptămâni, neîntâlnind insulele desenate pe harta lui, recunoștea existența unui curent care-i târâse spre sud-vest, scoțându-i de pe rută. Asta crea o neîn-țelegere continuă între șeful expediției și marinarii de pe *Santa María*. Pe cele două caravele ale Pinzónilor lumea era mulțumită, fără ca nimic să tulbure disciplina.

În afară de asta, navigația nu putea fi mai bună: mereu vânt favorabil, mereu mare liniștită. Cei mai slabi de fire ajungeau să considere excesivă această vreme atât de favorabilă, ca și cum ar fi fost o dulce capcană tăinuitoare de primejdii. Pe cele trei corăbii oamenii își petreceau ziua întreagă privind marea nesfârșit de albastră, sub un cer strălucitor, umbrit doar de câțiva nori care alungau monotonia orizontului, umbrele lor alunecând pe lumi-

noasa întindere a Oceanului. Stăpâniți cu toții de înclinația de a se încrede în prevestiri, examinau apele, vânturile sau fâlfâirea vreunui punct întunecat de pe bolta cerească.

Columb era atent la comanda timonierilor, ca să țină nava mereu spre vest, fără să se îndepărteze de paralela 28, de-a lungul căreia se străduise să-și înceapă adevărata sa călătorie de descoperire, pornind de la Insula Fierului. Fără îndoială că stăpânea, în secret, informații anterioare și misterioase de la alți navigatori, care îl sfătuiseră să urmeze mereu această direcție.

Vineri, 14 septembrie, cei de pe caravela *Niña* văzură zburând un *garjao* și un *rabo de junco,* păsări care nu se depărtează niciodată de uscat mai mult de douăzeci și cinci de leghe. În noaptea următoare toți au văzut căzând din cer, la patru sau cinci leghe de flotilă, un bolid minunat, ca un buchet de flăcări.

Uscatul era aproape. Columb era cel mai sigur de asta. Avea în cabina lui o hartă care indica insule în această parte a Oceanului.

Burnița; alt semn al apropierii uscatului. Descopereau adieri foarte călduțe „și era foarte plăcută – scria Columb în Jurnalul său – mireasma dimineților, căci nu lipsea decât cântecul privighetorilor". Erau în septembrie și „vremea era ca în aprilie în Andaluzia".

Începură să vadă mari smocuri de iarbă atât de verde, că puteai foarte bine crede că se desprinseseră de uscat cu puțin înainte. Așa își închipuia Columb, dar apoi adăuga:

– Știu că există aici un ostrov, dar pământul ferm e mai departe. O mare amăgire oceanică contribuia la aceste false iluzii și, fără îndoială că ele îi dezorientaseră și pe alți navigatori necunoscuți, predecesori ai lui Columb, care poate că îi comunicaseră informațiile lor.

Flotila nu se afla încă la mai mult de patru sute de leghe de Canare și comandantul ei credea că deja navighează printre insule.

Nu era absurdă, totuşi, asemenea supoziţie, căci se apropiau de nişte stânci care au fost descoperite numai după 310 ani, în 1802.

În dimineaţa zilei de 17, semnele uscatului deveniră şi mai clare. Ierburile păreau de pe malul unui râu şi au găsit în ele un rac viu, pe care Columb l-a păstrat. Chiar a şi băut din acea apă de mare o dată cu marinarii, găsind că era mai puţin sărată decât în vecinătatea Canarelor, atât de mari erau, în acele momente, optimismul, ca şi pornirea de a admira totul. Cu un entuziasm poetic, *don* Cristofor nota că adierile erau din ce în ce mai suave.

Cele trei echipaje se arătau vesele şi navele forţau velele, dorind fiecare să fie cea dintâi care să vadă uscatul; dar *Pinta* mergea mereu înainte.

– Sper, zicea Columb, că Dumnezeu, Cel de sus, în ale cărui mâini se află toate biruinţele, ne va arăta foarte curând uscatul.

În acea dimineaţă văzură din nou pasărea albă numită *rabo de junco,* care nu obişnuieşte să doarmă pe mare. Cei de pe *Niña* au ucis o *toñina* şi Martín Alonso, dornic să vadă cât mai repede pământul pe care îl ghiceau în jurul lor, nu vru să-şi încetinească marşul ca să rămână în legătură cu restul flotilei şi în dimineaţa zilei de 18, după ce l-a anunţat pe Columb de pe caravela lui, îşi întinse toate pânzele pentru a face descoperirea înainte de lăsarea nopţii.

Semnele uscatului apropiat s-au înmulţit spre iluzia navigatorilor. Zburau o sumedenie de păsări spre Apus înaintând către provele celor trei vase. Era mare întunecime spre nord, semn de uscat. Insulele se aflau, după părerea lui Columb, la babord şi la tribord, dar nu dorea să navigheze în volte ca să le vadă. Însemna pierdere de vreme şi ei voiau neapărat să meargă tot înainte, de-a dreptul spre Indii.

– Printre insule mergem, afirma, dar, cu voia lui Dumnezeu, la înapoiere vom vedea totul.

În realitate, toate aceste semne înşelătoare nu indicau decât vecinătatea stâncilor, la douăzeci de leghe distanţă.

Erau acum la patru sute de leghe de insulele Canare, şi semnalele apropierii uscatului, ierburi plutitoare, păsări zburând şi întunecimea orizontului, Columb le accepta ca dovezi indiscutabile ale existenţei primelor insule din Asia, care figurau pe harta lui la această distanţă. Cu paisprezece zile în urmă părăsiseră Canarele; cu încă zece siaje ar ajunge în Indii, sau, poate, pe meleagurile Marelui Han. Era aşa cum calculase el mereu: erau suficiente douăzeci şi patru de zile ca să ajungi din Spania în Asia, navigând spre Occident.

Miercuri, 19, se convinse şi mai mult că mergea printre insule, situate pe direcţia nord-sud. Un pelican veni până la navă. Burniţa fără vânt. Realitatea era că se aflau acum la nu mai mult de zece leghe de stânci.

În dimineaţa de joi, 20, au văzut încă o dată iarbă multă pe mare. Aceasta a fost ziua celei mai mari iluzii şi a celei mai înşelătoare speranţe. „Marinarii luară în mână o pasăre, scria Columb, ca un *garjao*. Era pasăre de râu şi nu de mare; avea picioarele ca pescăruşul. Au venit pe navă în zorii zilei două sau trei păsărele de uscat, cântând, iar după aceea, înainte de răsăritul soarelui, au dispărut". Mai apoi au văzut un pelican. Venea din vest-nord-vest şi zbura spre sud-est, „ceea ce însemna că lăsau insulele la vest-nord-vest, fiindcă aceste păsări dorm pe uscat şi dimineaţa vin pe mare să-şi caute hrana şi nu se depărtează mai mult de douăzeci de leghe".

Columb, poet sincer, înfocat admirator al naturii, îşi nota în Jurnalul său de bord toate semnele de uscat care-i ieşeau în cale.

„Marea, scria în zilele următoare, este netedă ca un râu şi plină de ierburi. Vânturile sunt cele mai bune din lume".

Se aflau doar la patru leghe de stânci.

Au văzut o balenă, „care e semn că ne aflăm aproape de uscat, fiindcă totdeauna ele umblă pe aproape" şi era foarte întemeiată judecata lui Columb, căci acum navigau la nord de stânci, la mică distanţă de ele.

Nu după multă vreme au încetat să mai observe semne de uscat. Insulele iluzorii rămâneau în urmă. Navigația continua placidă, mereu cu vânt favorabil și mare liniștită.

Asta i-a făcut să gândească pe marinarii de pe *Santa María,* puțin încrezători în șeful lor, că vânturile fiind mereu favorabile la dus, or să fie potrivnice la înapoiere, devenind imposibilă întoarcerea în Spania. Dar de abia începură clevetirile, că și suflă un vânt din prova în ziua de 22, întâmplare care a fost foarte pe placul lui Columb.

Era firească neliniștea marinarilor de pe nava amiral. O duceau de paisprezece zile fără să vadă decât cer și mare. Și această mare se arăta mereu netedă și liniștită, ca și cum ar fi fost un lac înșelător, care atrăgea vasele ca să le scufunde în misterul său, nelăsându-le apoi cale de întoarcere. Bătând vântul din prova și devenind marea agitată, Columb își aminti în Jurnalul său, de evrei, când plecaseră din Egipt și vorbiseră împotriva lui Moise, care-i elibera din captivitate.

În fiecare zi, la răsăritul și apusul soarelui, cele două caravele se apropiau de *Santa María* și stăteau aproape de pupa ei, căpitanii lor discutând cu *don* Cristofor, dacă era nevoie să schimbe direcția.

Pe 25, căpitanul general și Martín Alonso stătură de vorbă de pe un vas pe altul. Cu trei zile înainte, de pe *Santa María* îi aruncaseră căpitanului de pe *Pinta,* cu o frânghie, harta de navigație, păstrată până atunci de Columb, ca o taină. Cei doi navigatori au convenit că ajunseseră în zona insulelor care pe hartă erau marcate mai mari, deși nu se vedeau nicăieri. Erau insule vaste, pe care în mod obligatoriu trebuiau să le vadă în fața provelor, întinse de la nord la sud, mai importante decât acele mici uscaturi printre care trecuseră, fără să le vadă (iluzie creată de stâncile invizibile). Sperau să întâlnească acolo, la puțin mai mult de patru sute de leghe de Canare, Insula Antile, care figura pe niște hărți cu numele acela, iar pe altele cu cel de Insula Celor Șapte Orașe.

Pinzón înapoie harta, folosindu-se de frânghie, iar *don* Cristofor se apucase să „însemneze" pe ea drumul, împreună cu Juan de la Cosa şi cu marinarii cu mai multă experienţă. Toţi conducătorii flotilei păreau descurajaţi văzând întinderea mării, cu orizontul mereu curat, fără cel mai mic semn de uscat.

Martín Alonso, care mergea înainte, examina de pe punctul cel mai înalt de la pupa caravelei sale câmpia albastră, în care se reflectau luminile înşelătoare ale apusului. Era ceasul mirajelor şi al aparițiilor fantastice pentru imaginaţiile înfierbântate.

Deodată, răsună un tunet în calmul amurgului. *Pinta* trăsese cu una din bombardele sale. Pinzón cel mare strigă, cerându-i asociatului şi şefului său să-i facă cinste. „Pământ!" Căpitanul general îngenunche pe roof-ul *Santei María,* mulţumind lui Dumnezeu, împreună cu toţi tovarăşii săi, în timp ce Martín Alonso şi echipajul de pe *Pinta* intonau *Gloria in excelsis Deo,* invocaţie repetată de oamenii de pe celelalte vase. Câţiva de pe *Niña* se urcară pe verge ca să vadă mai bine pământul.

Cele trei nave se îndepărtară de ruta urmată până atunci, întorcând provele spre punctul de la orizont unde Martín Alonso văzuse pământ, la o distanţă de vreo douăzeci şi cinci de leghe. Navigară în timpul nopţii cu prudenţă şi când miji de ziuă, toţi din flotilă şi, în special Columb, cel mai convins că uscatul era aproape – au recunoscut că aşa-zisa descoperire fusese o iluzie; prima din multele înşelăciuni ale acestei călătorii.

În continuare, marea părea mereu ca un râu, iar vânturile dulci şi foarte blânde. Mica flotilă se afla la jumătatea drumului, fiindcă nu aveau să întâlnească pământ până la 12 octombrie, şaisprezece zile mai târziu.

A doua jumătate a oricărei navigaţii în largul mării este cea mai dificilă din cauza monotoniei, chiar şi pe vapoarele moderne, cu tot confortul lor. Timpul e mai lung, zilele par că şi-au mărit ceasurile, minutele se prelungesc extraordinar. Pe deasupra, marea

bucurie încercată de toți, crezând că pământul e aproape, făcu mai dificile zilele următoare, sporind nerăbdarea și neîncrederea celor neștiutori.

Vremea bună continua, dar nici ierburile plutitoare, nici păsările, nici peștii mari, nu reușeau să-i intereseze pe unii marinari de pe *Santa María*. Era un spectacol obișnuit. Anunțau uscatul, după părerea căpitanului general, dar uscatul nu apărea.

Luni, 1 octombrie, parcurseseră deja șapte sute de leghe, mai mult decât bănuise mereu Columb în calculele sale pentru a întâlni insula Cipango. Bizuindu-se pe șiretlicul lui în socotirea milelor, declara că făcuseră cu vreo sută de leghe mai puțin, dar cu asta putea să-i înșele doar pe mușii și pe cei care navigau pentru prima oară. Marinarii obișnuiți cu călătoriile lungi, chiar dacă acestea nu fuseseră pe Ocean, știau să aprecieze în felul lor mersul unei nave și mai ales acum, când vântul le era favorabil și neîntrerupt.

Mai trecură șase zile, monotone, fără nici un incident. Cei de pe *Santa María* murmurau în trăncănelile lor de pe puntea provei. Deși șeful rămânea ceasuri întregi sus la pupa, examinând orizontul și simulând un calm absolut, lumea de jos presimțea, nelămurit, zbuciumul care începea să pună stăpânire pe sufletul căpitanului general când își dădea seama că realitatea Oceanului nu corespundea indicațiilor de pe harta lui de navigație.

Martín Alonso, care mergea mereu în față, zise în amurgul zilei de 6 octombrie că ar fi mai nimerit să navigheze pe partea de sud-vest, după zborul păsărilor și în direcția ierburilor plutitoare, fiindcă într-acolo începeau să reapară semnele de uscat. Urmând acea direcție, poate ar fi întâlnit Cipango. Columb răspunse că era preferabil să urmeze aceeași direcție ca totdeauna, căci aveau să întâlnească direct ținutul Marelui Han, adică actuala Chină. După aceea, aveau vreme să se întoarcă în Cipango (Japonia), ca și în alte insule pe care le lăsaseră în urmă cu o săptămână înainte. Iar cele trei nave se aflau în mijlocul Oceanului, încă departe de

continentul ce avea să se numească America, la şase zile de navigaţie de prima insulă pe care o descoperiră!

Pe 7 octombrie, Niña înalţă steagul pe catargul cel mare şi trase cu bombarda, semn că se vedea uscat. Şi pe Vicente Yáñez, Pinzón cel mic, îl înşelară norii adunaţi la orizont şi propria sa dorinţă de a zări uscat. A doua decepţie! Trecură câteva ceasuri, iar descoperirea nu se confirmă.

Această ştire falsă, ce demoraliza şi mai mult lumea de pe *Santa María,* îi folosi lui Columb ca să se decidă să urmeze sfaturile lui Martín Alonso. Considera nimerit să atingă uscatul cât mai curând, fie el unde o fi, pentru ca cei de pe nave să-şi recapete încrederea. Era mai bine să meargă în Cipango, lăsând pentru mai încolo vizita în Imperiul Marelui Han. Martín Alonso dorea să meargă spre sud-vest, fiindcă aceea era direcţia pe care o urmau păsările marine. Îşi amintea, fără îndoială, de portughezii care, în călătoriile pe coasta Africii, descoperiseră toate insulele călăuzindu-se după zborul păsărilor.

În ziua de 9 navigară deja spre sud-vest şi toată noaptea „auziră trecând păsări". Marinarii de la prova *Santei María* erau făţiş contra acestei călătorii, care li se părea făcută pe bâjbâite. Se îndoiau de şeful străin, considerându-l un amator în ale navigaţiei, fără calităţile altor căpitani, pe care-i urmaseră în călătoriile anterioare.

Fernando Cuevas auzise în trăncăneala marinarilor multe clevetiri, dar toate pe şoptite. Erau criticile obişnuite ale subalternilor când se îndoiesc de şeful lor; lăudăroşenii pe care nimeni nu era în stare să le pună în aplicare, nici chiar cei care le lansau, în ciuda faptului că mulţi erau bărbaţi cu cuţitul totdeauna la cingătoare, obişnuiţi cu încăierările când coborau pe uscat, fără nici o afecţiune faţă de un căpitan, pe care-l cunoscuseră doar în prima zi a navigaţiei şi care se arăta mereu nedrept, atribuind propriile sale greşeli subordonaţilor şi certându-i cu răutate.

Câţiva lăudăroşi ajunseră să spună că-l ucid şi-l aruncă în apă, întorcându-se apoi în insulele pe care le lăsaseră în urmă; dar imediat se vedeau obligaţi să tacă în faţa obiecţiilor tovarăşilor lor. *Santa María* nu mergea singură. Îi uitau pe Pinzóni, în special pe Martín Alonso, jovial cu oamenii lui, dar ciufut dacă observa la ei cel mai mic semn de indisciplină. El şi fraţii lui ar fi reuşit să-i pedepsească de îndată ce-ar fi observat răzvrătirea oamenilor de pe nava-amiral. Şi, în realitate, nu s-a întâmplat altceva decât aceste clevetiri pe *Santa María,* al cărei echipaj era foarte eterogen, mergând pe ea şi toţi ataşaţii, care navigau pentru prima oară. Pe celelalte două nave, comandate de Pinzóni, marinarii – toţi din Palos şi din Moguer – erau liniştiţi, fără să se îndoiască de priceperea căpitanilor lor.

Şi asta servi, mulţi ani după aceea, panegiriştilor lui Columb – din nevoia de a-l transforma într-un fel de Hristprigonit sau de miel printre lupi – să inventeze o cumplită conspiraţie şi o zgomotoasă răscoală, în care marinarii l-au ameninţat cu moartea pe şeful lor, cu armele în mână, iar acesta le-a cerut un răgaz de trei zile, ca un personaj de operă, ca să descopere pământ, îndeplinindu-şi promisiunea în şaptezeci şi două de ore, ca un mecanic de tren care ajunge cu punctualitate.

Cei de pe *Santa María* nu făcură decât să se plângă, şi asemenea plângeri chiar n-au depăşit faza clevetirii la prova, „proteste de vatră", după limbajul marinăresc, căci grupurile mai îndrăzneţe la vorbă se adunau, de preferinţă, lângă vatră, unde fierbeau oalele.

Contribuia mult la nemulţumirea generală firea supărăcioasă a lui Columb. Toţi îl respectaseră la început, ca pe un om citit şi cu influenţă, din cauza titlurilor conferite de regi. Pe deasupra, era foarte elocvent şi cu autoritate. Dar curând, marinarii mai vârstnici îşi dădură seama că era un căpitan puţin priceput în practica navală şi, de felul lui, foarte supărăcios, nedrept şi egoist, incapabil de

fraternitatea marinărească ce se leagă între şefi şi oamenii lor cei mai umili când împart toţi o soartă comună. Înainte de a ajunge în Canare începuseră deja divergenţele între acest străin şi marinari, obişnuiţi cu un tratament, mai energic poate, în situaţii determinate, dar în general mai părintesc şi mai deschis.

Însuşi caracterul lui violent, care-l făcea să trateze cu duritate lumea, îl împinse, pe ziua de 10, să ceară ajutor celorlalţi căpitani, îndată ce observă că „vorbele de la vatră" erau mai ostile, iar marinarii ridicau tonul.

Răsună una din bombardele de la pupa *Santei María,* iar *Pinta,* care mergea mereu în recunoaştere, îşi opri marşul, Martín Alonso aşteptând să se apropie nava-amiral. *Niña,* care mergea pe aceeaşi linie cu *Santa María,* se aşeză într-o parte a pupei acesteia.

Ajunseră în comunicaţie cele trei nave şi Columb strigă de pe roof:

– Căpitani, oamenii mei au multe nemulţumiri; ce credeţi că ar trebui făcut?

Vicente Yáñez Pinzón, care, câţiva ani mai târziu, avea să facă descoperiri atât de importante, răspunse cu un optimism hiperbolic, de marinar andaluz:

– Ce să facem?... Mergem până la două mii de leghe şi dacă nu găsim ce căutăm, de acolo putem să ne întoarcem.

Martín Alonso, care părea supărat de întrebare, zise cu energie:

– Cum, domnule! Abia am plecat din târgul Palos şi excelenţa voastră vă şi supăraţi?... Înainte, domnule, că Dumnezeu o să ne dea izbândă să descoperim pământ, căci n-ar voi El, Dumnezeu, să ne întoarcem cu asemenea ruşine.

Şi, ridicând vocea, ca să-l audă mai bine oamenii de la prova *Santei María,* a adăugat cu îngâmfare de vechi corsar în războiul contra Portugaliei:

– Domnule, spânzurați jumătate de duzină din nemulțumiții ăştia sau aruncați-i în mare şi dacă nu vă încumetați, eu şi frații mei intrăm în ei şi o s-o facem noi.

– Binecuvântați să fiți! răspunse Columb. Cu aceşti cavaleri să ne avem bine şi o să mergem încă opt zile şi dacă în zilele astea nu întâlnim uscat, vom da alt ordin despre ce trebuie să facem după o călătorie atât de lungă.

Martín Alonso continuă:

– Amintiți-vă, domnule, că în casa lui Pero Vásquez am jurat, pe coroana regală, că nici eu, nici vreunul din neamul meu n-o să ne întoarcem până nu descoperim pământ, cât timp oamenii vor fi sănătoşi şi vor avea hrană. Păi acum ce ne lipseşte? Lumea e sănătoasă, iar nava şi caravelele au destule alimente. De ce să ne întoarcem?... Cine vrea să se întoarcă, întoarcă-se. Eu vreau să merg înainte, că trebuie să descopăr pământ sau să mor.

După acest dialog de la pupa la pupa, s-au restabilit disciplina şi respectul la bordul navei-amiral.

Din nou s-a aşezat *Pinta* în fruntea flotilei, explorând orizontul. *Santa María* naviga foarte în urmă, *Niña* menținându-se la anumită distanță de bordul său.

Fernando Cuevas, din cauza înclinațiilor sale de flăcău amator de pericole şi aplecat spre îndrăznelile revoltei, asistase la această surdă agitație, simțind, totodată, în sinea lui două dorințe opuse. Îi inspira evlavie stăpânul său, *don* Cristofor. Presimțea la el ceva extraordinar, care-l aşeza deasupra celorlalți oameni. Îşi amintea, de asemenea, de respectul aproape religios pe care i-l insufla lui Lucero. Dar, în acelaşi timp, printr-una din acele inconsecvențe ale logicii tinereşti, îi asculta cu plăcere şi pe marinarii lăudăroşi care se vorbeau să se răscoale şi să-i omoare pe cei ce ar opune rezistență.

O revoltă la bord era pentru el aproape o sărbătoare. Ar fi putut să suie pe roof-ul pupei punând mâna pe una din ostii, trident ascuțit cu

care marinarii capturau peştii cei mari, înţepându-i cu dinţii acestora. El l-ar fi înfipt, pe scândurile pupei, în majordom şi în fostul chelar regal singurii oameni urâţi de el de la bordul acestei nave.

După ce se restabili ordinea pe *Santa María,* oamenii începură să contemple Oceanul cu un interes reînnoit, ca şi cum li se părea mai frumos şi mai liniştitor. Văzură zburând o pasăre fregată – numită astfel fiindcă are coada spintecată – care urmăreşte pelicanii pentru a se hrăni cu excrementele lor.

Marea era atât de netedă, încât mulţi marinari se aruncau în apă în orele de calm, înotând cu multă plăcere în jurul navelor, cum o făcuseră de multe ori în timpul călătoriei. Au venit până la vase multe dorade, peşti foarte gustoşi, asemenea somonului, dar nu coloraţi, ci albi. Zburau în jurul flotilei numeroşi cânepari, pescăruşi numiţi astfel din cauza culorii lor.

La căderea nopţii, după ce marinarii rostiră rugăciunea, imediat după cină, Fernando Cuevas intră să vegheze clepsidra. Lumea de la prova n-avea chef să doarmă. Începea să se simtă învăluită în voluptatea nopţilor de la tropice. Stelele erau aceleaşi pe care le contemplaseră în ţara lor, dar păreau mai strălucitoare şi mai aproape. Pluteau în aer miresme delicate, venite de foarte departe. Toţi comparau aceste vânturi dulci cu cele din aprilie de la Sevilla, fiind parfumate şi plăcute. Marea, aproape neclintită, reflecta lumina stelelor cu lungi pâlpâiri albe, iar ei o asemănau cu liniştita curgere a Guadalquivirului.

Pe când cei doi paji supravegheau curgerea nisipului în clepsidră, ciuleau atent urechea la chitarele ce murmurau pe întunecata teugă a provei.

Muzicanţii din echipaj simţeau nevoia să unească sunetul corzilor instrumentelor lor cu melodia silenţioasă a nopţii care le pătrundea în suflet. Intonau în surdină cântece andaluze şi în jurul grupului de chitarişti numeroşi oameni, încă bosumflaţi şi intimidaţi, în acelaşi timp, de ameninţările căpitanului de pe *Pinta,*

ascultau muzica întinşi pe jos, cu bărbia sprijinită în mâini, sau aşezaţi pe rolele de cabluri şi pe ancore, ca fiarele vrăjite de puterea orfică a muzicii.

Aproape de miezul nopţii, când Fernando trebuia să-şi termine straja, tăcură şi chitarele. Marinarii de la prova se duseseră să doarmă în culcuşurile lor. Puţin după aceea, pajul începu să audă, în acelaşi loc de pe navă, altă muzică, mai slabă şi mai dulce, nu arpegiată cu toată mâna, ci ciupită pe corzi, cu vibraţii asemănătoare celor de cristal

Tânărul cunoştea această muzică, fiindcă o auzise uneori mergând până în capătul provei. Era irlandezul, care cânta la harpă. Nu adăuga şi vocea la acest acompaniament de corzi melo-dioase. Se limita să facă să vibreze instrumentul, scoţând din el acorduri şi game capricioase, în timp ce ochii îi rămâneau fixaţi asupra unei stele, mereu aceeaşi, pe care o văzuse, fără îndoială, în alte nopţi din tinereţea lui, acolo, în patria sa, insula verde.

Terminându-şi straja, Fernando aşteptă, ca şi altă dată, ca tovarăşul lui să se ducă în salonul provei, iar el rămase aproape de roof, reuşind să se strecoare în antecamera, ce preceda încăperea lui *don* Cristofor.

Pajul Amiralului dormea, ca în toate nopţile, pe nişte saltele aşezate pe podea. Fernando simţea nevoia s-o vadă pe tânără înainte de a se duce în dormitorul lui de sub punte, mirosind a catran şi a alte duhori de proveniență omenească. Frumuseţea îmbălsămată a nopţii şi muzica vaporoasă a harpei ascunse în umbră îl făceau să dorească apropierea de Lucero. S-o vadă, s-o simtă în braţele sale, o sărutare, nimic altceva, apoi să fugă. Cine ar fi putut să-i surprindă la ora asta?

Înaintă cu precauţie în antecameră, călăuzit de respiraţia falsului paj, ca în noaptea când o găsise rece, ca o muribundă, din cauza răului de mare. Acum se înfioră simţind căldura umerilor şi a gâtului ei. Înăbuşi cu sărutări exclamaţia ei, când se trezi brusc.

– Lucero, sunt eu? Nu striga! şoptea pajul cu glas încet, sărutând-o din nou.

Şi aşa rămaseră multă vreme, căci ea, simţindu-se liniştită, îl sărută, de asemenea, pe Fernando, singura cale de a-l convinge să plece cât mai degrabă. Puteau să fie surprinşi.

Într-o cabină apropiată dormeau aprodul flotei, supraveghetorul regilor şi notarul. Domnul Pero Gutiérrez, fiind prieten cu Amiralul, ocupa singur o cabină mai mică.

Lucero, sub pretextul că trebuia să dea fuga cât mai repede la chemarea stăpânului, dormea îmbrăcată, cu cioareci şi tunică. Dezbrăcându-se doar de surtuc, tocă şi pantofi.

– Încă una şi mă duc, îi murmura în urechi vocea lui Fernando.

Şi niciodată nu ajungeau la ultima sărutare, căci toate sărutările lui se repetau la infinit.

Lumina albastră a nopţii alunecă până în colţul unde se aflau, din cauza unei deviaţii de moment a direcţiei navei, rezultatul înclinaţiilor domoale ale velaturii într-o parte şi în cealaltă. Cei doi tineri, în aparenţă de acelaşi sex, continuară să se mângâie sub splendoarea alcătuită din fosforescenţele Oceanului şi reflexele luminii stelare.

Deodată, numitul Andújar se simţi apucat de păr de o mână dură, care îl ridică până îl puse pe propriile sale picioare. Apoi, aceeaşi mână începu să-l pălmuiască, în timp ce cu cealaltă îi da pumni care făceau să-i răsune pieptul.

Îl văzu în faţa lui pe domnul Pero Gutiérrez, dar nu în hainele ostentative pe care obişnuia să le poarte, ci în ţinută uşoară, ca un om ce se aflase în pat cu câteva clipe mai înainte, fiind trezit de un zgomot neaşteptat.

În timp ce-l bătea, fostul chelar profera ameninţări, anunţându-l că va vorbi cu cavalerul Arana, aprodul flotei şi chiar cu însuşi Amiralul, despre mârşăvia pe care tocmai o văzuse. Dar toate astea

le zicea cu glas foarte încet, ca şi cum n-ar fi vrut ca ceilalţi să afle ce descoperise. Ca să sfârşească pedepsirea, îl împinse afară din antecameră, făcându-l să se rostogolească pe scara de la roof-ul pupei, până căzu pe brânci pe podeaua punţii de la prova.

Această agresiune fusese atât de neaşteptată şi de rapidă, încât atunci când flăcăul îşi reveni din uimire şi vru să se apere era deja lungit în partea centrală a navei.

Se ridică de jos şi rămase o clipă ca uluit că i se putuse întâmpla aşa ceva. Să-l lovească pe el omul ăsta urât!... Îşi duse instinctiv mâna dreaptă la centură, negăsind acolo decât mănunchiul de sfori desfăcute pe care trebuiau să le păstreze pajii prevăzători ca să le ofere marinarilor în caz de nevoie. Toţi muşii purtau cuţit, mai puţin pajii de mătură.

Se duse spre un loc de pe punte unde erau păstrate diferite unelte mari: linguroaie pentru întinderea catranului fierbinte când călăfătuitorul dregea nava şi diferite ostii folosite la pescuit. Luând un trident vru să se întoarcă în roof-ul pupei, dar abia putu să înainteze câţiva paşi. O mână îl opri, aşezându-i-se fără violenţă, mângâietoare şi prietenoasă, pe umăr.

Era irlandezul, care-şi ţinea harpa în cealaltă mână.

Îl privi cu ochii săi frumoşi, cu pupila înstelată de numeroase puncte negre. Apoi vorbi cu încetineala unui om obişnuit cu lungi tăceri.

Ce dorea el să facă era o nerozie tinerească. Pe corăbii, astfel de izbucniri se plăteau cu atârnarea de una din verge.

Părea să fi văzut totul din întunericul provei, cu ochii săi de pisică. Şi ceea ce nu văzuse ghicea.

– Când o să fim pe uscat, a încheiat, ca şi cum i-ar fi dat un sfat. Când o să ajungem în regatele Marelui Han.

VI

În care se povesteşte cum a strigat Rodríguez Bermejo „Pământ!", iar Amiralul rămase pe nedrept cu premiul acestuia şi cum oamenii goi de pe o mică insulă văzură ieşind din mare trei nave, pline cu vrăjitori albi, de culoarea morţii, cu obrazul semănat cu bumbac.

Pământul era aproape. Toate semnele mării şi ale văzduhului indicau apropierea insulelor.

Pinta, mereu în fruntea flotilei, profita de calităţile velelor ei, spintecând marea, îndepărtându-se de la direcţia pe care o urmau celelalte nave, ca să se ducă dintr-o parte în alta, lărgind unghiul explorărilor sale, cu speranţa de a fi prima care să vadă pământ.

Marinarii descoperiră un băţ şi o trestie care pluteau. Apoi, găsiră un beţişor sculptat, după cum părea, cu unelte de fier, o bucată de trestie, o mică scândură şi mănunchiuri de iarbă care, fără îndoială, era de pe uscat. Cei de pe *Niña* găsiră şi ei un beţişor plin de anatifi[1].

Trecură de mai multe ori pe deasupra vaselor stoluri de papagali, totdeauna în aceeaşi direcţie – desigur, cea a pământului apropiat – unde urmau să se odihnească.

După apusul soarelui, în acea joi, 11 octombrie, marinarii au rostit rugăciunea, ca de obicei, şi căpitanul general le-a vorbit celor de pe nava sa, stând pe roof-ul pupei, cu acea elocvenţă poetică şi blajină, care îi era proprie atunci când firea lui supărăcioasă şi bănuitoare rămânea adormită sub influenţa întâmplărilor favorabile.

---

[1] Mici crustacei de mare.

– Trebuie să lăudăm, zise, hatârul pe care Dumnezeu ni l-a făcut în această călătorie, oferindu-ne o mare atât de netedă, vânturi atât de blânde şi de bune, atâta acalmie, fără furtuni şi naufragii, ceea ce, uneori, se întâmplă celor ce navighează pe mare. Şi, fiindcă sper că milostivirea divină o să ne arate în câteva ore pământ, vă rog stăruitor ca în noaptea asta să faceţi foarte bine de strajă pe puntea provei, veghind şi fiind foarte atenţi să vedeţi dacă se zăreşte pământ, mai bine decât aţi făcut-o până acum.

Era un ordin general, de la ieşirea din Canare ca, având de navigat şapte sute de leghe spre Scăpătat, vasele flotilei să meargă doar până la miezul nopţii, crezând că la acea depărtare, neapărat aveau să întâlnească insule sau uscat. Dar cum la şapte sute de leghe nu se găsise nimic, acest ordin nu se respectase şi cele trei corăbii navigau din dorinţa de a se depăşi una pe alta, ca să facă descoperirea.

Toţi marinarii navei ascultară discursul căpitanului general, dorind, fiecare în egală măsură, să fie primul care să descopere pământul. Regii promiseseră o rentă anuală de zece mii de *maravedí* primului care avea să facă o asemenea descoperire, iar la această pensie „cu drept de moştenire din tată-n fiu" adăugase *don* Cristofor promisiunea de a da, din partea lui, o tunică din mătase.

Flotila continuă să navigheze spre vest, direcţie indicată cu câteva zile în urmă de Pinzón. Dacă ar fi continuat direct spre Scăpătat, expediţionarii ar fi dat, câteva zile mai târziu, de coastele Floridei, locuite de oameni curajoşi, care au fost, timp de mulţi ani, ostili albilor, şi e aproape sigur că flotila nu s-ar mai fi întors. Mai bine pentru soarta lor că au schimbat direcţia şi au ajuns în arhipelagul Las Lucayas, locuit de oameni inocenţi şi sfioşi, care i-au primit cu o veneraţie religioasă pe argonauţii spanioli, ca şi cum ar fi fost veniţi din cer.

La zece noaptea, *don* Cristofor, care se afla pe puntea pupei, examinând marea, văzu o mică lumină „ca o flăcăruie – după cum a scris el – care se înălţa şi cobora", dar atât de nehotărâtă, „atât de

începețoşată, încât nu vru să afirme că ar fi pământ". Corăbiile navigau în acel moment cu toate velele sus, cu viteză de douăsprezece mile pe oră.

Columb îl chemă în secret pe Pero Gutiérrez şi îi spuse că i se părea că vede lumină şi să se uite dacă o vede şi el. Prietenul lui Columb răspunse că şi lui i se părea că e lumină şi atunci acesta l-a chemat pe Rodrigo Sánchez de Segovia, supraveghetorul flotei, dar acel funcţionar, poate fiindcă fusese însărcinat de regi să vadă totul, crezu prudent să-şi păstreze pentru el opinia şi nu văzu nimic.

Don Cristofor şi fostul chelar regal văzură din nou lumina, de două ori, mereu „ca un licurici aprins ce se înalţa şi cobora", nemaiîndoindu-se, după asta, că se aflau aproape de pământ.

Pedro Terrreros, majordomul, văzu şi el lumina, din moment ce o vedea Amiralul, stăpânul său şi un vechi funcţionar al Curţii, atât de important precum era Gutiérrez.

Columb crezu toată viaţa că lumina era a vreunui indigen, care luase un tăciune sau o torţă ca să iasă dintr-una din casele lui de paie, numite colibe, „să-şi facă, în plin câmp, nevoile naturale" şi că, după aceea, se întorsese acasă, văzându-se astfel cum suie şi coboară, apare şi dispare îndepărtata lumină. Dar asemenea nălucă a fost la zece noaptea, iar flotila a continuat să navigheze şi să tot navigheze, cu toate pânzele sus, cu viteza de douăsprezece mile pe oră până la două dimineaţa; prima insulă descoperită se afla încă la cincizeci şi şase de mile, ea şi insulele apropiate erau joase, fără munţi importanţi, ceea ce făcea imposibil să se poată vedea o lumină asemănătoare de la o asemenea distanţă considerabilă.

Fără îndoială că flăcăruia care, la zece noaptea „urca şi cobora" trebuie să fi fost o iluzie optică a lui *don* Cristofor, sau lumina vreunui opaiţ al muşilor de pe *Pinta,* care mergea cu vreo şaisprezece mile în faţa celorlalte corăbii.

Doar la două dimineaţa *Pinta* dădu semnal de uscat. Unul din marinarii săi sta pe partea cea mai avansată a provei de cu seară,

examinând orizontul. După miezul nopții, s-a limpezit cerul, care era cam noros, și marinarul, despre care unii cred că a fost Juan Rodríguez Bermejo, de fel dintr-o mahala a Sevillei, când se ridică luna, văzu pe apă un cap alb de nisip și, ridicându-și privirea, distinse clar linia întunecată a unei coaste. Pe Rodríguez Bermejo se pare că tovarășii lui de navigație îl strigau Rodrigo, adăugându-i porecla de „Triana", fiindcă își avea casa în acel cartier din Sevilla.

Așa că Rodrigo de Triana văzu coasta, apoi trase o salvă de tun, strigând „Pământ! pământ!" și toate corăbiile se opriră până când se făcu ziuă.

Martín Alonso își imobiliză rapida lui caravelă ca să aștepte nava amiral. Columb care, auzind tunul, ieși din cabină, era pe roof-ul pupei.

– Domnule Martín Alonso, strigă, ați descoperit pământ!

– Ca să nu rămân fără aldămaș, domnule, răspunse Pinzón.

– Eu vă trimit, zise vesel șeful flotilei, cinci mii de *maravedí,* ca avans.

Dar nu asta cerea Martín Alonso. Marinarul său, Rodríguez Bermejo revendica tunica din mătase promisă de șef și renta anuală de zece mii de *maravedí.*

Niciodată nu obținu cele două premii, nici măcar tunica din mătase. Oferind așa ceva, însemna a recunoaște că poreclitul Rodrigo de Triana descoperise primul pământ și i se cuvenea, în mod logic, să primească renta de zece mii de *maravedí.*

Acel bărbat contradictoriu, amestec de poet și de negustor, de profet mistic și avar iudeu, crezu că trebuia să-și însușească el renta. Era nesemnificativ pentru un personaj ca el, care din acea noapte începea să se bucure de proprietatea titlurilor sale de Amiral al Oceanului și vicerege al pământurilor pe care le-ar fi descoperit, dar pentru un biet marinar reprezenta un adevărat noroc.

Se poate spune că în acea noapte, cu câteva ore înainte să fi apărut, sub lumina soarelui, primul petec de pământ dintr-o lume nouă, începu divergența și dușmănia dintre cei doi căpitani care conduseseră această cutezătoare expediție.

Lingușitorii Amiralului au sprijinit afirmațiile sale. Majordomul Terreros protesta împotriva îndrăznelii marinarului de pe *Pinta.*

– Pământ! zicea imitând strigătul lui Rodrigo de Triana. Asta deja o anunțase la zece seara Amiralul, stăpânul meu.

Cei doi Pinzóni s-au arătat uimiți și scandalizați de o afirmație atât de absurdă. La zece seara se aflau încă la cincizeci și șase de mile de insula neagră și măruntă ce se întrezărea în fața provelor lor în acest moment. Patru ore navigaseră cu toate pânzele sus până la locul unde se afla acum flotila. Ce lumină de uscat se putuse vedea, ținând seama de sfericitatea planetei, care nu permite vizibilitatea coastelor joase la o distanță de câteva mile?...

Dar emoția de a fi descoperit pământ și tulburarea de a-l vedea apărând atât de curând din taina nopții au potolit această discuție, amânând-o pentru când se vor întoarce în Spania. Prima descoperire a viitoarei Americi avea să rămână legată, pentru totdeauna, de o nedreptate nemaiauzită. Regii, ca să-l satisfacă pe Columb, mereu avid de câștiguri, recunoscură, câteva luni mai târziu, că „flăcăruia care suia și cobora la zece seara" era de pe un uscat situat la cincizeci și șase de mile depărtare, dându-i, pentru totdeauna, în proprietate de veci renta de zece mii de *maravedí,* ce au fost plasați în măcelăriile din Sevilla, unde i s-au plătit. Iar Rodrigo de Triana, indignat că asemenea nedreptăți se comiteau pe pământ creștin, zic unii, a trecut în Maroc și s-a făcut maur.

Cele trei corăbii strânseseră cea mai mare parte din vele, rămânând doar cu vela mare, fiind scoase toate bonetele. În felul acesta, s-au așezat pe tachelaj sau în pană, „adică de-a curmezișul, ca să nu meargă și nici să n-o ia în derivă din locul unde se aflau, așteptând până la ivirea zorilor".

Ultimele ore nocturne dinaintea luminii trandafirii a aurorei au fost pentru zecile de bărbaţi îngrămădiţi pe balustradele caselor lor plutitoare ore de iluzii neliniştite şi de fantastice speranţe.

Până şi cei mai grosolani şi cu mai puţină imaginaţie simţeau în asemenea ceasuri că au suflet de poet. Ce aveau să vadă când se vor sfâşia umbrele?

În primele zile ale călătoriei îşi povestiseră unul altuia despre acele splendori ale Marelui Han din Tartaria, pe care oamenii învăţaţi le cunoşteau din cărţi. Primele raze ale apropiatului soare aveau să cadă pe acoperişurile cu olane din aur despre care vorbea Martín Alonso în piaţa din Palos, ca să îndemne lumea să se treacă pe listă. Grădini cultivate cu arbori de scorţişoară şi alţii care produc piper şi celelalte mirodenii rare, aveau să răsară în faţa privirilor lor la împrăştierea abanosului albăstrui al nopţii. Poate or să vadă un port, la fel de frumos ca o curte de onoare a unui imens palat, cu cheiuri din marmoră, pe care vor trece cu o lentă solemnitate procesiuni de elefanţi îmbrăcaţi în valtrapuri din mătase roşie, purtând pe spinările lor cetăţui din aur gravat şi tremurător, asemănător celor din custodia catedralelor Spaniei, iar în port, nenumărate corăbii colorate, cu provele în formă de cal înaripat şi cu pupele înălţate ca penajul unor himerice păsări, cu ancore strălucitoare şi ferecături din aur şi argint.

Cei cu mai multă imaginaţie credeau că simt mirosul mirodeniilor, la fel de preţioase ca pulberea de aur, în boarea de parfum vegetal, ce ajungea până la ei străbătând aerul sărat.

Ziua apăru cu iuţeala şi maiestatea teatrală pe care o are cerul tropical când se luminează şi se întunecă, şi toţi văzură o insulă joasă, cu câteva pâlcuri de verdeaţă, dar nu foarte împădurită, reflectând printre trunchiuri liniştita pânză a unei lagune interioare.

Pe mările din lumea veche le-ar fi părut expediţionarilor o insulă săracă şi fără importanţă. Acesta era primul pământ care le ieşea în cale după atâtea incertitudini şi dezorientări. Pe deasupra,

arborii ei erau dintr-o specie necunoscută şi totul respira aici nev.novăţia şi prospeţimea munţilor înalţi pe care omul îi calcă pentru prima oară, inocenţa surâzătoare a celui de curând născut.

Nici acoperişuri din aur, nici cheiuri din marmoră, nici elefanţi, nici corăbii din lac colorat. Pe plajă alergau oameni complet goi, adunându-se ca să contemple monştrii aruncaţi de Ocean în timpul nopţii.

Câţiva, mai curajoşi, se urcau într-un trunchi scobit şi, cu o paletă mânuită cu ambele mâini, îl făceau să se deplaseze între flotilă şi plajă, dornici să se apropie de palatele plutitoare ale unor divinităţi misterioase şi neîndrăznind totodată să facă faţă temutului contact cu acestea.

Spaniolii sosiseră pe una din insulele arhipelagului Las Lucayas, numită de băştinaşi Guanahaní. Căpitanul general al flotilei era nerăbdător să atingă cu propriile sale picioare acest pământ, deşi îl vedea ceva mai diferit de cum şi-l imaginase el în timpul călătoriei.

Rezultatul imediat al descoperirii era confirmarea, pentru totdeauna, a tuturor titlurilor primite de la regii Spaniei. Era deja Amiral al Oceanului, iar viceregatul său înceta să mai fie un titlu ipotetic. Primele insule ale Asiei ieşeau în întâmpinarea corăbiilor lui pentru a-i confirma suveranitatea.

Îşi îmbrăcă în primele ore ale dimineţii de 12 octombrie costumul grena al amiralilor de Castilia şi sări în barca pregătită a navei amiral, cu câtă lume încăpu în ea. Cei care aveau cuirasă, armură pe braţe, coifuri şi scuturi rotunde s-au înghesuit în această carapace din fier, luând ca arme de apărare spade, lănci şi arbalete. Cei câţiva flintaşi şi-au pus pe umăr grelele *espingardas* sau flinte, înaintaşele archebuzei.

Cei doi Pinzóni, Martín Alonso şi Vicente Yáñez, coborâră, de asemenea, de pe *Pinta* şi *Niña* în bărci, cu elita echipajelor lor. Amiralul purta drapelul regal, iar cei doi căpitani drapelele cu cruci

verzi, cu un „F" şi un „I" – iniţialele regilor Fernando şi Isabel –, iar deasupra fiecărei litere o coroană.

Toţi din flotilă, deopotrivă şefi sau simpli marinari, ori ataşaţi în această călătorie, îşi schimbaseră înfăţişarea în timpul navigaţiei. Pe mare nu era uşor să urmezi moda din vremea aceea, care consta, pentru bărbaţi, în a purta obrazul zilnic bărbierit. Exista doar un bărbier în toată flota, ajutor al medicului şi chirurgului, şi-i era imposibil să satisfacă atâta lume. În plus, bărbieritul se dovedea periculos pe nişte vase care, cu pescajul lor mic şi velatură mare, se mişcau fără încetare. De aceea, era obicei marină-resc să-şi lase barbă cât timp dura navigaţia.

Amiralul purta acum o barbă albă, care începea să se lungească, dându-i o anume înfăţişare venerabilă de călugăr războinic. Ceilalţi aveau şi ei jumătate din faţă acoperită de barbă, fiind la unii dintre ei creaţă şi fină, ca la arabi, iar la alţii încâlcită şi aspră, conferindu-le chiar o înfăţişare de groaznici bandiţi multor onorabili marinari, capi de familie.

Atât de mare a fost emoţia creştinilor când au sărit pe uscat, încât abia au dat atenţie indigenilor adunaţi, cu teamă şi curiozitate, la mică distanţă de ei.

Columb îi chemă lângă el pe cei doi căpitani, ca să fluture drapelele cu cruci verzi, aşa cum făcea şi el cu drapelul regal, ovaţionându-i pe Alteţele Lor monarhii Spaniei. Apoi îi ceru lui Rodrigo de Escobedo, ca notar al flotei, şi lui Rodrigo Sánchez de Segovia, ca supraveghetor al acesteia, să consemneze cum lua el în posesiune acest ţinut pentru rege şi regină, stăpânii săi, dându-i numele de San Salvador. Şi scoţându-şi spada, tăie nişte iarbă în jurul său şi crestă arborii din apropiere, care era semnul de posesiune folosit pe atunci de navigatori şi descoperitori.

„Indigenii – scrise în acea noapte Amiralul în caietul său – mi s-au părut oameni săraci de tot. Umblau goi, cum i-a născut mama lor, şi la fel şi femeile, deşi n-am văzut decât una destul de tânără;

toţi pe care i-am văzut erau tineri, nici unul nu trecea de vârsta de treizeci de ani, foarte bine făcuţi, cu foarte frumoase şi desăvârşite trupuri şi foarte plăcute chipuri, părul gros, aproape ca mătasea de coadă de cal, tăiat deasupra sprâncenelor, afară de câţiva, care-l purtau lung pe spate şi care nu-l tăiau niciodată."

Îi compara după culoare cu locuitorii Canarelor, nici negri, nici albi, nici negricioşi; unii îşi pictau feţele, alţii corpurile, iar alţii doar ochii şi nasul. Nu cunoşteau fierul, suliţele lor erau pur şi simplu bâte cu vârful călit în foc, iar unele cu un dinte de peşte la vârf. Şi entuziasmându-se descoperitorul acestei lumi, scria: „Toţi au o bună statură, cu picioarele foarte drepte, toţi la fel şi fără burtă". În final, îşi mărturisea sie însuşi, cu anumită tristeţe, că i se păreau oameni buni, dar săraci de tot.

Între descoperitori şi indigeni începu veşnicul efort de a se înţelege, apelând la limbajul semnelor. Pentru insulari, toate aceste cuvinte ale albilor, gesturile, recitările, erau vrăjitorii, ceremonii de neînţeles, proprii fiinţelor venite din Cer. Trăiseră până atunci izolaţi pe pământul lor, ajungând cu fragilele canoe cel mult până la insulele din vecinătate. Dincolo de acest cerc, relativ mic, exista pentru ei doar marea infinită, populată de genii, de spirite celeste care născoceau furtuna, ploaia, uraganele, sau împărţeau lumina şi căldura soarelui, creatorul plantelor şi al alimentelor.

În zori văzuseră ieşind din mare nişte monştri, ce le păreau enormi, nişte păduri plutitoare cu copaci foarte înalţi, în care se mişcau frunzişuri compacte, albe sau colorate (vele şi steaguri). Mai întâi se iveau deasupra liniei mării vârfurile crângului, apoi creşteau din ape şi până la urmă pădurile plutitoare se opreau la mică depărtare de plajă, ieşind din ele nişte canoe mult mai mari şi mai grele decât ale lor, conduse de fiinţe extraordinare, cu corpul tatuat în diverse culori (hainele), acoperiţi cu un material strălucitor şi dur (cuirase şi coifuri), din care ieşeau raze de lumină, la fel ca din apele lacului la ora amiezii.

Toţi aveau pe cap penaj colorat, asemănător papagalilor care veneau să se refugieze în copacii de pe insula lor şi purtau faţa semănată cu bumbac alb, roşu sau negru, căci astfel le păreau bărbile acestor insulari cu tenul roşcovan, cu obrazul complet spân.

Cei de curând sosiţi erau palizi precum morţii, iar indigenii dedaţi vrăjitoriei, care obişnuiau să se picteze cu aceeaşi culoare ca şi moartea, se apropiau cu mai multă încredere de ei, ca însufleţiţi de o legătură misterioasă.

Şeful de trib al oamenilor palizi (Amiralul), cu faţa semănată cu bumbac alb, strângea în mână un băţ foarte înalt, la capătul căruia fâlfâia din aripi un papagal enorm în multe culori (drapelul regal). Alte două genii ale mării, cu bumbac negru pe chipurile lor, se aşezau lângă el, ţinând în mâini alţi papagali verzi (Pinzónii cu drapelele lor).

Şeful de trib cu papagalul mai arătos vorbea într-o limbă de neînţeles cu unul dintre oamenii palizi (notarul), care avea un beţişor în dreapta şi o foaie albă, la fel ca cea a unui copac, în cealaltă mână, trasând pe ea nişte semne magice, în timp ce şeful continua să vorbească. Şi indigenii, obişnuiţi să recite descântece şi incantaţii magice, îşi însuşeau aceste cuvinte fără să le înţeleagă, repetându-le imediat, graţie prodigioasei lor memorii de oameni primitivi.

Şeful de trib cuvântător scotea dintr-o parte a corpului său o nuieluşă strălucitoare (spada) şi toţi vedeau în ea supremul talisman, păstrător al forţei magice de care dispuneau acele arătări.

Făceau eforturi ca să le înţeleagă cuvintele şi conducându-se după ciudăţeniile înfăţişării lor, încercau să le dea tot ce-ar fi putut să aibă nevoie. Priveau drapelele, penajul de pe bonete şi de pe coifuri şi imediat le ofereau ca tribut numeroşi papagali, singurul animal pe care-l puteau vedea pe insulă descoperitorii. Apoi îşi treceau mâinile cu copilăroasă curiozitate pe feţele oamenilor albi, atingând bărbile lor cârlţoase şi pe dată le ofereau mari grămezi de bumbac, singurul dintre bunurile care le putea fi util, după părerea lor, acestor fiinţe căzute din Cer.

Amiralul, care privea într-o parte şi-n alta, dorind să descopere vreun indiciu din ceea ce reprezenta principala sa preocupare, privi cu atenţie o bucăţică de aur pe care o purta un indigen atârnată de nas. Descoperirea acestei plăcuţe infime l-a însufleţit pe navigator, cu o neaşteptată bucurie. Îşi alungă îndoielile pe care le simţise la debarcare, întrebând prin semne unde se găsea acel metal.

Pentru bieţii oameni goi aurul nu avea nici o valoare pozitivă. Îl apreciau doar ca pe un metal incoruptibil, cu importanţă mistică, aplicându-l pe orificiile respiratorii ale corpului lor şi, de asemenea pe gura şi nările cadavrelor, ca şi cum prin aceasta ar fi îndepărtat germenii putrefacţiei.

Nu-i miră pe insulari faptul că aceşti zei palizi, cu chipurile acoperite cu bumbac alb, se interesau de un metal căruia îi atribuiau o influenţă magică şi le oferiră, împreună cu papagalii şi grămezile de bumbac, toate plăcuţele şi toţi cerceii din aur care le împodobeau nările, urechile şi buzele găurite. În schimbul acestuia, zeul alb începu să le împartă şiraguri de mărgele din sticlă, clopoţei răzleţi sau în mănunchiuri şi puse pe capul celor mai veseli nişte bonete colorate.

Încercară cea mai mare parte a surprizelor, când un om al insulei, mai îndrăzneţ decât ceilalţi, se apropie de şeful alb, atingând nuiaua strălucitoare pe care acesta şi-o pusese iar la şold. Marele vrăjitor cu barba albă o scoase din nou la lumină, făcând să şerpuiască prin aer lucirile ei tremurătoare şi apoi îl pofti s-o vadă şi s-o atingă. După ce a şovăit, indigenul s-a hotărât să pună un deget pe această nuia de lumină, care era, în acelaşi timp, dură şi tare ca sulițele lor din trestie. Şi trecând degetul pe muchea ei, simţi senzaţia unei arsuri, începând să sângereze. Nuiaua luminoasă tăia prin propria sa putere, fără ca zeul care o ţinea să fi făcut vreun efort.

Aşa îşi petrecură descoperitorii toată ziua pe insulă, fără să vadă altceva decât oameni goi, arbori din specii necunoscute,

papagali drept unice animale şi strălucirea micii 'agune în spatele copacilor.

O parte din echipajul celor trei corăbii debarcase pentru a cunoaşte noutăţile acestui ţinut străin. Ceilalţi se îmbulzeau la bord sau sus la pupa, fără să vadă în realitate nimic nemaipomenit, dar făcând eforturi de imaginaţie ca să bănuiască ceea ce nu vedeau.

Maestrul Diego, botanistul expediţiei, rătăcea printre arbori, trimis de Amiral, cu speranţa de a descoperi câteva din acele mirodenii atât de apreciate la mesele bogate din Europa.

Mirodeniile îl obsedau ca şi aurul pe noul Amiral. În zilele precedente, de câte ori marinarii pescuiau bețe dau ierburi oceanice, i le dădeau maestrului Diego ca să vadă el dacă nu găsea în asemenea locuri vreo înrudire cu arborii de mirodenii.

Marinarii dormiră în acea noapte pentru prima oară pe corăbii ancorate şi în dimineaţa următoare, abia se crăpă de ziuă şi se văzură încounjuraţi de „canoe lungi, toate dintr-o bucată, cioplite de minune, unele atât de mari că încăpeau în ele peste patruzeci de oameni, iar altele mici, cu un singur vâslaş. Vâsleau cu o vâslă ca o paletă de brutar, cârmuind de minune, iar dacă li se răsturna canoia, întorcându-se cu gura în jos, începeau toţi să înoate, îndreptând-o şi golind-o cu tigve pe care le purtau încinse la brâu."

Alţii soseau înotând numai cu o mână, purtând în cealaltă gheme de bumbac tors, papagali, suliţe, coliere din dinţi de peşte şi toate astea le ofereau de bună voie, fără să ceară vreo plată, ca un dar religios, dar făceau mari demonstraţii de bucurie dacă oamenii albi doreau să le dea ca recompensă orice lucru, până şi bucăţi de strâchini şi vase sparte.

Amiralul văzu cum oamenii de pe o canoe ofereau şaisprezece gheme enorme de bumbac în schimbul a trei „ceutis", monedă infimă din Ceuta, care circula în Portugalia şi echivala cu o „albă" din Castilia, în ciuda faptului că cele şaisprezece gheme reprezentau mai mult de o „arroba"[1] de bumbac tors.

[1] Măsură spaniolă echivalentă în greutate cu 11,5 kg.

Pentru noul vicerege al acestei insule şi al multor altora din apropiere, despre care-i vorbeau indigenii şi care, după gesticulaţiile lor şi mişcarea degetelor, erau mai mult de o sută, prezenta puţin interes bumbacul. Eforturile de a se înţelege cu acei oameni goi erau ca să afle de unde proveneau bucăţelele de aur, pe care şi le atârnau de nări şi toţi arătau în depărtare, făcând aluzie – judecând după semne – la o insulă mare, foarte mare.

Fără îndoială că era insula Cipango şi era inutil să mai piardă vremea printre aceşti oameni inocenţi şi săraci.

Duminică, 14 octombrie, porunci pregătirea luntrei de pe nava amiral şi a bărcilor de pe caravele, mergând cu aceste trei ambarcaţiuni mai mici spre nord-estul insulei, ca să cunoască cealaltă parte a ei şi să descopere noi populaţii. Alergau grupurile de indigeni pe plajă, oferindu-le de la distanţă fructe din arborii lor şi tigve pline cu apă dulce. Văzând că cele trei bărci nu mergeau spre uscat, mulţi dintre ei se aruncau înot, punându-le întrebări pe care albii reuşeau să le înţeleagă după expresia religioasă a chipurilor lor. Doreau să ştie dacă într-adevăr erau veniţi din Cer, iar unul mai în vârstă, care a reuşit să se urce în barca Amiralului, le strigă celor de pe plajă să vină să-i venereze pe oamenii cereşti, aducându-le de mâncare şi de băut.

Femeile se aruncau pe nisip şi ridicau mâinile spre cer, invitând fiinţele divine să debarce, dar Amiralul era preocupat doar să continue să exploreze coasta, cu speranţa de a întâlni vreun sat cu case din piatră, vreo urmă de viaţă civilizată, care să-i indice apropierea acelui regat opulent al Marelui Han, pe uscat, sau al bogatei Cipango, cu acoperişurile sale din aur. Dar văzu doar un lanţ de stânci ce înconjura o mare parte din insulă şi câteva colibe sau bordeie printre copaci, care dădeau exploratorilor impresia extraordinară că erau răcoroşi şi verzi, în mijlocul lui octombrie, ca cei din Castilia în lunile aprilie şi mai.

Columb nu vru să rămână mai mult timp pe această insulă Guanahaní, pe care el o botezase San Salvador. Jinduia să vadă insulele din apropiere. Dar, înainte de a ridica velele, la prânz, luă în captivitate şapte indigeni, ca să trăiască pe navele sale şi să înveţe astfel cuvinte spaniole, iar ei să-i înveţe cuvinte din limba lor pe marinarii mai abili.

Simţea nevoia să descifreze marele secret al noilor pământuri descoperite şi ca acei oameni arămii, care puteau vorbi doar prin semne şi cuvinte de neînţeles, nepricepând cea mai mare parte din întrebările sale, să ajungă să-i spună, cu certitudine, de unde provenea aurul şi încotro trebuia el s-o apuce.

Era sigur că insula Cipango se afla foarte aproape. Important era să dea de ea.

PARTEA A TREIA

PARADISUL SĂRAC

I

În care se povesteşte cum Amiralul trecu printre insule mereu frumoase, dar sărace, cum începu să se duşmănească cu Pinzón şi cum ajunse pe uscatul guvernat de Marele Han, trimiţând acestuia doi ambasadori cu o scrisoare scrisă în latineşte.

Flotila navigă timp de paisprezece zile printre numeroasele insule Lucayas. Columb explora cu iuţeală aceste pământuri, dornic să întâlnească aur sau vestigii ale civilizaţiei opulente a ţărilor guvernate de Marele Han.

Celei de a doua insule pe care o vizitară îi puse numele de Santa María de la Conceptión, întru recunoştinţă faţă de Fecioara care îl apărase de furtuni pe mare şi de boli la bord. Celei de-a treia îi dădu numele Fernandina, în amintirea regelui, ai cărui apropiaţi şi oameni de încredere îl protejaseră atât de mult; iar pe cea de-a patra o numi Isabela, ca mărturie a recunoştinţei faţă de regina sa. Dar trecea de la o insulă la alta, fără să găsească altceva în afară de grandioasa lor vegetaţie şi simplitatea paradisiacă a locuitorilor.

Goliciunea acestora şi sărăcia lor nu erau pe potriva iluziilor pe care şi le făcuse navigatorul, rămăşiţă a lecturilor din Marco Polo şi Mandeville. Nimic nu dovedea apropierea de „regele regilor", stăpân al vastei Chine, aşezat pe un tron de aur şi diamante, sub un baldachin brodat cu perle. Pe nici una din insule nu existau munţii de Ofir, încărcaţi cu aur, pe care se duseseră să-i exploateze, în alte timpuri, flotele regelui Solomon. Remarcă doar un anume progres rudimentar în obiceiuri şi uneltele indigenilor, după cum înainta în explorarea sa. Pe Fernandina întâlni un indian care

naviga singur într-o canoe, foarte departe de coastă, iar în interiorul insulei văzu primele hamacuri şi alte obiecte de industrie casnică, dovezi ale unei munci ingenioase.

Pe insula Samoeto, pe care o botezase Isabela, era atât de plăcută suavitatea văzduhului şi a miresmelor pădurilor, unindu-şi aromele cu parfumul sărat al Oceanului, încât i-a fost imposibil să nu admire farmecul acestei naturi virgine, dând uitării, pentru moment, dorinţa sa de a găsi aur.

Două sentimente contradictorii se ciocneau în sufletul acestui om, complex şi antagonic în dorinţele sale. Ca poet, admira frumuseţea paradisului descoperit de el. În continuare, recunoştea cu anumită ciudă sărăcia acestui paradis şi îşi bătea capul, ca negustor, cum să scoată cel mai bun profit din mediocritatea acestuia.

Admitea ca pe un avantaj comercial blândeţea şi laşitatea indigenilor. În prima insulă se apropiaseră cu încredere de el şi de ai săi. Acum, în altele, datorită panicii inexplicabile, dar firești la nişte oameni simpli, înclinaţi să raţioneze ilogic, fugeau la apariţia străinilor, abandonându-şi colibele ca să se refugieze în păduri. Zece oameni din echipajul său erau suficienţi ca să domine una din acele insule, care avea poate mii de locuitori. Şi, pentru prima oară, îi trecu prin cap misticului poet dornic de câştig, posibilitatea de a remedia lipsa aurului, vânzându-i pe băştinaşi ca sclavi şi încărcându-şi navele sale pentru a-i aduce în Europa, ceea ce însemna, cu timpul, un negoţ minunat şi sigur.

Se lupta în această primă explorare cu lipsa mijloacelor de înţelegere cu indigenii. Aceştia erau înclinaţi spre exagerări, spre răspunsuri afirmative la toate întrebările, fără a se minuna la vederea nici unuia dintre obiectele ce li se arătau şi asigurându-i că le aveau la fel pe pământul lor, dar departe, foarte departe, într-o ţară imaginară, pe care o situau, după capriciu, în diverse puncte ale orizontului. Când le arătă o monedă de aur celor de pe Concepción şi de pe Fernandina aceştia dădură de înţeles, prin

semne, că existau oameni din rasa lor cu multe verigi de aur pe braţe şi pe picioare, dar totdeauna se aflau pe insula cea mai apropiată, niciodată pe a lor, iar Columb sfârşea prin a spune cu melancolie:

– Eu chiar cred că tot ce zic ei e bătaie de joc, ca să fugă de noi.

O parte din oamenii pe care-i luase din San Salvador şi alţii, întâlniţi într-o canoe între acea insulă şi Concepción, se aruncară în mare şi fugiră înnot, de îndată ce marinarii îşi slăbiră puţin vigilenţa. Altul, prins, de asemenea, în timp ce mergea în canoea sa, se aruncă în apă ca să nu pună mâna pe el şi când, în sfârşit, marinarii reuşiră să-l vâneze, Amiralul îl aduse pe navă, ca să-l dezmierde ca pe un mic animal speriat. Îi puseră o bonetă colorată pe cap, nişte mărgeluţe verzi din sticlă pe braţ şi două perechi de clopoţei aurii în urechi, şi aşa, făcut arlechin, îl trimiteau pe uscat ca să răspândească, printre tovarăşii săi goi, bunătatea oamenilor albi şi lucrurile extraordinare pe care le aduceau în dar.

Columb se simţea atras de frumuseţea atâtor şi atâtor insule printre care trecea fără să se oprească, apreciind de la distanţă importanţa lor şi posibilitatea de a găsi aur pe ele sau de a nu găsi nimic. Erau toate foarte verzi şi foarte fertile, cu climă foarte blândă şi cu un etern cer albastru, cu ţărm stâncos de culoare întunecată, asemănătoare pielii de elefant, iar la picioarele lor o mare mereu netedă ca sticla, luminoasă şi profundă, cu o faună oceanică ce-l uimea pe descoperitor.

„Aici – scria în caietul său – peştii sunt atât de diformi faţă de ai noştri, că te minunezi. Există unii, parcă ar fi cocoşi, cu cele mai fine culori din lume, albaştri, galbeni, roşii, alţii pictaţi în felurite chipuri, iar culorile sunt atât de fine, că nu e om care să nu se minuneze şi să nu zăbovească pentru a-i vedea. Există şi balene. Animale de uscat n-am văzut nici unul, de nici un fel, afară de papagali şi şopârle. Nici oi, nici capre, nici alt animal n-am văzut".

Pe una din insulele unde au debarcat, un paj de mătură i-a zis că a văzut o enormă viperă în pădure. Într-o lagună au omorât cu lovituri de lance un şarpe cam de şapte coţi, dar cu labe. Era iguana, cu piele verde şi carne albă, foarte apreciată de băştinaşi şi pe care, peste ani, aveau să se obişnuiască s-o mănânce ca pe o mare delicatesă conquistadorii spanioli în cumplita foamete din timpul îndrăzneţelor lor călătorii. Pe o altă insulă, Martín Alonso Pinzón ucise şi el, cu o lovitură de lance, una din aceste reptile cu labe, pe care descoperitorii le luau, din cauza ignoranţei de pe meleagurile lor, drept animale periculoase, asemănătoare dragonilor ce apăreau în balade şi în romane cavalereşti.

Pe o insulă, băştinaşii fugeau lăsându-i pe albi să umble dintr-o parte în alta, ca şi cum s-ar fi aflat pe o insulă fermecată. Pe altele, ei ieşeau în canoe navigând în jurul caravelelor ca să le ofere eternele gheme de bumbac şi papagali, precum şi mănunchiuri de sulițe, arătându-se gata să le aducă în mari tigve apa bogatelor lor izvoare pentru a primeni conţinutul butoaielor şi hârdaielor din calele celor trei vase.

În timp ce marinarii le dăruiau clopoţei de dairea şi şireturi, drept plată pentru atâta bumbac şi atâția papagali, că nu ştiau ce să mai facă cu ele, Amiralul îşi fixa atenţia asupra celor care păreau mai dezgheţaţi la minte şi la vorbă, dând ordin pajului său Lucero şi altora de la pupa să le aducă biscuiţi sau pesmeţi unşi cu melasă extrasă din trestia de zahăr în manufacturile din Andaluzia.

Aceşti biscuiţi cu miere erau lucrul care-i atrăgea cel mai mult pe băştinaşi, o dovadă a divinităţii albilor, fii ai Cerului, fiindcă numai geniile căzute din înaltul cerului se puteau hrăni cu acest fel de ambrozie.

Tendinţa spre înşelăciune şi povestiri minunate a acestor oameni primitivi, cu naivitate mincinoşi, care atâta i-au dezorientat şi amăgit pe navigatori în călătoriile următoare, îl reţinură pe Columb pe câteva din acele insule mai mult decât o dorea el. Pe

Isabela aşteptă două zile să vină un mare rege din interior care, după cum afirmau băştinaşii, era în întregime îmbrăcat în aur. Dar acel rege aurit nu apăru niciodată şi nu putu să vadă decât indieni goi ca şi cei pe care-i întâlnise pe celelalte insule, mâzgăliţi cu alb, sângeriu sau negru şi purtând nişte bucăţele de aur în nări; „dar era atât de puţin – după cum scria Amiralul – că, în realitate, nu însemna nimic".

În această lume nouă, singurul lucru extraordinar continua să fie vegetaţia, iar descoperitorul poet, care aprecia la fel de mercantil mirodeniile ca şi aurul, văzând că acest metal apărea numai în cantităţi atât de neînsemnate încât nu merita să se ocupe de el, îşi îndrepta privirile cu lăcomie către păduri. Pe Isabela atmosfera oferea o continuă desfătare simţului olfactiv. Insula era un inepuizabil buchet de flori, ale căror miresme îi învăluiau pe cei de curând sosiţi. Acest parfum se răspândea în toate părţile, persistând la multe leghe pe mare. Albii respirau esenţe rare, niciodată mirosite până atunci, şi gustau fructe care, în timp ce le dezmierdau gustul, răspândeau dulci miresme.

În zadar rătăceau prin aceste păduri-grădină maestrul Diego şi alţi marinari, iubitori de plante şi florî. Cele mai multe fructe erau încă verzi, ca şi cum, în aceste insule primăvara ar fi început spre sfârşitul lui octombrie. Nici un arbore nu semăna la ramuri şi fructe cu scorţişoara, piperul, nucşoara, cuişoarele şi alte miro-denii asiatice, din care Columb le ceruse mostre prietenilor săi din Sevilla. Erau alte parfumuri şi alte substanţe. Iluzia câştigului îl făcu să se gândească la faptul că poate mirodeniile din acest ţinut erau la fel precum cele din Asia, dar nu venise încă timpul să se coacă.

Şi toate astea îl dezolau pe Columb, ca şi puţinătatea aurului, făcându-l să exclame cu tristeţe: „După câte înţeleg eu, acest ţinut este foarte folositor în ce priveşte mirodeniile, dar eu nu le cunosc şi încerc cea mai mare părere de rău, întrucât văd mii de feluri de

arbori fiecare cu soiul său de fructe, dar care acum sunt verzi, ca în Spania în lunile mai şi iunie, precum şi mii de feluri de ierburi şi de flori".

Toată această vegetaţie ascundea desigur bogăţii pe care el era incapabil să le aprecieze; dar fiindcă ignoranţa sa ca şi cea a însoţitorilor săi îi împiedica să le cunoască trebuiau să plece de acolo cât mai repede, în căutarea altor ţinuturi, unde să găsească aur, unde oamenii să fie îmbrăcaţi şi să existe porturi cu trafic intens, cu nave sosite din Cipango şi Quinsay.

Uneori, sărăcia şi simplitatea acestui arhipelag paradisiac îl făceau să se îndoiască de ceea ce citise, şi-i încolţea în minte bănuiala că aceste ţinuturi ar putea fi dintr-o lume aparte, foarte îndepărtată de marile împărăţii asiatice. Niciodată Marco Polo nu vorbise despre insule sărace şi frumoase, cu oameni în întregime goi, necunoscând nici bogăţia, nici proprietatea, fiind lipsiţi de istorie, ignorând previziunea economică, trăind de pe o zi pe alta fără complicaţiile artificiale ale civilizaţiei, fără alte asupriri şi suferinţe în afara celor impuse de natură.

Era omenirea de dinainte de păcatul originar. Filosofii Renaşterii, aflând după luni de zile despre această primă călătorie, aveau să compare insulele respective cu republicile utopice visate de gânditorii antici, asemenea impresie durând două veacuri şi jumătate, până când Rousseau şi alţi autori revoluţionari imaginau omul primitiv înzestrat cu tot felul de virtuţi. Era o lume aparte, necontaminată încă de complicaţiile şi nedreptăţile oamenilor civilizaţi: continentul omenirii surâzătoare şi lipsită de răutăţi.

Dar îndoiala sa nu ţinea mult. Imediat îi revenea în minte himera. Domeniile Marelui Han trebuiau să se afle nu mai departe de zece sau douăsprezece zile de navigaţie. Unii dintre oamenii goi aveau pe corp lungi cicatrici. Erau urme de săgeţi şi lovituri de lance primite în lupte. După cum lăsau să se înţeleagă semnele lor, alţi băştinaşi cu o civilizaţie superioară şi mai crudă soseau pe

neaşteptate, în mari pirogi, pe insulele lor idilice, pentru a fura tineri şi femei. Vorbind despre aceşti piraţi, toţi insularii tremurau înfricoşaţi, afirmând că sclavii erau mâncaţi de invadatori de îndată ce aceştia ajungeau în ţinuturile lor.

Îi numeau *carib* sau cel puţin aşa credeau că înţeleg Columb şi ai săi, că numele de *carib,* repetat foarte des, corespundea piraţilor antropofagi. Şi Amiralul trăgea, din meditaţiile sale, concluzia că acei *carib* erau pur şi simplu marinarii corăbiilor uşoare ale Marelui Han, care veneau să ia oameni din respectivele insule pentru a-i duce să lucreze la monumentalele opere ale „regelui regilor", iar cum prizonierii nu se întorceau niciodată, aceşti oameni simpli şi-i imaginau devoraţi de cei care-i capturau.

În afară de asta, după cum treceau de la o insulă la alta, băştinaşii îi vorbeau cu mai multă insistenţă despre o ţară enormă, numită Cuba, unde ar găsi, după cum spuneau ei, corăbii şi negustori din ţinuturi îndepărtate. Şi, din ce în ce mai convins de realitatea geografiei sale himerice, Amiralul credea că ţinutul Cubei era căutata insulă Cipango.

Când cobora pe uscat, dacă tot nu era cu putinţă să descopere mirodenii în pădurile cu arbori mirositori, vedea în ele vopsele şi leacuri uşor de exploatat. Muşii şi pajii pe care-i trimitea în recunoaştere îi aduceau mostre de caise, o trestie al cărei suc era purgativ; aduceau linariţă, lemn uleios ce putea servi pentru prepararea vopselelor; mastic, gumă pe care o importau din Chios prin Mediterana pentru a da un gust mai bun apei şi pe care grecii şi turcii o cunoşteau sub acest nume de „mastic". Cât despre metale sau mirodenii scumpe, nimic profitabil.

Amiralul începea să se îndoiască de existenţa tuturor acelor regi îmbrăcaţi în aur despre care vorbeau băştinaşii de pe coastă. „Sunt atât de săraci în aur – scria – încât oricât de puţin ar vedea la aceşti regi, lor li se pare mult."

Apoi se entuziasma din nou, navigând în jurul insulelor pe care le descoperea, fiindcă ajungea până la el „un miros atât de plăcut şi suav de flori sau de copaci de pe uscat, încât era lucrul cel mai dulce din lume". De la orice băştinaş care se apropia de albi purtând o bucăţică de aur în nări, i-o cumpărau, dându-i, în schimb, un clopoţel din cei numiţi „de picior de pungaş", sau şiraguri de mărgele din sticlă.

Amiralul şi apropiaţii săi n-au mai vrut să piardă timpul explorând aceste insule, mereu verzi, fertile şi locuite de oameni săraci. Toate aveau în interior mari lagune de apă dulce „şi de jur-împrejurul lor terenuri cu arbori – o minune – cu ierburile la fel de înalte şi crude ca în aprilie în Andaluzia, iar cântecul păsărelelor atât de dulce, încât omul n-ar mai vrea niciodată să plece din ele, şi cârdurile de papagali atât de dese că întunecă soarele, şi păsări de atâtea feluri şi atât de diferite de-ale noastre, că sunt o minunăţie, şi arbori de o mie de soiuri, fiecare cu fructe deosebite, toate cu un miros nemaipomenit; iar eu sunt cel mai oropsit om din lume, fiindcă nu le cunosc, căci sunt sigur că toate sunt de valoare şi iau mostre din ele, precum şi din ierburi".

În jurul lagunelor erau din abundenţă şerpi cu labe, numiţi iguane şi, de asemenea, vipere uriaşe din cele care înaintau târându-se dar care fugeau la apariţia oamenilor de curând debarcaţi. Linariţa era cea mai răspândită şi Columb dădu ordin să se îmbarce zece chintale, „fiindcă îmi spun că valorează mult". Dar pe nici una din insule „nu exista vreo mină de aur", şi, în plus, pentru a explora coastele lor, era nevoie de „multe feluri de vânt, şi nu bate vântul după cheful oamenilor."

Pentru călătorie era mai bine să meargă „acolo unde sunt lucruri importante", adică în acea Cuba despre care vorbeau băştinaşii şi care, fără îndoială, era Cipango. Trebui să aştepte câteva zile fiindcă nu era vânt. Totul era de un calm desăvârşit şi ploua mult, fără a fi deloc frig. Ziua, căldura era mare, iar „nopţile

temperate ca în luna mai în Andaluzia". La 27 octombrie ploua încă tare, trebuind să navigheze cu mare grijă printre atâtea insule şi stânci, pe canale de mică adâncime, cu funduri de pietriş sau de nisip, cu cea mai mare parte a velelor strânse, cu cerul foarte întunecat şi pe ploaie.

La 28 octombrie putu să iasă către Cipango, marele ţinut numit Cuba de către băştinaşi, unde spera să găsească aur, mari corăbii, precum acele din flota militară spaniolă şi negustori bogaţi.

Nimic din toate astea nu găsi la sosire, fiindcă, după părerea sa, acea Cubă a băştinaşilor nu era o insulă şi de aceea nu putea fi Cipango. Columb recunoscu, după ce navigă pe o parte a coastei ei nordice, că acea Cuba era o bucată de uscat, la capătul Asiei, un vârf avansat al Chinei, iar marile oraşe Zayto şi Quinsay, descrise de Marco Polo, trebuiau să fie la vreo sută de leghe de locul pe unde naviga el.

Dar dacă, ajungând acolo unde acum se află portul Jibara, nu găsi marile corăbii ale negustorilor asiatici şi nici funcţionari şi soldaţi ai Marelui Han, văzu, în schimb, un ţinut atât de admirabil, că îl făcu să exclame: „N-am văzut niciodată ceva atât de frumos".

Îmbătătoarea ambianţă tropicală îl învălui pe descoperitor, făcându-l să-şi dea frâu liber, mai mult ca oricând, fanteziei. Râurile nu erau precum cele pe care le văzuse el în Africa – uriaşe, dar urât mirositoare, cărând din pădurile virgine din interior bancuri de verdeaţă în putrefacţie, ce întunecau apele şi în care mişunau tot felul de jivine. Aceste râuri erau adânci, limpezi, cu ape foarte curate, aproape de vărsarea lor găsindu-se scoici sidefii pe dinăuntru, care-l făceau pe descoperitor să creadă în fabuloase recolte de perle, precum şi peşti de cele mai diferite şi stranii forme, broaşte ţestoase cu o carapace valoroasă.

Toată coasta era foarte curată, iar gurile de vărsare ale râurilor, atât de largi încât se putea naviga în volte prin ele. „Arborii numeroşi, frumoşi şi verzi, cu flori şi fructe, fiecare în

felul său". Păsări multe şi păsărele care cântau foarte plăcut. Palmierii erau altfel decât cei din Guineea şi ai noştri, de mărime mijlocie, cu trunchiul lipsit de acea cămaşă pe care o au palmierii din Africa, iar frunzele foarte mari, cu care se acoperă casele.

Amiralul sări în barcă, se duse pe uscat şi ajunse la două case, crezând că sunt ale pescarilor care fugiseră de teamă.

Într-una din ele găsi un câine care nu lătra niciodată, iar în amândouă plase din fibră de palmier, frânghii, cârlige din corn, ostii din os şi alte unelte de pescuit; părea că în fiecare casă locuiau mai multe persoane şi ordonă să nu se atingă nimeni de nici un obiect şi aşa se întâmplă. „Iarba era mare, ca în Andaluzia în lunile aprilie şi mai şi multă iarbă-grasă şi ştir".

Se întoarse apoi la barcă şi merse o bună bucată de vreme pe râu în sus, simţind o mare plăcere când contempla atâta verdeaţă şi atâţia arbori şi asculta cântecul atâtor păsări, încât îi fu greu „să le părăsească pentru a se întoarce".

Credea încă, în acel moment, că era insula Cipango şi declară însoţitorilor săi:

– Este cea mai frumoasă insulă văzută vreodată.

„Marea se arăta atât de liniştită, încât părea că niciodată nu avea să se înfurie, fiindcă iarba de pe plajă ajungea până aproape de apă, ceea ce nu se întâmplă de obicei, atunci când marea este furioasă".

Indienii pe care-i aducea din insula Guanahaní, cu care încă nu reuşea să se înţeleagă, servindu-i doar ca mesageri pentru a-i anunţa, prin ţipete, pe băştinaşii din celelalte insule că oamenii albi nu făceau rău celor de culoare, explicară prin semne Amiralului că râurile erau foarte numeroase în acest ţinut, iar coastele atât de întinse, încât canoele băştinaşilor nu le puteau da ocol chiar dacă ar fi navigat foarte multe zile.

Această ultimă informaţie întări convingerea lui *don* Cristofor că numita Cubă nu era insulă, ci o prelungire de uscat. Băştinaşii le

dădeau de asemenea asigurări că în respectivul ţinut erau multe mine de aur şi mulţi pescuitori de perle, Amiralul crezând în bogăţia perliferă a Cubei, după ce văzuse atâtea scoici sidefii pe coastele sale.

Existând aur şi perle, i se păru neîndoielnic că acolo veneau, în fiecare an, frumoasele corăbii ale Marelui Han pentru a lua asemenea bogăţii, aşa cum flotele regelui Solomon mergeau, pe vremuri, la Ofir. Călătoria nu era, probabil, lungă. După calculele sale, de acolo şi până la uscat, adică în Asia, erau cel mult zece zile de navigaţie. Dar, în realitate, se afla într-un golf din nordul Cubei când spunea oamenilor săi că îi separau numai zece siaje de coastele Chinei!

Băştinaşii primeau de la Columb un nume generic, în consonanţă cu geografia sa himerică. Aceste ţinuturi, recent descoperite, erau fie Orientul Asiei, fie Indiile, căci timp de multe secole acestea însemnau unul şi acelaşi lucru. Din această cauză, oamenii arămii şi blânzi care populau acest splendid şi sărac paradis primiră numele de „indieni", rămânându-le pentru totdeauna, ca un botez istoric, acest fals şi absurd apelativ, iar adevăraţii indieni din Asia au devenit hindustani sau hinduşi, pentru a se evita confuziile.

Cele trei corăbii navigau pe coasta Cubei, oprindu-se în micile golfuri şi la gurile râurilor, acolo unde observau vreun grup de colibe. Bărcile cu vâsle se îndreptau către aceste aşezări „pentru că aveau grai", iar marinarii găseau câteodată indieni cu care să vorbească, în vreme ce în alte locuri bărbaţii, femeile şi copii fugeau, părăsindu-şi locuinţele.

Colibele erau aici mai mari şi mai spaţioase decât cele de pe primele insule, iar Amiralul afirma că, pe măsură ce se vor apropia mai mult de uscat, vor fi mai bune. Erau făcute precum corturile războinicilor din Spania şi răspândite ca ale unei tabere, „fără sistem de străzi, una ici şi alta colo, iar înăuntru foarte măturate şi curate, totul foarte chivernisit. Toate erau din ramuri de palmier foarte frumoase".

Marinarii găseau în ele „statui cu figuri de femei şi multe capete, ca de sperietori sau măşti, foarte bine lucrate", iar Columb nu-şi dădea seama dacă acestea erau folosite pentru împodobirea locuinţelor sau ca obiecte de cult.

Întâlneau, de asemenea, „câini care nu lătrau niciodată, păsările sălbatice de curând dresate, care se plimbau în interiorul acestor colibe enorme, cu acoperiş conic şi minunate podoabe din plasă, momeli şi alte unelte de pescuit", ceea ce-l făcu pe Columb să creadă că toţi cei de pe coastă trebuie să fi fost pescari, care duceau peştele în interiorul ţinutului, în alte localităţi mai importante.

Pretutindeni erau mulţi arbori, iar fructele aveau un gust minunat. Păsări şi păsărele din abundenţă, iar cântecul greierilor nu înceta toată noaptea. „Aerul plăcut şi dulce, nici rece nici cald, şi marea atât de liniştită ca râul din Sevilla, cu apă foarte potrivită pentru cultura perlelor".

Acest calm al apelor mării, mereu albastră, era considerat de Columb veşnic. Încă nu văzuse furtunile şi cicloanele mării Antilelor.

Lipsa comunicării verbale dintre descoperitori şi indienii luaţi de pe primele insule şi îndeosebi din Guanahaní dădea naştere celor mai mari erori şi dezorientări în cursul călătoriei. Ocolind o coastă acoperită cu palmieri, căreia Columb i-a pus numele de Capul Palmierilor, indienii care se aflau pe *Pinta* spuseră că în spatele acestui cap era un râu, actualul râu Máximo, iar de acolo până în Cuba făceau patru zile. Din asta, Martín Alonso, iar apoi şi Amiralul, înţeleseră că numele de Cuba nu era al unui ţinut, ci al unui mare oraş, capitala acestuia, şi că regele ţării era în război cu Marele Han – pe care indienii îl denumeau Kami – şi oraşul în care trăia el se numea Fava; pe seama acestor bâlbâieli ale indienilor şi din pricina neînţelegerilor descoperitorilor se clădi un adevărat edificiu de trăsnăi.

Amiralul hotărî imediat să ancoreze pe râu şi să trimită un dar regelui ţinutului, împreună cu scrisoarea pe care i-o dăduseră regii spanioli scrisă în latineşte, ce-l acredita drept ambasador al lor pe lângă Marele Han şi pe lângă ceilalţi suverani din Asia, pe care-i va întâlni în călătoria sa.

Pentru asemenea solie îl avea pe Luis de Torres, evreul din Murcia şi pe marinarul din Ayamonte, de lângă Huelva, pe nume Rodrigo de Jerez. Acest marinar nu ştia limbi străine ca Torres, dar era expert în solii, fiindcă navigase foarte mult pe coastele Guineei, fiind trimis de căpitanii săi în interiorul ţinutului pentru a negocia cu regişorii negri în acele *krales* de colibe conice, ale căror împrejmuiri erau împodobite cu multe capete de duşmani. Asta era, fără îndoială, o bună experienţă pentru a merge să salute pe Marele Han în palatele sale de aur şi marmoră din Cambalú (Beijing) şi din alte oraşe cu milioane de locuitori.

Torres ştia mai mult ca el. Vorbea ebraica, limba strămoşilor săi, caldeeana şi ceva arabă, toate de îndoielnic folos pentru a fi interpret în Japonia şi China.

Columb se gândea să meargă în întâmpinarea Marelui Han de îndată ce s-ar fi întors cei doi ambasadori şi să viziteze uriaşele oraşe din Catay, pe care îl presimţea foarte aproape.

Când – după ce vâsliră toată ziua fiindcă vânturile erau potrivnice – putură să se apropie de coastă, la 1 noiembrie, Amiralul trimise două bărci către locul unde se vedeau case; dar marinarii observară că toată lumea fugise şi trecu mult timp fără să apară vreun indian.

Bărcile se întoarseră la corăbii, iar după ce mâncară, marinarii reveniră pe uscat, luând de data asta cu ei pe unul dintre indienii care le serveau de trâmbiţaşi, cu prilejul debarcărilor. Acesta, sărind pe plajă, începu a striga puternic, îndemnându-i pe băştinaşii ascunşi să nu aibă teamă, pentru că albii erau oameni buni, nu făceau rău nimănui şi nu erau în slujba tiranului lor, Marele Han;

mai degrabă, dădeau din avutul lor prin multele insule pe unde ajungeau.

Ieşiră din ascunzători doi indieni şi, luându-l de braţe pe omul de aceeaşi culoare, îl duseră până la o casă unde erau adunaţi bărbaţii cei mai importanţi din sat, pentru a-l asculta. Ca urmare a acestei discuţii, ieşiră de după cotiturile coastei vreo şaisprezece canoe încărcate cu oameni, care se duseră până la cele trei corăbii ale albilor.

Ofereau, ca totdeauna, bumbac tors „şi alte fleacuri"; dar marinarii erau sătui de asemenea cadouri, iar Amiralul era preocupat să afle doar dacă aveau aur, pe care ei îl denumeau *nukay*. În tot restul zilei sosiră de pe uscat la corăbii un mare număr de canoe, iar creştinii, pe de altă parte, debarcară pe coastă în deplină siguranţă.

Prin semne, băştinaşii dădură de înţeles – sau cel puţin aşa crezură Columb şi persoanele cele mai importante din flotilă – că până-n trei zile vor veni mulţi negustori din cuprinsul ţinutului să cumpere lucrurile pe care le aveau albii, aducând, în schimb, mesaje de la regele ţinutului, care locuia la vreo patru zile de mers spre interior.

Docilitatea indienilor faţă de aceşti oameni albi ieşiţi din mare, care le păreau vrăjitori foarte puternici, uşurinţa de a imita şi prodigioasa lor memorie, care le permitea să repete imediat cuvintele fără a le înţelege sensul, erau interpretate de Amiral şi de alţi membrii ai echipajului ca o predispoziţie naturală de a primi adevă-rurile creştinismului.

Marinarii se întreţineau cu indienii, recitându-le *Salve* şi *Ave María,* cu mâinile ridicate spre cer şi imediat oamenii arămii învăţau rugăciunile, imitând gesturile şi făcând semnul crucii, ceea ce îl determina pe Columb să creadă că aceşti oameni „nu aparţineau vreunei secte şi ar fi fost uşor să faci din ei buni creştini".

Limba era aceeaşi în toate insulele, iar oamenii luaţi din Guanahaní se înţelegeau bine cu cei din Cuba. Dificil şi anevoios era ca toţi aceştia să se înţeleagă cu albii, fiindcă asta se întâmpla de foarte puţine ori.

Cum totdeauna suntem înclinaţi să înţelegem de la ceilalţi ceea ce avem noi în minte, Columb îl regăsea pe Marele Han şi bogatele sale provincii în relatările pe care i le făceau indienii în cuvinte de neînţeles. Acum descoperea că oamenii din acest ţinut îl numeau Marele Han Kavila, iar provincia unde se afla o denumeau cel mai des Bafan.

Pinzón şi alţii îl ascultau în tăcere, neîndrăznind să pună în discuţie toată această geografie asiatică, pe care Amiralul o învăţase din cărţi necitite de ei. Martín Alonso îşi încreţea câteodată fruntea, ca şi când ar fi simţit că-i încolţeşte în minte îndoiala, atunci când compara viaţa simplă a acestor oameni cu splendorile orientale pe care Amiralul aştepta să le găsească dintr-un moment în altul.

– Mereu oameni goi, zicea Martín Alonso. Nici un oraş, nici o clădire din piatră, nici animale de povară, nici turme, nici corăbii mari. Unde sunt elefanţii? Unde este cavaleria Marelui Han?...

Şi îndoielile secundului său, mai mult bănuite de Amiral decât auzite, serveau pentru a mări ruptura dintre cei doi.

Chiar şi în perioadele sale de cea mai mare mizerie, *don* Cristofor se arătase supărăcios şi trufaş cu cei care-şi permiteau să-i pună în discuţie observaţiile. Numai nevoia de a-şi câştiga afec-ţiunea celor care puteau să-l protejeze reuşea să-i îmblânzească firea, să-l facă să-şi măsoare şi să-şi îndulcească vorbele, cu forţată amabilitate, vorbind rar pentru a nu se trăda, pentru a nu-şi dez-vălui adevăratul caracter.

Acum, când se considera triumfător, aflat în deplina posesie a tuturor onorurilor şi rangurilor, nu avea de ce să se abţină şi începea să afişeze o superioritate dispreţuitoare şi trufaşă faţă de toţi cei ce se aflau la ordinele sale.

Pe şeful de echipaj, Juan de la Cosa, îl ura, acesta fiind cel care se afla mai aproape de el. I se păru supărător ca un simplu navigator să-şi ia libertatea de a gândi, în felul său, cu insolentă independenţă, nedorind să se limiteze la a fi un biet subordonat. Considera aproape un furt faptul că Juan de la Cosa îşi lua notiţe în timpul călătoriei şi stabilea bazele unei viitoare hărţi de navi-gaţie, fiindcă el credea că ruta Indiilor trebuia să rămână un fel de secret absolut al său. Doar pentru asta fusese el numit Amiral al Oceanului şi viceregе al ţinuturilor pe care le va descoperi.

Pe Pinzóni, deşi îi vedea rar, îi privea, poate, cu şi mai mare ciudă.

Pentru anumite firi bănuitoare şi acaparatoare, amintirea favorurilor primite este ca o furtună şi ca vinul care se acreşte în burdufurile vechi, iar recunoştinţa de altădată se transformă treptat în antipatie.

Această flotă descoperitoare nu era, în realitate, o expediţie militară. Regii contribuiseră numai în parte la cheltuielile sale. Fără ajutorul material şi personal al Pinzónilor, n-ar fi ridicat niciodată ancora din Palos. Era o expediţie comercială, organizată în mod liber de oameni ai mării. Marinarii se înscriseseră voluntar, cei mai mulţi din prietenie faţă de domnul Martín Alonso.

Deşi datorită necesităţilor slujbei şi cerinţelor disciplinei, Columb şi Pinzón aveau rangul de amiral şi, respectiv, de căpitan, ei erau, în realitate, doi parteneri, contribuind la acţiune mult mai mult al doilea decât primul. Dar, din ziua când debarcaseră cu steagurile lor în Guanahaní, Columb îşi schimbase purtarea faţă de oamenii din echipaj într-un mod dur şi absolut. Era Amiralul şi nu putea suporta ca cei doi căpitani ai săi să-l consulte ca pe un tovarăş sau să pună în discuţie dispoziţiile sale de navigaţie, bazându-se pe faptul că în timpul călătoriei le solicitase adesea sfaturile de navigatori cu îndelungată experienţă.

Acum ştia totul şi considera o lipsă de respect faptul că partenerii lui de câteva săptămâni, să primească ordinele sale autoritare, chiar şi cu cea mai uşoară îndoială. Călătoria era o expediţie de război, iar flota era o flotă militară regală. Nu mai erau tovarăşi de afaceri, şi toţi trebuiau să asculte de cuvântul lui categoric, cea mai mică obiecţiune însemnând o lipsă de disciplină.

Orgoliul îl duse la extravagante inepţii. Se mira că Pinzónii continuau să-i vorbească pe acelaşi ton ca şi înainte, afabili, dar cu încrederea unor oameni care-şi riscă împreună viaţa şi averea pentru realizarea unei descoperiri geografice şi comerciale. Şi pentru a termina cu această familiaritate, se arăta de fiecare dată mai aspru la glas, mai concis la vorbă, mai încruntat când se adresa celor din Palos şi din Moguer, care fuseseră şi continuau să fie sufletul marinăresc al expediţiei.

Martín Alonso cobora pe uscat ca explorator, mai puţin contemplativ şi mai practic decât Amiralul. În timp ce acesta urca pe râu sau debarca pentru a se cufunda în păduri, admirând marile pâlcuri de arbori, proaspete şi înmiresmate şi ascultând cântecele păsărilor, în special al privighetorii ţinutului, denumită *sinsonte,* căpitanul de pe *Pinta* mergea dintr-un loc în altul în căutare de mirodenii asiatice, fără de care expediţia ar fi fost o afacere proastă, dat fiind că începea să nu mai conteze pe aur.

Vineri, 2 noiembrie, porniră cei doi ambasadori trimişi de Amiral la „marele rege" din interiorul ţinutului. Împreună cu Luis de Torres şi Rodrigo de Jerez, mergeau ca ghizi doi indieni, unul din cei aduşi de Columb din Guanahaní şi altul din colibele de lângă râul la a cărui vărsare erau ancoraţi.

Amiralul le dădu ca monedă şiraguri de mărgele pentru a cumpăra de mâncare, dacă era nevoie, acordându-le un termen de şase zile pentru a se întoarce. Le dădu, de asemenea, mostre de mirodenii, ce le-ar fi putut servi drept comparaţie, dacă găseau în drum ceva asemănător. Cum partea politică a expediţiei îl

preocupa la fel de mult, le dădu instrucțiuni de cum trebuiau să întrebe de regele ținutului și cum trebuiau să-i vorbească când vor ajunge în fața sa, înmânându-i un cadou și arătându-i scrisoarea în latinește, care îl acredita pe *don* Cristofor Columb în calitate de ambasador al Alteților Lor în toate ținuturile aflate de cealaltă parte a Oceanului.

Recomandă, în final, evreului poliglot din Murcia și marinarului din Ayamonte, explorator al coastelor Guineei, să facă uz de mare diplomație pentru a afla în mod cert dacă suveranul indian cu care urmau să vorbească era aliat al Marelui Han sau dușman al său, descurcându-se în convorbirile lor în funcție de situație.

După ce se îndepărtară cei doi ambasadori, Amiralul făcu, în aceeași noapte, măsurători cu un cuadrant; după calculele sale, merseseră din Insula Fierului o mie o sută patruzeci și două de leghe – în realitate erau o mie o sută cinci –, iar locul unde se aflau, adică în Cuba, nu era insulă, ci continent.

Asupra acestui ultim aspect, Columb era absolut sigur. Pământul pe care se afla aparținea Asiei. Poate că era o provincie îndepărtată și puțin civilizată a regatului Marelui Han, în care numai din când în când ajungeau negustorii și căpitanii suveranului.

Indienii îi vorbeau de o insulă pe care la început o numeau Bohío. În realitate, spaniolii greșeau, fiindcă ascultând cum repetau indienii cuvântul *bohío,* folosit în acele insule ca denumire pentru case, au crezut că era numele unei insule. Mai târziu înțeleseră că adevăratul nume al amintitei insule era Babeque (făceau aluzie la insula Haiti, numită mai târziu Española).

În Babeque exista aur în cantități nelimitate și perle. Unii băștinași mai în vârstă din acest golf cubanez, unde ancoraseră, afirmau că toți locuitorii din Babeque, bărbați și femei, purtau aur la gât, în urechi, pe brațe și pe picioare și, de asemenea, multe șiraguri de perle. Și, povestind despre particularitățile acelei insule

cu imense bogăţii, arătau către sud-est, aproape de direcţia pe care o urmaseră spaniolii venind din Canare.

Columb crezu că vede cum o nouă lumină, având splendoarea adevărului, lămurea concepţiile sale geografice.

Babeque era, fără îndoială, insula Cipango pe care ei o lăsaseră în urmă, înainte de a ajunge aici pe coastele Asiei continentale a Marelui Han.

Trebuia să orienteze provele corăbiilor sale ca şi cum s-ar fi îndreptat din nou spre Spania.

Ştiau deja unde se afla Cipango „cea cu ţiglele de aur" şi era bine să meargă cât mai repede acolo, lăsând pentru mai târziu explorarea uscatului continental.

II

Cum a leşinat Lucero pe uscat, inspirând fum de la un tăciune aprins şi cum au repetat, ea şi cu Fernando, primele gesturi ale lui Adam şi Eva.

Pe când cei doi albi mergeau către interiorul ţinutului ca ambasadori ai Amiralului, acesta încercă să profite de faptul că erau ancoraţi în acel soi de mare lac, pe care îl forma râul la vărsare, port cu totul insolit, foarte adânc şi fără pietre, cu plajă bună, pentru a scoate navele pe uscat.

Intră cu flota în acest estuar până dădu de apă dulce şi, după ce debarcă, se urcă pe un deluşor, pentru a descoperi câte ceva din împrejurimi, neputând vedea mare lucru din cauza pădurilor dese şi abundente, toate foarte proaspete şi mirositoare. Un parfum de ierburi aromate impregna atmosfera, iar cântecele păsărilor făceau să vibreze din zori şi până-n seară profunzimea verde a pădurii.

Băştinaşii veneau cu plute şi canoe pentru a procura clopoţei şi şiraguri de mărgele, în schimbul eternului „bumbac tors" şi al plaselor în care dormeau, numite hamace.

Duminică, 4 noiembrie, de îndată ce se lumină, Amiralul îşi luă barca pentru a merge pe uscat să vâneze cu arcul câteva din păsările care îl delectaseră cu trilurile lor cu o zi înainte.

Martin Alonso Pinzón, cu suliţa în mână, explora pădurea pentru a descoperi bogăţii folositoare şi, după scurt timp, se duse să-l caute pe Columb strigând:

– Scorţişoară... scorţişoară!

Pinzón ţinea în mână două rămurele pe care le considera a fi scorţişoară, din cauză că un marinar de pe *Pinta,* un portughez care navigase pe coastele Africii, făcuse o asemenea afirmaţie, luând respectivele crenguţe de la un băştinaş, ce căra doi snopi foarte mari din acestea. Contramaistrul de pe *Pinta* afirmă, la rândul său, că văzuse în pădure mai mulţi arbori de scorţişoară. Obsesia mirodeniilor asiatice îi făcea să presupună că ele creşteau în orice copac cu aspect necunoscut şi cu mireasmă puternică.

Amiralul se duse împreună cu ceilalţi să examineze arborii, imaginându-şi că, în sfârşit, dăduse de o adevărată bogăţie. Dar nu dură mult până se convinse că valoroasa descoperire era de fapt o pură iluzie. Le arătară unor băştinaşi mostre de scorţişoară şi piper aduse din Sevilla, iar aceştia făcură ce făceau mereu. Nu se mirau de nimic din ce puteau ei să le arate. Aveau de toate în ţinutul lor şi în cantităţi enorme, dar mai departe, mereu mai departe, arătând către est.

Fiindcă era duminică, oamenii flotei ţinură sărbătoarea, coborând să viziteze uscatul. În ziua următoare, luni, aveau să tragă nava şi cele două caravele pe plajă pentru a le curăţa fundurile. Din precauţie, Amiralul dădu ordin să nu se facă operaţiunea în acelaşi timp la toate cele trei vase, două rămânând mereu în apă pentru o mai mare siguranţă, în cazul că survenea un atac, „deşi aceşti oameni – spunea – sunt foarte paşnici şi fără teamă s-ar putea pune toate ambarcaţiunile pe uscat".

Această duminică fu pentru Lucero şi Fernando Cuevas cea mai bună zi din toată călătoria. Pentru prima oară putură coborî pe uscat împreună.

Debarcaseră pe primele insule descoperite, dar mereu separat. Pajul îl urma câteodată pe Amiral în luntrea sa, admirând de pe apă pădurile ce străjuiau malurile locurilor de ancorat şi ale râurilor, sau făcând, cel mult, o scurtă plimbare în urma stăpânului său. Îi produceau o anumită nelinişte aceste ţinuturi, atât de diferite de

cele văzute până atunci, populate cu oameni ciudaţi, sau pustii şi pline de linişte adâncă, adesea mai îngrijorătoare decât gălăgia monotonă şi continuă a mii de zgomote din natura liberă, respirând şi înnoindu-se fără încetare. *Don* Cristofor avea ochi şi urechi doar pentru a observa peisajul, iar plăpândul servitor trebuia să se gândească la propria sa apărare, în timp ce ducea arcul sau lancea stăpânului şi un săculeţ conţinând mostre de mirodenii aduse din Spania.

Fernando Cuevas se cufundase mai mult în explorările sale, împreună cu un grup de marinari de pe *Santa María*. Săreau din luntre, intrând în satele băştinaşilor, care nu erau altceva decât un fel de corturi sau colibe, împrăştiate în dezordine, cu acoperişuri conice terminate cu un fel de horn (coş), deşi în realitate nu erau decât capetele firelor de paie aşezate în pantă. Câteodată indienii fugeau la apropierea lor şi în zadar îi strigau pe un ton prietenos, fiindcă asemenea intonaţie părea să le înteţească fuga. În alte locuri, datorită indienilor veniţi cu flota – care le serveau ca interpreţi prin semne şi ca mijlocitori prin limba lor – se stabilea legătura între albi şi arămii, începând imediat eterna cumpărare de bumbac tors şi alte mici lucruri, precum papagali, în schimbul clopoţeilor şi a şiragurilor de mărgele.

În locuinţele băştinaşilor, spaniolii mâncau din pâinea specifică ţării, denumită „cazabe", tuberculi din partea locului, precum şi *panizo* sau porumb copt, oferind în schimb uscatul pesmet marinăresc uns cu melasă, mâncare cerească, demnă de puternicii vrăjitori ieşiţi din Ocean.

Cuevas nu se întorcea niciodată din asemenea expediţii fără să-i aducă pajului Amiralului o mână de flori ciudate şi cu parfum puternic, culese din pădure, sau un hamac vopsit, pentru a-l instala noaptea în odaia de la roof-ul pupei, un pat uşor de manevrat, preferabil celui cu saltele, în timpul nopţilor călduroase de la tropice şi care se strângea la apariţia primelor raze de soare, fiind

încolăcit într-un colţ ca un şarpe cu solzi multicolori. De asemenea, îi adusese la început din fiecare excursie câte o pasăre albastră, roşie, verde – un papagal – dar considera că nu era prudent să-i mai aducă şi alte păsări din această specie. Erau atâtea!... Nu exista om la bordul navei *Santa María* şi al caravelelor care să nu fie proprietarul a două sau trei astfel de păsări. Ţipau tot timpul mergând prin roof-uri şi pe punte, ca şi când ar fi devenit stăpânele acestei mici lumi plutitoare; se aşezau în echilibru în afara punţii, pe gurile lombardelor şi ale tunurilor; urcau sărind pe scările de frânghie ale arboradei şi, de pe vergele sau din vârfurile catargelor, ţipau întruna, privind către pâlcurile de copaci de pe coasta apropiată, ca şi cum ar fi dat de veste despre ascensiunea lor în pădurea plutitoare, suratelor sedentare, care rămâneau în pădurile terestre.

În duminica aceea, putând să debarce împreună, cei doi paji crezură că vedeau cel mai splendid pământ nou. Toţi cei din flotă uitaseră primejdiile, resentimentele şi amărăciunile călătoriei pe Ocean de îndată ce fusese descoperită prima insulă. Săraca Guanahaní, răsărind din întunecimile mării sub primele raze de soare, părea să fi separat existenţa tuturor navigatorilor, lăsând de o parte pesimismul şi ura, pentru ca în partea opusă să nu se afle decât optimism şi speranţă. Amiralul era singurul care simţise într-un mod diferit această separare.

Sub influenţa optimismului general, pajul Cuevas uitase de domnul Pero Gutiérrez şi de intenţiile sale de războinare. Nici fostul chelar nu părea să-şi amintească de loviturile pe care i le dăduse tânărului în noaptea aceea şi trecea pe lângă el ca şi când nu l-ar fi observat. Pentru moment, lucrurile întâlnite pe pământul descoperit erau pentru el de mai mare interes decât persoanele. Îl preocupa soarta banilor săi; era un partener la expediţie, deşi mai modest decât Pinzónii, şi înainta singur, explorând colibele şi locurile din pădurea din apropierea coastei, examinând copacii, având în

vedere posibila exploatare a fructelor, a gumei şi a sevei, precum şi podoabele băştinaşilor, sperând să găsească la ei perle şi aur.

Când cei doi pají înaintară pe malurile estuarului cubanez, văzură un grup de marinari venind de pe cele două caravele care încercau să intre în vorbă cu nişte indieni bătrâni, pictaţi cu roşu şi alb, fără altă îmbrăcăminte în afara unor plase din bumbac ce le ascundeau părţile ruşinoase şi cu părul ţepos, strâns pe ceafă în formă de coadă şi tăiat deasupra ochilor ca nişte franjuri.

Un alt indian din cei aduşi din Guanahaní vorbea cu spaniolii, încercînd să exprime prin semne şi prin cele câteva cuvinte învăţate tot ce spuneau aceşti venerabili bătrâni. Continuau să vorbească despre bogăţiile insulei Babeque, arătând departe, totdeauna departe, ca şi când respectiva insulă ar fi fost asemănătoare celorlalte ţinuturi fantastice, apropiate de Canare, Madera şi Azore, care se lăsau zărite pentru ca apoi să se îndepărteze şi să se piardă în imensitatea Oceanului, pe măsură ce înaintau către ele. Semnele şi cuvintele răzleţe ale interpretului lăsau să se înţeleagă că prin părţile acelea existau oameni care aveau un singur ochi şi unii cu bot de câine, „care îi mîncau pe ceilalţi, iar cînd prindeau pe cineva, primul lucru pe care îl făceau era să-i taie beregata, pentru a-i suge sân-gele, şi organele genitale, ospătându-se cu ele".

Se îndreptară cei doi tineri către alt grup, care privea în tăcere colibele din apropiere. Grupul era format din muşi şi paji, atraşi de goliciunea indiencelor. Tinerele căsătorite şi femeile mai în vârstă îşi ascundeau sexul cu nişte mici petece făcute din bumbac. Fetele îşi arătau pe de-a-ntregul goliciunea corpurilor, totdeauna sprintene şi zvelte. Nu putea fi altfel între oameni ce practicau pruncuciderea, selecţia prin moarte, omorându-i pe toţi nou-născuţii bolnavi şi betegi la trup.

Tineretul de pe caravele, excitat de această goliciune, oferea de la distanţă mărgele din sticlă, bucăţi de geam care puteau servi drept

oglindă, nasturi poleiți, ținte, iar frumusețile cu pielea arămie și părul gros și unsuros își arătau rîzînd dinții ascuțiți, rostind vorbe pe care ei le luau drept o invitație de a se apropia. Era tulbu-rător spectacolul acestor tinere goale, deși pictate, pentru niște oa-meni sosiți din țări unde goliciunea era un păcat, iar femeile își lungeau rochiile chiar mai mult decât înălțimea corpului, purtând trene lungi din pânză și la mâneci și la poale. Chiar dacă nu îl văzuseră încă pe Marele Han și nici nu dăduseră peste imensele sale bogă-ții, se bucurau de farmecele acestei simplități paradisiace, prima vârstă a umanității, fără proprietari, fără legi și fără războaie...

Uneori, strigătul aspru al unui băștinaș, tată sau frate, le făcea pe frumoasele arămii să fugă și să se ascundă. În general, se formau perechi, în ciuda obstacolului reprezentat de imposibili-tatea comunicării și dispăreau în pădure, bărbatul alb petrecându-și brațul pe după talia zveltă a femeii, care părea să uite de însoțitorul ei, concentrându-și întreaga atenție în a surâde propriei sale imagini, reflectată în ciobul de geam sau admirînd, deasupra magnoliilor purpurii ale sînilor, colierul din bobițe de sticlă.

Un grup de marinari, din mijlocul căruia se înălțau fuioare de fum subțire, alburiu și albastru, îi atrase pe cei doi paji. Părea că în cadrul grupului se celebra o ceremonie religioasă, arderea unor ofrande, în onoarea unor divinități necunoscute.

Văzură așezați pe pământ mai mulți indieni împreună cu fe-meile lor, toți cu un tăciune în mână, făcut dintr-un ghemotoc de ierburi, pe care îl duceau la gură, aspirîndu-i fumul. De cînd descoperiseră insula Guanahaní, Amiralul și mulți dintre ai săi au observat niște ierburi uscate transportate în pirogile lor de către ndienii pe care îi întîlniseră de la o insulă la alta. Nu puteau înțelege la ce serveau acele frunze uscate, crezându-le comestibile, în ciuda mirosului puternic, miros care pe albi îi făcea să tușească și să lăcrimeze. În acest loc de ancorare din Cuba văzură pentru

prima dată arzând tăciunii din ierburi, numiți „tutun" și simțiră curiozitatea să le aspire fumul.

Marinarii și mușii trăgeau de mai multe ori fumul unui tăciune oferit de indieni, și-l dădeau afară, tușind, cuprinși de amețeală. Alții, obișnuiți cu fumul tras pe gură, insistau, sărbătorind cu hohote de râs hazlia lor ispravă, plăcută doar o singură dată.

Nici unul dintre ei nu putea bănui că acest obicei al unor săraci și uitați vasali ai Marelui Han, care nu erau nici măcar îmbrăcați, se va răspândi îm lumea întreagă, fiind cel mai universal și mai admis dintre vicii.

Fernando Cuevas vru și el să aspire dintr-un tăciune de iarbă uscată, care răspândea un fum albăstrui. Îi plăcea să se arate, în prezența celuilalt paj, la fel ca marinarii cei mai ursuzi și brutali de pe navă și făcu eforturi pentru a-și stăpâni tusea și uimirea când trase primele fumuri. Datorită unui asemenea efort de voință descoperi, aspirând acest fum, teribil de mirositor, o anume desfătare adormitoare.

Cei doi se îndepărtaseră, ducându-se să se așeze lângă primii copaci din pădurea învecinată, iar când se văzură la oarecare distanță, Lucero simți feminina curiozitate de a încerca gustul acelui tăciune pe care-l păstra Fernando. Tuși când trase prima dată din el, dându-i lacrimile; dar insistența lui Fernando, care părea entuziasmat de această distracție, o făcu să caute din nou mângâierea fumului, coborându-i pe gât ca o zgârietură care o ustura și o gâdila în același timp. Cele două găuri împărțiră fumul, dar înainte ca ghemotocul de iarbă să se fi terminat, Lucero, foarte palidă, închise ochii și își sprijini fruntea de umărul lui Cuevas.

I se învârtea capul, după propriile ei cuvinte, ca în prima zi de navigație, când simțise că-și dă sufletul din cauza răului de mare. Fernando simțea și el ceva în neregulă în stomac și la cap, din cauza fumului, așa că cei doi paji, renunțând la orice plimbare prin

împrejurimi, rămaseră aşezaţi, sprijinindu-se unul de altul, de parcă ar fi fost adormiţi, dar dându-şi seama de ceea ce-i înconjura, înainte de a se înnopta se urcară în barcă pentru a se întoarce la navă.

În dimineaţa următoare *Santa María* fu scoasă la uscat, întreg echipajul şi o parte din marinarii celorlalte caravele ocupându-se de curăţarea fundului şi călăfătuirea încheieturilor corpului navei. Vasul era pe jumătate înclinat pe plaja cu nisip foarte fin, cei care o curăţau mişcându-se în jurul burţii sale pentru a smulge ierburile lipite în timpul navigaţiei oceanice de scânduri şi pentru a le acoperi cu un strat de catran. Focul ardea, făcând să fiarbă în căldări acea substanţă neagră, a cărei duhoare părea că absoarbe şi anulează parfumurile pădurii din apropiere. Muşii luau cu linguroaiele catranul fierbinte, lăsându-l să curgă pe scândurile răzuite cu puţin înainte.

Lucero, ca paj al Amiralului, nu era obligată să muncească. *Don* Cristofor, ocupat cu supravegherea operaţiunilor de curăţare şi reparare a fundului navei, renunţă în acea zi de luni la plimbările pe uscat. Fernando Cuevas scăpase, de asemenea, de munca de călăfătuire.

Maestrul Diego, botanistul, care-i aprecia inteligenţa şi bunele intenţii, când elogia plantele şi florile pe care i le arăta totdeauna, la întoarcerea pe uscat, îi ceruse Amiralului să-l lase liber pe Fernando ca să caute în timpul zilei ierburi prin acele păduri misterioase.

Cei doi tineri trecură printre colibele de pe mal, dispărând în penumbra verde a pădurii tropicale. Aceasta li se păru mai mare şi mai misterioasă decât în ziua precedentă. Acum nu mai erau spanioli în apropiere. Dispăruseră, de asemenea, şi indienii. Toată lumea rămânea în urmă, pe malurile estuarului, în jurul navei ridicate pe uscat şi în faţa caravelelor care-şi aşteptau rândul pentru a fi, de asemenea, ridicate.

Spre interiorul uscatului, viaţa omenească părea să se stingă, zdrobită de agitaţia vieţii animale şi de respiraţia puternică a lumii vegetale. Înaintară din surpriză în surpriză prin acest păienjeniş de plante mărunte şi înflorite, de arbori foarte înalţi, cele două elemente extreme ale pădurii unindu-se prin intermediul imenselor perdele de liane. Din loc în loc, printre colonadele trunchiurilor, vedeau strălucind largul Oceanului, dincolo de vărsarea râului. Această pânză albastră căpăta în apropierea coastei, din cauza contrastelor dintre lumină şi umbră, reflexe de opal şi de trandafir, culoarea irizată a unei imense stridii cu mărgăritar.

Stâncile de pe coastă, lucind de umezeală, păreau din aramă curată, ţinând prinse între ele, pe luciul apei, enorme cercuri de scoici deschise şi lungi plete verzi. Alte stânci păreau capete încoronate cu o diademă înaltă şi plutitoare de plante acvatice, la umbra căreia se mişcau, ca scânteile unui foc, bancuri de peşti ca aurul, trandafirul şi chinovarul. Aproape de vărsarea râului, trestia se mlădia, înaintând pe nisip până acolo unde ajungea la rădăcinile sale apa Oceanului amestecată cu cea a râului.

Trebuiau să-şi deschidă drum cu forţa, de parcă ar fi străpuns un perete, printre barierele de liane, acoperite cu flori şi încărcate de o invizibilă şi zumzăitoare viaţă animală.

Fernando purta un cuţit împrumutat de la un mus de pe navă şi datorită tăieturilor şi puternicelor smuciturі ale braţelor deschidea ferestre în ţesătura vegetală, strecurându-se împreună cu însoţitoarea sa. Fiecare străpungere răspândea în jurul celor doi un nor zgomotos de insecte speriate, făcând să strălucească culorile de pietre preţioase ale carapacelor lor, verzi ca smaragdul, trandafirii ca rubinele sau suave ca turcoazele şi safirele. Fluturi uriaşi dădeau din aripi ca nişte flori zburătoare. Alte flori, stabile, orhidee cu forme stranii, duceau o viaţă de animale feroce, deschizându-şi, în mod înşelător petalele, pentru a atrage insectele şi a le

închide apoi peste ele, înghiţindu-le şi chiar prefăcându-le în noi culori şi parfumuri, după carnivora lor digestie,

Papagalii îi speriau pe paji cu zborul lor zgomotos care zguduia pădurea, ducându-se să se aşeze în alţi arbori, pentru a continua taifasul cu vocile lor aproape omeneşti. Alături de aceste păsări viu şi pestriţ colorate ale pădurii tropicale, se mişcau cu graţioase salturi sau zboruri line colibri şi păsări-muscă, giuvaeruri cu aripi acoperite de pene, fine şi multicolore ca mătăsurile chinezeşti. Maimuţele mergeau în patru labe pe ramurile orizontale, ridicându-se în poziţie verticală pentru a arunca o ploaie de fructe uscate. Greierii cântau de parcă cei doi paji s-ar fi aflat pe câmpurile din ţara lor, în plină primăvară, în ciuda faptului că aici aveau să înceapă lunile de iarnă.

Această natură tânără şi strălucitoare era însă săracă în fructe. Cele două bogăţii vegetale de la tropice, zahărul şi cafeaua, nu erau cunoscute încă. Spaniolii aveau să aducă din Andaluzia peste câţiva ani trestia de zahăr, iar cafeaua, mult mai târziu.

Nu exista încă nici cel mai hrănitor dintre fructele sale, banana. Un călugăr spaniol, părintele Tomás Berlanga, viitor episcop al Uscatului în Panamá, a fost cel care a adus-o la Santo Domingo din Gran Canaria, în 1516, la douăzeci şi patru de ani după prima călătorie de descoperire. Iar bananierii din insulele Canare proveneau din Almería, regatul Granadei, care, la rândul său, îi avea din Asia, aduşi de maurii spanioli.

În pădurea virgină cei doi tineri nu vedeau alte fructe în afara celor numite de băştinaşi *ñames* şi *mamevs* şi nuci de cocos.

Acest ultim nume era recent şi inventat de spanioli. Descoperitorii se uitaseră la cele trei cercuri pe care le avea fructul la unul din capete asemănătoare cu ochii şi gura unei maimuţe. Era o maimuţă care făcea semne, care „cocheta", după vechiul cuvânt spaniol, dar nu înspăimântător, cum face *el coco* sau căpcăunul care sperie copiii, ci grotesc, ca o maimuţă, iar fructul cu feţişoara

lui care făcea mutriţe, era numit până la urmă *coco,* nume intrat în aproape toate limbile pământului.

Fernando căuta prin iarbă pietre ca să scuture câteva nuci de cocos din palmierii drepţi, a căror scoarţă părea piele de animal, înălţându-se spre cer cu verticalitatea unui glonţ, pentru a-şi revărsa evantaiul frunzelor în aer liber, în plin soare, dincolo de umbra dăunătoare a celorlalţi copaci. Ploua cu frunze la fiecare zbor al păsărilor, mari şi guralive, cu ciocul încovoiat, cu ochii de o şiretenie omenească şi cu capetele roşii, purtând mantii verzi, galbene sau albastre. Păsările mai mici fugeau pentru câteva clipe de această explozie gălăgioasă.

În alte locuri din pădure liniştea era absolută; papagalii se opreau la marginea ei, la fel insectele zumzăitoare şi chiar păsărelele mute, care păreau că vorbesc zgomotos privirii cu mătăsosul lor penaj multicolor.

Totul era verde şi tăcut în aceste colţuri cu vegetaţie proaspătă şi virgină. Ferigi arborescente se uneau deasupra, formând o boltă de nepătruns pentru razele soarelui. Lumina era verde şi difuză. În timp ce înaintau, cei doi tineri se priveau, văzându-se cu faţa şi cu mâinile livide, ca şi cum ar fi plutit pe fundul Oceanului. Pământul, mereu umed, le uda picioarele, iar asta părea că le sporeşte iluzia că mergeau pe un teren submarin.

În anumite locuri mustirea pământului se scurgea în gropile mai apropiate, formând lacuri care, la rândul lor, se acopereau cu frunze rotunde şi tari ca nişte scuturi, printre care înfloreau lungi crini de apă. Aceste ape, ce păreau moarte pentru totdeauna, bolboroseau uneori ca respiraţia unor fiinţe invizibile. Fără îndoială că pe fundul lor dormeau caimani şi alte fiare, cum spunea Ami-ralul când descria fauna noilor ţinuturi.

Un zvon de frunze rupte, de ierburi îndoite, îi făcea pe cei doi tineri să se oprească. Vedeau alunecând încet o funie umflată, cu pete galbene, negre şi verzi. Erau viperele toante ale pădurii

tropicale, mai de temut prin aspect decât prin faptele lor, eterni vânători ai insectelor, păsărilor şi reptilelor mai mici, evitând mereu apropierea omului.

Fernando le cunoştea din debarcările precedente. El, împreună cu un mus, omorâseră cu ciomegele un asemenea şarpe în insula Samoeto, târându-l până unde se afla Amiralul, care dăduse ordin să fie jupuit, iar pielea să fie pusă la sare pentru a o arăta Alteţelor Lor, când se vor întoarce în Spania, împreună cu alte mostre animale şi vegetale din noile ţări.

În ciuda încrederii în însoţitorul ei, lui Lucero îi era teamă să continue înaintarea prin pădure. Toate poveştile îngrozitoare auzite în copilărie despre căpcăuni care mâncau carne de copil, ascunşi în păduri, despre balauri şi vampiri, îi reînviau în minte. Dintr-odată pieri orice interes faţă de insectele cu carapace de aur verde, pe care Cuevas le aduna în bonetă, fluturi cu aripile pudrate cu culoare, fructe cu coajă metalică şi miez dulce.

– Să plecăm de aici, imploră tânăra, arătând instinctiv către locul de unde văzuseră cu o jumătate de oră înainte strălucind marea.

Avea nevoie de soare, de aer curat, de libertatea imensei întinderi oceanice, ca un prizonier neliniştit de spaţiul strâmt al celor patru pereţi care îl înconjoară.

Traversând pădurea în linie dreaptă, rupând lianele, făcând să cadă deasupra lor o ploaie de frunze, provocând protestul plângăreţ al papagalilor şi maimuţelor, scufundându-se pe neaşteptate până la genunchi în bălţi nebănuite pentru a se da înapoi alarmaţi, în timp ce la capătul celălalt fugeau, nu mai puţin îngrozite, lighioane târâtoare, ajunseră la liziera pădurii.

Aici era mai puţin încâlcită vegetaţia măruntă, iar pomii fructiferi mai îmbelşugaţi, fiindcă primeau din abundenţă lumina soarelui.

Îşi scoaseră amândoi cizmele umede ca să alerge desculţi pe nisipul fin, auriu şi uscat. Apoi, în jocurile lor, ajunseră până la

malul mării, căutând răcoroasa mângâiere a nisipului umed, strălucitor ca oglinda.

Ieşiseră foarte departe de gura râului. Această plajă era pe malul mării. Apa se întindea netedă, neclintită, profund cristalină ca şi cum limpezimea ei ar fi fost reînnoită de izvoare ascunse. Totuşi, când Cuevas luă cu mâna şi gustă, îşi dădu seama că era sărată, ca şi cea a Oceanului. Un pâlc de stânci puţin vizibile, fiindcă majoritatea se aflau sub nivelul apei, închidea acest amplu spaţiu marin, nemişcat ca o oglindă. O subţire fâşie de spumă şi capetele negre, acoperite cu verzi coroane, ale celor câteva stânci ce ieşeau deasupra apei, marcau bariera. Mai încolo se întindea Marea Antilelor, oceanul tropical, mult mai albastru decât în apropierea plajei, cu uşoare ondulaţii, oglindindu-se sub soare, plin de o forţă vitală exuberantă şi agresivă.

Fernando, care căpătase în timpul navigaţiei ochi de marinar, ajungând să descopere cele mai mici accidente de pe imensa întindere lichidă, observă dincolo de stânci anumite pete întunecate şi rapide, care în cursa lor făceau să iasă din apă un mic triunghi ca o aripioară. Erau rechinii, eternii locuitori ai răspântiilor oceanice printre atâtea insule, teribili şi ameninţători cerşetori, ce le ieşiseră în cale încă de când ajunseseră la Guanahaní, urmând toate manevrele flotei descoperitoare şi aşteptând să le cadă ceva de pe nave.

Pajul observă că aceşti neliniştitori locuitori, ajungând la pragul de stânci se dădeau înapoi, de parcă ar fi adulmecat existenţa unui obstacol de netrecut, lăsând să le scape prada urmărită. Toţi peştii mai mici căutau adăpost în apa dintre stânci, strecurându-se printre ele, iar acolo se odihneau şi se înmulţeau ca într-un enorm lac artificial, construit pentru reproducerea lor.

Sărind pe stâncile îngropate pe jumătate în nisipul de pe mal, Lucero admira masa cristalin-verzuie a apei, tăiată din când în când de fulgerele de aur şi culoare pe care le trasau în trecerea lor bancurile de peşti.

Văzu animale scurte şi burtoase, aproape rotunde, cu o tonalitate de aur alburiu, mişcându-şi elicea bifurcată a cozilor. Alţi peşti erau de aur roşietic, aur mat, aur lămâios, aur verzui, cu franjuri de spini pe spinare şi pete purpurii sau albe pe flancuri. În anumite locuri, apa era atât de limpede, încât era nevoie să arunci o piatră pentru ca undele produse să indice, pentru o clipă, starea ei lichidă. Mari scoici îşi deschideau palatul de sidef, densa mucozitate din interior mişcându-se ca o limbă gelatinoasă. Micile crustacee se mişcau precum insectele pădurii în jurul scoicilor şi madreporilor. Mai spre mijlocul acestui lac marin se mişcau meduzele, la mică distanţă de suprafaţă, legănându-şi capetele ca nişte umbrele albe tivite cu roşu sau violet, mergând dintr-o parte în alta şi înaintând cu extremitatea corpului său formată din mai multe tentacule de caracatiţă inofensivă.

Vederea acestui paradis maritim deşteptă în cei doi tineri dorinţe noi. Înaintaseră prin pădurea misterioasă şi verde sprijiniţi unul de altul; dar atât de mult îi impresiona singurătatea murmurătoare a copacilor, păsărilor şi bolţilor vegetale, încât nici nu se mai gândiră la ei şi se sărutară doar o dată. Întreaga lor atenţie era pur şi simplu exterioară. Trebuiau să supravegheze tot ce îi înconjura, în timp ce admirau. Era prudent să fie atenţi la pericolele care păreau că-i pândesc în această misterioasă singurătate; să nu se lase stăpâniţi de neatenţia ce favorizează surpriza.

Aici, pe malul mării, simţindu-se din nou stăpâniţi de bucurie şi încredere, începură să se caute. Se sărutară după ce se aşezară pe nisip, la umbra unei stânci care le servea de sprijin, privind întâi fără rost în jur.

Şi când se sărutară în vecinătatea apei îşi dădură pentru prima dată seama de delăsarea şi murdăria în care îşi trăiau tinereţea de mai multe săptămâni încoace.

Fernando, îndrăzneţ înnotător în Guadalquivir, se aruncase uneori în mare împreună cu alţi muşi şi paji de pe navă, alungând

plictiseala călătoriei, în zilele când *Santa María* naviga puțin din cauza absenței vântului. Lucero nu cunoscuse, în acest timp, alte răcoriri ale corpului în afara abluțiunilor făcute în secret într-un ascunziș din roof-ul de la pupa, pentru a nu trezi nimănui suspiciuni în legătură cu adevăratul ei sex.

Aici, prospețimea surâzătoare a dimineții, eterna tinerețe a mării, ale cărei culori erau asemănătoare unei imense cozi de păun – aur în unele locuri, albastru indigo în altele, petală de trandafir, verde ca smaragdul, albă ca perla în restul sidefatei sale suprafețe – îi făcură pe amândoi să le fie rușine de hainele murdare de marinari și să simtă nevoia imperioasă de a se descotorosi de această crustă a civilizației.

Simțeau nevoia să se vadă în paradisiaca lor goliciune, la fel ca indienii, în mijlocul unei naturi nevinovate, sincere și copilărești, la fel ca aceea din timpurile de dinaintea păcatului originar din legenda biblică.

Năvalnicul Cuevas se dezbrăcă într-o clipă, întors cu fața spre mare, aruncându-se în apă de la înălțimea unei stânci. După câteva momente ieși la suprafață, răsuflând ca un triton tânăr, trecându-și o mână peste părul din care șiroia apa și începu să înoate spărgând cu pieptul marea, într-o succesiune de valuri ce se prelungeau și se pierdeau în urma lui.

– Vino, vino! strigă. Apa este caldă ca o baie de maură.

Pajul Amiralului își scotea cu tremurândă șovăire hainele, uitându-se într-o parte și alta. Evreica era mai subțire la corp decât iubitul ei, cu o zvelțețe proprie rasei sale, rasă la care toate legile greutății și volumului erau exagerate, creând femei extraordinar de grase, iar altele atât de slabe, încât păreau incompatibile cu cerințele firești ale vieții.

Dar slăbiciunea de flăcău firav, menținută de aparențele costumului bărbătesc, se ștergea pe măsură ce se dezbrăca. Subțiratecul paj Lucero avea pe piept umflăturile a doi boboci, albi și tari, iar

când îşi scoase cioarecii, zveltele şi lungile ei picioare, şoldurile şi coapsele puneau în evidenţă nişte curbe mici, incompatibile cu masculinitatea, dezvăluind înşelăciunea hainelor sale.

Poate de aceea, temându-se să nu fie surprinsă, imediat după ce-şi scoase ultima piesă de lenjerie de corp, îl imită pe Cuevas. Dar nu se aruncă în apă cu capul în jos. Ieşi de la adăpostul stâncii care îi servise de paravan în timp ce se dezbrăca şi, fugind pe nisip, intră în apă unde o aştepta el.

Scoase strigăte de bucurie când începu să înoate, apoi altele de nelinişte, când îşi dădu seama că nu mai atingea nisipul cu picioarele, agăţându-se de umerii puternici ai lui Fernando, luându-l cu braţele pe după gât ca şi când ar fi vrut să-l sărute, lăsându-se purtată de tânăr, care o învăţa cum să se menţină fără teamă deasupra apei.

Petrecură aşa aproape o oră pe lacul din ce în ce mai liniştit şi mai cristalin. Soarele urca, era aproape la zenit, iar razele lui limpezeau şi mai mult aceste ape nemişcate cu lumina lor aurie. Apa călduţă şi mângâietoare permitea prelungirea şederii în această mică mare interioară, asemănătoare – prin agitaţia exube-rantei sale vieţi interne şi prin temperatură – cu cele din primele secole ale existenţei omului pe planetă.

În sfârşit, ieşiră pe mal, iar Lucero, familiarizată cu goliciunea ei, nu se arătă deloc sfioasă, mergând cu aceeaşi siguranţă ca şi indiencele pe care le văzuse în ziua precedentă.

– Mi-e foame, tare foame, zise ea.

Fernando gândea acelaşi lucru şi călăuziţi de instinct, traversară fâşia de nisip, începând să calce pe pământul acoperit cu muşchi, pentru a ajunge la un pâlc de arbori dintr-o margine a pădurii.

Mâncară cu o lăcomie tinerească fructe dulci, de culoare palid-aurie, al căror nume nu-l cunoşteau. Apoi, stând aplecaţi pe brânci, ca animalele, băură apă dintr-un pârâiaş care venea, poate, dintr-o baltă din interiorul pădurii, dar era limpede şi susurător, pierzându-se în nisip, fără a ajunge la mare.

Râseră amândoi când îşi văzură gurile, nasurile şi ochii în acest şuvoi neîncetat care le potolea setea. Simţeau renăscând în ei sufletele unor foarte îndepărtaţi strămoşi de la începutul începuturilor. Tinereţea şi ignoranţa îi făceau să considere această viaţă a naturii ca o stare perfectă. Pădurea avea fructe şi apă pentru foamea şi setea lor. Marea tropicală i-ar fi îmbrăcat oricând ar fi dorit, învăluindu-i cu o călduţă tunică de cristal, împodobită cu stridii şi peşti de aur, neliniştiţi şi jucăuşi. Ce altceva puteau dori?

Odată potolită foamea şi setea, se gîndeau cu dispreţ la hainele civilizaţiei, grosolane şi impregnate de sudoare, ce îi aşteptau la umbra unei stânci, ca o livrea de sărăcie şi disimulare, pe care trebuiau, în mod obligatoriu, să o poarte.

Se îndreptară către un copac uriaş, ceva mai aparte în pădure, care crescuse singur, distrugând în jurul său tot ce putea rivaliza cu el şi l-ar fi privat de lumina soarelui şi de respiraţia sărată a mării. Fără îndoială că văzuse timp de secole apariţia soarelui şi apusul său zilnic după înălţimile neregulate ale pădurii. Ramurile erau ca o cupolă ce făcea să plouă din frunzişul verde toate bucuriile naturii: flori, cântec de păsări, boare intensă de parfumuri. Seva i se prelingea prin zgârieturile scoarţei în formă de gumă mirositoare, limpede ca chihlimbarul. Rădăcinile i se întindeau la mare distanţă ca muşchii unor şerpi negri şi noduroşi, pierzându-se până la urmă, în pământ. Aceste uriaşe rădăcini nu permiteau pe o mare întindere creşterea nici unei alte plante înalte, a nici unui alt copac; dar printre nodurile lor, iarba crudă şi măruntă, împestriţată de flori mici, acoperea spaţii triunghiulare, formând taluzuri, ce păreau paturi cu cearşafuri verzi, împrospătate zilnic.

Cei doi tineri, goi şi cu trupurile strălucitoare din cauza apei, se duseră să se aşeze la rădăcina uriaşului trunchi, pe muşchiul pluşat. Pusă în gardă de un instinct secret, Lucero simţea o anumită neliniştе, când se văzu sub copac.

– Nu te aşeza, îi zise tovarăşului său. Să mergem, să mergem.

Dar din imensa cupolă vegetală începură să coboare nişte mirosuri, care îi domoliră voinţa, atât de puternice erau şi până la urmă se aşeză lângă Fernando care, de asemenea, părea răpus de o lene voluptoasă.

– De ce să mergem mai departe?... Unde vom găsi un copac mai bun?...

Nu se puteau îndepărta de umbra ramurilor lui, enorme braţe protectoare. Cădeau din cupola sa picături de lumină, întinzându-se pe pământ ca nişte bănuţi de aur.

O moliciune adormitoare de crepuscul îi învăluia pe cei doi tineri.

Se sărutară, se sărutară, se sărutară în infinita libertate a unei lumi noi. Sărutările lor nu mai erau rapide şi timide, fără continuitate şi mereu precaute, ca cele pe care le schimbaseră în hanurile din Spania, pline de lume, sau în roof-ul de la pupa navei. Erau singuri într-o grădină imensă, despărţiţi de restul lumii prin ziduri invizibile, dar care, fără îndoială, existau. Unul dintre aceste obstacole de netrecut era Oceanul, aflat în faţa lor, iar în spate pădurea, veche de când lumea. Cine putea să-i surprindă?...

Nu le mai era suficientă doar mângâierea pe faţă, pe care o cunoscuseră reciproc. Gurile lor luau în posesie alte părţi ale corpului, care trăiseră până atunci ascunse de veşmintele civilizaţiei. Cei doi erau unul singur, agitându-se pe patul de iarbă cu nevinovata linişte a unor frumoase vietăţi, ce înfăptuiesc legile naturale, fără a cunoaşte remuşcarea sau ruşinea.

Lucero suspină de durerea virginală, precursoare îndepărtată a durerilor materne, care reînnoiesc viaţa. Îndemnaţi de ambianţă, de vecinătatea mării, mereu plină de noi existenţe, de respiraţia pădurii foşnitoare şi zumzăitoare, unde au loc mii de naşteri în scurtul răstimp al unui minut, repetau gestul de pasiune, fără de care, cu milioane de ani în urmă, viaţa s-ar fi oprit pe planeta noastră.

Trunchiul copacului, gros ca un turn, părea că respiră ca un piept, eliminând prin porii săi picături parfumate. Îi apăra cu mulțimea sa de brațe de arșița soarelui de amiază. În desiș răsuna cântecul melodios al privighetorii tropicale – de parcă ar fi început să se însereze – păcălită de umbra verde a bolților de ferigi. Două păsări asemănătoare turturelelor gângureau în pletele verzi ale uriașului copac. Jos, între rădăcinile ce păreau ziduri arse, stăteau imobile și adormite, din cauza recentei oboseli, cele două trupuri goale.

Nu auziră foșnetul ce se apropia de imensul copac, în locul în care pădurea forma un istm. Pe rădăcinile negre se ridica încet o altă rădăcină, pictată cu mici pete colorate, luptând cu propia sa greutate, mișcând un căpșor cu ochi strălucitori și pleoape cartilaginoase.

Era unul din șerpii cei mari ai pădurii, atras fără îndoială de respirația gâfâită a celor două trupuri dezbrăcate, acum îmbrățișate și tăcute în nemișcarea somnului.

Stătu ridicat cîteva momente, asemenea șarpelui ademenitor al acestei perechi paradisiace. Un zgomot puternic, diferit de rumoarea vegetației, făcu reptila să se contracte și să dispară.

Trecură câteva minute de profundă liniște. Cei doi tineri continuau să zacă în obosita lor imobilitate.

De după trunchiul ca un turn scoase capul un om. Înaintă apoi din rădăcină în rădăcină, până ajunse aproape de perechea adormită...

Era îmbrăcat precum oamenii albi. Purta spadă la șold și o lance scurtă ce-i servea de sprijin.

Acest bărbat avu ochi numai pentru corpul subțire al tinerei, privind la incipientele și grațioasele ei rotunjimi. În pupilele sale strălucea, fosforescentă, dorința carnală.

Dacă Fernando Cuevas ar fi întredeschis ochii, l-ar fi recunoscut. Era domnul Pero Gutiérrez.

Când cei doi începură să se trezească, la puțin timp după aceea, văzură în jurul lor numai arbori zumzăitori, plaja cu nisip strălucitor sub soarele de amiază, luciul lacului de dincoace de stânci. Iar dincolo de acestea albastrul Oceanului, tăiat de aripioarele rechinilor, care se urmăreau mânați, ca și celelalte ființe ale creațiunii, de două necesități care sunt marile resorturi ale oricărei existențe, de la cea mai simplă până la cea mai complicată și perfectă: foamea și dragostea.

III

În care se vorbeşte despre marea trădare comisă de cel mai în vârstă dintre Pinzóni faţă de Amiral şi despre fervoarea mistică a acestuia când s-a văzut aproape de Dumnezeul galben, stăpânul lumii, fiu al Soarelui şi al Pământului.

După patru zile, „convertitul" din Murcia şi marinarul din Ayamonte – ambasadorii Amiralului – se întoarseră fără să fi întâlnit în călătoria lor nici cea mai mică urmă a Marelui Han şi fără să-l fi văzut pe regele acelui ţinut, prieten sau duşman al puternicului monarh asiatic. Merseseră cam douăsprezece leghe, până dădură peste o aşezare cu vreo cincizeci de case, unde socotiră că trăiau peste o mie de persoane, fiindcă erau mulţi indienii care se înghesuiau în fiecare adăpost, acestea fiind colibe colective, ca nişte corturi foarte mari.

Luis de Torres şi Rodrigo de Jerez fură primiţi ca adevăraţi zei, spre ei alergau bărbaţi şi femei ca să-i atingă cu evlavie şi să le sărute mâinile şi picioarele, ca unora pogorâţi din Cer. Le dădeau de mâncare ce aveau, iar cei mai de vază din sat îi duseră în coliba principală, invitându-i să se aşeze pe două scaune, pe când ceilalţi se aşezau pe vine în jurul perechii de albi. Când ieşiră bărbaţii intrară femeile, aşezându-se la fel, după ce-i atinseră, pentru a vedea dacă erau din carne şi oase, ca şi indienii.

Cei doi ambasadori întrebară de regele ţinutului şi, în ciuda bunelor oficii ale unui indian, dintre aceia care veneau cu flota şi le serveau de interpreţi, nimeni nu ştiu ce să le răspundă. Văzură câţiva băştinaşi mai răsăriţi care păreau a-i conduce pe ceilalţi; se

deosebeau de restul fiind mult mai graşi, dar nici unul din acele personaje solide, goale şi mâzgălite nu avea nici cea mai mică asemănare cu omnipotentul „rege al regilor", stăpân al imensului Imperiu al Chinei.

Trimişii le-au arătat scorţişoara, piperul şi alte mirodenii, date de Amiral, şi toţi indienii au comunicat prin semne că erau multe din acestea în toată ţara, dar nu chiar acolo, ci în sud-est. Aceeaşi afirmaţie, ca atunci când le arătau aur, perle sau mirodenii. Aveau de toate, dar totdeauna mai departe.

Convinşi că nu vor vedea nimic altceva, se întoarseră înapoi pe coastă şi mulţi oameni din sat, peste cinci sute de bărbaţi şi femei, vrură să-i însoţească, siguri că în felul acesta vor ajunge de-a dreptul în Cer. Una dintre căpetenii dădu ordin să se retragă gloata şi el, unul din fiii săi şi un prieten fură singurii care-i însoţiră pe albi în călătoria pe mare.

Amiralul îi primi cu mari dovezi de simpatie pe nava sa, aflată încă pe uscat şi, văzând că după înfăţişare erau de rang mare, se gândi să-i facă prizonieri pentru a-i duce regilor Spaniei; dar abia se lăsă noaptea şi cei trei indieni începură să dea semne de nelinişte, ca şi cum ar fi bănuit intenţiile lui Columb şi, deoarece nava se afla pe uscat, fu imposibil să-i reţină. Ziseră că se vor întoarce în zori, dar Amiralul nu-i mai văzu niciodată.

Evreul Torres înapoie scrisoarea în latineşte adresată Marelui Han. Poate că ar fi fost bine să se îndrepte către alt port. Cei doi nu văzuseră decât mulţi copaci şi ierburi cu flori mirositoare. Păsările erau foarte numeroase şi diferite de cele din Spania. „Au văzut potârnichi şi privighetori care cântau în plină zi, precum şi gâşte", această specie de lebede fiind foarte răspândită în ţinut. „Animale cu patru picioare n-au văzut, cu excepţia acelor câini ai băştinaşilor care nu lătrau. Acelaşi *panizo* sau porumb, ca şi pe alte câmpuri, şi mult bumbac tors, atât de mult încât socoteau că au văzut în sat vreo patru mii de chintale."

După acest eşec, Amiralul nu mai ezită să reia călătoria în direcţia acelor ţinuturi pe care le pomeneau băştinaşii ori de câte ori îi întrebau despre originea aurului şi a perlelor. Trebuia mers spre Babeque sau spre Bohío, deoarece ambele nume erau date de indigeni insulei unde se aflau atâtea bogăţii. O numeau şi Cariba, iar acolo oamenii purtau aur şi perle pe faţă, la picioare şi pe braţe.

Columb a crezut că înţelege, din trăncăneala ininteligibilă a indienilor, că pe acea insulă bogată va găsi nave mari şi bresle de negustori. Tot pe acolo existau aşa-numiţii *caribs* sau caraibi, ciclopi cu un singur ochi, iar alţii cu bot de câine, particularităţi ce nu-l mai uimeau pe Columb după ce citise călătoriile lui Mandeville. În realitate, începeau să apară toate spectacolele uimitoare pe care acest călător cu gândul le văzuse în extremul orient asiatic.

Dacă nu întâlnise aur şi mirodenii în ţinutul Cubei, căruia îi dăduse numele de Juana în amintirea prinţului Juan, moştenitorul regilor spanioli, încercă să se consoleze pentru o astfel de decepţie, lăudând fertilitatea solului. Indienii îl cultivau prost şi totuşi producea recolte frumoase din vegetalele folosite în alimentaţia lor; aşa numitele *niame,* altfel spus batate, „cu gust de castane; fasolea şi bobul, foarte diferite de ale noastre", şi mai ales bumbacul, în asemenea cantitate, încât Amiralul începu să planifice pentru viitor cultivarea lui pe mari suprafeţe, nu pentru a-l exporta în Spania, ci pentru a-l vinde negustorilor Marelui Han, care cu siguranţă vor veni să-l caute. Ar obţine, pe această cale, o parte din aurul „regelui regilor".

Creştea, de asemenea, din belşug linariţa, dar după cum spunea el, acest lemn uleios „nu este în mare cantitate". Dar îl interesa masticul – *masticul* grecilor – cu vânzare bună în Spania şi l-a găsit în toate pădurile, „dar trebuie recoltat la timpul său şi chiar de-aş ordona să se cresteze copacii pentru a verifica dacă produc acest fel de răşină, ca s-o duc în Spania, observ că n-a venit

încă vremea, fiindcă operațiunea trebuie făcută la ieșirea din iarnă, când copacii urmează să înflorească, iar acum au deja fructe aproape coapte".

Frunzele uscate, făcute sul, aduse de cei doi ambasadori și pe care oamenii din ținut le țineau în mână, aprinse ca tăciunii, aspirându-le fumul, nu prezentau nici o valoare pentru Amiral și nici nu le-a acordat atenție. Ceea ce băștinașii numeau „tutun" i se părea o distracție fără importanță a acelor oameni simpli cu gusturi copilărești, negândindu-se nici o clipă că planta ar putea reprezenta, în viitor, una din cele mai mari bogății.

Traseră corăbiile de pe uscat și când erau în apă, Columb ordonă plecarea joi, 11 noiembrie.

– În numele lui Dumnezeu, trebuie să mergem către sud-est să căutăm aur și mirodenii și să descoperim noi ținuturi.

Flotila continuă să navigheze pe coasta Cubei sau a Juanei, în căutarea bogatelor orașe ale Marelui Han.

Întâlniră o canoe condusă de șase flăcăi, iar pe cei cinci care urcară pe navă Amiralul ordonă să-i rețină, pentru a-i duce în Spania.

Luase până acum destui indieni, dar voia să facă prizoniere și femei, crezând că în felul acesta indienii ar fi mai mulțumiți și ar învăța mai bine limba. Își amintea că portughezii, în explorările lor în Guineea, aduseseră degeaba mulți negri în Portugalia ca să învețe limba și să se poată apoi întoarce în ținuturile lor, lăudând ceea ce văzuseră. Cum, la început, portughezii nu luaseră decât bărbați, considerând că erau mai ușor de transportat, prizonierii, întorcându-se în țara lor, dispăruseră, fără a aduce nici un serviciu, deoarece păstrau o amintire urâtă despre nesfârșitele luni de celibat și de izolare.

Amiralul trimise un grup de marinari la niște colibe de pe coastă și, după cum notă în *Jurnal,* aceștia „aduseră șapte capete de femei, de la fetițe la vârstnice precum și trei copii".

Descoperitorul număra indienii pe capete, așa cum își numără ciobanii turmele. În aceeași noapte, „veni la bord, pe o plută, bărbatul uneia dintre femei și tată a trei copii – un băiat și două fete – și zise să-l lase să vină cu ei, și mie îmi plăcu mult, iar acum sunt toți mulțumiți, fiindcă bănuiesc că sunt rude și el este deja om de patruzeci și cinci de ani".

Începea să se răcorească și Columb crezu că nu era bine să navigheze către nord pentru a face descoperiri. Două zile i-ar fi fost suficiente ca să dea de peninsula Florida, dacă ar fi mers spre nord, dar pe el îl preocupa sud-estul cu insulele sale confuze, numite Babeque sau Bohío.

În toate golfurile unde ancora sau pe insulele apropiate de coastă lăsa cruci mari făcute din lemn. Când corăbiile erau ancorate, scoteau bărcile din ele cu toate uneltele de pescuit, întinzând plasa mare în apele liniștite, în timp ce mușii și pajii se scufundau pentru a examina moluștele lipite pe fund. Căutau sidefuri, „adică stridii, în interiorul cărora creșteau perlele – scrisa Amiralul în *Jurnalul* său –, și au găsit multe dar fără perle și eu atribui asta faptului că nu era timpul lor, căci vremea perlelor este prin mai sau iunie".

Marinarii pescuiră un pește, printre mulți alții, care părea „chiar un porc, acoperit tot cu o carapace foarte dură și nu avea nimic moale în afară de coadă și de ochi și o gaură dedesubt pentru a-și elimina prisosul". Toate animalele ciudate pe care le pescuiau, precum și cele găsite pe uscat, le băgau în sare pentru a fi conservate până la întoarcerea în Spania, ca să le vadă regii.

Întâlniseră și niște patrupede mici, diferite de câini, care nu lătrau și serveau ca hrană deosebită indienilor, vegetarieni din cauza leneviei. Unele se numeau *hutías,* asemănătoare șobolanilor și nu mai mari decât aceștia, altele, *cories,* erau ca puii de iepuri și cu înfățișare plăcută, din cauza culorilor lor.

Columb nu vru să se întoarcă pe *Isabela,* aflată foarte aproape, de frică să nu-i fugă indienii pe care îi luase din Guanahaní şi pe care dorea să-i ducă în Spania. Era mai bine să meargă spre Babeque sau Bohío. Columb era sigur de apropierea acestor ţinuturi bogate în aur. Vântul era potrivnic, marea agitată şi, totuşi, vremea era din ce în ce mai puţin rece, căldura crescând în ciuda apropierii iernii. Iar el, ca mulţi din vremea sa, ştia despre căldură că era tovarăşă credincioasă a aurului şi că zona toridă este locul unde el se găseşte din belşug.

Miercuri, 21 noiembrie, cele trei corăbii se îndepărtară de coastele Juanei, îndreptând provele către insula Bohío sau Babeque, care însemna, de fapt, unul şi acelaşi ţinut. După câteva săptămâni, când a fost descoperită insula Haiti, pe care Columb o boteză Española, se făcu deosebirea între Bohío şi Babeque. Bohío deveni definitiv Española sau Haiti, iar faimoasa Babeque, ce rămânea mereu departe, ca o iluzie aurie şi fugară, Amiralul stabili că era insula care mai târziu fu numită Jamaica.

Cele trei corăbii navigau în aceeaşi ordine. *Pinta,* mai iute şi mai bine cârmuită, mergea înainte, la mare distanţă şi profita de viteza sa pentru a spinteca marea într-o parte şi alta, fără ca celelalte nave s-o poată depăşi, lărgind astfel raza explorării.

În seara celei de a treia zile de călătorie vremea se răci mult, marea se arătă potrivnică şi Amiralul hotărî brusc să se întoarcă la punctul de plecare, amânând navigaţia spre Bohío sau Babeque pentru când timpul va fi mai favorabil. Şi punând imediat în practică neaşteptata sa hotărâre, întoarse nava, aşezând pe catarge felinare care să indice schimbarea de direcţie.

Niña, care fiind mai puţin rapidă, mergea mereu alături de *Santa María,* imită manevra, urmându-l pe Amiral în retragerea sa. *Pinta* care, cu şaisprezece mile mai în faţă nu văzu luminile, continuă să navigheze în noaptea ce creştea, fără a-şi da seama că se îndepărta din ce în ce mai mult de celelalte două corăbii,

pierzându-le din vedere. În realitate, Columb fu vinovat de această dispersare, datorită dorinței sale neașteptate de a se întoarce, fără un anunț prealabil, fără a trage cu tunurile, limitându-se să pună lumini – cel mai imperfect și mai precar dintre procedeele de avizare, fiindcă pe atunci luminile nautice erau niște felinare cu lumânări din seu, care se puteau vedea doar de la mică distanță, iar de multe ori în loc de sticle aveau membrane subțiri din piele.

Cum Columb era bănuitor din fire, gata să dea vina pe cei din preajma lui pentru propriile sale greșeli și să filozofeze asupra consecințelor oricărei acțiuni ce nu-i era pe plac, văzând pretutindeni capcane și trădări, nu întârzie să inventeze o conjurație împotriva lui, pentru a-și explica această neînțelegere, rod al propriei sale ușurințe. De câteva săptămâni nu se ferea să-și arate în public ura înverșunată împotriva lui Martín Alonso și crezu că acesta dorise să se răzbune pe el, abandonând flotila pentru a naviga direct către Spania și a se prezenta în fața regilor, informându-i despre descoperirile făcute și scăzându-i, astfel, cinstirea ce i se cuvenea în calitatea sa de Amiral.

Dacă ar fi existat o conjurație de-a Pinzónilor, nu era verosimil ca cel care era căpitan pe *Niña,* fratele lui Martín Alonso, să fi rămas cu el, împărtășind aceeași soartă. Dar Columb, ca toți visătorii exaltați, nu renunța la prima sa suspiciune, transformând-o în realitate și respingând toate observațiile de bun simț.

Numai dorința de bogăție îi putu modifica primitiva sa supoziție și crezu, până la urmă că, dacă Martín Alonso îl abandonase, o făcuse pentru a ajunge primul pe Babeque și a se sătura de adunat aur. Și consemnă aceste bănuieli în *Jurnalul* său de bord, zicând că *Pinta* se separase, nu din cauza timpului rău, ci pentru că așa a vrut, adăugând, ca o culme a dușmăniei pe care o nutrea de multe săptămâni față de Martín Alonso: „multe altele mi-a făcut și mi-a zis".

Asemenea cuvinte îi serviră, după ani de zile, fiului nelegitim al descoperitorului, *don* Fernando Columb, în istoria pe care a scris-o despre tatăl său şi despre admiratorii Amiralului – care chiar au dorit să-l descrie ca pe un sfânt – să exploateze acest simplu incident de navigaţie ca o persecuţie şi un necaz în plus suferit de marele om. Uitaseră cu toţii că Columb şi Pinzón erau pur şi simplu doi asociaţi cu drepturi egale asupra câştigurilor călătoriei, deşi Pinzón contribuise cu mult mai mult decât celălalt, şi dacă acesta era amiral, Martín Alonso era adevăratul armator al flotilei. Şi transformară amintitul episod, de importanţă minoră, într-o trădare asemănătoare cu cea a unui şef modern de cuirasat care ar încălca ordinele amiralului, date prin telegraf, şi în loc să vireze, ca tot restul flotei, s-ar fi îndepărtat de ea, refuzând să asculte porunca şefului său.

Pinzón era spaniol şi, cum timp de trei secole, toţi panegiriştii Amiralului au scris totdeauna cu ostilitate preconceputâ împotriva Spaniei, crezând că îl fac cu atât mai mare pe idolul lor cu cât îl arată mai persecutat de o naţiune, care i-a dat tot ce-a dorit, cu un romantism şi cu o lipsă de simţ practic, pe care nu le-ar fi acceptat alte ţări, această uşurinţă a lui Columb la comanda flotei sale a servit timp de patru sute de ani pentru ca asociatul şi protectorul său din portul Palos să fie calificat de către columbiştii fanatici drept ingrat, dezertor, laş, invidios şi alte epitete nedemne.

Eternul căutător de aur găsi imediat explicaţia acestui episod, pe care el îl interpreta ca pe o fugă. Neexistând pe *Santa María* suficient spaţiu pentru toţi indienii prizonieri, îi instală pe unii dintre aceştia pe *Niña* şi pe *Pinta.* Şi îşi aminti de singurul indian care mergea cu Martín Alonso. Fără îndoială, după părerea lui Columb, acesta se oferise să-i dea lui Martín Alonso mult aur în Babeque, fiindcă ştia locul unde ar putea să-l găsească, iar Pinzón, aţâţat în lăcomia sa, continuase călătoria.

Adevărata explicație a comportării marinarului andaluz era mai simplă pentru cel care examina faptele fără pasiunea determinată de lăcomie, gata să vadă pretutindeni fantasme și persecuții și ros de o vanitate ce nu putea să tolereze în jurul său nici un caracter independent. Pinzón, urmând ordinele pe care le primise la plecarea din Cuba, continuă navigația către Babeque, ai cărei foarte înalți munți se lăsau văzuți la orizont. Nici o clipă nu-și imagină că lui Columb i s-ar putea năzări, dintr-o dată, să se întoarcă fără un motiv realmente serios, fiindcă pentru un navigator ca Pinzón, a avea vântul și marea nefavorabile constituia o piedică de mică importanță. Putea să fi dat acest ordin cu câteva ore înainte, când ambarcațiunile, potrivit obiceiului, intrau în legătură la răsăritul și la apusul soarelui; putea, de asemenea, să-l înștiințeze trăgând cu tunurile, singurul mijloc util pentru a avertiza pe timp de noapte o navă, care naviga la o distanță mult mai mare în față.

Văzându-se singur în dimineața următoare, Pinzón se limită să îndeplinească ordinele primite, ajungând la Babeque sau Bohío, căutând un loc propice de acostare, explorând regiunea și trimițând indieni pe coastă pentru ca, dacă l-ar fi întâlnit pe Amiral pe undeva, să-i dea de veste unde îl aștepta. Și astfel, când află, câteva săptămâni mai târziu, că băștinașii văzuseră alte ambarcațiuni de-ale albilor, se grăbi să le caute, explicând șefului flotei tot ceea ce se întâmplase, că această separare fusese întâmplătoare și că el nu putuse face altceva decât ceea ce făcuse.

Firesc era, dacă tot îl suspecta pe asociatul său de atâtea fapte rele, iar lăcomia sa trăia neliniștită, gândindu-se la cantitatea de aur pe care acela ar fi acaparat-o între timp, Amiralul să fi reluat călătoria spre Babeque de îndată ce văzu, la adăpostul coastelor Cubei, că se schimbau vântul și marea; dar în loc să facă asta, rămase treisprezece zile să exploreze coastele, fără a găsi ceva de folos, extaziindu-se cu o fervoare de poet în fața unor noi și minunate liziere de copaci, plini de flori și de cântece de păsări,

atât de plăcute, „încât n-aş dori să plec niciodată de aici şi n-ar ajunge o mie de limbi pentru a le descrie".

Găsea aceste ţinuturi atât de frumoase, încât, după spusele lui, erau momente în care i se părea că „era vrăjit".

Aceste contradicţii de comportament, această lipsă de logică în fapte se observară de mai multe ori în viaţa Amiralului, în ciuda spiritului său practic şi prozaic, pe care îl avea în alte ocazii.

Dorinţa lui era să vadă cât mai multe ţinuturi, iar pretextul invocat pentru a nu relua imediat călătoria spre Babeque era că vânturile se arătau încă potrivnice. Dar Pinzón, cu aceleaşi vânturi, sau chiar mai rele, continuase navigaţia şi era deja ancorat în Babeque, aceasta fiind încă o dovadă a ceea ce ştiau toţi oamenii din flotă, şi anume că Martín Alonso era infinit superior ca marinar Amiralului care a ajuns, cu timpul să fie expert în navigaţie, dar în această primă călătorie dovedise timiditate, şovăială şi lipsă de experienţă, proprie unui simplu amator în ale mării.

Furia lui Columb ajunse la cea mai teribilă incoerenţă, încât le zise cu uimire apropiaţilor săi:

– Nu ştiu de unde le-a venit Pinzónilor o asemenea păcătoasă îngâmfare, când eu i-am scos din nimic şi îmi datorează tot ceea ce sunt ei acum.

Sub influenţa celor văzute pe coasta Cubei, sfârşi prin a uita nu pentru mult timp de Pinzón, iar cea mai mare neplăcere a sa, în momentul respectiv, era „că nu ştia limba celor care trăiesc în aceste ţinuturi, înţelegând de multe ori contrariul a ceea ce spun ei". Îl entuziasma abundenţa de ape dulci şi sănătoase ce ajungeau pe coastă, „nu ca râurile din Guineea, care sunt toate urât mirositoare", şi consemnă în *Jurnalul* său speranţa „de a întâlni mari localităţi, lume multă şi lucruri de mare folos înainte de a se întoarce în Spania". Şi sub impulsul imaginaţiei sale, gata să considere ca şi realizat tot ceea ce visa, şi-a notat să le sfătuiască pe

Alteţele Lor să nu consimtă ca vreun străin să vină să facă negoţ în aceste bogate ţinuturi, „cu excepţia creştinilor catolici".

Singurele sale descoperiri au fost o pâine din ceară, găsită într-o casă, pe care o păstră pentru a o duce regilor, căci „unde există ceară trebuie să existe alte o mie de lucruri bune" şi un cap de om într-un coşuleţ, acoperit cu alt coşuleţ şi agăţat de un stâlp al colibei celei mari. Un cap asemănător găsiră în altă localitate, Columb crezând că aparţinea unuia dintre strămoşii numeroaselor familii care se înghesuiau într-unul din marile corturi acoperite cu paie.

În diferite locuri de pe coastă, indienii fugeau abandonându-şi casele, fiindcă aflaseră, poate, cum ordona Amiralul să fie făcuţi prizonieri bărbaţii robuşti şi femeile frumoase, pentru a-i lua pe corăbiile sale. În alte colibe, lumea îi aştepta încrezătoare pe oamenii albi, iar Amiralul le împărţea clopoţei, inele din tablă, mărgele din sticlă, galbene şi verzi, daruri cu care plecau foarte mulţumiţi. Admirau arbaletele mai mult decât flintele, fiindcă erau mai numeroase decât grelele şi încetele arme de foc şi fiindcă înţelegeau mai bine mecanismul lor. Luau, de asemenea, spadele şi le scoteau din teacă, examinându-le cu o anumită teamă şi apoi fugeau, aruncându-le brusc.

Umblau toţi goi şi vopsiţi cu roşu, cu evantaie din pene şi mănunchiuri de sulițe. Dădeau albilor tot ce aveau şi acceptau de la aceştia orice fleac în schimb, fără nici un simţ al profitului. Nu era un troc comercial; era un comerţ mistic, care avea la bază superioritatea oamenilor albi, vrăjitori foarte puternici, cu care le convenea să menţină relaţii bune.

Marinarii de pe navă omorâseră o broască ţestoasă mare pentru a o găti, iar carapacea se afla în barcă, făcută bucăţi. Muşii le dădeau indienilor bucăţi din această carapace, nu mai mari decât unghia, iar indienii, în ciuda faptului că pescuiau frecvent broaşte ţestoase, primeau aceste bucăţi de carapace ca pe nişte fetişuri,

numai pentru că le atinseseră cu mâinile lor flăcăii cei albi, oferindu-le în schimb mănunchiuri de sulițe.

Santa María și *Niña* plecară, în sfârșit, către Babeque, văzând că vântul nu mai era potrivnic. Abandonară pentru totdeauna, în această primă călătorie, coastele Cubei sau Juanei, descoperind la orizont falnicii munți din Bohío.

Câmpurile din vecinătatea coastei erau toate arate și verzi, „precum grâul în luna mai pe câmpiile din Córdoba". În timpul nopții văzură multe focuri la poalele munților, iar ziua multe locuri de unde ieșea fum, interpretând aceasta ca niște semnale pe care și le făceau de pe înălțimi oamenii din ținut.

Columb consideră că tot ce spusese întru lauda Cubei, fiindcă era așa de mare, valora foarte puțin în comparație cu frumusețea acestei noi insule. Sărind pe uscat întâlniră imediat copaci din numeroase specii, toți plini cu fructe rare, despre care Amiralul, obsedat de dorința lui de bogăție, declara că aparțin celor mai formidabile specii de mirodenii, și poate că erau nucșoare, dar nefiind încă mature nu se putea cunoaște bine calitatea lor.

Pe coastă trebuiau să navigheze mereu cu „frânghia de sondare" sau cu sonda în mână pentru a măsura adâncimea, căci în unele locuri marea era adâncă și limpede – încât putea naviga în volte chiar și o *carraca*, cea mai mare navă cunoscută pe atunci – dar în alte părți era plină de stânci submarine, iar de pe coastă se prăbușiseră mari roci, care se vedeau împodobite de vegetație.

Ceea ce îl uimi mai mult pe Amiral fu asemănarea acestui nou ținut cu țara de unde provenea flota sa. Avea „văi adânci, și câmpii și apoi munți, totul ca în Castilia". Pământul era arat și auzea cântând privighetoarea și alte păsărele asemănătoare celor din Castilia. Și pentru a lăuda frumusețea câmpului, îl compara cu cel din Córdoba, ca și când îndepărtatul oraș andaluz ar fi fost cel mai frumos de care își amintea, sinteza celei de-a doua tinereți.

Până şi fauna marină de pe coasta insulei Bohío îi amintea de litoralul spaniol. Înaintând cu barca, vedea sărind de o parte şi de alta a acesteia roşioare precum cele din Spania, ca şi calcani, carvine, pihote, obleţi, cocoşi, pampanos, creveţi şi chiar sardine.

Privighetoarea cânta în plină zi în pădurile din Bohío, iar din cauza acestei asemănări cu îndepărtatele ţinuturi ale Castiliei, Columb boteză insula cu numele de Española.

Mulţi băştinaşi fugeau când se apropiau bărcile marinarilor spanioli. Alţii se lăsau prinşi, intrând în vorbă cu indienii care serveau ca interpreţi, şi în toate aceste discuţii aminteau frecvent de *canibas* sau canibali – oameni feroci înarmaţi cu săgeţi înveninate – care făceau incursiuni pe insulă pentru a-i lua prizo-nieri pe locuitori.

Ascultând Columb explicaţiile, totdeauna confuz exprimate, îi luă pe numiţii canibali drept oameni de-ai Marelui Han, „care trebuie să fie vecini apropiaţi şi au nave cu care vin să captureze oameni, iar cum aceştia nu se mai întorc, ei cred că au fost mâncaţi".

Trei marinari, care urcară spre munte ca să examineze copacii şi ierburile, auziră larma unui mare grup de oameni, cu toţii goi, ca şi cei văzuţi mai înainte, care fugiră când îi recunoscură pe albi.

Luară o femeie băştinaşă şi o aduseră pe nava-amiral, fiind această femeie „foarte tânără şi frumoasă"; ea începu să vorbească cu indienii care veneau cu flota, fiindcă toţi aveau aceeaşi limbă. Amiralul o puse să se îmbrace, îi dădu mărgele din sticlă, clopoţei şi inele din tablă, şi hotărî să fie trimisă pe uscat în chip „foarte onorabil". O însoţiră câteva persoane de pe navă şi trei dintre indienii interpreţi. Marinarii care vâsleau la barca ce o duse pe uscat spuseră Amiralului că frumoasa indiancă regreta că plecase de pe navă şi că i-ar fi plăcut să rămână cu celelalte indigene luate din Cuba.

Cum indianca trebuie să fi dat de ştire alor săi că albii erau oameni de treabă, Columb trimise în ziua următoare nouă marinari

înarmați, cu un indian ca interpret, într-o localitate din interior, pomenită de femeie. Satul era mare și la apropierea albilor fugiră toți locuitorii. Dar indianul din Guanahaní, pe care albii îl luau ca purtător de cuvânt, alergă după fugari, strigându-le să nu aibă teamă, fiindcă acești creștini nu erau din Caraibe, ci sosiți din Cer și că dăruiau lucruri foarte frumoase celor întâlniți în cale.

Fugarii se întoarseră și așteptară sosirea creștinilor, punându-le mâinile pe cap, ceea ce însemna un gest de mare reverență și prietenie. Mulți au tremurat la început, până când comportamentul pașnic al noilor sosiți a reușit să-i liniștească. Îi conduseră la casele lor și fiecare le aduse de mâncare batate și pâine de cazabe, făcută din rădăcină de yuca. Le dădeau, de asemenea, pește și tot ce mai aveau. Și fiindcă aflară prin indianul interpret că fiii Cerului iubeau papagalii, aduseră o mulțime din aceștia pentru ca albii să-i ia pe corăbiile lor.

Aceasta era situația, când văzură venind „o mare mulțime de oameni", condusă de soțul femeii pe care Amiralul o onorase și o trimisese înapoi la ai săi. Câțiva indieni o purtau „pe umeri" și veneau să mulțumească creștinilor pentru onoarea făcută prizonierei prin darurile pe care i le dăduseră.

Întorcându-se pe navă, marinarii îi spuseră Amiralului că nu încăpea comparație între bărbații și femeile din această insulă și cei din ținuturile vizitate înainte, că erau mult mai albi decât ceilalți și că văzuseră chiar și două femei frumoase, atât de albe, că puteau foarte bine să se fi născut în Spania. Indigenii de pe insula Española aveau glasul dulce și nu ursuz și amenințător ca al celor din Cuba. Pământurile din interior erau arate, cu ape îmbelșugate pentru irigații, existând, după părerea lor, o atât de mare diferență între aceste pământuri și câmpiile din Córdoba „ca între zi și noapte".

După apusul soarelui, pădurile de pe coastă răsunau de cântecul nenumăratelor privighetori. Greierii și broaștele erau la fel ca în Spania. Navigatorii explorară insula vecină, căreia îi dădură

numele de Insula Țestoasei, precum și un râu mare pe care îl parcurgeră în bărci trase de marinarii de pe uscat, la edec.

Băștinașii fugeau și, după părerea lui Columb, trebuie să fi fost „oameni foarte vânați, fiindcă trăiesc cu atâta teamă încât, când sosește cineva, semnalizează cu fum de pe înălțimi, în tot ținutul". Acestui râu i-a pus numele de Guadalquivir, fiindcă îi amintea de râul din apropierea Córdobei, iar marea vale traversată de el a numit-o Valea Paradisului sau Valparaíso.

Urmând coasta Españolei, întâlniră un indian într-o mică pirogă, minunându-se cu toții cum se putea ține pe valuri, pe un vânt atât de puternic. Columb ordonă să fie urcat pe navă împreună cu piroga sa și îi dărui mărgele din sticlă, clopoței și inele din tablă, ducându-l până la un sat aflat la vreo șaisprezece mile și pe care îl numi portul La Paz.

Cele două corăbii ancorară în fața acestei localități care părea de dată recentă, căci toate colibele erau noi. Indianul se duse spre uscat cu piroga, iar după aceea veniră, atrași de veștile duse de el, peste cinci sute de oameni împreună cu regele lor.

Începând de aici, descoperitorii aveau să întâlnească regi ai ținuturilor sau căpetenii, ceea ce nu văzuseră în Juana și nici în primele insule descoperite, unde nu păreau să existe alți șefi în afara unor personaje ce erau, mai degrabă, vrăjitori.

Cum cele două nave erau ancorate aproape de uscat, mulți indieni ajunseră înot până la ele. Aproape toți purtau câteva grăunțe din aur foarte fine în urechi și în nas, pe care le schimbau cu plăcere pe lucruri fără valoare. Nu era din partea lor un comerț cu dorință de câștig, ci simple schimburi cu valoare mistică, pentru a deveni prieteni cu fiii Cerului.

Regele stătea pe plajă, fiind foarte ascultat de toți ai săi, iar Amiralul îi trimise un dar, pe care acesta îl primi cu majestuoase semne de gratitudine.

Columb află că „era un flăcău de până-n douăzeci şi unu de ani şi că avea un sfătuitor bătrân şi alţi consilieri care răspundeau în numele lui, fiindcă acel rege vorbea foarte puţin". Unul dintre indienii din flotă vorbi cu regele şi-i spuse că aceşti creştini erau coborâţi din Cer şi, cum veneau în căutare de aur, doreau să meargă pe insula Babeque. Iar el răspunse că bine făceau şi că acolo vor găsi mult aur.

Diego de Arana, aprodul cel mare al flotei, coborâse pe uscat împreună cu indianul interpret. Cum începeau să întâlnească regi în acele ţinuturi, vărul lui Beatriz crezu potrivit să îndeplinească funcţia de ambasador, adecvată condiţiei sale de om de arme.

Consilierii regelui îi arătară aprodului cel mare drumul pe care trebuiau să-l urmeze pentru a ajunge la Babeque, afirmând că în două zile aveau să fie acolo.

Indienii continuau să localizeze mereu mai departe aurul dorit de albi şi calculau distanţele cu o măsură la fel de înşelătoare. Iar consilierii regelui le spuseră la urmă, în numele acestuia, că dacă doreau ceva din ţinutul său, le vor oferi cu multă bunăvoinţă.

– Toţi umblau dezbrăcaţi cum îi făcuseră mamele lor, zise Arana întorcându-se pe navă, raportându-i despre întâlnire rudei sale nelegitime. Tot aşa mergeau şi femeile, arătându-se fără nici un fel de veşmânt. Şi sunt cei mai frumoşi bărbaţi şi femei pe care i-am întâlnit până acum: destul de albi, încât dacă ar fi îmbrăcaţi şi s-ar apăra de soare şi de vânt, ar fi aproape la fel de albi ca oamenii din Spania. De asemenea, toţi sunt graşi şi viteji şi nu slabi ca ceilalţi pe care i-am întâlnit înainte, şi plăcuţi la vorbă şi nu par să aparţină vreunei secte.

Seara, regele veni cu toată suita lui pe nava-amiral, iar Amiralul îi aduse la cunoştinţă, prin intermediul interpreţilor, că regii Spaniei erau cei mai mari principi din lume. Dar nici indienii interpreţi, nici monarhul indigen nu credeau nimic din toate astea, punându-le pe seama modestiei albilor, fiindcă toţi îi considerau

sosiți de-a dreptul din Cer, iar dacă existau acei regi ai Spaniei, ei și-i imaginau ca pe niște regi din Cer și nu din această lume.

Tânărul rege al ținutului vorbea puțin și părea să aibă o autoritate mai mult religioasă decât politică. Columb îi oferi mai multe feluri de pesmeți din cămara sa, în special lucruri dulci.

Regele vrăjitor se limita să guste, ca și când ar fi luat un fel de împărtășanie, și dădea imediat alimentele sfătuitorului său, consilierilor și tuturor celor din suită, așezați pe puntea navei.

În ziua următoare, marinarii au pescuit cu plasele la adăpostul Insulei Țestoasei, situată în față, continuându-se schimburile dintre creștini și indieni. Aceștia aduseră multe săgeți din cele folosite de piratii din Caraibe – adică de canibali– făcute din trestii subțiri și rezistente, terminate la vârf cu dinți de pești, care înveninau rănile.

Doi indieni au arătat că le lipseau unele bucăți de carne din corp, dând de înțeles că le mâncaseră acei canibali. Amiralul nu crezu. Îi era imposibil să accepte ideea că soldații Marelui Han, în expedițiile lor pe aceste insule, în scopul de a lua sclavi, s-ar deda la antropofagie.

Unii marinari începură, în schimbul mărgelelor din sticlă, să strângă bucăți de aur prelucrat în foițe foarte subțiri, aur de proastă calitate, pe care îl numeau *guañín.* Unul din personajele din cortegiu, poreclit de marinari „căpetenia", avea o foiță de aur de mărimea unei palme, dar n-a vrut s-o dea întreagă și, intrând într-o colibă, a rupt-o în bucățele mici, oferindu-le separat, pentru ca astfel să primească mai multe lucruri în schimb. Iar aceste lucruri erau neînsemnate, el nefăcând nici o observație asupra valorii lor. Ceea ce dorea era să aibă mai multe obiecte de la albi, crezând că mulțimea lor ar spori valoarea magică, pe care o apreciau cu toții.

În aceeași seară sosi o canoe de pe Insula Țestoasei cu peste patruzeci de oameni. Aflaseră de sosirea fiilor Cerului și veneau să-i cunoască; dar căpetenia se ridică furioasă și, prin cuvinte care după ton păreau amenințătoare, îi făcu să se întoarcă la canoe. Pe

deasupra, cu propriile sale mâini îi stropi cu apă sărată şi, luând pietre de jos, le aruncă după ei.

Străinii se grăbiră să se supună, dar căpetenia tot mai luă o piatră şi o puse în mâinile aprodului Diego de Arana ca s-o azvârle după intruşi în numele fiilor Cerului. Aceasta era o vrajă care îi scotea pe intruşi în afara legii.

A-i uda cu apă sărată echivala cu a-i transforma în victime, a face din ei nişte naufragiaţi şi exista un rit la multe din aceste popoare ca naufragiaţii să fie mâncaţi la o sărbătoare religioasă. Din această cauză, cei de pe Insula Ţestoasei se grăbiră să fugă de apa sărată aruncată după ei de această căpetenie sau vrăjitor, care dorea să adauge teribilelor lui blesteme şi o piatră aruncată de un personaj alb, pe care îl considera a fi înzestrat cu mai multe puteri supranaturale decât el.

Diego de Arana nu vru să arunce piatra. Trebuia să se menţină neutru în rivalităţile dintre indieni. Canoea se îndepărtă şi oamenii de pe Insula Ţestoasei spuseră, drept răzbunare, că insula lor era mult mai bogată în aur decât Española, fiindcă era mai aproape de Babeque.

Amiralul a comunicat tuturor absurda lui concluzie că nici pe Española, nici pe Ţestoasa nu erau mine de aur, fiindcă totul provenea din Babeque şi aduceau foarte puţin, din cauză că băştinaşii nu aveau nimic de oferit în schimbul lui, dând vina pentru o astfel de sărăcie pe faptul că pământul era „atât de bun", încât locuitorii nu trebuiau să-l muncească mult pentru a se întreţine, şi nu aveau de ce să cheltuiască nici pentru îmbrăcăminte, fiindcă umblau complet goi. Neobositul căutător de aur, obsedat de fantastica Babeque, pe care nimeni n-o văzuse niciodată, şi păcălit şi de băştinaşi, care totdeauna îl trimiteau mai departe, nu-şi dădea seama că se afla chiar pe pământul care avea să devină mai târziu Eldorado-ul cel mai important din timpul primei perioade a descoperirii Americii.

Înainte de cucerirea Mexicului şi a Peru-ului, Española sau Haiti a fost unicul ţinut producător de aur în cantităţi demne de luat în seamă.

Îl consola, totuşi, apropierea din ce în ce mai mare de Babeque, care, apoi, s-a presupus că ar fi fost Jamaica.

– Suntem aproape de sursă, le spunea Columb celor apropiaţi lui şi sper ca Domnul Dumnezeul nostru să-mi arate unde se naşte aurul.

Regele indian îi promisese că-i va aduce aur, iar el aştepta noua sa vizită, nu pentru că spera că era mult ceea ce ar fi putut să-i ofere, ci pentru că dorea să afle de unde îl aduceau.

Marţi, 18 decembrie, ordonă să se înalţe steagurile pe nava sa şi pe caravelă, pentru că era sărbătoarea Buneivestiri. Se traseră de pe corăbii mai multe focuri de tun, iar regele, care plecase de dimineaţă din satul său, situat la patru leghe pe uscat, se arătă pe la jumătatea dimineţii în portul La Paz, înconjurat de peste două sute de oameni, care alcătuiau un fel de procesiune.

Patru slujitori îl purtau triumfal, iar în jur mergeau principalii săi demnitari, cu toţii posesori ai unei puteri religioase şi magice, cum se întâmplă invariabil în societăţile primitive.

Amiralul mânca în sala de la roof-ul pupei, vecină cu dormitorul, când intră regele cu toţi oamenii lui. Tânărul monarh se duse să se aşeze lângă Amiral, împiedicându-l să se ridice de la masă şi îndemnându-l prin semne să continue să mănânce.

Pajul Lucero îl servea pe stăpânul său sub supravegherea majordomului Terreros. *Don* Cristofor ordonă tânărului servitor să aducă mâncare pentru musafir, iar acesta, cu gesturi majestuoase, ordonă tuturor alor săi să rămână afară din roof, şi aşa făcură, „cu cea mai mare grabă şi supunere din lume, ieşind cu toţii pe punte pentru a se aşeza pe jos".

Numai doi oameni în vârstă – pe care Columb îi bănui că sunt sfătuitorul şi primul său consilier – rămaseră împreună cu el şi se

aşezară la picioarele lui în salon. Din cărnurile pe care Lucero le aşeza în faţa suveranului indigen, acesta lua o foarte mică îmbucătură, cum se lua în Spania pentru a face „salvarea", adică gustând fiecare fel de mâncare în onoarea invitatului, iar apoi trimitea tot ce rămânea alor săi, care mâncau imediat. La fel făcu şi cu băutura. Vinul îl duse numai la gură şi apoi dădu paharul plin celor doi consilieri apropiaţi, care îl gustară şi ei, oferind restul celor de pe punte.

Regele vorbea cu măsură, iar ce doi curteni, aşezaţi la picioarele sale, îl priveau şi apoi vorbeau în numele lui, adresându-se interpreţilor, care până la urmă traduceau mai mult prin semne decât prin cuvinte.

Darurile aduse de monarh fură o curea lucrată de băştinaşi şi două foiţe de aur foarte subţiri. În schimb, privea cu insistenţă arambelul pictat de pe patul Amiralului.

Lucero primi ordin de la stăpânul său să ia draperia şi să i-o dăruiască. Amiralul îi dădu, în afară de asta, colierul de chihlimbar pe care-l purta pe piept, nişte pantofi coloraţi din piele de Córdoba şi un recipient plin cu parfum de flori de portocal, lăsându-l uluit de atâtea minunate daruri.

Monarhul şi consilierii săi erau îndureraţi că nu-l înţelegeau pe Amiral şi nici acesta pe ei. Dar, în ciuda totalei neînţelegeri, marele şef alb zise, întorcându-se către oamenii săi:

– Ştiu că dacă spun că îmi place ceva de aici, întreaga insulă este la dispoziţia mea.

Apoi îl trimise pe Lucero să caute în dormitor anumite hârtii de-ale sale, în care lăsase ca semn un „excelent" de aur, monedă care valora doi castilieni, pentru ca băştinaşii să poată vedea pe ea efigia regilor *don* Fernando şi *doña* Isabel. Apoi le arătă drapelul regal şi pe cele ale Bisericii, încântându-l marile dovezi de uimire şi de admiraţie ale acestor oameni simpli.

Când monarhul şi suita plecară, Columb îl trimise cu barca lui, „cu mult onor" şi ordonă să se tragă în cinstea sa multe salve de tun. Era primul rege al ţinuturilor care vizita flota, împreună cu o suită majestuoasă.

Văzură cum era purtat triumfal pe plajă, înconjurat de cei două sute de curteni, şi cum fiul cel mare mergea în spatele său, în cârca unui indian cu rang. Atât de mare era recunoştinţa sa pentru darurile primite, încât dădu ordin ca toţi albii pe care îi întâlnea pe uscat să fie salutaţi şi să li se ofere de mâncare. Fiecare dar era purtat de un curtean înaintea regelui, cu aceleaşi onoruri ca şi când ar fi fost vorba de un fetiş, înzestrat cu influenţe misterioase. Un frate de-al monarhului veni, de asemenea, să viziteze flota şi să primească partea sa de daruri. Acesta nu era purtat triumfal, dar trebuia să meargă numai dus de braţe de doi demnitari.

Veni, de asemenea, să-l viziteze pe Amiral un bătrân indian, un fel de preot, care se bucura de faima de a cunoaşte mai bine decât oricine particularităţile ţinutului şi ale insulelor vecine pe o rază de o sută de leghe.

Columb făcu eforturi ca să-l înţeleagă pe bătrânul vrăjitor. Erau foarte multe insule şi pe toate acestea se găsea o foarte însemnată bogăţie auriferă. Pe unele dintre ele locuitorii cerneau aurul cu sitele, topindu-l pentru a confecţiona diferite figuri. Câteva din aceste insule erau atât de bogate, că totul acolo era din aur, atât pietrele cât şi pământul.

Columb, aţâţat de asemenea relatări în concordanţă cu dorinţele sale, se gândi să-l răpească pe bătrân pentru a-l lua ca ghid. Nimeni ca el nu ştia precis calea de a ajunge pe acele insule. Dar magul era foarte respectat de tânărul rege şi de curtenii săi şi *don* Cristofor se temu să nu-i ofenseze acţionând în acest fel.

De asemenea, părea să-l deranjeze o ştire pe care bătrânul o repeta cu insistenţă, folosindu-se de mimică. După părerea lui, cu mai mulţi ani în urmă sosiseră alţi albi, fii ai Cerului, într-o pădure

plutitoare, la fel ca acestea două. Purtau spade şi arcuri, aveau bărbi şi vorbeau la fel ca ei. Erau mai puţini la număr şi se întorseseră pe mare la câteva zile după aceea. Bătrânul ştia de această vizită de la vrăjitorii altui regat, acela unde debarcaseră oamenii albi. Lumea de acolo păstra o urâtă amintire despre această întâmplare, fiindcă fiii Cerului se purtaseră urât, procurându-şi alimente cu violenţă.

Dar Amiralul nu avea interes să cunoască detalii în plus în legătură cu acest lucru, despre care auzi apoi povestindu-se de mai multe ori pe insula Española.

Ordonă să se pună o cruce enormă în mijlocul unei pieţe din satul locuit de monarh, iar indienii ajutară la această muncă, despre care gândeau că e magică, repetând ca maimuţele rugăciu-nile şi genoflexiunile spaniolilor. Erau formule noi ale unei magii mai puternice decât a lor, care avea să-i scape de atacurile caraibilor şi de toate pericolele ce-i pândeau din partea unei naturi prea puţin îmblânzite.

Flota plecă din portul La Paz, navigând de la un capăt la altul pe lângă coastele pline cu copaci de un verde deschis, fără zăpezi şi fără ceaţă, în ciuda faptului că se aflau în luna decembrie. „Vânturile erau călduţe, ca în mai în Spania". Locuitorii satelor şi colibelor izolate alergau până la malul mării, pentru a le oferi pâinea lor indigenă şi apă proaspătă în tigve sau urcioare de pământ, făcute la fel ca în Castilia. Nici fetele tinere, nici femeile în vârstă nu aveau şoldurile acoperite, ca femeile din Cuba. Umblau complet goale, iar dacă pe alte insule bărbaţii le puneau pe femei să se ascundă, din gelozie, cele de aici veneau bucuroase în întâmpinarea străinilor, aducând tot ce aveau, în special de mâncare şi cinci sau şase soiuri noi de fructe, „pe care Amiralul ordonă să le conserve pentru a le duce regilor Spaniei".

În ciuda faptului că se gândea numai la apropiatele ţinuturi bogate în aur, Columb se simţi mişcat „de frumoasele corpuri ale

femeilor ce se vedeau în mulțimea goală", consemnând aceasta în *Jurnalul* său de bord.

Dincolo de câmpiile verzi se vedeau munți foarte înalți, care-i păreau Amiralului uriași, datorită exageratei sale admirații față de tot ce descoperea, comparându-i cu vârful Teide de pe insula Tenerife și considerându-i chiar și mai înalți. Din toate localitățile caravelele plecau însoțite de larma bărbaților, a femeilor și a copiilor, care-i rugau să nu plece, promițând că se vor ruga la cele două lemne încrucișate pe care le plantaseră peste tot unde se opreau și că vor repeta zilnic rugăciunile și gesturile lor.

Îi urmau cât le permiteau canoele. Înaintarea navelor, când ancorele erau deja ridicate, trebuia să se facă printre puzderia de înotători. Dar Amiralul era foarte grăbit să-și continue explorările. Trebuia să ajungă în țara aurului, pe care o credea foarte aproape.

Oamenii din țara aceea vorbeau despre un ținut numit Cibao, unde era atât de mult aur, încât căpetenia purta steaguri bătute din acel metal.

Cibao!... Era fără îndoială Cipango, adevăratul Cipango, care acum îi ieșea într-adevăr în cale. Emoționat de apropierea unor tezaure pe care venea să le caute de atât de departe, Columb se exprima cu o exaltare mistică:

– Domnul nostru, zicea, cel ce ții în mâinile Tale toate lucrurile, ajută-mă. Milostivește-te să găsesc minele de aur, despre care atâta mi se vorbește.

Aurul era pentru el, ca și pentru cei antici, un fiu al soarelui zămislit în profundele măruntaie ale pământului, un produs al magiei telurice, posesor al celor mai irezistibile puteri.

În acea vreme aurul era chiar mai prețuit decât în prezent, căci abundența sa a sporit foarte mult în timpurile noastre, după marile exploatări din California, Transvaal, Australia și Alaska. Antichitatea l-a cunoscut în cantități foarte mici, iar în Evul Mediu se găsea de asemenea puțin.

Columb a fost ultimul bărbat celebru din Evul Mediu, înrudit cu astrologii şi alchimiştii. Avea să poarte pe mări şi în ţinuturi noi aceleaşi năzuinţe ale imaginaţiei, acelaşi entuziasm poetic al alchimiştilor, care îşi ardeau pielea şi îmbătrâneau în plină tinereţe în faţa cuptoarelor, unde fierbeau în retorte paste misterioase, din care sperau să extragă aurul artificial. Aceşti visători iubeau aurul pentru că era simbolul celei mai mari victorii, pentru că reprezenta cea mai înaltă treaptă a puterii, dominaţia asupra tuturor oamenilor, care niciodată nu a putut fi realizată nici de cei mai mari cuceritori ai Istoriei.

Omul care ajungea să fie regele aurului, oricât de obscură i-ar fi fost originea, sfârşea prin a domina întregul pământ.

Şi contradictoriul Columb, care simţea înăuntrul său două lumi, cea numită mai târziu Evul Mediu – lume care era pe moarte – şi o alta care începea în acei ani, om visător şi energic precum sihaştrii, înflăcărat la vorbă, ce avea darul să conducă imense cruciade şi, totodată, negustor doritor de câştig precum negustorii Renaşterii, arăta o emoţie mistică, o înfrigurare de iluminat, crezându-se în preajma unor mine de aur, comparabile doar cu bogăţiile regelui Solomon.

Apropierea ascunsă a regelui galben, domn al lumii, fiu al Soarelui şi al Pământului îi inspira o fervoare religioasă.

IV

Ce s-a întâmplat în noaptea de Ajun a anului 1492 şi teribilele consecinţe ale unei astfel de întâmplări.

Nava-amiral şi caravela au continuat să navigheze, spre marea mulţumire a lui Fernando Cuevas, din ce în ce mai îndrăgostit de această viaţă nomadă cu nesfârşite descoperiri, ancorând uneori în golfuri atât de întinse încât Amiralul le numea mări, iar alteori departe de coastă, de teama stâncilor.

Tot aşa îi plăcea să vadă în fiecare săptămână alte mulţimi de oameni goi oferind enorme gheme de bumbac şi papagali, scoţându-şi din nas şi din urechi foiţele lor de aur pentru a le schimba pe nimicurile pe care li le ofereau fiinţele cereşti, sosite pe pădurile lor plutitoare. De asemenea, prezentau interes pentru curiozitatea lui tinerească misterele unei mări atât de limpezi, populată de scânteieri de aur şi culori, când se ducea la pescuit cu unii marinari din echipaj.

Singurul lucru care-l întrista pe Fernando în această călătorie cu peisaje mereu noi şi minunate era că nu se repeta ziua aceea fericită, petrecută în estuarul din Cuba, când cele trei corăbii ale flotei fuseseră ridicate pe uscat. În nici una dintre opririle navei-amiral pe noua insulă Española, el şi Lucero nu putuseră coborî amândoi o dată pe uscat.

Pajul Amiralului rămânea aproape totdeauna la bord şi în puţinele ocazii când cobora în barcă îl însoţea pe stăpânul său în scurtele explorări întreprinse de-a lungul râurilor. Fernando, la

rândul lui, debarca totdeauna împreună cu paznicul Gil Pérrez şi cu alţi marinari, pentru a face schimburi de obiecte şi a culege informaţii.

Pe navă, cei doi tineri se vedeau numai de departe. Lucero îl rugase să nu urce în roof-ul de la pupa după acea noapte în care îi surprinsese Pero Gutiérrez. Pajul Amiralului îşi ascundea noile preocupări care îl apăsau, de teama lui Cuevas, mereu în aşteptarea unui prilej oportun pentru a se răzbuna pe fostul chelar al regilor.

Acesta, care în ultima săptămână a călătoriei, înainte de sosirea în Guanahani, se limita s-o privească pe Lucero cu o insistenţă enigmatică, încercând în zadar s-o vadă între patru ochi, se dovedea acum de o asiduitate ameninţătoare.

Într-o după-amiază, pe când *don* Cristofor se afla pe uscat, Gutiérrez îi dezvălui lui Lucero cum îi surprinsese el pe ea şi pe Cuevas, goi precum perechea din Rai, sub ramurile unui copac uriaş. Secretul deghizării nu mai exista pentru acest om. Aflase despre adevăratul ei sex şi, înflăcărat de o asemenea descoperire, încerca să profite, persecutând-o pe tânără cu propunerile sale.

Acum îşi dădea seama de atracţia misterioasă pe care o simţise pentru paj – atracţie manifestată la început în chip ciudat cu o ostilitate exprimată prin cuvinte dure şi acte agresive. Era o formă deviată şi confuză a dragostei. În aceeaşi după-amiază în care i-a vorbit despre toate astea, în timp ce Amiralul tocmai debarca pentru prima oară pe Española, Gutiérrez vru să pună în practică dorinţele sale, încurajat de pustietatea cabinelor din roof-ul pupei.

Lucero trebui să se apere de braţele robuste ce încercau s-o supună, zgâriind şi lovind faţa străvezie de emoţie a acestui personaj, a cărui gură, cu dinţi negri şi cariaţi căuta s-o sărute cu sete. Profitând de durerea pe care i-o produse zgâriindu-l la un ochi, tânăra putu să se elibereze din braţele lui şi fugi spre partea cea mai înaltă a roof-ului pupei, lângă felinar, unde se afla banca

de lemn pe care se aşezau Amiralul sau piloţii în timpul navigaţiei.

– Mă voi răzbuna, zise Gutiérrez. Îi voi spune totul lui *don* Cristofor.

Dar Lucero, cu perspicacitatea ei feminină, bănui că va păstra tăcerea. Dacă spunea adevărul, Amiralul, zelos păstrător al disciplinei la bord, şi care atât de des le recomanda marinarilor să se abţină de la îndrăzneli cu indiencele, ar avea grijă s-o izoleze, de îndată ce ar fi ştiut că e vorba de o femeie, pe tot restul călătoriei şi astfel fostul chelar ar fi trebuit să renunţe la orice speranţă. În mod sigur că avea să fie în continuare discret, mânat de egoism, pentru a urzi noi capcane, menite să-l conducă la împlinirea dorinţelor sale. Şi din acea zi, tânăra avea să trăiască într-o continuă alarmă, văzându-l tot timpul în preajmă pe prietenul Amiralului, la bordul navei şi era gata să se apere când îi simţea apropierea.

Noaptea dormea complet îmbrăcată lângă uşa Amiralului, cu un somn neliniştit, trezindu-se de îndată ce auzea vreun zgomot în cabinele alăturate. Îşi amintea ca de o fericire, care n-avea să se mai repete niciodată în tot restul călătoriei, de acele ore de viaţă primitivă petrecute în faţa mării, care învăluise trupurile celor doi cu mângâierile sale suav materne, sub umbra copacului uriaş al pădurii, ce părea o fiinţă omenească, blândă şi protectoare. Şi aceste amintiri i se păreau şi mai frumoase când le compara cu neliniştile şi mâhnirile prezente.

La starea de alarmă trebuia să adauge şi tăcerea, fiind obligată să se apere singură, fără să-i poată cere ajutor lui Cuevas, fiindcă acesta cu siguranţă că ar încerca să-l omoare pe prietenul Amiralului dacă ar fi cunoscut adevărul. Potrivit principiilor de onoare ale flăcăului – generale în epocă - acesta ar fi trebuit să-l elimine fără şovăire pe urmăritorul femeii iubite.

Singura speranţă a lui Lucero era să-i spună tot adevărul stăpânului său, dacă Gutiérrez ar fi împins persecuţiile până

la punctul în care ea ar fi considerat că-i era cu neputinţă să se mai apere. *Don* Cristofor ar proteja-o, păstrându-i secretul, pentru a evita clevetirile oamenilor de pe navă... Dar totodată îi era teamă, gândindu-se la ceea ce ar putea să i se întâmple când s-ar întoarce în Spania ca femeie deghizată în paj. Mânăstirea, despărţirea de Fernando, fără să-l mai poată vedea.

Prudent era să reziste mai departe şi să prelungească lupta cu acel individ. Avea încredere în misterul zilei de mâine. Cine putea şti ce avea să li se întâmple când răsărea din nou soarele deasupra mărilor necunoscute pe care navigau, fără altă societate decât cea de pe caravele!

Călătoreau acum în căutarea unor insule minunate, având mai mult aur decât pământ, navigând de-a lungul coastelor unei părţi din Española numită Marién, unde rege sau căpetenie era Guanacarí, suveranul indigen cu care Columb şi oamenii săi avuseseră cele mai multe relaţii în această primă călătorie.

Cele două nave trebuiră să ancoreze din nou, din cauza vântului potrivnic, într-un port pe care Amiralul îl numise Santo Tomás, fiindcă l-a descoperit în ziua Sfântului Toma. Una din bărci pescuia cu plasa, când văzu o canoe mare plină cu oameni, trimisă de un demnitar din suita lui Guanacarí, care venea să-i invite pe creştini să meargă cu corăbiile în ţinutul lor şi să le dea tot ce aveau. Ca dar pentru Amiral, ambasadorul aduse o cingătoare, care avea în loc de pungă o mască cu două urechi mari, făcute din aur bătut, la fel limba şi nasul. Această cingătoare, cu masca din foiţă de aur ce servea de chimir, era un dar cu caracter religios, un chip de divinitate monstruoasă, aşa cum o puteau imagina artizanii unei religii primitive.

Trimisul căpeteniei urcă pe nava-amiral, iar indienii pe care îi avea la bord Columb nu putură să-l înţeleagă, fiindcă rosteau altfel cuvintele cu care desemnau diferitele lucruri; dar până la urmă au ajuns să cadă de acord în privinţa invitaţiei şi Columb hotărî să

plece către satul lui Guanacarí în ziua următoare, duminică, 23 decembrie, încălcând astfel unul din principiile sale, căci niciodată nu vroia să plece din port duminica. Dar, ce n-ar fi făcut el când presimţea în preajmă existenţa minelor de aur, iar regele indian ştia desigur multe despre asta!

Lipsa vântului l-a reţinut în port mai mult decât dorea, iar şase dintre marinarii săi se duseră împreună cu notarul flotei într-o localitate situată la trei leghe, procurând, în schimbul mărgelelor din sticlă şi al unor şireturi, câteva bucăţele de aur. Căpetenia satului le dădu trei gâscani foarte graşi şi ordonă, pe deasupra, ca oamenii lui să-i ducă în cârcă pe creştini pentru a trece nişte râuri şi bălţi noroioase. Între timp, peste o sută douăzeci de canoe înconjuraseră navele, toate pline cu oameni care aduceau câte ceva: pâine de cazabe, peşte, apă în urcioare de pământ ars şi nişte seminţe din care băştinaşii luau câte un grăunte şi-l puneau într-o strachină cu apă, căci ei le considerau bune pentru sănătate şi din care Amiralul păstră mostre, crezându-le mirodenii cu vânzare bună în Europa.

În timp ce stăteau pe loc, în acea duminică, din lipsă de vânt, Columb primi vizita unei căpetenii, care îl asigură că pe insula Española exista o mare cantitate de aur şi că veneau oameni şi de pe alte insule ca să-l obţină, cu totul altfel decât crezuse până atunci Amiralul. Acea discuţie i-a schimbat gândurile şi imediat se convinse de apropiata existenţă a lui Cipango, pe care lumea o numea Cibao, de vreme ce în cele trei zile de când stăteau în acest port strânsese mai multe bucăţi de aur decât în toate opririle anterioare.

Sosiră încă cinci căpetenii din acel ţinut cu femeile şi cu copiii lor şi-i vorbiră despre Cibao, despre aurul care se strângea acolo şi despre procedeele folosite pentru a-l obţine. Şi Columb ascultă cu părere de rău toate astea, fiindcă în nerăbdarea sa dorea să se vadă cât mai curând navigând către acea parte a insulei Española.

Trimisese bărcile navei şi ale caravelei cu un grup de marinari şi cu notarul regal, ca să-l viziteze la el acasă pe curtenitorul rege Guanacarí, anunţându-l că accepta invitaţia sa şi că va merge să-l vadă în ziua următoare, dacă vântul îi va fi prielnic. Pe înserat, delegaţia se întoarse după ce petrecuse toată ziua în oraşul guvernat de Guanacarí, situat dincolo de un promontoriu pe care Columb îl botează Punta Santa. Regele îi primise înconjurat de *nitayni* – rangul nobililor de la Curtea sa – în piaţa localităţii, bine măturată, şi înconjurat de locuitori, care ajungeau la peste două mii de oameni.

Toţi cei din flotă, începând cu Amiralul, obişnuiţi cu viaţa monotonă de pe mare, când coborau pe uscat vedeau totdeauna lucrurile mult exagerate, bănuind că pe Española şi pe insulele vizitate înainte exista o populaţie mult mai numeroasă decât în realitate.

După ce le-a oferit de mâncare şi de băutură trimişilor, regele le dădu ţesături din bumbac din care erau făcute veşmintele unora dintre femeile lor, mulţi papagali, căci se ştia că albilor le plăceau şi mai multe bucăţi de aur; şi, fiindcă ei nu doreau să petreacă noaptea în sat, ordonă să fie însoţiţi de oamenii săi până la bărcile lăsate la gura unui râu.

Luni, 24 decembrie, Ajunul Crăciunului, cele două corăbii ridicară ancorele, navigând cu vânt dinspre uscat. Înaintară foarte încet toată ziua din portul Santo Tomás până la Punta Santa, şi noaptea se lăsă, fără ca vântul foarte slab, ce menţinea marea extraordinar de lină, lipsită de valuri, ca un lac, să se schimbe.

Şi chiar pe această mare liniştită se întâmplă prima şi cea mai mare nenorocire a călătoriei.

În plină acalmie, la unsprezece noaptea, când „marea era ca o strachină", după spusele Amiralului, când trecuseră de Punta Santa, nava *Santa María* se lovi de nişte stânci submarine.

Pe navă, toţi se duseseră la culcare, lucru de neînţeles, fiind vorba de o călătorie pe mări necunoscute. Dar să nu uităm că era noaptea de Ajun, iar această sărbătoare tradiţională a creştinilor, la care se adăuga noaptea senină şi Oceanul calm, creară o încredere fatală.

Columb se retrăsese să se odihnească, la fel ca şi oamenii săi şi, cum obişnuia să se scuze aruncând vina pe ceilalţi, pentru ca nimeni să nu poată suspecta nici cea mai mică neglijenţă din partea lui, – om fără cusur – scrise în cartea de navigaţie că şi-a permis aceasta „pentru că de două zile şi o noapte nu dormise". Ar fi fost de înţeles această nevoie imperioasă de odihnă dacă în cele două zile anterioare ar fi navigat pe furtuni puternice. Dar chiar în acea dimineaţă ieşise pe mare după o odihnă de mai multe zile într-un port sigur, fără să fi făcut altceva decât să discute prin gesturi şi prin mijlocirea indienilor de pe navă cu ceilalţi indieni care veneau să-i povestească despre existenţa, pe insula Española, a lui Cibao sau Cipango.

Cert era că Amiralul s-a dus la culcare ca toată lumea, lăsând un marinar la cârmă, iar acesta, fiindcă era noaptea de Ajun şi băuse poate prea mult, hotărî, de asemenea, să meargă la culcare, lăsând cârma în seama unui tânăr mus. Atât Columb, cât şi şeful de echipaj, pilotul şi marinarii cei mai experimentaţi, erau siguri că nu vor da peste bancuri de nisip sau stânci, deoarece cu două zile în urmă, adică duminică, când fuseseră trimise bărcile la regele Guanacarí, membrii echipajelor stabiliseră pe unde puteau trece navele fără pericol. Nu întotdeauna în timpul călătoriei au avut posibilitatea să trimită bărcile să cerceteze locurile pe unde aveau să treacă după aceea navele şi, totuşi, acum, când şi-au luat toate măsurile de prevedere, se întâmplă catastrofa.

Un curent insesizabil şi lin împinse nava către nişte bancuri, fără ca flăcăul de la cârmă să-şi fi dat seama. Dacă marea ar fi fost puţin agitată, ar fi auzit de la o leghe zgomotul valurilor lovind

stâncile, dar cum acalmia era totală şi marea liniştită, nava ajunse la aceste stânci submarine fără ca nimic să vestească prezenţa lor. Numai când se află lângă ele, flăcăul timonier auzi zgomotul unei uşoare mişcări a apelor şi începu să strige, dar când alergară cu toţii, treziţi de alarmă, nava era deja împotmolită.

Cu ocazia acestei nenorociri, de care erau vinovaţi cu toţii, Amiralul îşi arătă din nou lipsa de calm în a aborda necazurile şi promptitudinea în a se dezvinovăţi, acuzându-i pe cei care-l înconjurau. Vinovaţi de cele petrecute erau şeful de echipaj Juan de la Cosa şi toţi oamenii de pe navă, pe care îi acuza de trădare. Trădare faţă de cine?

Îi acuză în *Jurnalul* său până şi pe locuitorii din Palos pentru că nu-i dăduseră caravele bune, obligându-l să cumpere *Santa María.* Şi în primele pagini ale aceluiaşi *Jurnal* adusese elogii celor trei nave ale sale, considerându-le „foarte apte pentru a face descoperiri".

Juan de la Cosa era, după părerea lui, un îngâmfat, care „pentru că-l adusese în aceste ţinuturi pentru prima oară şi fiindcă era priceput îl învăţase arta marinăriei, spunea acum că ştia mai mult decât el". Juan de la Cosa naviga de mai mulţi ani decât Columb şi nu avea nimic de învăţat de la el. Dacă ar fi învăţat ceva pe *Santa María,* atunci îl întrecea considerabil pe dascălul său, fiindcă la puţini ani după aceea era cel mai bun navigator din epocă şi primul dintre cartografi. Amerigo Vespucci, simplu negustor din Sevilla, care nu navigase niciodată, făcu prima sa călătorie ca discipol al lui Juan de la Cosa, iar acesta îl învăţă tot ce ştia.

Chiar Columb, după ce îşi descărcă mânia în *Jurnalul* său, făcându-l responsabil de o asemenea nenorocire – căci avea mereu nevoie să afle un trădător pe lângă el pentru a se lăuda pe sine însuşi ca om de vază persecutat – îl luă pe Juan de la Cosa în a doua lui călătorie, în calitate de cartograf. În afară de asta, Columb n-a vrut niciodată să fie dascălul nimănui. Dorea să păstreze

secrete rutele călătoriilor sale, ca şi cum asta ar fi fost cu putinţă şi încercă să-i păcălească pe navigatori, ca pe nişte copii, ţinând o dublă socoteală a leghelor parcurse. De asemenea, îi certa când îi surprindea luând notiţe pentru a-şi face socotelile lor şi le controla însemnările şi toate hârtiile.

Zelosul personaj ajunse chiar să presupună, cu o uşurinţă ce nu-i făcea cinste, că această împotmolire era opera şefului de echipaj, înţeles cu Pinzónii. Iar singurul care-l putea salva din necaz era tot un Pinzón, fratele lui Martín alonso, căpitanul caravelei *Niña,* Vicente Yáñez, care naviga aproape de *Santa María* şi-i veni imediat în ajutor.

Amiralul consemnă în *Jurnal* tot ce-i trecea prin mintea sa foarte agitată în acel moment. Îl acuză până şi de laşitate pe Juan de la Cosa, spunând că sărise în barcă împreună cu mai mulţi marinari şi în loc să fie atent la ancoră pentru a salva ambarcaţiunea, fugise în căutarea caravelei *Niña* pentru a se adăposti pe ea. Juan de la Cosa a murit, la multă vreme după Columb, fără să ştie ce lucruri ciudate şi injurioase scrisese în *Jurnalul* său pentru a explica naufragiul de care nu era nimeni vinovat, sau ai cărui autori erau cu toţii, din neglijenţa lor, în acea noapte de Ajun, începând cu comandantul. Cum n-a cunoscut niciodată această acuzaţie, celebrul pilot, care avea să moară atât de eroic în Lumea Nouă, nu s-a putut apăra. Dar este logic să se presupună că dacă s-a grăbit să meargă cu barca pentru a cere ajutorul caravelei *Niña,* a făcut-o pentru că şi-a dat seama că accidentul nu mai putea fi evitat.

Corăbiile din vremea aceea nu cunoşteau încă bordajul metalic începând de la linia de plutire, căptuşirea cu aramă sau cu tablă de plumb, inutilă pe mările Europei şi care a început să devină neapărat necesară la puţini ani după descoperirea Lumii Noi. Pe mările tropicale, aşa-numita *broma,* carii acvatici, perforau coca de scândură a navelor, în ciuda stratului de catran. *Santa*

María, care fusese deja carenată în Cuba, fiindcă lua apă din cauza carilor, se sfâşie pe flancuri ca şi cum ar fi fost din carton. I se deschiseră „chiliile", adică părţile de scândură, dintre coastele navei, iar apa pătrundea înăuntru prin toate părţile.

Îi tăiară catargele pentru a o uşura, dar asta nu ajută prea mult, deoarece coca era prinsă între rocile submarine. Amiralul se mută pe *Niña,* pentru a vedea dacă de pe ea putea încerca o operaţiune care să permită scoaterea navei şi fiindcă era imposibil să o salveze, se întoarse pe *Santa María* când se crăpa de ziuă.

În primul rând trimise pe uscat o barcă împreună cu cei doi oameni de cea mai mare încredere pentru el, Diego de Arana, aprodul cel mare şi Pero Gutiérrez, chelarul regilor.

Acesta din urmă era zăpăcit de diferitele întâmplări din acea noapte. După cină ascultase împreună cu Amiralul colindele marinarilor. Ghitarele acompaniau cântecele despre naşterea Pruncului Isus. Nişte basci intonau fără acompaniament colinde în limba ţării lor. Harpa irlandezului răsuna la prova ca o muzică deosebită, melancolică, asemănătoare vibraţiilor unui delicat pahar din cristal sub atingerea degetelor.

Aproape de miezul nopţii, domnul Pero Gutiérrez, care băuse mult dintr-un clondir cu vin de Córdoba aparţinând lui Diego de Arana, părăsi dormitorul, strecurându-se în antecamera Amiralului.

Pajul Lucero, ca şi când ar fi presimţit pericolul după cina deosebită din acea noapte sfântă, stătea în picioare la uşa ce dădea spre balcoanele interioare ale roof-ului pupei. Stătea cu spatele, iar chelarul se putu apropia tiptil, fără să fie auzit, petrecându-i braţele pe după gât, trăgând-o la pieptul său şi sărutându-i ceafa tinerească. Dar imediat îşi dădu seama că falsul paj nu era singur. Vorbea foarte încet cu cineva, care era ascuns după uşa salonului.

Tânăra ţipă uşor, luată prin surprindere, încercând să scape şi imediat se arătă Fernando, cel care vorbea cu ea.

Plăcuta liniște a acelei nopți îi atrăsese, discutând ascunși în umbră, ca și când s-ar fi aflat lângă o fereastră cu zăbrele pe o străduță din Andaluzia.

Cuevas îl recunoscu imediat pe bărbatul care o îmbrățișa pe Lucero. Avea proaspătă în memorie amintirea acelei nopți, când domnul Pero Gutiérrez îl surprinsese chiar acolo, folosindu-se de sfiala lui pentru a-l lovi.

Nu-și dădu seama în acea clipă ce motive ar fi putut avea omul acela ca să mângâie cu atâta îndrăzneală pe cel pe care toți îl credeau un paj. Își amintea doar că pentru el era cel mai nesuferit din câți se aflau în flotă și că trebuia să profite de ocazie pentru a-i întoarce loviturile. Și cum Gutiérrez încă o ținea în brațe pe tânără, încercând să o sărute, fiindcă totul se petrecuse foarte rapid, Cuevas, strângând pumnii, îi dădu individului câteva lovituri în față și în cap, care îl făcură să se clatine, eliberând-o pe Lucero.

Rămase împleticit, iar când își reveni și vru să se repeadă împotriva pajului, începură să se audă strigătele de alarmă ale timonierului și scândurile de la prova și pupa răsunau sub pașii celor care fugeau.

Nava se zgudui de la chilă până la vârful catargelor și rămase nemișcată, înclinându-se într-o parte cu asemenea violență, încât velele de jos atinseră apa liniștită.

Gutiérrez fu surprins de această alarmă generală, pierzând din vedere pe cei doi tineri, rămânând numai cu amintirea loviturii primite pe fața care-l ustura. A trebuit pe urmă să se spele de mai multe ori cu apă rece, de teamă că dimineața prietenii săi să nu observe vânătăile. Dar Amiralul nici nu se uită la el când îi ceru să meargă imediat la regele ținutului și nici tovarășii lui din barcă nu-i priviră fața, în timp ce navigau până la localitatea unde trăia Guanacarí, situată la o leghe și jumătate de bancul pe care naufragiaseră.

Când regele indian primi vizita lui Arana şi a lui Gutiérrez începu să plângă; dar cum lacrimile lui nu puteau salva nava *Santa María,* îi trimise, urmând sfaturile celor doi albi, pe toţi supuşii săi, cu canoe multe şi foarte mari, pentru a aduce pe uscat tot ce se afla pe navă. Aşa s-a şi întâmplat şi în scurt timp, cu ajutorul marinarilor, cele două punţi şi ambele roof-uri se goliră de mobilă, frânghii de schimb, artilerie, ancore şi alte instrumente de navigaţie sau de război.

Între timp, Guanacarí, fraţii şi rudele sale se îngrijeau să păzească de hoţi tot ce se aduna pe uscat, iar din când în când regele considera ca o datorie de curtoazie ospitalieră să trimită pe una din rudele sale la Amiral, plângând cum plânsese şi el, pentru a-l consola pe acesta spunându-i să nu-i pară rău şi să nu fie supărat de nenorocirea întâmplată, fiindcă el era dispus să-i dea tot ce-i va cere. Şi întregul sat, ca să nu fie mai prejos, plângea în timp ce continua să muncească la navă sau să păstreze obiectele aduse în casele pe care regele ordonase să fie golite în acest scop. Columb îl numea pe Guanacarí „regele cel mai virtuos", afirmând că el şi toţi supuşii săi erau „cei mai buni oameni de pe pământ, cu cel mai dulce şi blând grai din lume şi veşnic zâmbitori".

Când Amiralul îl făcea să priceapă pe trimisul regelui că nu era supărat pentru cele întâmplate, ca să nu mai plângă, sosi o canoe condusă de oameni din altă localitate, care aduceau câteva bucăţele de aur, dorind să le ofere în schimbul unui clopoţel, fiindcă nu-şi doreau nimic mai mult.

Abia ajunse canoea lângă caravelă şi indienii începură să arate bucăţelele de aur strigând: „ciuc! ciuc!", vrând să imite sunetul clopoţeilor, pentru ei cea mai uimitoare şi mai fermecătoare muzică. După ce se făcu schimbul, indigenii plecară, nu înainte de a vorbi cu Amiralul, rugându-l să le păstreze pentru ziua următoare încă un clopoţel, fiindcă se vor întoarce să-l ia, oferind pentru el patru foiţe de aur, mari cât palma.

Un marinar care venea de pe uscat îi zise lui Columb că era lucru de minune să vezi bucăţile de aur pe care creştinii le dobândeau aproape pe nimic, şi că toţi băştinaşii afirmau că acestea valorau foarte puţin în comparaţie cu aurul pe care aveau să-l aducă în mai puţin de o lună.

Lui Columb nu-i trebui mai mult pentru a se înveseli, uitând de nenorocirea abia întâmplată. Guanacarí, dându-şi seama că oaspetele său ceresc se bucura numai când auzea vorbindu-se despre aur, îi spuse să-şi ţină firea, că el îi va da cât aur va dori dacă îi lăsa timp să-l aducă din Cipango, regiune din interiorul insulei, pe care ei o numeau Cibao.

Mulţumit de aceste veşti, Columb îl invită pe Guanacarí la masă pe *Niña,* iar apoi se duseră amândoi pe uscat unde, la rândul său, monarhul indian oferi în onoarea navigatorului o masă cu două sau trei feluri de creveţi şi pâine, pe care ei o numeau *cazabe.* Apoi s-au plimbat prin crângul din apropierea caselor şi peste o mie de indieni, toţi în pielea goală, îşi urmau regele şi pe trimisul cerului.

Guanacarí se plimba mândru de noua lui înfăţişare. Columb îi dăruise una din cămăşile sale, pe care acesta o îmbrăcase. Îi dăduse, de asemenea, nişte mănuşi şi pe acestea regele le aprecia cel mai mult, ca pe un distins semn al rangului său. Vorbea puţin, ca toţi şefii de trib, exprimându-se prin intermediul semnelor, cu o astfel de autoritate, încât Columb începuse să-i admire mimica. Guanacarí era teribil de mândru să-şi ţină degetele înfundate în mănuşi, pentru că asta conferea o mai mare noutate şi forţă limbajului său manual.

După masă poruncise ca slujitorii să-i aducă nişte ierburi, cu care îşi frecă mult timp mâinile, iar Amiralul ordonă lui Lucero să-i toarne apă de spălat pe mâini într-un lighean sau oală, cu o cană din metal alb, obiecte ce stârniră admiraţia şi râvna regelui.

Când obosiră plimbându-se pe plajă, Amiralul trimise la caravelă după un arc turcesc şi un mănunchi de săgeţi, punându-l

să tragă cu arcul pe un marinar foarte îndemânatic, iar lui Guanacarí i se păru asta ceva minunat şi-şi aminti despre caraibi care, când veneau în marile lor canoe să vâneze oameni, purtau cu ei arcuri şi săgeţi, fără metal, toate făcute din trestie şi din lemn tare, deoarece în acele ţinuturi nu se cunoştea nici un fel de metal, în afara aurului, iar pe acesta îl foloseau doar ca podoabă religioasă, pentru că era o substanţă nobilă.

Amiralul spuse prin semne că regii Spaniei vor ordona să fie nimiciţi caraibii şi, pentru a demonstra forţa pe care o aveau, ordonă oamenilor săi să tragă un foc de bombardă şi apoi unul de flintă, făcând ca mulţi dintre băştinaşi să se arunce la pământ când auziră detunăturile.

Guanacarí i-a dăruit lui Columb o mască mare cu bucăţi de aur în urechi şi la ochi, în afară de alte bijuterii din aur pe care i le-a pus Amiralului pe cap şi la gât, oferindu-le daruri nu mai puţin valoroase şi celorlalţi creştini, apropiaţi ai marelui şef alb. Cum aurul părea să exercite o anumită influenţă medicinală asupra Amiralului, „i s-a potolit mâhnirea şi necazul pe care îl simţise şi încă îl mai simţea pentru pierderea navei şi s-a gândit că, dacă Dumnezeu îl făcuse să naufragieze, era pentru a se aşeza în acel loc".

– Atâtea lucruri capăt acum, zise Amiralul intimilor săi, încât, într-adevăr, acest dezastru este un mare noroc. Îmi convine să las aici oameni, iar dacă nu pierdeam nava n-aş fi putut-o face, fiindcă mi-ar fi fost cu neputinţă să le las echipament atât de bun, atâtea unelte, atâtea merinde şi atâtea obiecte pentru fortăreaţă, aşa cum pot lăsa acum, datorită pierderii navei.

Mulţi marinari de pe *Santa María,* influenţaţi de cumsecădenia şi blândeţea indienilor, precum şi de cantitatea de aur, încă nesemnificativă, dar care promitea să fie uriaşă în scurt timp – aşa cum ziceau locuitorii – ceruseră Amiralului permisiunea de a rămâne acolo. Chiar asta şi dorea Columb şi le acordă deplină libertate tuturor celor care doreau să rămână, fără nici o restricţie

în privinţa numărului, până ce s-ar întoarce el din Spania, într-o a doua călătorie.

Din scândurile şi scheletul navei naufragiate ordonă să se construiască un edificiu înalt, în formă de turn şi o groapă mare sau un şanţ cu împletituri din lemn, care să cuprindă tot terenul din preajma improvizatei fortăreţe. Nu credea că sunt necesare asemenea măsuri de apărare, căci ai săi rămâneau printre oameni dezbrăcaţi şi fără arme, dar le considera utile, pentru a-şi face indienii o idee despre puterea oamenilor săi.

Insula Española i se părea uriaşă, exagerându-i dimensiunile ca de altfel tot ceea ce vedea în ţinuturile descoperite. Crezuse în primele zile, că era mai mare decât Anglia. Acum se mărginea să o considere mai mare decât Portugalia, dar cu un număr dublu de locuitori, cu toţii sfielnici şi laşi. Se gândea să lase în acest fort din scânduri merinde constând din pâine şi vin pentru mai mult de un an, seminţe pentru semănat şi barca navei naufragiate, pentru a putea face explorări pe coaste. Toţi meseriaşii de pe *Santa María* trebuiau să rămână în fort: călăfătuitorul, tâmplarul, dogarul şi, de asemenea, bombardierul, dat fiind că artileria navei, bombardele şi tunurile, aveau să fie instalate în interior.

– Totul a venit la vreme pentru a putea pune bazele acestei aşezări, zicea Amiralul. A fost un mare noroc dar şi voinţa hotărâtă a lui Dumnezeu ca nava să naufragieze aici, fiindcă eu navigam mereu doar cu intenţia de a descoperi şi nu m-aş fi oprit aici mai mult de o zi, continuându-mi apoi călătoria.

Pe timpul absenţei sale, cei care rămâneau în fort vor procura aur şi mai ales vor iscodi unde se afla marea mină de unde îl extrăgeau indienii. Pe Guanacarí continua să-l considere „foarte virtuos", dar era sigur că, pentru a-şi menţine trecerea pe lângă oamenii albi, va căuta ca tot aurul pe care aceştia îl vor primi să vină de la el, fapt care-l va determina să ascundă mereu locul unde se aflau minele.

Un nepot al regelui, foarte tânăr şi isteţ, cum spunea Amiralul, vorbi cu acesta despre Cibao şi alte nume de locuri bogate în aur, pe care Columb le considera insule şi care erau mici regate ale Españolei.

Amiralul de curând naufragiat uită de nava distrusă, care încă putea fi văzută, şi de cât de mică era singura caravelă pe care se putea bizui, însufleţindu-l speranţa de a obţine o enormă cantitate de aur. Când se va întoarce el la Navidad[1] – fiindcă acesta era numele pe care îl pusese fortului din scânduri, având în vedere că naufragiul avusese loc în ziua sărbătorii de Crăciun – avea să găsească, cu siguranţă, un butoi plin ochi cu aur strâns de garnizoana sa şi, de asemenea, valoroase depozite de mirodenii.

Atât de uriaşă îşi imagina că avea să fie cantitatea de aur, încât începuse deja să se gândească la o întrebuinţare glorioasă.

– Până în trei ani, zicea apropiaţilor săi, poate voi acţiona şi pregăti împreună cu Alteţele Lor cucerirea Casei Sfinte a Ierusalimului. Cine are aur, are forţă şi putere şi nu are cine să-l învingă.

Joi, 27 decembrie, la răsăritul soarelui, regele acelui ţinut veni din nou la caravelă şi cum cunoştea gusturile Amiralului, îi zise că trimisese după aur, mult aur, şi că voia să-l acopere cu acest metal atât pe el cât şi pe ai săi, înainte de plecare. Acest Guanacarí avea totdeauna o mare uşurinţă de a vărsa lacrimi şi făcea promisiuni exagerate.

Apoi Amiralul mâncă împreună cu el şi cu doi fraţi ai regelui, vorbind mereu despre aur şi înainte de a se fi ridicat de la masă sosiră nişte indieni pentru a le da de veste despre caravela *Pinta,* care era ancorată pe un râu de pe coastă, la o distanţă de mai multe leghe. Guanacarí trimise o canoe în întâmpinarea sa; împreună cu vâslaşii indieni plecă un marinar de încredere de-al lui Columb, însărcinat să-l caute pe domnul Martín Alonso şi să-i povestească cele întâmplate.

---

[1] Crăciun.

În zilele următoare, Amiralul a stat pe uscat, grăbindu-i pe cei care lucrau la construirea fortului. De fiecare dată când se întâlnea cu regele sau cu principalele sale căpetenii, schimbau daruri. Guanacarí îi punea la gât mari plăci de aur sau măşti cu urechile şi ochii din acelaşi metal. Alteori, îşi scotea un fel de coroană de pe cap, punând-o pe capul Amiralului. Acesta îşi scoase un colier din mărgele foarte frumoase şi în culori plăcute, pentru a-l dărui regelui. În altă zi îşi scoase mantaua cu glugă din stofă fină grena, care era culoarea amiralilor, pentru a-l îmbrăca pe Guanacarí. Apoi îl trimise pe Lucero după nişte cizme, de aceeaşi culoare, cu care îl făcu să se încalţe şi îi puse în deget un inel mare din argint, pe care monarhul îl admira de câteva zile.

Toate aceste daruri exaltau generozitatea indianului, mai mult orală decât efectivă. Aflând că Amiralul hotărâse să plece de îndată ce-i vor îngădui vânturile, îi transmisese, printr-unul din slujitorii săi de încredere, să nu plece, fiindcă poruncise să se facă o statuie din aur curat cât el de înaltă şi că nu i-o vor putea aduce decât după zece zile. Trimise, de asemenea, pe unul din apropiaţii săi la caravelă pentru a-i cere oala şi cana de spălat pe mâini, care îi stârneau aşa de mult admiraţia şi lăcomia, iar Amiralul, crezând că avea nevoie de acele obiecte pentru a comanda altele din aur curat, destinate lui, i le trimise şi nu mai ştiu nimic despre ele.

Canoea care plecase în căutarea *Pintei* se întoarse, fără ca marinarul trimis de Columb să fi putut vedea caravela. Apoi aflară că acea canoe se oprise şi o luase înapoi, la o foarte mică distanţă de vărsarea râului unde era Martín Alonso.

Această călătorie de douăzeci de leghe fusese folositoare pentru că marinarul se întorsese lăudând bogăţia acelor ţărmuri, fiindcă văzuse un rege care purta pe cap două plăci mari din aur şi alţi indieni cu podoabe din acelaşi metal.

Columb se pregăti să plece cu caravela lui Vicente Yáñez. Pentru despărţire, organiză la 2 ianuarie, în onoarea lui Guanacarí,

un fel de sărbătoare militară. Încerca, poate, să refacă oarecum, în ochii acelor oameni simpli, prestigiul ceresc al albilor.

Fuseseră martorii naufragiului *Santei Maria,* iar această nenorocire diminua conceptul divin pe care ei îl aveau despre oamenii ieşiţi din mare. Erau naufragiaţi şi la multe popoare primitive naufragiaţii erau hărăziţi morţii din momentul când îi atingea apa sărată a mării.

Columb bănui un anumit pericol pentru cei pe care avea să-i lase pe uscat, dacă pleca fără a lămuri pentru minţile rudimentare ale indienilor puterile misterioase de care dispuneau oamenii albi. Ordonă să fie montată pe uscat una din acele bombarde care aveau să apere fortul Navidad şi puse să se tragă în coca navei naufragiate. Indienii văzură cu uimire cum marea minge de piatră traversa laturile navei eşuate, zburând şi scufundându-se foarte departe în mare. Îi puse, de asemenea, pe cei care aveau să rămână în fort, precum şi pe oamenii de pe caravelă, toţi înarmaţi cu spade, scuturi, flinte, lănci şi îmbrăcaţi cu platoşe dacă aveau, să însceneze un fel de încăierare, cu focuri de armă trase din abundenţă, cu săgeţi spintecând aerul şi zăngănit de arme. Toate acestea sub pretextul de a le arăta băştinaşilor cum îi vor apăra albii de duşmanii lor canibalii, dacă avea să fie nevoie şi, în acelaşi timp, „pentru a-i considera ca prieteni pe albii care rămâneau şi pentru a le fi teamă de ei".

Se completase lista celor ce rămâneau în fortul Navidad. Erau patruzeci şi unu. Ca şef fu desemnat de către Amiral Diego de Arana. În sfârşit, cavalerul cordobez avea să-şi vadă împlinite ambiţiile sale de autoritate. Rămânea cu o putere absolută pe pământuri noi şi necunoscute, putând să-şi exercite autoritatea asupra mulţimilor de oameni goi şi supuşi şi, în plus, să descopere bogatele mine, a căror apropiere o presimţeau cu toţii, dar pe care nimeni nu le văzuse vreodată.

Aveau să-i fie locotenenţi Pero Gutiérrez şi Rodrigo de Escobedo, notarul regal. Gutiérrez venise în călătorie încântat de aurul Marelui Han. Acesta era motivul pentru care îi dăduse lui Columb cea mai mare parte a economiilor sale, ca să poată plăti a opta parte din cheltuielile expediţiei şi să perceapă acelaşi procent din câştiguri. Aurul strâns până atunci era puţin. Erau infinit mai mari speranţele decât realitatea. El avea nevoie să-şi redobândească banii, cu enorme dobânzi cămătăreşti, cum era practica în afacerile de atunci. Şi rămânea acolo pentru a-şi apăra afacerea, crezând, ca şi Amiralul, în câştiguri apropiate şi fabuloase.

Iubea aurul ca şi Columb, dar fără entuziasm liric, într-un mod egoist şi josnic, nevăzând în el un simbol al gloriei şi al puterii, ci un simplu mijloc de a-şi satisface poftele orgoliului său. Notarul regal rămânea, de asemenea, ca să nu fie cumva afectate drepturile Alteţelor Lor la împărţirea tezaurelor ce aveau să fie descoperite.

Rămâneau, de asemenea, în fortăreaţă, toţi prietenii lui Fernando Cuevas, oameni viteji, înclinaţi spre aventuri, considerând mult mai atractivă şederea în acel ţinut misterios, din care văzuseră numai o mică parte din vecinătatea coastei, decât întoarcerea în Spania, ţară cunoscută, unde nu putea să-i aştepte nimic extraordinar. Marinarii din Biscaya, foşti pescari de balene, rămâneau la Navidad, primul sat creştin pe aceste pământuri noi şi la fel andaluzii, care făcuseră negoţ cu regii negri din Guineea, precum şi englezul şi scoţianul.

Fernando află de la Lucero că numele său figura printre ale celor care urmau să se instaleze în Navidad. Pajul Amiralului îl descoperise din întâmplare pe lista pe care stăpânul său o ţinea pe masă, în timp ce deretica în marea colibă unde era găzduit acesta, lângă fortul aproape terminat.

Cuevas nu se gândise niciodată să rămână acolo şi nici nu solicitase aşa ceva, ceea ce-l făcu imediat să se teamă că trebuie să

fie vreo intrigă urzită de Pero Gutiérrez. Apoi, cei doi tineri aflară că fostul chelar vroia să-l oprească pentru a-i fi paj.

Într-o după-amiază, Fernando Cuevas se apropie de fostul său stăpân, Amiralul, cu capul plecat şi răsucindu-şi boneţica roşie în mâini. Dorea să se întoarcă în Spania şi nu ceruse nimănui să fie lăsat în fortul Navidad.

Pe *don* Cristofor îl uimi acest protest, punându-l pe seama fricii.

– Totdeauna am crezut că eşti un flăcău colţos şi cu multă bărbăţie, spuse în continuare Columb. Dacă ai rămâne aici ai strânge o mare avere. Se vor umple cu aur butoaie întregi.

Dar văzându-l pe pajul Lucero care stătea la mică distanţă de ei, prefăcându-se că se ocupă cu aranjarea taburetelor din frunze de palmier împletite, a păturilor de bumbac cu dungi colorate şi a altor lucruri oferite de Guanacarí pentru găzduirea sa pe uscat, îşi aminti că pajul de mătură şi pajul lui personal erau fraţi şi nu doreau să se despartă.

Paloarea lui Lucero, privirile sale speriate, neliniştite, îl făcură pe Amiral să dea un răspuns binevoitor. Pe *Niña* era înghesuială şi întoarcerea în Spania avea să fie dificilă; dar, în orice caz, fu de acord cu cererea lui Cuevas.

În zilele anterioare plecării caravelei, cei doi tineri îl văzură de mai multe ori pe duşmanul lor, chelarul regal.

Se instalase deja pe uscat, ocupând complet una din casele cedate de Guanacarí. Era primul locotenent şi succesorul lui Arana, guvernatorul fortului. Cum până acum mersese în expediţie ca prieten al Amiralului, fără vreo însărcinare, noua sa funcţie părea să-i fi sporit orgoliul. Doi paji de pe navă erau servitorii săi particulari. În plus, avea pe lângă el mai mulţi indieni dăruiţi de Guanacarí ca să-l servească.

Cuevas l-a văzut de câteva ori în pădurile aflate mai departe de coastă, dus pe umeri de sclavii săi. A fost primul alb care a

stabilit această servitute pentru transport. Indienii îi luaseră pe umeri, din proprie inițiativă, pe fiii Cerului atunci când, în timpul călătoriilor prin interiorul ținutului, erau nevoiți să treacă prin vad râuri, lacuri sau mlaștini. Fostul chelar, pentru a face cunoscută în mod clar noua sa demnitate, dorea ca indienii să-l ducă pe sus, ca pe frații regelui, care mergeau la fel la ceremoniile religioase, în urma târgii ocupate de Guanacari.

La 2 ianuarie Amiralul își luă rămas bun de la prietenul său „regele virtuos", iar acesta îl rugă încă o dată să rămână – știind că n-o putea face – cu promisiunea că, dacă rămânea, ar putea să-i dăruiască acea himerică statuie din aur, despre care spunea că a comandat-o.

Apoi Amiralul vorbi cu Diego de Arana și cu locotenenții săi, Gutiérrez și Escobedo, reamintind tot ce le lăsase pentru a le fi de folos în absența lui, răstimp în care avea să cadă o ploaie de aur asupra fortului Navidad. Le lăsa toate mărfurile pe care regii porunciseră să le cumpere pentru a le schimba pe aur și care erau multe, obiecte strălucitoare, sonore și de valoare foarte mică, cu care se putea face însă troc cu un profit enorm. Barca de pe nava eșuată rămânea gata pregătită pentru călătoriile de-a lungul coastei. Puteau, până la întoarcerea sa, să caute „un loc mai favorabil pentru a întemeia o nouă localitate, pentru că acela nu era un port pe placul său, iar ei vor face o alegere mai bună după ce vor descoperi mina de aur". Aveau pesmeți și vin din abundență și puteau, de asemenea, să folosească alimentele specifice acelui ținut, oferite de băștinași.

În afară de cei ce practicau diverse meserii, rămâneau, de asemenea, la Navidad vraciul flotei și chirurgul, pentru a servi garnizoana, precum și maestrul Diego botanistul, care va face explorări prin pădure, pentru a găsi mirodenii bune, căci, fără îndoială, existau multe în ținut. Maestrul bombardier, „foarte îndemnatic în tot felul de invenții" va face toate cele necesare pentru apărarea

fortificației. Și, în aceeași noapte de miercuri, 2 ianuarie, Amiralul se urcă pe *Niña,* de unde nu mai coborî pe uscat.

În ziua următoare, joi, nu fu cu putință să plece. Marea era destul de furioasă și caravela se afla în siguranță la adăpostul barierelor de stânci. Trebuiau, de asemenea, să-i aștepte pe indienii aduși din primele insule descoperite, căci mulți rămaseseră pe uscat sub diverse pretexte.

Columb dorea să-i ducă în Spania, în special pe femei, și văzând că veneau pe navă numai câțiva bărbați, trimise barca la mal pentru a-i căuta, hotărând să nu plece până în ziua următoare, 4 ianuarie.

Fernando Cuevas, care era prieten cu vâslașii, se urcă în barcă, iar Lucero, cedând dorințelor lui, veni și ea, sub pretextul că trebuia să strângă unele mici lucruri de-ale stăpânului, pe care născoci că le uitase în colibă. Ajunși pe uscat, cei doi tineri trecură pe furiș prin spatele colibelor apropiate de fortul recent construit, unde Guanacarí îi instalase pe creștini cu lucrurile lor, după naufragiu.

Cuevas explorase anumite crânguri din interiorul ținutului, care îi aminteau de pădurea din Cuba, mereu prezentă în amintirea sa. Presimțeau amândoi că nu vor mai călca niciodată pământurile din această parte a Oceanului. Aveau să trăiască pe micuța caravelă până ce vor ajunge pe coastele Spaniei.

Înaintară, simțind aceeași beție a naturii ca în pădurea din Cuba. Erau aceeași fluturi zburând într-un văzduh verde, asemănător apei din profunzinile marine; sub bolțile formate de ramuri cântau aceleași păsări, dar nu era nici un copac asemănător uriașului care adăpostise cu bunătate primele fioruri ale pasiunii lor. Nu exista nici acel lac marin, închis de un lanț stâncos aproape invizibil, care le permisese să umble dezbrăcați, precum primele perechi ale Creațiunii.

– Oh, Fernando! suspină ea, sprijinindu-şi capul pe umărul flăcăului, biruită, fără îndoială, de amintiri.

Şi gândindu-se amândoi la cealaltă pădure îndepărtată, se lungiră până la urmă sub un copac cu frunze atât de verzi şi de zemoase încât păreau negre, şi ale cărui fructe, încă necoapte, îl preocupaseră de atâtea ori pe Amiral, comparându-le cu mirodeniile asiatice aduse de el din Spania.

Lucero simţea o anume teamă când se gândea că la un sfert de leghe de ei – poate chiar mai puţin– fusese ridicat fortul şi în jur forfoteau patruzeci de creştini, dornici să cunoască, în această primă zi de libertate, pământul pe care aveau să trăiască mai bine de un an. Cuevas se arăta mai liniştit şi mai sigur, fiindcă în explorările întreprinse împreună cu marinarii se obişnuise să fie atent la toate zgomotele pădurii şi ale tufişurilor, pentru a-şi da seama de paşii, aproape imperceptibili, ai acestor oameni goi.

Cei doi uitară din nou de tot ce-i înconjura, la fel ca la poalele copacului uriaş. După ce cunoscură aceeaşi fericire carnală, Fernando, ridicându-se, o mângâie pe Lucero cu drăgăstoasă recunoştinţă. Stătea jos, ţinându-i capul pe genunchi şi o săruta în tăcere.

Deodată, o îndepărtă pe tânără şi se ridică brusc în picioare. Cineva se apropia, iar paşii nu erau ai unui om cu picioarele goale. Poate era vreunul din oamenii de la fort, care avea să-i surprindă fără să vrea.

Când văzu dându-se la o parte tufişul şi se ivi de după el chipul domnului Pero Gutiérrez, flăcăul îşi dădu seama că îi căuta prin pădure de multă vreme. Poate că-i văzuse de departe, când se strecurau pe după colibele din vecinătatea fortului. Se putea, de asemenea, ca vreun marinar să-i fi spus, din întâmplare, despre debarcarea celor doi paji.

Zâmbetul crud şi agresiv al acestui om îl făcu pe flăcău să bănuiască ceea ce avea să se întâmple. Ţinea în mâna dreaptă două săgeţi din trestie, lungi şi flexibile, aproape de mărimea unei suliţe,

cu vârful tare, cu un dinte de peşte în loc de fier şi cu un smoc de ierburi în jurul vârfului pentru a învenina rana. Erau săgeţi de-ale caraibilor, păstrate de oamenii din ţinut, pe care Gutiérrez le luase ca arme exotice, demne de interes.

Fernando ghici apoi că avea să arunce cele două săgeţi asupra lui şi poate îl vor străpunge, fiindcă erau foarte subţiri, iar distanţa era mică. Apoi s-ar arunca asupra lui Lucero. După cele întâmplate când naufragiase nava, nu mai era un secret pentru Cuevas că fostul chelar al regilor cunoştea adevărata identitate a pajului care-l slujea pe Amiral. Şi dacă îi găseau apoi în pădure cadavrul străpuns de săgeţi, moartea ar fi fost atribuită de creştinii din fortul Navidad unor caraibieni de curând debarcaţi sau unui grup de băştinaşi sosiţi din ţinutul misterios.

La toate acestea se gândi pajul în mai puţin de o secundă, cu iuţeala vertiginoasă proprie momentelor de tensiune.

Strigă la Lucero, întinsă încă pe jumătate în iarbă, spunându-i să nu se ridice, iar el făcu un salt înapoi, aproape în acelaşi moment când îi trecea pe lângă faţă ceva unduios şi şuierător ca şerpii zburători ce apar în basme. Apoi continuă să sară dintr-o parte într-alta, pentru a evita vârful săgeţii, care îl urmărea ameninţător în toate mişcările sale. Cu braţul ridicat, Gutiérrez mişcă la fel a doua săgeată, pentru a da o lovitură mai nimerită.

„Să nu iau eu cuţitul!" Acesta era unicul lucru pe care-l repeta în gând tânărul, părându-i rău că pajii nu aveau dreptul pe corăbii să poarte astfel de armă, dar şi pentru că nu împrumutase unul de la vreun marinar din barcă, înainte de a intra în pădure.

A doua săgeată şuieră şi, în loc să se piardă, ca cea dinainte, în desiş, rămase înfiptă vibrând în trunchiul unui copac.

Fernando se repezi la ea, smulgând-o cu furie. Văzând-o în mâna lui, scoasă din trunchi şi în întregime a sa, gâfâi de bucurie şi înaintă arogant către duşman.

– Aha, *don* trădător! strigă pajul.

Dar omul astfel numit de el înainta acum cu spada în mâna dreaptă şi începu să-l atace cu tăişul şi să-l împungă.

Încă o dată agilitatea tinerească reîncepu lupta cu multă forţă învăluitoare. Gutiérrez era mai viguros decât el, dar mai puţin sprinten în picioare, iar când dădu o lovitură inutilă, rămase cu profilul descoperit lângă flăcăul care tocmai se dăduse în lături dintr-un salt.

Atunci Fernando, folosindu-se de săgeata indiană ca şi cum ar fi fost o suliţă, o înfipse în gâtul duşmanului. Şi după asta, rămase şovăielnic şi gata să sară din nou, crezându-se încă în primejdie.

Văzu două mâini ce se ridicau pentru a apuca trestia tremurătoare, ale cărei unduiri păreau să sporească durerea rănii.

Ceva căzu la picioarele lui Cuevas. Era spada duşmanului. Văzu, de asemenea, în scurtul răstimp al unuia din acele momente care par cât o veşnicie, cum de sub smocul de ierburi al săgeţii ţâşnea un firicel roşu, mereu mai gros, în şerpuirea scurgerii sale.

Rănitul gemu înăbuşit. Un muget dureros, asemănător cu cel al animalelor mari la abator.

– Să mergem, să mergem! zise Fernando, întinzând o mână tinerei îngrozite, ca s-o ajute să se ridice, fiindcă până atunci stătuse în iarbă ghemuită de uimire şi de teamă.

Amândoi alergară spre mare, crezând în primul moment că rănitul îi urmărea, fiindcă îi auzeau mai departe horcăielile. Apoi s-au convins, fără să ştie de ce, că nu putea să-i urmărească. Trebuie să fi fost căzut la pământ, cu amândouă mâinile ţinând trestia tremurătoare, pe care încerca să şi-o scoată din gât, renunţând curând din cauza cruntei dureri pe care şi-o provoca trăgând-o. Poate că insectele cu platoşă metalică şi în culori vii zburau deja în jurul lui, ademenite de aburul cald şi de mirosul sângelui.

Stătură amândoi câteva ore lângă barcă, privind cu ascunsă nelinişte către pădurea din interiorul ţinutului. Se temeau ca vreun

om de la fort să nu-l descopere pe Gutiérrez, încă viu, şi să-i asculte mărturisirea.

Marinarii din barcă nu considerau că era momentul să se întoarcă la caravelă. Dintre indienii care mergeau cu flota lipseau încă mulţi. Toate femeile dispăruseră, ascunzându-se în colibele aflate în interiorul ţinutului. Se puteau bizui numai pe câţiva oameni din primele insule descoperite, care preferau să se întoarcă la „pădurea plutitoare", adică la caravelă, decât să rămână pe o insulă uriaşă, de ai cărei oameni se deosebeau prin limbă şi obiceiuri, lucru sesizabil numai de ei, dar care trecea neobservat pentru albi.

În sfârşit, la căderea serii, şeful bărcii se hotărî să se întoarcă la caravelă. Nu va putea strânge mai mulţi indieni. Era inutil să mai aştepte femeile.

O mare parte din noapte cei doi paji şi-o petrecură privind cu nelinişte către linia neagră a coastei. Se temeau încă să nu fie descoperită, printr-o întâmplare neobişnuită, moartea violentă a acelui locotenent al guvernatorului fortului Navidad, iar Diego de Arana să vină cu barca navei eşuate pentru a-l informa pe Amiral despre cele întâmplate.

Vineri 4 ianuarie se făcu ziuă fără ca nimeni să fi venit de pe coastă până la *Niña,* iar vasul ridică ancorele, deşi vântul era slab. Barca de pe caravelă, legată cu un cablu de prova, era remorcată şi, vâslind cu forţă, o scoaseră dintre stânci printr-un canal mai larg decât cel prin care intrase.

Pe mal, creştinii şi indienii începură să salute caravela *Niña,* ce se îndepărta încet, cu velele atârnând ca nişte aripi căzute, umflându-se din când în când cu ondulaţii lente. Prova înainta fără să se vadă pe cele două laturi ale vârfului său decât o uşoară cută a apei, fără spumă, fără ondulaţii mari.

Două detunături se auziră de la fort, două focuri de bombardă, numai cu pulbere. Alte detunături mai slabe răsunară pe

mal, precedate de subţiri spirale de fum. Marinarii care aveau flinte trăgeau cu o bucurie maură.

Cei doi paji încercau să ghicească identitatea figurilor care se mişcau pe plajă. Îl văzură pe aprodul Arana transformat în guvernator, cu o mână pe mânerul spadei şi mişcând-o pe cealaltă înmănuşată, afabil, protector şi trufaş totodată, aşa cum îi stă bine unui conducător. Lângă el, notarul regal; dar celălalt locotenent, domnul Pero Gutiérrez, lipsea de lângă ei.

Cuevas îi recunoscu, de asemenea, pe toţi ceilalţi pe care îi servise ca paj până acum câteva zile: englezul Tallarte de Lages, mereu tăcut, care dorise să rămână acolo pentru că nu avea nimic de făcut în nici o altă parte a pământului şi îi plăcea societatea unor atât de veseli vorbitori, pe care îi putea asculta, aprobându-i în tăcere; ceilalţi oameni, basci şi andaluzi; tâmplarul, călăfătuitorul de pe nava pierdută, dogarul, un croitor care cârpise de mai multe ori unica tunică a lui Fernando şi argintarul din Sevilla, venit să încerce aurul din minele Marelui Han, şi care până acum nu-şi putuse exercita meseria. Adio!... Adio tuturor!

Membrii echipajului de pe *Niña* îşi agitau bonetele, strigând cu bucurie, dar în acelaşi timp mulţi dintre ei aveau pe feţe o expresie melancolică. Să rămână acei creştini pierduţi într-o lume recent descoperită, din care, atât cei ce plecau cât şi cei ce rămâneau, cunoscuseră doar o mică fâşie de pe coastă!

De pe uscat continuau să strige şi să tragă focuri. Adio celor care se întorceau în Spania! Când vor reveni vor găsi plin ochi cu aur acel butoi pe care-l lăsase Amiralul.

Nici unul nu bănuia că erau cu toţii sortiţi în mod inexplicabil unei morţi apropiate, că nici măcar unul nu se va mai afla în viaţă când vor reveni, în viitoarea călătorie, cei care acum se îndepărtau.

Cuevas privi într-o parte şi într-alta, mirându-se de absenţa irlandezului. Deodată, îl descoperi aproape de caravelă.

Sărise pe vârfurile stâncilor până se aşezase pe una mai mare şi mai avansată, ca un fel de insuliţă şi care, la nivelul apei, avea o diademă de ierburi marine şi scoici. Era aşezat pe înălţimea acelei roci şi ţinea ceva pe genunchi, pe care părea să-l mângâie cu mâinile.

Pajul ghici că era harpa confecţionată de el. Era imposibil să audă muzica, dar crezu că o ghiceşte după ritmul mişcării degetelor când ciupeau corzile. Adio, Garbey!

Irlandezul saluta şi el în felul său pe cei care plecau, iar această despărţire melodioasă era imnul funerar al celor ce rămâneau în fortul Navidad.

V

În care Moartea îşi arată chipul argonauţilor spanioli, sătulă de bunul mers al acestei călătorii.

Un munte de formă piramidală – pe care Amiralul îl compară cu un cort, sau cu o insulă – se ridică în faţa provei caravelei *Niña*. Columb îl numi Montecristi şi stătură două zile în preajma lui, deoarece vântul era slab.

Temându-se de locurile cu adâncime mică de pe aceste coaste, le ordona deseori marinarilor să se urce în vârful catargelor pentru a putea face recunoaşterea de departe şi duminică, 6 ianuarie, unul dintre observatori văzu venind caravela *Pinta,* navigând cu vântul la pupa. Cum pe aproape nu era nici un loc sigur de ancorare, Columb puse să vireze caravela *Niña,* parcurgând încă o dată cele zece leghe străbătute de la Montecristi, iar *Pinta* o urmă în mersul ei înapoi.

Când cele două caravele ancorară într-un loc sigur, Martín Alonso trecu pe *Niña* pentru a-şi vedea asociatul, motivând marinăreşte cauza acelei despărţiri involuntare şi exprimându-şi, totodată, nedumerirea că *don* Cristofor nu-l urmase în Haiti, ci se întorsese în Cuba, unde a stat atâtea zile fără motiv.

Amiralul acceptă motivaţiile sale cu un zâmbet binevoitor, pentru a scrie apoi în *Jurnal* împotriva „îngâmfării şi a lipsei de onestitate de care Pinzón dăduse dovadă faţă de el", adăugând că „îi convenea să disimuleze pentru a nu favoriza uneltirile Satanei, dornică să împiedice succesul expediţiei".

Ascultându-l pe căpitanul de pe *Pinta,* află că acesta ajunsese la cincisprezece leghe de locul unde se afla acum fortul Navidad şi că erau adevărate zvonurile indienilor despre prezenţa lui, datorându-se numai unei întâmplări faptul că marinarul care se dusese în căutarea sa nu-l întâlnise.

Ceea ce amărî mai mult sufletul Amiralului când află amănuntele din timpul acelei despărţiri, fu că Martín Alonso procurase o cantitate mai mare de aur decât el, locul unde acesta ancorase fiind mai propice pentru acest gen de comerţ, sau poate fiindcă Pinzón avea mai multă îndemânare decât el pentru aşa ceva. În schimbul unui şiret sau al unui clopoţel obţinuse „bucăţi bune de aur, de mărimea a două degete şi, câteodată, cât palma".

La invidia sa se adăuga o anumită remuşcare. Obişnuit cu un comportament familiar faţă de marinarii săi, Pinzón se arătase generos în distribuirea câştigurilor, împărţindu-le cu aceştia. Din aurul procurat făcuse trei părţi, dând două oamenilor de pe caravela sa şi rămânând el cu una, pentru a se despăgubi lejer de cheltuieli.

În schimb, Columb păstrase tot aurul dobândit de oamenii săi. El nu admitea bunătate şi nici favoruri când era vorba despre preţiosul metal. Marinarii, ca o compensaţie a muncii lor, aveau salariul dat de regi.

Era evidentă duşmănia dintre cei doi asociaţi, Columb ascunzând-o cu zâmbete şi cuvinte frumoase, pentru ca puţin după aceea să-şi verse năduful în paginile *Jurnalului* de navigaţie. Martín Alonso, mai puţin ascuns, îşi arăta sentimentele cu o sinceritate, poate prea aspră, de om al mării.

Amiralul se bucură că-l întâlnise pe Pinzón cel mare, pentru că prezenţa caravelei *Pinta* sporea siguranţa călătoriei de întoarcere, pe o ambarcaţiune atât de mică şi de fragilă cum era *Niña.* Îşi amintea, totodată, cu o anumită remuşcare, de acuzaţiile gratuite şi nedrepte pe care le consemnase cu câteva săptămâni în urmă în *Jurnalul* său.

Pinzón nu plecase spre Spania, cum îşi imaginase el şi nici nu se lansase să facă descoperiri pe cont propriu. Se limitase să-l aştepte şi împărţea cu ai săi, în mod generos, beneficiile dobândite, eliminând astfel principalele temeiuri ale acuzaţiilor sale.

Se temea, pe deasupra, şi de ce ar putea spune acest om când se va prezenta în faţa regilor. Martín Alonso era pur şi simplu un expert în marină, cu mai puţină imaginaţie decât Amiralul, un om „practic", care vedea adevărul lucrurilor mai limpede decât asociatul său, totdeauna predispus la fantezii delirante. Singura rătăcire imaginativă din viaţa lui o avusese vorbind despre ţiglele de aur din Cipango.

Acum se aflau în Cipango – după părerea lui Columb – iar el nu vedea nicăieri acoperişuri din aur, nici oraşe, nici elefanţii Marelui Han, mulţimile îmbrăcate în stofe scumpe, navele comerciale asiatice şi alte somptuozităţi ale aşa-numitelor Indii. Numai oameni goi, cu o existenţă rudimentară, aproape de cea a animalelor blânde care se adună în cirezi; foarte puţin aur, iar minele – dacă existau pe undeva – nu erau cu siguranţă exploatate, fiindcă asta presupunea multă muncă. Iar această lume inconştientă, leneşă şi infantilă se limita să zgârie pământul, mulţumindu-se cu o mică recoltă de porumb care îi permitea să-şi ducă viaţa fără a muri de foame. În partea muntoasă a Españolei era uneori foarte frig, iar oamenii goi, fără altceva pe piele în afara unor dungi colorate, tremurau răbdători, fără să se gândească să ţească bumbacul – din care recoltau cantităţi uriaşe – ca să se poată îmbrăca. Puţinul aur pe care îl foloseau ca podoabă religioasă îl strânseseră întâmplător din nisipurile râurilor. Despre Marele Han nu exista nici cea mai mică idee în aceste ţinuturi. Descoperiseră poate un paradis, dar un paradis sărac.

Şi Columb se temea că, atunci când vor apărea cu toţii în faţa Curţii, Pinzón, din dragostea lui aspră pentru adevăr, o să prezinte despre călătorie o versiune foarte diferită de a sa proprie.

În plus, între cei doi exista o ură generată de divergenţa de caracter. Columb îi putea tolera doar pe aceia care acceptau orbeşte ce spunea el. Iar asociatul său trăise întotdeauna independent. Ca marinar, stăpân pe nava lui, care merge unde vrea, nerecunoscând deasupra altă autoritate decât pe cea a lui Dumnezeu şi a Oceanului, forţe cărora le poţi fi sclav, fără nici o pagubă, fiindcă ele sunt dintotdeauna superioare omului. Dacă Martín Alonso ar fi admis tot ce spunea Columb, ascultându-l ca un automat, acesta ar fi continuat să-l creadă cel mai bun dintre oameni, ca în primele săptămâni ale călătoriei.

După ce schimbară explicaţii pe puntea caravelei *Niña,* în faţa înaltului munte Montecristi, interveni între cei doi o nouă divergenţă. Pinzón aflând că patruzeci şi unu de oameni din flotilă rămaseră în fortul Navidad, cu materialele, tunurile şi merindele naufragiatei *Santa María,* critică o astfel de dispoziţie a Amiralului, considerând-o imprudentă şi cu rezultate fatale. Creştinii aceia, pierduţi într-o ţară încă misterioasă, nu se vor mai afla cu siguranţă în viaţă, când se va întoarce a doua expediţie în căutarea lor. Toţi aveau să dispară asediaţi din toate părţile de oamenii goi şi arămii, care se vor agita furioşi în jurul lor după ce se vor pierde la orizont „pădurile plutitoare" ale magilor albi.

Indienii au plâns sau au râs, precum copiii, cât timp caravelele cu tunetele lor se aflau pe mare, ancorate la mică distanţă de colibele lor. Dar ei, văzuseră sfărâmându-se una din acele insule plutitoare, asemenea nenorocire convingându-i că vrăjitorii palizi nu supuneau veşnic marea, văzduhul, pământul, ci erau muritori ca şi omul arămiu.

Pinzón protestă împotriva acestei abandonări, calificând-o aproape criminală, în timp ce Columb continua să spună că naufragiul navei era un miracol al Domnului şi că el ştia că Dumnezeu orânduise astfel, „fiindcă era cel mai bun loc de pe toată insula pentru a întemeia o aşezare, mai aproape de minele de aur".

Cei doi şefi ai expediţiei au străbătut drumul de întoarcere urându-se făţiş. Au luat lemne şi apă din portul Montecristi şi marinarii s-au mai ocupat puţin de călăfătuirea caravelei *Niña,* ca să nu i se inunde cala.

Ambele caravele se aflau într-o stare proastă şi trebuiau să se întoarcă în Spania cât mai repede pentru a evita un naufragiu. Şederea în aceste porturi tropicale a fost mai păguboasă decât navigaţia. Scândurile erau roase de cari. Amândouă aveau, pe ambele părţi ale chilelor, locuri pe unde pătrundea apa şi trebuiau să le călăfătuiască des, obligându-i, în acelaşi timp, pe marinari, la o continuă folosire a pompelor.

Acum, când întoarcerea în Spania nu mai putea fi întârziată, primeau în diferitele lor opriri veşti din ce în ce mai interesante despre ţinuturile apropiate. Unii indieni vorbeau despre Yamaye, adică adevărata Babeque, căreia după ani de zile i s-a zis Jamaica. Mai departe, la zece zile de mers în canoe – care puteau însemna şaizeci sau şaptezeci de leghe – trăiau oameni îmbrăcaţi şi cu nave cu numeroşi vâslaşi, fără îndoială fiind vorba de Yucatán şi Mexic, veşti pe care Columb le luă drept dovezi foarte clare ale faptului că se afla foarte aproape de bogatele state ale Marelui Han, stăpân al Chinei.

Mai aproape era insula Carib, locuită de acei războinici antropofagi, care veneau să vâneze oameni pe Española. Această Carib era uneori Puerto Rico şi alteori insula Guadalupe. Apoi îi interesa pe toţi să cunoască insula Matinino, locuită în întregime de femei, care primeau anual vizita bărbaţilor de pe apropiata insulă Carib. Dacă, după întâlnirea anuală, „năşteau băieţi, îi trimiteau pe insula bărbaţilor, iar dacă erau fete le ţineau cu ele pentru a deveni amazoane".

Până la 16 ianuarie cele două caravele navigară pe lângă coastele Españolei. Bărcile lor intrară pe un râu pentru a lua apă dulce şi marinarii se minunară că nisipul era amestecat în mare parte cu grăunţe de aur. În realitate, acest aur era pur şi simplu

marcasit, care îi înşelase şi cu alte ocazii pe expediţionari, fiindcă grăunţele erau prinse de roci. Dar pentru Columb tot ce strălucea era aur şi, după ce le explică alor săi cum îl aduseseră apele mărunţit de la bogatele mine din interior, îi puse numele de Râul de Aur.

Se îndepărtară de Montecristi, care domina orizontul pe o rază de multe leghe. Pe aceste coaste se aflau nenumărate broaşte ţestoase enorme care veneau să-şi depună ouăle pe uscat.

Aproape de Râul de Aur Amiralul văzu cu ochii săi trei sirene, care „ieşiră destul de mult din mare, dar nu erau atât de frumoase precum în desene, căci, într-un fel, feţele lor aveau trăsături bărbăteşti".

A vedea trei sirene nu reprezenta un episod extraordinar în viaţa lui Columb. Era obişnuit de mult cu aceste particularităţi ale geografiei delirante. Declara că văzuse altele în Guineea, vizitând în tinereţe coasta portugheză Managueta. Ce regreta el era că n-a putut să captureze vreo sirenă, în realitate lamantini sau vaci de mare, foarte numeroase pe atunci în Marea Antilelor. I-ar fi plăcut să pună la sărat o sirenă pentru a o duce în Spania, s-o vadă Alteţele Lor.

Mai încolo dădu numele de Muntele de Argint unei foarte înalte culmi, cu vârful învăluit în ceţuri albe sau argintii.

Pinzón luase pe caravela lui patru indieni pentru a-i duce în Spania ca să înveţe limba. Amiralul, indignat de această faptă, pe care o considera tiranică, oferi daruri celor patru indieni, ordonând să fie lăsaţi să se întoarcă la casele lor. Iar el nu făcuse altceva, pe câte insule fusese, decât să captureze indieni – bărbaţi şi femei – dintre care mulţi scăpaseră fugind, dar tot mai ducea zece sau doisprezece pe caravela sa, pentru a-i vedea regii Spaniei. În timpul unei opriri pe coastă, veni să-l viziteze un rege din ţinut cu trei însoţitori, iar Columb le dărui, cum îi era obiceiul, pesmeţi şi miere, o tichie roşie şi şiraguri de mărgele. Aceşti băştinaşi şi alţii

le vorbiră despre insula Carib şi despre cea numită Matinino, populată în întregime de femei, fără bărbaţi. Columb deplânse faptul că starea celor două caravele, ce continuau să ia multă apă prin chilă, nu-i permitea să exploreze alte insule. Ca întotdeauna, băştinaşii de pe coastă situau acolo cele mai mari bogăţii, mult aur, mult mastic şi mult *aji,* piperul ţinutului, fără de care băştinaşii nu-şi puteau mânca alimentele. Dar cele două corăbii, şubrezite de călătorie, nu mai aveau „alt leac, cu excepţia celui al lui Dumnezeu şi trebuiau să se întoarcă", Amiralul regretând că nu putea să ia câteva amazoane din Matinino pentru a le prezenta regilor.

Cum urmau coasta Españolei către Răsărit, indigenii le spuneau tot mai des despre nişte oameni palizi şi cu bărbi, purtând arme ca ale lor şi vorbind aceeaşi limbă, care trecuseră pe acolo într-o pădure plutitoare. Asta se petrecuse pe vremea când erau încă bărbaţi în putere bătrânii veneraţi acum de triburi... Dar Amiralul nu arăta interes pentru asemenea veşti, apreciindu-le în public drept poveşti şi păcăleli de-ale indienilor.

Nici măcar – în cea de-a doua călătorie în căutarea Marelui Han – petrecută la multe luni după aceea – n-a vrut să dea importanţă descoperirii unei pupe de navă spaniolă sau portugheză, ruptă şi putrezită, pe care a găsit-o pe plajele insulei Guadalupe. Şi toţi panegiriştii lui Columb trecură, de asemenea, cu uşurinţă peste această descoperire, ca şi când ar fi fost un detaliu fără importanţă.

Unii dintre şefii indieni, când vorbeau cu Amiralul, făceau aluzie la anumite populaţii din ţinut, cunoscătoare ale „fiilor Cerului" prin tradiţie şi care aveau faţă de aceştia o înverşunată duşmănie, rod, poate, al urâtelor amintiri lăsate de albi.

La 13 ianuarie, cu trei zile înainte ca cele două caravele să părăsească coasta Españolei, îndreptându-se pe Ocean cu provele în direcţia Spaniei, un grup de marinari, mergând pe uscat, avură o fatală întâlnire – prima justificare a temerilor lui Martín Alonso în legătură cu oamenii rămaşi la Navidad.

Albii se întâlniră cu un grup de peste cincizeci de indieni goi, cu plete foarte lungi „așa cum poartă femeile în Castilia, și cu panașe din pene de papagali și alte păsări. Cu toții aveau arcuri mari și săgeți și un retevei din lemn tare drept spadă".

După ce-i primiră pe creștini cu prefăcută bunătate, unii puseră mâinile pe arme, în timp ce alții scoteau frânghii pentru a-i lega. Albii, care erau șapte, când văzură pentru prima oară că oamenii goi îndrăzneau să se măsoare cu ei, făcură uz de spade și de arbalete. Unui indian i-au dat o lovitură puternică de spadă peste fese, iar altul a primit o împunsătură în piept. Dacă n-ar fi intervenit pilotul care se afla în fruntea grupului, ceilalți șase marinari, furioși din cauza acestei agresiuni neașteptate, ar fi omorât mulți indigeni.

Astfel a avut loc prima ciocnire dintre albi și oamenii arămii de pe noile pământuri.

Primind vestea, Amiralul crezu că erau caraibi din cei care veneau în canoele lor pentru a vâna oameni și se temu ca nu cumva creștinii din fortul Navidad, dacă vor veni cu barca pe aici, să nu fie surprinși de războinicii antropofagi. Pinzón se gândi că acești indieni puteau foarte bine să aparțină triburilor de pe insula Española, dușmane ale misterioșilor oameni albi, care trecuseră pe acolo cu câțiva ani mai înainte.

În ajunul călătoriei, Amiralul și Martín Alonso se văzură pentru ultima oară. Auzind că șeful expediției îi ordona să îndrepte prova către nord, nu putu să-și stăpânească uimirea. Normal era să se întoarcă pe unde veniseră, adică prin nord-est, pe o mare deacum cunoscută.

Columb îi retează obiecțiile pe tonul unui om convins de ceea ce spunea:

– Cârmuiți către nord, că acolo vom găsi vânturi bune. Știu eu bine ce spun.

Aceste ultime cuvinte îl făcură pe căpitanul caravelei *Pinta* să reflecteze mult, în timpul primelor zile de navigaţie.

Don Cristofor *ştia!*... Pentru prima oară navigase pe aceste mări şi era sigur că trebuia să meargă în direcţia nord pentru a găsi vânturi favorabile.

Pinzón, creştin înfocat, avea certitudinea că niciodată nu trimisese Dumnezeu pe un arhanghel de-al său la vreun navigator pentru a-i revela misterele Oceanului şi ale Cerului. Oamenii mării erau cei care descoperiseră treptat secretele, ca urmare a unor greşeli dureroase şi şovăieli, punându-şi în pericol viaţile.

Îi reveniră din nou în minte zvonurile auzite în porturile Spaniei şi Portugaliei despre navigatori care făcuseră descoperiri de cealaltă parte a Oceanului, pierind pe când se întorceau triumfători. Îşi aminti, în special, povestea acelui pilot, căruia i se atribuiau felurite origini, şi pe care cei mai mulţi îl numeau Alonso Sánchez din Huelva, care murise bolnav, după ce debarcase pe o insulă portugheză.

Aventura acestui călător dispărut era refăcută de el, dar într-altfel. Era absurd ca o furtună să-l fi putut târî până spre noile ţinuturi, când naviga din Canare spre Irlanda. O furtună nu durează niciodată luni întregi şi nici o navă purtată de ea nu urmează mereu aceeaşi direcţie. Era mai logic să mediteze la faptul că amintitul navigator fusese tentat în Canare sau Azore de brizele continue din est şi nord-est, navigând, ca şi ei, pe o mare calmă, cu temperaturi blânde, până când ajunsese, fără nici un obstacol, să dea de un ţinut, care era probabil chiar această insulă Española. După ce luase, cum făcură şi ei, mostre din producţiile naturale şi din cele confecţionate de indigeni, năzuia să se întoarcă în ţara sa cu o atât de minunată veste şi încercă să parcurgă drumul de întoarcere, urmând aceeaşi direcţie. Atunci aceleaşi brize neîntrerupte, care cu atâta uşurinţă îl duseseră, deveneau acum un obstacol de nebiruit.

Petrecu săptămâni întregi navigând împotriva vântului şi, după o zi întreagă, nava nu ajungea să înainteze nici măcar o leghe. Astfel se luptau, el şi ai săi, împotriva zidului invizibil al văzduhului, până când apa şi merindele se terminară şi trebuiră să se întoarcă în Haiti sau Española, pentru a se aproviziona de la indigeni, cu voia sau fără voia lor. De trei sau patru ori repetară încercarea, schimbând uşor direcţia, până ce, în sfârşit, prelungind navigarea în volte către nord, ieşiră, din întâmplare, din zona alizeelor şi găsiră adevăratul drum de întoarcere. Dar cum atât de dificilele încercări îi luaseră mult timp, distrugând tachelajul şi îmbolnăvindu-i pe marinari, atunci când puţinii supravieţuitori ajunseră pe coastele vechii lumi, îşi dădură duhul.

Fără îndoială, îndârjirea firească de a se întoarce pe acelaşi drum străbătut la venire, era ceea ce provocă moartea tuturor exploratorilor care, cu o jumătate de secol înainte navigaseră către vest, fără a se mai întoarce vreodată. Singurul pilot care reuşise să se întoarcă, descoperind direcţia către nord, îi comunicase, poate, direct lui Columb rezultatele experienţei sale şi asta era ceea ce dădea atâta siguranţă vorbelor lui. Poate că o spusese şi multor altora, dar Columb era unicul care folosea mărturisirile acestui precursor ce plătise descoperirea cu propria sa viaţă. Din tot ce putuse să spună, cel mai important era indicarea direcţiei de întoarcere. Pentru că n-au cunoscut această direcţie – urmată până în epoca modernă de navigaţia cu vele – toţi descoperitorii care l-au precedat pe Columb au rămas probabil pe fundul Oceanului, la întoarcerea spre Europa.

Martín Alonso se convinse în primele zile de călătorie de oportunitatea direcţiei nord. Cele două caravele găseau vânt favorabil şi mare calmă, înaintând fără nici o dificultate. Aveau destulă nevoie de un asemenea ajutor, din cauza stării proaste în care se aflau caravelele. *Pinta,* care fusese totdeauna cea mai rapidă,

naviga acum foarte greu în direcţia vântului, neputându-se ajuta de catargul de mizenă care era rupt.

Aceasta i-a servit drept pretext lui Columb ca să-l critice din nou pe Martín Alonso. Ar fi putut să-şi procure din Indii un catarg potrivit, „unde sunt atâtea şi atât de bune în pădurile de pe coastă, dar se gândise numai să-l abandoneze pe el, pentru a merge în căutarea aurului, cu speranţa de a-şi umple el nava". Iar când mormăia cu acreală despre lipsa de prevedere a asociatului său – dacă a fost într-adevăr o gravă lipsă de prevedere, dat fiind că Martín Alonso a putut ajunge în Spania cu catargul său rupt mai repede şi mai direct decât Amiralul – uita că el comisese, ca marinar, o greşeală cu mult mai gravă şi care avea să-l pună în pericol de moarte.

Columb făcuse călătoria de întoarcere pe *Niña,* fără a încărca micuţa caravelă cu lest. Echipajul consumase cea mai mare parte a merindelor, apa şi vinul, butoaiele şi ulcioarele rămânând goale. Încărcătura de obiecte destinate trocului cu aur şi alte lucruri necesare pentru viaţa civilizată fuseseră, de asemenea, lăsate în fortul Navidad. Coca navei se afla mult deasupra mării.

Până în ultimul moment, Amiralul amână să pună lest de pietre în caravelă. Se gândea să-l încarce de pe insula Matinino. Apoi trebui să renunţe la o asemenea vizită pe pământul amazoanelor, iar în cele din urmă se avântase să traverseze Oceanul într-o corabie fără lest.

Totul a mers bine de la 16 ianuarie până la 12 februarie 1493. În această ultimă zi începură să aibă de-a face, potrivit *Jurnalului* Amiralului, „cu o mare înfuriată şi furtună şi dacă n-ar fi caravela foarte bună şi bine pregătită m-aş teme că se pierde".

Timp de douăzeci şi opt de zile navigară pe aceeaşi mare calmă ca la venire, observând aceleaşi fenomene ca atunci. Văzură apele atât de încărcate de ierburi plutitoare, încât, dacă n-ar fi fost de-acum familiarizaţi cu misterele Oceanului, s-ar fi temut să

navigheze printre stânci. Vânturile erau din nou foarte liniştite, „ca în aprilie în Castilia. Marea foarte limpede, iar peştii numiţi dorade se apropiau de cele două caravele, lăsându-se pescuiţi." Văzură păsările poreclite „cozi de stuf", mulţi cânepari şi în unele zile Oceanul părea plin cu ton care, după părerea lui Columb, pleca de acolo ca să piară în plasele de pescuit ale ducelui de Cádiz y de Conil, nu departe de strâmtoarea Gibraltar.

Dar această navigaţie calmă s-a întrerupt la 12 februarie şi de atunci cele două nave mici străbăteau o permanentă furtună. Trebuiră să navigheze aproape cu catargele goale, cu foarte puţine vele, de teamă să nu se scufunde din cauza uraganului. Vântul deveni treptat violent şi marea cumplită, valurile ciocnindu-se din direcţii opuse şi făcând să scârţâie corpul navelor sub forţa lor potrivnică, de parcă ar fi fost gata să le sfărâme.

Cele două caravele ţineau vela mare foarte jos, numai pentru a scoate nava dintre valuri, ca să nu dispară înecată între doi munţi de apă, din ce în ce mai mari.

Noaptea de 14 februarie a fost cea mai rea din toată călătoria. Se înteţiră mult şi marea şi uraganul, fiind atât de iminent pericolul, încât considerau cu toţii imprudent să urmeze mai departe direcţia stabilită. Era mai bine să se lase târâţi unde-i va duce Oceanul, aşezând pupa în direcţia vântului şi a valurilor, căci nu mai exista altă soluţie.

Pinta, condusă de Martín Alonso, făcuse deja această manevră şi scăpă de primejdie, dar cea mai mare parte din noapte semnaliză cu farul, iar *Niña* îi răspundea, de asemenea, cu lumini.

Apropierea morţii îi înduioşează pe cei care trăiesc cufundaţi în cea mai îndărătnică orbire şi-i face umani pe cei mai aprigi adversari. Columb urmări din roof-ul de la pupa luminiţele de pe *Pinta,* care se ridicau câteva clipe deasupra munţilor lichizi, scufundându-se apoi multă vreme în văile lor foarte întunecate. Această caravelă era cea mai slabă dintre cele două. Avea rupt

unul dintre catarge, ceea ce împiedica manevrele complete ale velaturii, scândurile slăbite şi chiar calitatea ei de navă rapidă şi uşoară îi stătea împotrivă pe această furtună fără sfârşit.

Amiralul, exagerat de sentimental în anumite momente, ca toţi visătorii, salută cu ochii umeziţi de lacrimi cealaltă caravelă, ale cărei luminiţe se zăreau doar ca nişte flăcărui foarte îndepărtate. Adio, Martín Alonso! Mergea cu siguranţă către moarte. Nu-l va mai vedea. Şi îşi aminti de primele sale convorbiri cu faimosul marinar din Palos la şezătoarea de la bătrânul navigator Pero Vázquez.

Nu-l înşelau presimţirile: niciodată n-avea să-l mai vadă; mergea la moarte, dar, ca un adevărat fiu al mării, rămânând chiar şi când se afla la capătul puterilor, la cârma caravelei sale, fără a schimba direcţia, pentru a ajunge unde îşi propusese să ajungă. Numai când văzu ţărmul natal, dădu drumul cârmei, prăbuşindu-se pe scândurile punţii, eliberându-se de învelişul pământesc pentru a apărea în faţa lui Dumnezeu şi a-l saluta ca un căpitan adevărat.

Pinta avea să ajungă pe coasta de nord a Spaniei, răvăşită de furtună, dar dreaptă ca o săgeată, fără a pierde direcţia, fără a se opri pe vreunul din domeniile Portugaliei, lucru interzis încă de la plecarea din Spania, prin porunca regilor. În schimb, Columb, conducând caravela *Niña,* avea să atingă de două ori pământul portughez, la câteva zile după aceea, provocând neînţelegeri internaţionale.

Amiralul uită curând de soarta asociatului său, pentru a se gândi la a lui.

– Adio, domnule Martín Alonso!, repetă la sfârşitul zilei, nemaivăzând arborada caravelei *Pinta* pe deasupra nici unuia dintre munţii vineţii ai mării agitate. Dumnezeu să te poarte pe calea cea bună şi să te izbăvească.

Apoi a trebuit să se ocupe de propria lui salvare. După răsăritul soarelui vântul se înteţi, iar Oceanul îşi încrucişă valurile peste

caravelă cu o violenţă teribilă. Păstra doar o velă mare, pusă foarte jos, pentru ca nava să iasă din munţii de apă ce o izbeau pe ambele părţi, acoperindu-i puntea cu spumă. Această unică velă, în ciuda faptului că o ţineau foarte strânsă, se umfla aproape vertical, ajutând nava să iasă din cascada dublă ce se prăbuşea neîncetat asupra ei.

La şase ore după răsăritul soarelui, credinciosul Amiral simţi nevoia să implore pronia cerească. Puse să se aducă atâtea boabe de năut câte persoane erau pe caravelă şi însemnă unul cu o cruce făcută cu cuţitul, aruncându-le apoi pe toate, amestecate, în boneta unui marinar. Aveau „să tragă la sorţi" pe cel care va merge la mănăstirea Santa María de Guadalupe, în Extremadura, ca să ducă o lumânare de cinci libre. Cel care va scoate bobul de năut însemnat va trebui să îndeplinească făgăduinţa. Cel dintâi care băgă mâna în bonetă fu Columb şi scoase năutul cu cruce, angajându-se să meargă în pelerinaj la amintita mănăstire dacă ajungea cu viaţă pe coasta spaniolă.

Furtuna continuă, din ce în ce mai furioasă, şi de aceea traseră din nou la sorţi, cu ajutorul boabelor de năut amestecate în bonetă, pentru a trimite un alt pelerin la Santa María de Loreto.

Columb le explică oamenilor eficienţa tragerii la sorţi.

– Loreto se află în ţinutul Ancona, domeniu al Papei şi acolo există casa în care a trăit mama lui Dumnezeu, cea care a făcut şi face miracole multe şi mari.

Năutul însemnat fu scos de un marinar din Portul Santa María, pe nume Pedro de Villa, iar Amiralul promise să-i dea bani pentru a-şi putea plăti costul călătoriei.

Furtuna continua să crească. Simţiră din nou cu toţii nevoia de-a o implora pe Fecioară, dar cea de pe pământul Andaluziei, din comitatul Niebla, o Fecioară care să fie cu adevărat a lor; aşa că apelară iar la tragerea la sorţi, pentru ca acela care va scoate năutul cu cruce să vegheze o noapte întreagă în biserica mănăstirii

Santa Clara, situată în Moguer, punând să se ţină pe cheltuiala sa o slujbă. Şi din nou fu Columb cel pe care sorţii îl desemnară să îndeplinească şi această promisiune.

Furtuna crescu pe înserat şi cu toţii făcură promisiunea ca, o dată ajunşi pe uscat, să meargă în procesiune, desculţi şi pe jumătate dezbrăcaţi, numai în cămaşă, să se roage la o biserică închinată Fecioarei.

Nimeni nu spera să scape de furtună. Corăbiile de atunci erau o simplă împreunare de scânduri, cu mari crăpături astupate doar cu cârlţi şi catran. Fiecare izbitură a valurilor făcea să pârâie construcţia primitivă, ca şi când i-ar fi smuls scândurile, împrăştiindule la întâmplare.

Mai mult, regretau cu toţii lipsa de precauţie de a pleca fără lest, cu încărcătura în mod periculos uşurată, deoarece consumaseră cea mai mare parte a proviziilor, a apei şi a vinului. Singurul lucru ce-l putură face a fost să umple butiile goale cu apă de mare, dar aceasta era o slabă soluţie pentru lipsa lestului.

Marinarii mai în vârstă văzuseră în viaţa lor multe furtuni asemănătoare acesteia şi se menţineau într-un fatalism senin. Cei care nu navigaseră până atunci, adică cei câţiva civili care participau la expediţie şi nu rămăseseră la Navidad, simţeau o groaznică spaimă de moarte în faţa furtunii, mereu în creştere. Plăcuta călătorie de la ducere şi excursiile pe marea Antilelor, albastră şi luminoasă, îi făcură să uite temerile din prima zi a îmbarcării, imaginându-şi că furtunile de care vorbeau marinarii mai bătrâni puteau să se producă doar pe mările Europei. Stăteau ghemuiţi în ungherele cele mai uscate ale caravelei ca nişte animale speriate, ascultând izbiturile neîntrerupte ale valurilor asupra laturilor navei, imaginându-şi că fiecare prăbuşire în adâncul prăpastiilor, ce se deschideau între valuri, avea să fie ultima, nava nemaiavând puterea să se ridice.

Gemeau şi plângeau când auzeau un pârâit mai puternic decât cel dinainte. Sosise clipa de pe urmă. Spuma se scurgea în cascade între roof-urile provei şi pupei. Vatra fusese măturată de ape. Nimeni nu se gândea să gătească: era cu neputinţă. Pentru a-şi menţine forţele, marinarii mâncau turtele tari de pesmet cu bucăţi de brânză şi beau înghiţituri mari de vin. Toţi îşi puseseră mantalele, lungile pelerine cu capişon şi mica navă părea condusă de o comunitate de călugări.

Cei doi paji, Lucero şi Fernando, stăteau de ore întregi într-un ungher al pupei, aşezaţi pe jos, privind cu ochi de căprioară fricoasă cum se prăvăleau munţii vineţii asupra caravelei, ridicând-o în sus cu forţă, pentru a o arunca pe panta opusă cu o repeziciune, ce le crea tinerilor un gol în piept. Stomacul li se zdruncina dureros, ca într-o prăbuşire continuă care n-avea să se sfârşească decât pe foarte adâncul fund al mării.

Cuevas îşi pierduse îndrăzneala tinerească, cutezătorul său curaj. Acum vedea pentru prima oară ce însemna Oceanul şi se simţea dezarmat în faţa mâniei sale. Dorea s-o protejeze pe tovarăşa lui şi nu ştia cum s-o facă. De fiecare dată când nava se înclina, aplecându-i spre podeaua de scânduri, o strângea pe fată în braţe şi frica îi făcea să se sărute.

Pe înserate au văzut trecând pe lângă ei un bărbat cu capişon. Ridicând ochii, l-au recunoscut. Era Amiralul, care coborâse câteva clipe în micuţa cabină a căpitanului caravelei *Niña,* acum dormitorul său. Fără a-şi aminti de pajul său ori de majordomul Terreros, care stătea scâncind în vreo ascunzătoare, se dusese să ia, ca un simplu marinar, pesmet, brânză şi vin, singurele alimente care se puteau căpăta în zilele de furtună.

Îi privi cu bunătate pe cei doi paji, indicându-le cu un gest să nu se mişte, fiindcă amândoi, recunoscându-l, încercaseră să se ridice. Înţelegea sărutările pe care cei doi fraţi şi le dădeau instinctiv, sub impulsul fricii. Sărmanii flăcăi!

Se instală din nou sus, pe roof-ul de la pupa, ocupând scaunul din lemn al pilotului şi fiind nevoit să se agaţe de multe ori de braţele acestuia, în timp ce apa şiroia la picioarele sale.

Căpitanul caravelei, Vicente Yáñez, piloţii Pedro Alonso Niño şi Sancho Ruiz şi marinarul Roldán care era, de asemenea, îndemânatic în citirea hărţilor şi mânuirea navelor, stăteau în punctele cele mai înalte de la pupa, toţi cu capişoane, examinând marea, dând ordine marinarilor, care de cele mai multe ori erau inutile, căci trebuiau să se lase purtaţi de stihii. Unica activitate eficientă era folosirea neîncetată a pompelor pentru a scoate apa care invada cala. Amiralul urmărea totul de pe scaunul său de comandă, cu o seninătate fatalistă şi neputincioasă, singura lui speranţă fiind bunătatea lui Dumnezeu.

Noaptea de joi, 14 februarie, a fost pentru el cea mai groaznică din viaţa lui.

Să moară când se întorcea victorios! Să moară când avea în mâinile sale, ca sclave supuse, Gloria şi Bogăţia! Avea să se repete încă o dată nenorocirea acelor piloţi misterioşi, despre care atâta se vorbea în porturile maritime, navigatori pierduţi pe Ocean, care descoperiseră ţinuturi noi, dar la întoarcere fuseseră înghiţiţi de imensa şi mişcătoarea întindere spumegând de furie, pentru a nu destăinui secretele aflate.

Destinul său avea să fie şi mai trist decât al acelui necunoscut pilot care venise să moară, după cum se povestea, pe o insulă portugheză, lăsând „cuiva", ca dar postum, hărţile şi indicaţiile privind misterioasele insule întâlnite. El nu va avea nici măcar cui să-i lase secretul descoperirilor sale. Să piară când tocmai vedea în imaginaţie măreţul său arc de triumf!

Credinţa sa de om cu vedenii religioase îl reînsufleţea brusc, făcându-l să se încreadă în protecţia lui Dumnezeu. Se credea ales de El pentru a termina marea ispravă a descoperirii, şi Domnul, după ce îl alesese dintre ceilalţi, nu-l putea părăsi.

Apoi, se simţea din nou om, cu slăbiciuni omeneşti, nevoit să-şi împărtăşească mâhnirea celorlalţi, care se aflau în aceeaşi situaţie.

Cel mai mic dintre Pinzóni era cel care, prin funcţia de căpitan al caravelei, se afla într-o relaţie mai strânsă cu Amiralul, iar acesta îi vorbi ceasuri întregi.

– Domnia voastră, domnule Vicente – îi zise în timpul acelei teribile nopţi – aveţi soţie şi copii. Cât vă gândiţi la ei!

Pinzón, om tăcut, ca toţi solitarii mării, răspunse cu vagi exclamaţii, edificatoare pentru starea sa sufletească. *Don* Cristofor ghicise la ce se gândea.

– Şi eu, continuă Columb, simt o slăbiciune şi o tristeţe care nu-mi dau linişte, fiindcă mi-e tare necaz pentru cei doi fii ai mei, pe care îi am la Córdoba la şcoală şi pe care îi voi lăsa, dacă mor, orfani de tată şi pe pământ străin, fără să aibă cine-i ajuta, căci regii nu vor cunoaşte niciodată veştile atât de minunate pe care le aducem şi serviciile pe care le-am făcut monarhilor în călătoria asta.

Gândul că regii Spaniei şi lumea întreagă aveau să ignore faptul că Dumnezeu îi oferise victoria, în timpul călătoriei efectuate cu ajutorul Său în Indii, îl amăra mai mult decât starea de orfani şi mizeria fiilor săi. Descoperirea unei părţi din ţinuturile Marelui Han era pentru el un fel de fiu spiritual, mai drag decât fiii lui trupeşti.

Vicente Yáñez îl ascultă vorbind cu glas încet pe omul cu glugă, care stătea pe scaunul marinăresc, mişcat de valuri, ca un călugăr cu capişon negru în strana unui cor, cufundată în umbră.

– Doamne, dă-mi moartea dacă asta este vrerea ta... Dar şi opera mea trebuie să dispară? Salveaz-o, Dumnezeul meu!

Cu neaşteptată hotărâre coborî în cabină, luă o foaie de pergament şi scrise pe ea mult timp.

Încerca să scrie foarte clar, luptând cu mobilitatea neîntreruptă a mesei, cu pâlpâirea luminilor roşietice care veneau de la

două lămpi. Făcu eforturi să cuprindă, într-un spaţiu atât de redus, întreaga prezentare a ceea ce văzuse în călătoria sa, rugând pe descoperitorul pergamentului să-l ducă regilor Spaniei.

Se întoarse la locul său de la pupa, înfăşurând pergamentul într-un postav ceruit şi legându-l foarte bine. Un marinar, cu un cablu îmbibat în catran ce ardea ca o torţă, lumina aceste operaţiuni.

Peste înscrisul ceruit şi sigilat puse un alt înscris, în care se promitea o mie de ducaţi celui care va înmâna acest sul regilor, cu condiţia să nu-l desfacă. Cu o astfel de precauţie, demnă de firea sa neîncrezătoare, spera să evite ca străinii să-i afle secretul, dacă pergamentul cădea în mâinile lor. În final, acesta fu introdus într-o bucată de ceară de mărimea unei pâini şi pe urmă într-un butoi pe care, din ordinul Amiralului, îl aruncară în mare.

Făcând asta, marinarii îşi imaginau că era un fel de ritual religios pentru a face să slăbească furtuna. Dar niciodată n-a fost găsit acel butoi. Înştiinţarea lui Columb, în cazul că murea, ar fi fost inutilă, descoperirile sale rămânând învăluite în mister.

Pe urmă s-a gândit că era mai potrivit să repete aceeaşi înştiinţare, dar s-o arunce în mare cât mai aproape cu putinţă de coastele Spaniei.Şi scrise alt pergament, punându-l într-un înveliş asemănător, dar ordonă ca butoiul să fie aşezat pe locul cel mai înalt de la pupa, fără a fi legat. Astfel, dacă se scufunda caravela, butoiul ar fi rămas pe valuri în voia furtunii, dar mai aproape de uscat, economisindu-se, în ce priveşte plutirea lui, tot drumul pe care nava l-ar putea parcurge înainte de a naufragia.

În ziua următoare, cerul se înseninã puţin. Marea, deşi mai puţin furioasă, avea încă valuri foarte înalte şi periculoase.

Văzură o coastă în direcţia provei şi unii ziceau că era insula Madera, alţii stânca de la Cintra, de lângă Lisabona; dar rămaseră încă trei zile pe Ocean navigând în volte, fără a putea atinge uscatul, datorită întunericului profund şi a valurilor înalte.

Sâmbătă, Amiralul reuşi să se odihnească puţin, fiindcă de miercuri nu dormise, având picioarele pe jumătate amorţite din cauza frigului, a apei şi a faptului că mâncase foarte puţin. Luni, 18 februarie, în ziua de Câşlegi, la răsăritul soarelui, reuşi să ancoreze aproape de insulă, trimiţând o barcă pe uscat.

Astfel află Columb că se afla pe insula Santa María, una din cele care alcătuiesc arhipelagul Azorelor şi locuitorii de pe coastă i-au indicat direcţia pentru a intra în portul oraşului.

Această insulă aparţinea regelui Portugaliei şi guvernatorul său interpretă, la început cu surprindere şi apoi cu nelinişte sosirea unei nave spaniole, care poate venea să facă negoţ ilegal pe vreuna din posesiunile monarhului său. Dincolo de case navigatorii au putut distinge un schit şi aflând că era închinat Fecioarei, se grăbiră să îndeplinească făgăduinţa colectivă pe care i-o făcuseră.

Marea continua să fie furioasă. De cincisprezece zile dura furtuna, după cum spuneau locuitorii insulei şi era nimerit să îndeplinească grabnic făgăduiala faţă de cer, pentru ca acesta să-i apere în continuare.

Columb decise ca jumătate dintre oamenii săi să se ducă în procesiune, îmbrăcaţi doar în cămaşă, la schitul închinat Fecioarei. El va merge, după aceea, cu cealaltă jumătate a membrilor echipajului. Se considera pe pământ sigur, încrezător în ofertele pe care i le făcuse guvernatorul şi în faptul că Spania şi Portugalia nu aveau nici un război în acel moment. Dar credinciosul grup de marinari, în fruntea căruia mergea Vicente Yáñez Pinzón, când ajunseră la schit şi se rugau cu toţii Fecioarei, se văzu înconjurat de o mare parte a oamenilor din împrejurimi şi de guvernator, care mergea călare, cu o escortă de călăreţi şi fură închişi în puşcăria oraşului.

Amiralul protestă, vorbind în numele regilor Spaniei, menţionând toate titlurile sale şi ameninţând întreaga insulă că se va răzbuna dacă oamenii nu erau eliberaţi; dar trimişii guvernatorului

nu luară în seamă vorbele sale, ştiind că nu dispunea de destui marinari pentru a realiza o debarcare.

Se văzu, de asemenea, obligat să fugă din locul unde era ancorat din cauza multelor stânci submarine şi fiindcă se temea să nu-i fie tăiate odgoanele. Încercă să se îndrepte spre altă insulă din Azore ca să stea acolo până trecea vremea rea, dar trebui să renunţe la călătorie, fiindcă, după ce portughezii arestaseră procesiunea de marinari în cămaşă, îi mai rămâneau pe caravelă doar trei oameni cu practică în ale mării, căci ceilalţi, având profesiuni specifice uscatului, nu pricepeau manevrele.

Asta îl obligă să se întoarcă pe insulă, iar guvernatorul, simţind mustrări de conştiinţă pentru comportarea sa, intră în legătură cu el şi până la urmă eliberă oamenii. Columb ceru ca un cleric portughez să vină la bord pentru a oficia o slujbă, deoarece erau multe luni de când nu mai ascultaseră una; încărcă lest de pietre în caravelă, ceea ce o făcu mai stabilă pentru vreme rea şi după ce luă lemne, se avântă din nou pe Ocean, navigând o săptămână întreagă fără să vadă pământ.

Timpul continua să fie rău. Amiralul n-a vrut să discute cu nimeni despre direcţia caravelei, fiind sigur că o ducea de-a dreptul spre unul din porturile Spaniei, adică în Palos, de unde plecaseră; dar cu mai puţină practică în ale mării decât Pinzónii, dădu pentru a doua oară de pământ portughez.

Întâmpină vânturi potrivnice şi valuri mari; un ciclon îi rupse toate velele, *Niña* fiind în pericol de a se scufunda. Din nou primejdia îi făcură să tragă la sorţi pentru a trimite un pelerin la Santa María de la Cintra, din Huelva, care să meargă desculţ şi în cămaşă să se roage acelei Fecioare, iar năutul cu semn fu scos tot de Amiral. Făcură, de asemenea, o făgăduială colectivă, jurându-se, toţi cei care se aflau la bord, să postească în prima sâm-bătă pe care o vor petrece pe uscat, doar cu pâine şi apă.

Împinsă de uragan şi de mare, ce păreau gata să o înghită din ambele părţi, caravela navigă cu velele strânse şi astfel ajunse la 4 martie în faţa unui ţinut înalt, pe care unii îl credeau insulă iar alţii uscat continental, dar care era stânca de la Cintra, lângă vărsarea râului care venea dinspre Lisabona.

Mulţi se rugară, pe uscat, pentru această biată corabie atât de încercată şi care a trebuit să lupte multe ore înainte de a intra pe Tajo. Columb proslăvi această întâmplare crezând-o, cum îi era obiceiul, opera lui Dumnezeu, dornic să dea satisfacţie alesului său. Oraşul Lisabona, unde suferise atâtea mizerii, era primul unde intra ca Amiral al Oceanului şi vicerege al atâtor insule apropiate de statele Marelui Han.

Monarhul portughez care – după părerea lui – îl dispreţuise pentru a-i fura proiectele, se va convinge acum de mârşăvia comisă. Unii dintre curtenii regelui se simţiră atât de ofensaţi de tonul insolent cu care se exprima acest vechi aventurier, încât propuseseră monarhului să-l asasineze. Dar *don* Juan, pe care Isabel Catolica îl numea „omul", recunoscând calităţile de caracter ale acestui defăimător al său, îl primi cu nobilă seninătate, invitându-l să-l viziteze, împreună cu indienii săi, acolo unde se afla, la ţară, la Valparaiso.

În primul moment, monarhul se gândi că Amiralul poate se înşelase, debarcând în ţinuturi africane descoperite înainte de portughezi. Dar văzând că indigenii pe care îi aducea nu erau negri, ci de o paloare metalică şi că aveau părul drept şi nu creţ, se convinse că nu erau africani, ci mai degrabă se asemănau cu locuitorii din Asia. Fără îndoială, Columb ajunsese prin vest în extremul orient al Indiilor. Şi cu adevărată noblеţe sufletească îl felicită, oferindu-i mai multe ospeţe în palatul său de la ţară. Totodată, porunci căpitanilor săi din Lisabona să nu-l deranjeze pe Amiralul regilor Spaniei, dat fiind că acesta avea probleme cu

autorităţile maritime ale Portugaliei ce intenţionau să aresteze doi marinari portughezi din echipajul caravelei *Niña*.

Abia ancorat în Lisabona, se îngriji să dea de veste despre călătoria sa la curtea Spaniei, trimiţând pe uscat o scrisoare protectorului şi prietenului său Luis Santángel, care în documentele oficiale se bucura de titlul de „Magnificul Senior". Începuse scrisoarea tocmai din Azore, în plină furtună, iar când o trimise din Lisabona îi adăugă „un suflet", căci aşa se numea hârtia suplimentară adăugată în ultimul moment.

Trimise, de asemenea, altă scrisoare domnului Rafael Sánchez, trezorier al regilor şi „creştin nou", ca şi Santángel.

Nu mai scrise nimănui, de parcă în acel moment îl interesa să dea de veste despre triumful său doar acestor doi curteni de pură origine evreiască.

La 13 martie porni din Lisabona, iar la 15, puţin după răsăritul soarelui, se afla în faţa pragului de nisip de la Saltes.

La amiază, odată cu fluxul, trecu pragul, ajungând la portul Palos, de unde plecase la 3 august, cu un an în urmă.

În aceeaşi seară, altă navă sosi în portul Palos. Era *Pinta,* care nu pierise, cum îşi imagina Columb în acea tristă noapte.

Caravela, în ciuda faptului că avea rupt un catarg din arboradă, ştiuse să meargă de-a dreptul către Spania, fără să se fi refugiat pe pământ străin şi fără să rişte să fie capturată, cum i se întâmplase lui Columb în Azore. Cu toată furtuna neîncetată, nu pierduse direcţia, ajungând în portul spaniol Bayona, în ţinutul Galiciei. Dar căpitanul său era pe moarte.

Suferinţele îndurate timp de multe săptămâni, fără să doarmă şi aproape fără să mănânce, stând la cârmă zi şi noapte, observând marea în permanenţă, epuizaseră energia acestui atlet al mării.

Din Galicia Martín Alonso trimise un om de-al său să traverseze Spania, să se ducă la Barcelona, unde erau regii şi să-i vestească despre toate cele întâmplate. Se temea că vechiul său

asociat rămăsese pentru totdeauna în imensul mormânt al Oceanului, împreună cu propriul său frate şi cu toţi ceilalţi prieteni şi rude, care făceau parte din echipajul de pe *Niña*.

Apoi, învingându-şi slăbiciunea mortală, se avântă din nou pe mare, trecând prin faţa coastelor portugheze, fără a face escală şi intră în Palos, la câteva ore după Columb.

Marinarii trebuiră să-l scoată pe braţe, ducându-l întâi la el acasă şi pe urmă, din porunca sa, la mănăstirea Rábida. Dorea să moară aproape de prietenii săi de la mănăstire, de acei călugări cărora le făcuse plăcere să discute cu el despre treburile Oceanului.

Când la Palos sosi o scrisoare de la regina Isabel, ca răspuns la cea pe care marele marinar i-o trimisese din Galicia, acesta era mort; a rămas învăluit într-o taină de nepătruns contractul verbal, obişnuit între marinarii onești, pe care îl făcuseră el şi Columb înainte de a începe călătoria.

Cel dispărut a murit a doua oară prin uitare. Lumea dădu atenţie doar triumfătorului care era în viaţă şi pe care toţi îl puteau vedea.

Vicente Yáñez şi ceilalţi navigatori din Palos, prieteni de-ai Pinzónilor, rămaseră modeşti în micul port andaluz. Dac-ar fi trăit Martín Alonso, fratele şi respectiv ruda lor, s-ar fi dus cu el la Barcelona, unde erau regii. Fără el nu îndrăzneau să se îndepărteze de mare. Se simţeau ca şi orfani; erau obişnuiţi de-o viaţă să-i urmeze sfaturile. Exercitase asupra lor o autoritate patriarhală şi se simţeau acum ca membrii unui trib când îşi pierd şeful, dezorientaţi, fără să ştie ce să facă, până când aveau să se impună şi să se trezească în fiecare iniţiativele personale.

Amiralul se duse la Sevilla şi de acolo porni în marş triumfal până la Barcelona, ducându-i în faţă pe indienii captivi şi o parte din echipajul său. Marinari, muşi şi paji aveau promisiunea de a încasa la Barcelona restul ce li se cuvenea, ca plată.

Nu mai era în preajmă nimeni care să-l contrazică, nimeni care să-i apostrofeze exagerările imaginației lui, nimeni care să exprime îndoieli asupra faptului că ajunsese sau nu în ținuturile Marelui Han.

Adio, Martin Alonso!... Adio pentru totdeauna!

VI

Unde Amiralul varsă lacrimi când povesteşte despre sosirea sa în primele ţinuturi ale Marelui Han, iar regii plâng, de asemenea, îngenuncheaţi, mulţumind cerului pentru descoperirea Asiei prin Occident.

În timp ce Columb îşi pregătea la Sevilla călătoria spre Barcelona, oamenii din oraş se îngrămădeau în faţa unei case, situată lângă aşa-numitul Arc al Icoanelor, în biserica San Nicolas.

Acolo erau găzduiţi oamenii arămii pe care descoperitorul îi adusese din Indii. Numai şapte rămăseseră în viaţă după furtunoasa călătorie de întoarcere. Ceilalţi muriseră pe mare.

Curioşii admirau, de asemenea, marea cantitate de papagali verzi şi roşii şi *guaicas,* măşti făcute din oase de peşte ca perlele mici, cu foiţe de aur la ochi şi la urechi. Unii priveau aurul fin adus din Asia; dar numai în cantitate mică, drept mostră, cuvintele descoperitorului dovedindu-se, în această privinţă, mai strălucitoare decât realitatea.

Columb porni cu suita sa la sfârşitul lunii martie. Mergea călare pe o catârcă, urmat de un întreg convoi de animale de povară, purtând în spinare cele adunate în călătorie. Marinarii, muşii şi pajii care alcătuiau suita în această vizită la regi mergeau pe jos sau foloseau pe rând catârii sau caii de povară pe care îi primeau, prin poruncă regală, de la autorităţile locale.

Cuevas şi Lucero l-au urmat pe Amiral. Unde să se ducă în această ţară care era a lor, dar care le inspira o continuă nelinişte din cauza religiei ei?... Alături de Columb, se simţeau liberi de

orice suspiciune şi la adăpostul autorităţii regale. Pe deasupra, despărţindu-se de el rămâneau fără mijloace de trai.

Încercau o anumită satisfacţie glorioasă că fuseseră în acea călătorie despre care lumea vorbea cu atâta uimire. Pentru prima oară îşi dădeau seama că dobândiseră o anumită importanţă, urmându-l pe stăpânul lor în atât de minunatele lui aventuri.

Când au ieşit din Sevilla, la primele ore ale dimineţii, Cuevas îl lăsă pe pajul Amiralului să meargă singur, aproape de stăpânul său. El avea să se alăture expediţiei în cursul zilei. Avea ceva de rezolvat la Sevilla în ultimele momente.

Se duse la hanul unde rămăsese Terreros, majordomul Amiralului, şi-l chemă afară sub pretextul de a-i da un mesaj din partea fostului său stăpân. Tânărul era răzbunător, mai mult datorită prejudecăţilor din acea vreme, decât din cauza pornirilor firii sale. Orice ofensă trebuia răzbunată, dacă nu voia să fie considerat laş.

Văzându-se singur, pe o străduţă apropiată, de acest om care prin vârstă aproape că putea să-i fie tată, îi vorbi grăbit, ţinând de căpăstru catârul primit pentru expediţie, pe care şi-l oprise pentru a se putea duce repede să i se alăture.

– Domnule Pero Terreros, zise cu glas tremurând şi ochi scăpărători de ură, domnia-voastră, pentru a-i face pe plac lui Pero Gutiérrez care poate că în acest moment se află în infern, l-aţi lovit în prezenţa mea pe fratele meu Lucero şi înainte de a ne despărţi, ca onorabil cavaler, trebuie să vă dau răsplata.

Şi-i dădu majordomului o pereche de pumni în faţă, care îl lăsară ameţit de durere şi de surprindere.

Tânărul rămase nemişcat o bună bucată de vreme, în poziţie defensivă, aşteptând ca adversarul să se arunce asupra lui; dar văzând că el îi întorcea spatele şi pleca spre han, cerând în gura mare ajutorul regelui şi al justiţiei, puse piciorul pe o piatră şi sări pe catâr, lovindu-l cu călcâiele pentru a o lua la trap grăbit, nepotrivit pentru un animal de povară.

Când cortegiul Amiralului ajunse la Córdoba, se desprinse din mulţimea curioasă Beatriz Enríquez cu toate rudele sale, ducându-i de asemenea în faţă pe cei doi fii ai lui Columb.

Şederea acestuia la Córdoba fu scurtă. Simţea nevoia să se vadă cât mai repede ajuns la Barcelona, pentru a pregăti o a doua călătorie spre ţinuturile descoperite.

Îi sărută, cu ochii înlăcrimaţi de emoţie, pe cei doi fii ai săi, Fernando şi Diego. Acest om, care-şi dăruia întreaga afecţiune şi toate dorinţele acţiunilor sale, adorându-se pe sine însuşi când le adora pe acestea, îi iubea totuşi cu putere pe cei doi copii. Erau din sângele său şi pentru el dragostea era posibilă numai însoţită de legătura de sânge. Cu săptămâni în urmă, în mijlocul furtunii de pe ocean, doar la ei se gândise şi pentru ei plânsese, dându-le uitării pe cele două mame ale lor.

Ca să iubească el pe cineva trebuia ca acesta să poarte numele de Columb. În afara tribului format din fraţi şi copii, celelalte fiinţe apropiate lui păreau a se fi născut doar pentru a-i servi familia, fără a merita pentru asta vreo recompensă deosebită.

Beatriz îl privi cu uimire văzându-l triumfător şi, în acelaşi timp, îşi amintea cu drăgăstoasă melancolie de zilele de obscură fericire, când acestui om încă nu i se realizase nici una dintre iluzii.

În zadar încercă ea să vorbească între patru ochi cu vechiul său amant. Acesta refuza brusc orice intimitate. Vremurile se schimbaseră. Gloria nu-i mai permitea să fie acelaşi om ca înainte. „Omul cu pelerina tocită" rămânea ca o nălucă topită în trecut... Şi *don* Cristofor, Amiral al Oceanului, viceregе al insulelor şi ţinuturilor Asiei, îi vorbi sărmanei Beatriz ca şi când ar fi fost o slujnică fidelă căreia îi încredinţase fiii. Putea să-i ţină lângă ea în continuare, în aşteptarea ordinelor pe care el le va trimite de la Curte. Era aproape sigur, după veştile primite de la prietenii săi de acolo, că regii aveau să-i ia sub oblăduirea lor pe cei doi copii, educaţi până atunci într-o

sărmană şcoală din Córdoba, pentru a-i face pajii şi prietenii prinţului *don* Juan, moştenitorul coroanei.

– Adio, Beatriz, zise, şi Dumnezeu să te aibă în sfânta lui pază. El o să te răsplătească pentru tot ce ai făcut pentru fiii mei, iar eu voi încerca, de asemenea, să-ţi dau ceva din prea multul pe care îl meriţi.

Şi, sfătuit de un consilier al oraşului, îi promise că va depune nişte bani pe numele ei la măcelăriile din Córdoba, din care va primi în fiecare an o mică rentă.

Fu, de asemenea, salutat de soţia şi copiii lui Diego de Arana, „guvernatorul său în târgul Navidad". Toţi cei din familia Arana se arătau mândri de onoarea pe care, de cealaltă parte a Oceanului, o primise unul dintre ai lor, tratându-l pe Marele Han ca pe un egal, fără să-şi închipuie nici o clipă că ar fi putut foarte bine să nu mai fie în viaţă în zilele acelea.

Columb se mira că n-a primit vizita doctorului Acosta. Trebuia să-l vadă, spre a se bucura de ruşinea pe care ar arăta-o înţeleptul vraci în faţa triumfului său. Dar doctorul fusese chemat în grabă la Barcelona, cu multe săptămâni în urmă, pentru a-l îngriji pe regele *don* Fernando.

Pe când flotila descoperitoare naviga printre insulele vecine cu Imperiul Marelui Han, în Spania se întâmplase un eveniment nemaiauzit pentru acele vremuri de fervoare monarhică.

Curtea, mereu nomadă, se mutase la Barcelona şi mai rămânea încă acolo. Regele *don* Fernando trebuia să fie însă aproape de frontiera cu Franţa. Tatăl său, *don* Juan al II-lea de Aragón, cu prilejul revoltei unei părţi din Cataluña, se văzuse obligat să lase drept zălog lui Ludovic al XI-lea, regele Franţei, oraşul Perpiñan şi întreg Rosselonul, care erau ale lui. Acum, *don* Fernando cerea lui Carol al VIII-lea, actualul rege francez, să-i restituie zălogul primit de la tatăl său. Papa susţinea, de asemenea, această restituire, iar regii Spaniei se aflau la Barcelona fie pentru a grăbi negocierile

diplomatice, care pe atunci erau foarte lente, fie pentru a pregăti un război, dacă ar fi fost nevoie.

O parte din Cataluña, deşi supusă, arăta o surdă ostilitate faţă de regele *don* Fernando, fiul unui monarh cu care purtase un lung război civil. El şi soţia sa locuiau la Barcelona înconjuraţi de nobili din Castilia, Aragón, Valencia şi o parte din Cataluña, dar ţara se ţinea ceva mai departe de Curte, cu răceala celui care se supune, dar nu iubeşte.

Ieşind într-o zi din palatul său din Barcelona, *don* Fernando primi o năprasnică lovitură de spadă în grumaz. Îşi închipui, în primele clipe, că era o trădare a curtenilor care îl înconjurau şi duse mâna la spadă pentru a se apăra. Dar cel care îi dăduse lovitura fusese un catalan, un ţăran numit Juan de Cañamas, de fapt un nebun, care susţinea că a făcut asta deoarece, odată mort *don* Fernando, coroana avea să-i revină lui.

Nebunul l-ar fi omorât pe rege dacă *don* Fernando n-ar fi purtat la gât, după moda de atunci, un lanţ gros. Spada lată şi scurtă a ucigaşului, asemănătoare unui cuţit de măcelar, nu putuse să pătrundă prea mult din cauza acestui lanţ; dar, chiar şi aşa, rana era aproape mortală şi timp de mai multe săptămâni regele se află într-o stare foarte gravă, acest atentat provocând o enormă emoţie în toată ţara.

Când rănitul se afla în starea cea mai critică, câţiva nobili de la Curte îşi amintiră de doctorul Acosta, care îi vizitase de atâtea ori ca medic pe regi, când locuiau la Córdoba şi atunci *doña* Isabel porunci să fie chemat printr-un sol, care străbătu drumul într-o goană nebună, vraciul venind cu aceeaşi grabă la Barcelona.

Acum încă mai locuia acolo, îngrijindu-l pe *don* Fernando. Rana se cicatrizase, dar regele se simţea slăbit din cauza sângelui pierdut şi medicul său nu vorbea deocamdată de întoarcerea la Córdoba.

Înainte ca suita lui Columb să plece din acel oraş, Lucero avu o întâlnire neaşteptată. O femeie se prezentă la hanul unde erau găzduiţi oamenii Amiralului, întrebând de pajul Fernando Cuevas. Şi acesta arătă o mare nelinişte recunoscând-o pe femeia de curând sosită. Chipul acesteia purta o expresie de oboseală şi de prematură îmbătrânire. Era îmbrăcată creştineşte, toată în negru şi cu văl de doliu, precum credincioasele care-şi petreceau cea mai mare parte a zilei prin biserici. Dar, în ciuda acestor veştminte şi a răvăşelii chipului, recunoscu în ea pe frumoasa evreică, mama lui Lucero şi soţia lui *don* Isaac.

Aflase dintr-o scrisoare pe care Fernando o scrisese mamei sale înainte de a pleca din Spania, că acesta se îmbarcase la Palos în flota care naviga către India, ceea ce o făcu să creadă că Lucero plecase cu el; şi cum se afla în Córdoba, după expulzarea evreilor, venise să-l caute pe flăcău, când aflase de sosirea Amiralului. Unde era fata ei?...

Cuevas, după ce-i recomandă să nu se mire de noua înfăţişare a lui Lucero, o duse acolo unde se afla pajul Amiralului.

Bătrâna evreică, după tot ce suferise în ultimele luni, nu se mai mira de nimic. Pe deasupra, în acele vremuri era ceva aproape obişnuit ca femeile să se deghizeze în bărbaţi când trebuiau să se ascundă.

Povesti în grabă teribilele aventuri prin care trecuseră, ea şi ai ei. Se îmbarcaseră pe una din acele flote ale durerii care îi duceau pe coasta Africii pe israeliţii fugari. Poate că se aflau pe una din acele corăbii, care se încrucişaseră cu flota descoperitoare a Indiilor, când aceasta ieşea spre Ocean.

Debarcarea lor pe coasta marocană fusese începutul unei infernale persecuţii, cu suplicii niciodată bănuite de către exilaţi. Înaintau la grămadă către oraşele din interiorul Marocului şi musulmanii îi tratau mai rău decât creştinii Inchiziţiei.

Umblase zvonul că mulţi evrei, încălcând decretul care-i obliga să-şi lase aurul în Spania, înghiţiseră multe monezi din acest metal, iar marocanii barbari îi spintecau pe toţi cei în ale căror măruntaie credeau că vor găsi o ascunzătoare atât de bogată.

Cu mâinile lor neruşinate suflecau poalele femeilor controlându-le prin părţile cele mai intime, deoarece credeau că ascundeau acolo aur. Crudul desfrâu oriental, amestecat cu sânge şi moarte, atingea culmea în cazul acestor mulţimi fugare. Femei şi copii erau victimele unor ultraje mârşave şi unor relaţii contra naturii. Taţii şi fraţii erau asasinaţi când încercau să se opună unor acte atât de nemaipomenite. Astfel pierise *don* Isaac, apărându-şi familia şi averea ce îi mai rămăsese.

Evreii maltrataţi se înapoiau la ţărm, cerând să se întoarcă pe pământul spaniol, acceptând orice credinţă li s-ar impune, în schimbul izbăvirii dintr-un asemenea infern. Domnul nu făcuse minunile pe care le anunţau rabinii la plecarea israeliţilor din Spania şi care trebuiau să fie pe măsura celor făcute când îi scosese din Egipt. Pământul care fusese patria lor cu câteva luni în urmă, stăpânit acum de Inchiziţie, li se părea un paradis după ce scăpau de pe meleagurile africane.

Mama lui Lucero se întorsese în Andaluzia, cerând stăruitor botezul, ca atâtea alte nefericite femei, după martiriul suferit în Maroc şi se îndreptă spre Córdoba, căutând protecţia doctorului Acosta, pe care îl cunoscuse cu mulţi ani în urmă. Celebrul medic pregăti cele necesare pentru botez, găzduind-o în casa unor „convertiţi" şi dându-le acestora bani pentru întreţinerea ei. Astfel trăia, în sfântă împăcare, mergând în fiecare zi la biserică pentru ca lumea să uite originea sa şi cutremurându-se de groază când îşi amintea de săptămânile petrecute printre marocani.

– Dacă te duci la Barcelona, fata mea, prezintă-te doctorului Acosta. El se află acolo, îngrijindu-l pe rege. Să-i spui: „Sunt fata Déborei din Andújar". Nu e nevoie să mai adaugi nimic. Am vorbit de atâtea ori despre tine!...

Cortegiul Amiralului își urmă drumul, cu toate baloturile încărcate pe catâri. Prin satele pe unde trecea îi ieșea în întâmpinare aceeași lume curioasă, alcătuită din localnici ori oameni din locurile mai îndepărtate, veniți să privească minunile anunțate și exagerate de faima călătoriei. Acești oameni cu fețele tăbăcite de soare și de vântul mării veneau din Indii, din ținuturile vecine cu Gangele, aducând bogății asemănătoare cu cele descrise în poveștile spuse la gura sobei în timpul serilor de iarnă.

Apoi se arătau oarecum decepționați când nu vedeau decât papagali și își făceau iluzii în privința conținutului enormelor baloturi închise și sigilate, aflate în spinarea animalelor de povară, presupunând că plantele, esențele de lemn și animalele puse la sare erau enorme lingouri de aur.

La jumătatea lui aprilie au sosit la Barcelona. Scrisorile trimise de Columb din Lisabona puternicilor săi prieteni, „convertiții" Luis de Santángel și Rafael Sánchez, descriind locurile văzute în timpul călătoriei, erau de-acum cunoscute de curteni. Cea adresată trezorierului Sánchez, care nu era decât o copie a celeilalte, adresate lui Sántangel, a avut norocul să dobândească celebritate universală. Un cleric aragonez, Leandro de Cosco, locuind la Roma, a tradus-o în latinește, punându-și opera sub protecția lui Alexandru al VI-lea, al doilea Papă Borgia, care se afla atunci în primul an al pontificatului său, iar documentul a putut circula, în această formă, prin toată Europa, pentru a fi citit de toți oamenii culți.

Primirea lui Columb la Barcelona a fost strălucitoare, dar participă la ea numai Curtea.

Don Fernando, al doilea fiu al lui Columb, care nu putu să asiste la ea, o povesti în felul lui, la foarte mulți ani după aceea. Numeroși istorici, la o distanță de patru secole, când America ne uimește cu progresele sale, au descris această primire cu nu mai puțină exuberanță, influențați de considerația de care se bucură în

zilele noastre aşa-numita Lume Nouă. Dar omul care a ajuns la Barcelona în 1493, cu câţiva marinari şi câteva duzini de baloturi, nu ştia nimic despre descoperirea Americii şi a murit fără a dori să recunoască existenţa ei. Era pur şi simplu un navigator care descoperise câteva insule ale Indiei asiatice, dincolo de Gange, neputând să le cerceteze pe toate din lipsă de timp. Aducea mai mult speranţe decât lucruri concrete şi avea să se întoarcă dincolo de Ocean cât de repede era cu putinţă, ca să dea de domeniile Marelui Han şi să facă o vizită solemnă „regelui regilor".

Există relatări despre sosirea lui Columb la Barcelona, dar sunt ale unor curteni şi se referă numai la primirea făcută de regi. Se cunosc, de asemenea, din acea epocă Agende ale municipiului Barcelona, în care se consemnează, zi de zi, tot ce se întâmpla în acel oraş, până la lucrurile cele mai nesemnificative. În nici una dintre ele nu se spune un cuvânt despre sosirea şi primirea lui Columb.

Fără îndoială, a fost o primire solemnă la palatul regilor, dar nu o primire populară şi nici autorităţile municipale nu s-au ocupat în vreun fel de sosirea acestui călător.

Barcelona trăia, după cum s-a mai spus, în relaţii reci cu Curtea. Portul său, unul dintre cele mai faimoase din Mediterana, era acum aproape pustiu, căci regii, pentru a pedepsi vechea răzvrătire a oraşului, favorizaseră Valencia, transformându-l în centrul comerţului cu Italia. Mai mult, marele oraş din Cataluña suferea în acel moment consecinţele persecuţiei începute de inchizitori. Mulţi dintre negustorii săi, în ciuda faptului că erau „convertiţi" trebuiseră să fugă în străinătate din cauza originii lor evreieşti, comerţul fiind astfel paralizat. Banca, una dintre cele mai puternice din Europa, numită *Taula* (masa) *de Barcelona,* se afla în pragul falimentului, tot din cauza crizei comerciale provocate de Inchiziţie. Şi cum cei doi regi erau cei care impuseseră aşa-numitul Sfânt Tribunal în Cataluña, o parte din ţinut protestase tacit îndepărtându-se de regi, dacă tot nu putea face altceva.

În plus, Barcelona, patria unor vestiţi marinari, fusese timp de secole rivala Genovei şi aliata Veneţiei, împărţind cu această ultimă republică monopolul transportului mirodeniilor aduse din Egipt, pentru a fi vândute în Europa.

Când Columb sosi la Barcelona tocmai se terminase de dărâmat, pentru lărgirea portului, o micuţă colină situată între acesta şi biserica Santa María del Mar, pe care toţi o numeau *Puig de les falsies,* „Colina minciunilor". În acel loc se întâlneau piloţii şi marinarii ca să vorbească despre treburile mării şi despre minunile descoperirilor oceanice. Era suficient să treci strâmtoarea Gibraltar, navigând spre sudul Africii, ca să vezi oameni şi ţinuturi uimitoare şi asta îi făcuse pe locuitorii d n Barcelona să numească locul de întâlnire al marinarilor „Colina minciunilor".

De aici plecase îndrăzneţul căpitan care, cu o fragilă corabie, descoperise Râul de Aur din Guineea cu mulţi ani înaintea portughezilor; pe aici trecuseră cartografii din Cataluña şi Mallorca, cei care desenau pe hărţile lor Ca. arele şi Azorele pe când erau încă necunoscute de alte flote din Europa.

Aceşti catalani ai mării, energici şi practici, care navigau pentru afacerile lor, râdeau, desigur de un amiral care întâlnea sirene. Se dusese spre Asia pe drumul Occidentului, căutând mirodenii, afacerea cea mai bună şi productivă din acea vreme, dar unde erau mirodeniile?... Aducea în baloturile sale mostre din fiecare, ca acele pe care marinarii din Barcelona merseseră să le încarce timp de două secole din portul Alexandria, împreună cu genovezii şi veneţienii?...

Nobili de la Curte au ieşit călare să-l primească pe Columb la porţile oraşului.

Amiralul era, ca orice om cu imaginaţie bogată, foarte îndrăgostit de scenariile pompoase şi avu grijă să-şi organizeze suita ca un cortegiu teatral.

Trecătorii se opreau pe străzi când vedeau grupul de paji şi muşi ducând în vârful unor lungi prăjini papagali roşii şi albaştri, foarte gălăgioşi. Apoi, marinarii duceau pe brancarde diferiţii peşti cu forme stranii, prinşi în marea Antilelor şi conservaţi în sare. Alţii duceau pe perne măştile, iar alţii obiectele de aur, grosolan prelucrate, singurele lucruri de valoare din această pradă oceanică. Dar ceea ce atrăgea mai mult atenţia era grupul de oameni desculţi, cu pielea arămie şi mâzgăliţi, care purtau pe umeri o simplă pătură din bumbac, pentru a se apăra de frigul din ţinutul zeilor albi.

Pentru a spori solemnitatea şi pompa, regii porunciseră să li se aşeze tronul într-un salon de la parterul palatului, apropiat de catedrală. Călăreţii care-l escortau pe Amiral rămaseră în piaţă, în jurul unei fântâni gotice şi eroul, împreună cu toţi tovarăşii săi de navigaţie şi cu exoticele sale mostre, intră în palat.

Cei doi îl aveau lângă ei pe prinţul *don* Juan şi în faţa treptelor tronului mulţi nobili mari din Castilia şi Aragón. Amiralul îngenunche la picioarele tronului regal şi *don* Fernando, cu toate că se simţea încă slăbit din cauza rănii, se grăbi să coboare treptele, întâmpinându-l pe Columb pentru a-l face să renunţe cât mai repede la umila lui poziţie. Porunci apoi să se aducă un taburet pentru a se putea aşeza în faţa regeştilor lor persoane, onoare pe care foarte puţini o obţineau în acea vreme.

În prezenţa demnitarilor Curţii şi sub privirile binevoitoare ale celor doi monarhi, acest navigator vizionar, care se exprima cu uşurinţă şi avea imaginaţie promptă, începu să povestească despre favorurile pe care i le făcuse Dumnezeu în călătoria sa şi despre toate cele întâmplate pe drumul descoperirii.

Nimeni nu avea autoritatea să-l contrazică, stăvilindu-i fanteziile. Putea alerga cât poftea pe tărâmul imaginaţiei, fără ca vreun martor la tot ce spunea să-l readucă la înţelepciune.

Lucrurile pe care nu putuse să le vadă, din cauza lipsei de timp, le prezenta ca sigure, promiţând că le va găsi într-o călătorie viitoare.

Vorbi despre Cuba, uscat continental, cap avansat al Asiei, extremitate a bogatei provincii Quinsay din opulentele domenii ale Marelui Han, ţinut pe care îl putuse explora doar foarte în grabă şi, de asemenea, despre Cipango, insulă pe care el o botezase „Española", şi care ascundea în interiorul său enorme zăcăminte de aur, care se scurgeau prin apele râurilor, de parcă munţii n-ar fi putut să le oprească: atât de îmbelşugate erau.

Începu să arate plantele pe care le adusese de acolo, purgativa casie, linariţa uleioasă, masticul, identic cu cel din insulele greceşti, reventul, din care se puteau încărca corăbii întregi. Şi dacă nu aducea piper, cuişoare, nucşoară şi scorţişoară, era fiindcă nu ajunsese acolo în lunile favorabile pentru culesul lor; dar era sigur că în a doua călătorie ar putea aduce flote întregi pline cu aceste condimente, atât de căutate în comerţ.

La fel putea spune şi despre aur. Şi arătă cu mândrie acele piese lucrate de indieni, neşlefuite, şi multe granule de aur, mai mari sau mai mici, care erau bune de topit aşa cum se scoteau din pământ. Cantitatea nu era mare. Columb se grăbea să afirme că aceste măşti împodobite cu foiţe fine de aur şi celelalte obiecte atât de subţiri, făcute doar dintr-o singură foiţă, numite de către băştinaşi *guanine,* nu erau decât simple mostre ale enormelor cantităţi de aur pe care el le văzuse în Cipango şi care s-ar putea strânge într-o nouă călătorie, având mai mult timp la dispoziţie şi liniştea necesară.

Regele sau oricare dintre nobilii de la Curte avea, poate, în masivul lor colier care le împodobea pieptul şi în mânerul spadei de gală, tot atâta aur cât adusese descoperitorul; dar atât de mare era elocvenţa înflăcărată a acestuia când aprecia tezaurele din acele insule vecine cu Gangele şi puterea misterioasă a *guaninelor*

fabricate de băştinaşi, încât ascultătorii, necunoscând realitatea, vedeau în imaginaţia lor tezaurele viitoare descrise de Amiral.

Mai mult se emoţionaseră ascultătorii, începând cu credincioasa regină, când descoperitorul arătă spre grupul de oameni goi şi arămii, care priveau într-o parte şi în alta, uimiţi de solemna ceremonie, de luxul costumelor, de strălucirea pietrelor preţioase din colierele femeilor şi de pe armele bărbaţilor.

Această Curte, înclinată către aventuri romantice întru triumful credinţei creştine şi care pusese capăt unui război religios de şapte secole prin cucerirea Granadei, fu mişcată când auzi cum descria descoperitorul obiceiurile acelor triburi inocente şi disponibilitatea lor de a accepta sfânta credinţă catolică. Graţie regilor spanioli, Isus Hristos avea să dobândească milioane şi milioane de noi credincioşi.

Columb plânse, impresionat de propriile sale cuvinte, simţindu-se în acea clipă trimis al lui Dumnezeu. Regina îngenunche, regele şi prinţul Juan făcură la fel şi toţi ceilalţi de la Curte îi imitară, ridicându-şi către cer mâinile şi ochii plini de lacrimi. Cântăreţii capelei regale, care fuseseră chemaţi la ceremonie începură să intoneze, fără nici un ordin, *Te Deum laudamus.* Suflătorii şi alţi instrumentişti acompaniară cântecul acestora şi cu toţii crezură că vedeau deschizându-se cerul deasupra capetelor lor şi că glasurile heruvimilor şi ale sfinţilor salutau acest mare eveniment cu imense consecinţe pentru Spania şi pentru religie.

Aceşti regi care zâmbiseră de multe ori când auzeau că vizionarul navigator visa la cucerirea Sfintei Case a Ierusalimului graţie aurului pe care îl va găsi în ţinuturile Marelui Han, începură să considere posibil acest plan al profetului exaltat.

Din acea zi, Columb se văzu confirmat de către monarhi în toate funcţiile şi onorurile de Amiral şi Vicerege al tuturor ţinuturilor pe care le va descoperi în Asia. Multe zile în şir reveni la

palat pentru a relata numai în prezenţa monarhilor episoadele navigaţiei şi planurile lui pentru o nouă călătorie.

Încrederea în fostul „om cu pelerina tocită" dobândi o trăinicie asemănătoare cu cea a unei dogme religioase. Nimeni nu îndrăznea să pună la îndoială ce spunea el.

În primele săptămâni ale şederii sale la Barcelona oamenii mai culţi de la Curte păreau a se îndoi încă de el şi de importanţa descoperirilor sale.

Pedro Mártir de Anglería, marele umanist italian, foarte apreciat la Universitatea din Salamanca şi capelan al reginei Isabel, trimiţând veşti din Spania marilor săi prieteni de la Curtea papală, fără a ţine seama de zisele lui Cristofor Columb, care spunea că-i este compatriot, scria astfel în luna mai, după ce fusese primit de regi: „...S-a întors de la antipozii Occidentului un anume Cristofor Columb din Liguria..." Rezerva încă trei rânduri călătoriei acestuia şi continua vorbind despre altceva, ca şi cum evenimentul ar fi fost lipsit de importanţă. Numai după patru luni începu Pedro Mártir să-şi dea seama de valoarea unei astfel de descoperiri, reflectând în cuvintele sale reacţia pe care ele le avuseseră printre oamenii învăţaţi.

Poate că această încredere faţă de Columb nu luase naştere la Curte, ci venea din sudul peninsulei, din Sevilla şi din porturile de pe coasta Andaluziei, unde rămăseseră Pinzónii şi alţi navigatori cu care fusese în călătorie. Relatările precise, măsurate şi prudente ale acestor oameni ai mării insuflară încredere celor ce se îndoiseră de Columb din cauza exagerărilor fantastice din discursurile sale.

Pedro Mártir deveni prietenul Amiralului şi-i puse pe urmă de multe ori întrebări; dar ca mulţi oameni culţi din epoca sa, deşi accepta realitatea descoperirii unor insule, se îndoia că acestea ar fi – cum afirma Columb – vecine cu Gangele şi cu provinciile

continentale guvernate de Marele Han, deoarece el considera pământul mult mai întins decât presupunea acest marinar.

Amiralul Oceanului cerea în grabă încuviinţarea regilor ca să plece în a doua călătorie.

Îi plăceau marile onoruri pe care le primea la Barcelona. Regele se plimba pe străzi, avându-l într-o parte pe prinţul Juan, iar în cealaltă, pe *don* Cristofor Columb. Fraţii săi, Bartolomé şi Diego, primeau titluri de cavaleri, cu dreptul de a adăuga onorantul *don* numelui lor. Monarhii îi dădeau un blazon, medalioanele simbolizând glorioasa descoperire. Ambii lui fii, Fernando şi Diego, îşi începuseră cariera la Curte, fiindcă erau paji ai prinţului *don* Juan, instruindu-se împreună cu moştenitorul coroanei, onoare de care se bucurau numai vlăstarele celei mai înalte nobilimi.

Până şi indienii care îl însoţiseră pe Amiral se bucurau de grijă părintească şi onoruri.

Regina *doña* Isabel se îngriji imediat să fie botezaţi şi cu toţii se arătau docili şi atenţi să imite ceea ce vedeau, repetând ca pe nişte ceremonii magice semnul crucii făcut cu mâna, precum şi îngenuncherea. Pentru că spiritele albilor erau mai puternice decât ale lor, li se părea logic să răspundă cu gesturi de aprobare la cuvintele unor vrăjitori îmbrăcaţi în negru, ascultaţi reverenţios de către ceilalţi, care purtau haine în culori strălucitoare şi arme sclipitoare ca de cristal, al căror tăiş ardea la fel ca focul.

Pe toţi aceştia îi întrebau dacă doreau să fie botezaţi şi ei răspundeau afirmativ. Alteţele Lor regii şi serenisimul prinţ *don* Juan, primul lor născut şi moştenitor, fură naşii. Pe un indian, cel mai important dintre ei, fiindcă era ruda căpeteniei Guanacarí, îl numiră *don* Fernando de Aragón, făcându-l nobil. Pe altul îl botezară *don* Juan de Castilia şi tot aşa primiră nume şi ceilalţi.

Cel denumit *don* Juan de Castilia rămase la palat, tratat ca şi cum ar fi fost fiul unui important cavaler, foarte apropiat de regi, pe când ceilalţi indieni botezaţi plecau cu Amiralul în a doua

călătorie. Un majordom de la palat, pe nume Patiño, primi poruncă să-l învețe limba spaniolă pe *don* Juan de Castilia; dar când începuse s-o știe, muri, poate din cauza asprelor schimbări de climă pe care le suportase la această Curte hoinară, care se muta dintr-o parte în alta a Spaniei, după necesitățile guvernării.

În mijlocul tuturor acestor manifestări de simpatie ale regilor față de Columb și față de cei care-l însoțiseră de cealaltă parte a Oceanului, Amiralul se gândea de multe ori cu tăinuită tristețe la oamenii pe care-i lăsase la fortul Navidad. Asta îl făcea să vorbească deseori regilor despre „așezarea pe care o posedau în noile ținuturi", și, înclinat mereu către exagerare, sărmana împrejmuire din scânduri, alcătuită din câteva colibe pe pământul regelui Guanacarí, dobândea, când o pomenea el, importanță de mare oraș.

Pentru a câștiga timp, regii porunciseră, prin diferite solii trimise la Sevilla, ca *don* Juan Rodríguez de Fonseca, arhidiaconul catedralei, să se îngrijească de pregătirea unei mari flote, pe care Amiralul urma s-o treacă în revistă când avea să fie aproape gata.

Acest arhidiacon Fonseca și care a ajuns apoi episcop, era foarte îndrăgostit de mare și, deși pregătirea flotelor părea în acele vremuri „mai degrabă treaba marinarilor din Biscaya decât a episcopilor", Regii Catolici, ori de câte ori aveau nevoie să alcătuiască o flotă, i se adresau lui. Episcopul Fonseca a fost până la moarte ca un fel de ministru al marinei și ministru al Coloniilor în același timp, organizând toate expedițiile care urmau să pornească spre Lumea Nouă și obținând autorizații regale pentru alți descoperitori, care au continuat opera lui Columb.

Prima călătorie fusese o acțiune romantică, lipsită de simț practic și de pregătire, foarte mediocră în privința mijloacelor: ceva organizat la întâmplare, care ieșise bine printr-o minunată potrivire a lucrurilor, ca și cum natura ar fi ajutat-o, fără să sufere altă tulburare în afara furtunilor de la înapoiere.

Această a doua călătorie avea să fie, din cele patru făcute de Amiral, cea care se va bucura de cele mai bune condiţii. Dar a comis atâtea greşeli în cursul acesteia, încât începând din a treia călătorie avea să-şi piardă din prestigiul dobândit, iar a patra şi ultima, realizată din dorinţa de a se reabilita, urma să sfârşească printr-un formidabil eşec.

A doua zi după primirea la palatul regal a Amiralului şi a marinarilor săi, Cuevas şi Lucero se străduiră să afle unde era găzduit doctorul Acosta, unul dintre medicii regelui.

Marinarii caravelelor descoperitoare fuseseră găzduiţi în şantierele portului şi acolo aşteptau să li se plătească, de către contabilii regali, a doua parte a salariilor care li se datorau pentru expediţie. Plata se făcu, dar cu oarece întârziere, căci Curtea era, ca totdeauna, fără bani.

În sfârşit, cei doi paji vorbiră cu celebrul vraci din Córdoba. Acesta o privi drăgăstos pe Lucero, fără a se mira că era îmbrăcată ca un paj de pe caravelă.

– Mama mi-a spus să mă prezint domniei-voastre şi să vă ascult întru toate, ca pe un tată.

Doctorul crezu că citeşte în ochii fetei, care începuseră să devină interogatori, o afirmaţie, când rosti ultimul cuvânt. Poate că frumoasa evreică din Andújar vorbise prea mult fiicei sale despre viaţa trecută a celor doi. Dar cum Fernando era de faţă, îi răspunse cu gravitate care nu admitea replică:

– Te iubesc ca pe o fiică, deşi nu-mi eşti, şi te voi ajuta cât voi trăi, ca şi pe mama ta.

Existenţa lor de marinari luase sfârşit. Oamenii Amiralului aveau să fie lăsaţi la vatră. Cei care doreau să meargă în a doua călătorie trebuiau să se întoarcă la Sevilla. Arhidiaconul Fonseca avea „să pună masa" pentru echipajele a optsprezece sau douăzeci de nave. Ce gândeau să facă acum cei doi tineri?

Cuevas vorbi cu entuziasm despre expediţia ce se pregătea. Se înc răgostise de noile ţinuturi de dincolo de Ocean. Dorea să vadă bogatele oraşe ale Marelui Han, dacă tot hoinărise prin apropierea lor fără să fi întâlnit ceva care să le indice existenţa. În plus, nefiind războaie, asta era cea mai bună îndeletnicire pentru un flăcău care aprecia spada ca unica unealtă nobilă.

Lucero se arătă dornică să se întoarcă lângă mama ei, schimbându-şi hainele şi devenind din nou femeie.

Ceva începea să se formeze înlăuntrul său, obligând-o să revină cât mai curând la vechea sa înfăţişare. Îi era imposibil să se îmbrace în continuare în haine bărbăteşti. Dacă Fernando dorea să-l urmeze încă o dată pe *don* Cristofor, trebuiau mai întâi să se căsătorească şi ea să rămână la Córdoba.

Pentru asta era nevoie să se boteze şi cum în sufletul ei persista încă ura împotriva celor care-i persecutaseră familia, insuflată de mama sa şi de *don* Isaac, îl întrebă pe celebrul vraci cu glas foarte scăzut, astfel încât să n-o audă Fernando:

– Domnia-voastră crede că trebuie să mă botez?

Acesta dădu afirmativ din cap, zâmbind în acelaşi timp cu bunătate şi îngăduinţă:

– Voi aranja eu botezul şi căsătoria când ne vom întoarce la Córdoba.

În ziua următoare îl întâlni pe o stradă îngustă din apropierea catedralei pe faimosul Amiral al Oceanului, pe când ieşea de la masă din somptuoasa reşedinţă a lui *don* Pedro de Mendoza, Mare Cardinal al Spaniei şi „al treilea rege".

Acest magnat al Bisericii avea patruzeci de milioane rentă anuală, sumă de o mărime nemaipomenită pentru acele vremuri.

Masa era cea mai bogată manifestare a îndestulării sale. Nu exista nobil la Curte, oricât de important ar fi fost, căruia să nu-i facă plăcere când îl invita la masă cardinalul, nu numai pentru bucatele sale alese, ci şi pentru a se bucura, de asemenea, de prezenţa lui.

După cum spuneau cronicarii vremii „cardinalul ducea Curtea cu el". Când se afla lângă regi exista într-adevăr Curte, iar dacă pleca el, Curtea nu mai exista, dispărându-i bogăţia.

Columb ieşea mulţumit şi orgolios din reşedinţa lui Mendoza. Acesta dăduse o masă în onoarea sa, aşezându-l pe locul de onoare, într-un jilţ la fel de înalt ca şi al său şi apropiat de el, poruncind să i se servească mâncărurile în „vas acoperit" şi să i se facă „degustarea", onoruri rezervate persoanelor regale şi unor foarte înalţi demnitari apropiaţi acestora. Era un obicei stabilit la banchetele de la Curte, pentru a evita ca regii să fie otrăviţi. Vasele erau aduse de la bucătării acoperite cu un înveliş metalic şi cu un frumos şervet şi „a face degustarea" însemna că o persoană gusta din mâncăruri înainte ca acestea să fie servite pentru a se convinge, astfel, că putea să fie mâncate fără pericol de otrăvire.

Pentru prima oară Amiralul Oceanului se văzu servit cu solemnitatea şi fastul de care se bucurau regii.

Un om de vază atât de faimos precum era cardinalul Mendoza, „unul dintre cei mai frumoşi şi bogaţi bărbaţi care existau în toată Spania şi demnitar pe atât de puternic pe cât de amabil", îl tratase în public cu toate consideraţiile care se cuvin unui prieten intim, pentru ca toţi de la Curte să-l imite şi nimeni să nu pună la îndoială că-l considera egalul său.

Recunoscându-l pe vraciul din Córdoba, îmbrăcat într-o robă neagră şi fără spadă, cu o anumită ţinută modestă, dar în acelaşi timp cavalerească, de om cu studii, Amiralul Oceanului, care purta un costum grena şi o spadă cu teacă din piele roşie şi mâner de aur, se îndepărtă de nobilii care-l însoţeau pentru a-l saluta pe acest vechi cunoscut.

Vorbiră despre Córdoba şi despre trecut cu o afabilitate de bărbaţi care se pândesc reciproc şi se îndoiesc puţin înainte de a spune ce gândesc.

Până la urmă, Columb aminti despre acel consiliu din Córdoba care respinsese planul lui de a naviga spre Asia prin Occident.

Zâmbetul său ironic lăsa să se înţeleagă dispreţul pe care i-l inspirau acum cei care-i fuseseră potrivnici.

– Veţi recunoaşte domnia-voastră, doctore Acosta – adăugă el – că nu era puţin lucru să cauţi Cipango şi Catay-ul pe la apus. De acolo vin biruitor, prin voia lui Dumnezeu.

Acosta zâmbi cu o expresie la fel de ironică precum cea a descoperitorului... Era sigur că ţinuturile văzute de el erau din Asia?... Îl întâlnise pe Marele Han sau pe oricare dintre guvernatorii săi?... Ce oraşe dintre cele descrise de Marco Polo şi de Mandeville vizitase?

Ca şi cum ar fi auzit şi altădată aceleaşi obiecţii, Columb dădu din umeri.

– Totul a fost foarte rapid în această călătorie şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, le voi vedea în curând, în mai mare tihnă.

La întoarcerea sa din a doua expediţie, pe care o pregătea cu mare îndestulare de mijloace, va vorbi, dacă Dumnezeu îi ţinea în viaţă, despre Marele Han şi despre bogatele sale regate. Navele aveau să aducă aur şi mirodenii, fiind pline până la tambuchi, cum se întorceau în vremurile de odinioară flotele regelui Solomon.

Amiralul îşi luă rămas bun de la Acosta, nedorind să-i facă să aştepte prea mult pe nobilii care-l însoţeau; dar înainte de a pleca, medicul îi strecură o ultimă îndoială:

– Continui să cred că Asia e foarte departe prin Occident. Nu s-ar putea, Amirale, ca acele insule să aparţină unei lumi complet noi, unei părţi a pământului care a aşteptat secole întregi ca cineva s-o descopere?

Lui *don* Cristofor i se păru atât de absurdă această ipotezã, rod al invidiei şi al ciudei, încât nici nu se obosi să răspundă.

Şi, zâmbind compătimitor, îi întoarse spatele doctorului Acosta, ducându-se să se alăture grupului de nobili cavaleri care-l aşteptau, politicoşi şi admirativi, suită de onoare pentru orgoliul său.

Acosta s-a îndepărtat în direcţie opusă, cu aer gânditor, continuând să mediteze asupra ipotezei sale.

Dacă ţinuturile întâlnite de Amiral nu erau din Asia şi aparţineau unui continent necunoscut până atunci, în acest caz bărbatul ăsta atât de curtat şi admirat acum, nu le descoperise.

Columb dorea să meargă în Indii, pe coastele orientale asiatice, iar aceste pământuri aparţinând unei lumi noi, ignorată de toţi, îi ieşeau în cale din întâmplare sau din noroc, fără ca Amiralul să le fi căutat.

Era o găsire sau o „invenţie", cum se spunea pe atunci, dar nu o descoperire.

Iar găsirea şi descoperirea sunt două acţiuni foarte diferite.

MISTERUL LUI COLUMB

Romancierul către cititor

Din 1910, adică de acum optsprezece ani, studiez personalitatea enigmatică a lui Columb, putând afirma că am citit tot ce au scris despre el cronicarii din vremea lui şi autorii moderni mai importanţi. Ceea ce apare în acest roman reprodus între ghilimele reprezintă redarea exactă a ceea ce a scris Columb ori au spus contemporanii săi; şi în viitorul meu roman, Naşterea Americii, *voi proceda la fel când voi descrie ultimii ani ai faimosului Amiral.*

Acesta începe să existe pentru istorie, fără îndoială, doar din 1486, când a apărut în Spania. Despre anii anteriori, când locuieşte în Portugalia, se ştie foarte puţin şi oarecum vag. Înainte de sosirea lui în Portugalia nu se cunoaşte altceva în afară de ceea ce el a vrut să spună sau ceea ce i-a scăpat în scrisori sau în discuţii, poate împotriva voinţei sale. Şi totul este atât de contradictoriu, atât de confuz, încât îi face să se îndoiască de adevărul lui Columb până şi pe cei care-l admiră ca pe o fiinţă supraomenească.

Puţine personaje din istorie se pot compara cu Columb prin misterul care-l învăluie până la vârsta maturităţii, mister rămas viu şi după moartea sa. Acum nimeni nu poate dovedi cu certitudine indubitabilă unde s-a născut, iar ceea ce este şi mai straniu, care este adevăratul său mormânt.

În vremurile apuse au existat oameni mari, cărora li s-au atribuit diverse obârşii şi încă se discută asupra lor. Dar Columb, pe lângă diversitatea locurilor sale de naştere oferă particularitatea de a avea două morminte şi de a fi lăsat după moarte două cadavre, ceea ce cred că nu s-a întâmplat niciodată nici unui personaj istoric.

Numai în Italia pretind a fi locul său de naştere Genova, Saona, Cuccaro, Nervi, Prudello, Oneglia, Finale, Quinto, Palestrella, Albisoli şi Coceria.

Oraşul Calvi, de pe insula Corsica, îl consideră, de asemenea, ca fiu şi istoricii corsicani aduc numeroase argumente ca probă a acestei afirmaţii.

Totodată, în Spania numeroşi autori îl consideră spaniol. Unii îl cred născut în Extremadura, descendent al faimosului rabin din Cartagena, don *Pablo de Santa María, care s-a convertit la catolicism, a fost prieten cu Papa Luna – protagonistul romanului meu* Papa al mării *– şi a ajuns să fie arhiepiscop de Burgos, fiii săi ocupând diverse episcopate. Alţi spanioli, cei mai mulţi, îl cred născut în Galicia, în provincia Pontevedra şi spun că mama sa a fost evreică.*

Este demn de menţionat că toţi cei care-l cred pe Columb spaniol, îi atribuie o origine evreiască, explicând astfel dorinţa lui de a se învălui în mister, pentru a evita astfel persecuţiile ori reavoinţa cu care erau trataţi, în acea vreme, toţi cei de sânge evreiesc.

Avem cu toate acestea pentru Columb unsprezece locuri de naştere italiene, unul corsican şi două spaniole; în total, paisprezece.

După ce a murit în Spania, corpul său a fost dus, după ani de zile, în Lumea Nouă, în locul care se numea pe atunci insula Española (Haiti şi Santo Domingo), fiind îngropat în catedrala din oraşul Santo Domingo.

În 1795, când Spania a cedat Republicii Franceze, prin tratatul de la Basilea, partea spaniolă din acea insulă, adică actuala Republică Dominicană, a considerat oportun să ia osemintele lui Columb şi, după numeroase cercetări, acte notariale şi celelalte formalităţi, le-au transferat cu mare pompă la catedrala din Havana. La sfârşitul secolului al XIX-lea, când Spania a recunoscut independenţa Cubei, aceasta a adus din nou osemintele lui Columb la Sevilla şi acolo se odihnesc şi în prezent, în catedrala oraşului.

Acesta este cadavrul numărul unu.

În 1877, aproape la un secol după ce rămăşiţele lui Columb au părăsit catedrala din Santo Domingo, un episcop din amintitul oraş, care se numea Cocchia şi un canonic Bellini, amândoi italieni, judecând după numele lor, pentru a se consola fără îndoială de o asemenea singurătate au găsit un al doilea cadavru al lui Columb, dând de înţeles că împuterniciţii spanioli din secolul al XVIII-lea greşiseră când au mutat rămăşiţele şi, în loc să ia osemintele Amiralului, plecaseră cu cele al fiului ori ale nepotului său, căci toţi trei erau înhumaţi în acelaşi loc.

Ca nimeni să nu se îndoiască de autenticitatea acelei descoperiri, sicriul avea înăuntru o inscripţie, în care se conferea mortului titlul de descoperitor al... Americii, şi toată lumea ştie că de fapt cuvântul „America" s-a generalizat doar peste două sute de ani de la moartea acestui personaj, când Statele Unite au început să-şi dobândească independenţa. Până la jumătatea secolului al XVIII-lea, America actuală era numită întotdeauna de spanioli Indiile Occidentale.

Totodată, cum inventatorii celui de-al doilea cadavru al lui Columb ştiau prost spaniola veche, au tradus greşit un înscris al celebrului navigator, în care acesta descrie greutăţile întâmpinate în timpul unei teribile furtuni şi se foloseşte pentru asta de o imagine, spunând: „mi s-a deschis rana", în stil figurat. Şi poate

de aceea a apărut în sicriu un glonte sau „minge de fier", atribuindu-i-o unei anumite răni a lui Columb care n-a existat niciodată, fiindcă Amiralul nu vorbeşte despre ea nicăieri.

Dar să lăsăm deoparte asemenea detalii, căci pentru mine are o importanţă secundară faptul că rămăşiţele lui Columb se află la Sevilla sau la Santo Domingo. Recunosc, totuşi, că există două morminte ale lui Columb şi mi se pare foarte normal şi omeneşte ca Republica Dominicană să fie convinsă că mormântul său este cel autentic şi ca mulţi oameni născuţi în Lumea Nouă, datorită şovinismului continental, să se arate înclinaţi a crede că al doilea cadavru al lui Columb, cel din 1877, este cel legitim, fiind unicul care a rămas în America.

Nu-mi inspiră un interes înflăcărat chestiunea locului de naştere al lui Columb. Îmi este indiferent dacă este italian, corsican sau spaniol.

El şi-a adus aminte să spună că era genovez doar când s-a simţit bătrân şi când avea dispute cu regele Spaniei pentru a fi recunoscut de acesta ca proprietar al întregii Lumi Noi. În tinereţe şi la maturitate a fost „un aventurier – cum spune Pereira, istoricul din America, cel mai modern şi mai limpede în judecăţile sale – un om fără altă patrie decât cea a intereselor sale".

În realitate, credea doar în el însuşi şi a arătat interes doar celor care erau de un sânge cu el şi-i purtau numele.În ce priveşte opera sa – oricare ar fi patria lui – a putut să o realizeze numai datorită ajutorului spaniol.

Spania şi Portugalia erau pe atunci unicele popoare din Europa unde putea găsi ajutor. A ajuns în momentul potrivit pentru a folosi forţa descoperitoare pe care o dezvoltaseră aceste două naţiuni în secolul al XV-lea. Fără Columb, s-ar fi întârziat descoperirea actualei Americi doar cu câţiva ani.

Marinarii portughezi şi spanioli vorbeau mereu despre această călătorie către Indii prin Occident. Navigaţia până la

Capul Bunei Speranţe făcea inevitabilă descoperirea, într-o bună zi, din întâmplare, a Noii Lumi. La şase ani după prima călătorie a lui Columb, portughezul Cabral, care naviga spre Asia împins de vânturi, a dat fără să ştie peste coasta Braziliei.

Repet că pentru mine nu e de mare importanţă să mă decid pentru una din numeroasele patrii ale lui Columb. Tot ce a făcut, a făcut sprijinindu-se pe Spania, care i-a dat bani, corăbii şi oameni.

Majoritatea autorilor îl cred italian, pentru că aşa o spune el când îşi face testamentul în ultimii ani de viaţă şi aşa o spusese celor care îl înconjurau. În primele timpuri ale apariţiei sale în Spania figura doar ca străin, fără să i se precizeze, în vreun fel, naţionalitatea.

În povestea acestui om celebru există foarte puţine lucruri care se văd clar şi fără să inspire îndoieli. Fiul său nelegitim, don *Fernando – care l-a însoţit în ultima călătorie, care a avut toate documentele de familie şi, pe deasupra, a putut să-l asculte pe unchiul său,* don *Bartolomé Columb – a mărit încă şi mai mult misterul când a scris istoria tatălui său, abţinându-se să indice cu claritate unde şi când se născuse.*

Faimosul Amiral a depus un efort deosebit ca să ţină în umbră şi în mister originea naşterii sale, iar contemporanii săi – între care părintele Las Casas, care a avut în mână toate documentele lui Columb – nu au fost mai expliciţi.

Confuzia începe de la nume. Cristóbal Colón s-a numit totdeauna aşa. Niciodată Cristóforo Columbo, cum îl scriu italienii, nici Colombus, cum îl numesc în ţările de limbă engleză. Nu există nici un singur document contemporan lui Columb, adică de când apare el în Spania, întreprinde prima călătorie şi devine celebru, care să nu fie semnat în spaniolă: Cristóbal Colón.

Cunoştea, fără îndoială, mai multe limbi, dar pe toate prost, cum li se întâmplă multor navigatori. Spaniola era cea pe care o

vorbea cel mai bine şi scria în ea admirabil, cu o prospeţime de poet ingenuu. Eu îl admir ca pe unul dintre scriitorii cei mai atractivi din acea vreme. Poate să spună oricine că scrisorile adresate prietenilor săi şi memoriile către regii Spaniei, care au ajuns până în zilele noastre, i le corecta vreun spaniol apropiat lui. O asemenea afirmaţie nu e verosimilă, căci nu putea avea un dascăl tot timpul alături, şi cu atât mai puţin în călătoriile sale, când redacta în Jurnalele *sale de bord dramaticele incidente petrecute.*

În schimb, nu există de la acest „italian" decât o mică şi unică hârtie scrisă în această limbă, care abundă, la fiecare rând, de greşeli gramaticale şi prostii de neconceput la un om care, dacă ar fi fost genovez, trebuia să fi învăţat de mic limba italiană.

Totdeauna foloseşte limba spaniolă, chiar şi când se adresează ambasadorului Genovei în Spania şi altor străini. Şi singura dată când scrie în italiană se exprimă într-un mod stângaci şi de neînţeles, în ciuda faptului că prima limbă învăţată în copilărie nu se uită niciodată. Cum se explică acest mister?...

În ultimele scrieri din viaţa sa îşi aminteşte de Genova şi declară că este patria lui. Asupra autenticităţii acestei declaraţii nu există nici o îndoială. În sprijinul originii genoveze vine şi faptul că s-au găsit la Genova în ultimul timp înscrisuri notariale, care amintesc de un Domenico Colombo, cârciumar şi proprietar al unui darac de lână, om sărac şi pe deasupra cam risipitor, care a avut multe datorii şi greutăţi financiare. Domenico Colombo apare cu trei fii: Cristóforo, Bartolomé şi Diego. Efectiv, aceiaşi fraţi pe care i-a avut Amiralul.

Susţinătorii originii italiene a lui Cristofor Columb afirmă că acesta se numea în realitate Cristóforo Colombo şi când a trecut în Spania şi-a hispanizat numele, devenind Colón. Dar e ciudat că nici măcar o dată nu le-a numit Colombo pe neamurile pe care le-a lăsat la Genova. În testamentul său, când face aluzie la familia

sa din Genova o numeşte pur şi simplu „Colon", şi normal era să fi adăugat o clarificare pe margine: „Colon care acolo se numesc Colombo", cu atât mai mult cu cât în Spania erau mulţi oameni cu numele de Colón, şi părea normal şi logic să-i separe pe unii de ceilalţi.

Dar, în sfârşit, să trecem la ceea ce este esenţial în obscura istorie a acestui Cristofor Columb născut la Genova, fiu al unui cârciumar şi dărăcitor de lână şi, la rândul său, umil traficant de vinuri şi lână, ca şi tatăl său.

Acele înscrisuri notariale găsite la Genova nu-mi lasă nici o îndoială. Cred în ele datorită încrederii pe care mi-o inspiră istoricii italieni care le-au găsit. Şi trebuie să avertizez că nu este lipsit de oportunitate să subliniez aceasta, deoarece nu au fost rare cazurile în Genova când s-au născocit falsificări istorice pentru a dovedi originea genoveză a lui Columb, cea mai scandaloasă dintre aceste impostură fiind aşa-numitul „Testament militar", pe care i l-au atribuit, numai pentru a-l face să spună în el: „Genova, iubita mea patrie", falsificare istorică dintre cele mai necuviincioase care s-au cunoscut şi uitată acum chiar şi în ţara care a fabricat-o.

Toate actele notariale ale cârciumarului Domenico Colombo şi ale fiilor săi sunt exacte; dar s-a întâmplat cu ele cum se întâmplă cu anumite documente de identitate pe care le prezintă drumeţii necunoscuţi agenţilor de poliţie când li se cer actele. Documentele sunt în regulă, nici unul nu este fals, dar fotografia care figurează pe ele nu corespunde persoanei care le poartă.

Cristóforo Colombo, cel născut la Genova, apare în acele documente notariale ca fiind cârciumar şi traficant de lână după vârsta de douăzeci de ani; şi în acea vreme Cristóbal Colón, care a găsit după aceea America, naviga prin lume de mai mulţi ani. Chiar acest Colón, cel din Spania, adică navigatorul, declara în scrisorile sale către regi că a intrat în marinărie „înainte de

vârsta de paisprezece ani" şi de atunci a navigat. Când a putut să devină marinar tânărul Cristóforo din Genova care, trecut de douăzeci de ani, era încă negustor de lână şi cârciumar? Când a putut comanda o navă a lui Renato de Anjou, dacă avea zece sau doisprezece ani pe vremea când Colón navigatorul declară că fusese căpitan al amintitei corăbii? Când a putut să se războiască sub ordinele amiralilor piraţi numiţi Coullon, poreclă pe care lumea o transformă în Colon? Cum fu cu putinţă ca bietul meşteşugar din Genova să facă studii de cosmograf şi de marinar?

Colón nu a fost înţeleptul universal pe care şi-l imaginează ignoranţii şi admiratorii. Cunoştinţele sale erau mult mai reduse ca ale altor oameni din vremea lui; dar în orice caz citise lucrările ştiinţifice mai populare pe atunci, învăţase să deseneze hărţi, ştia astronomie, vorbea şi scria în latineşte, deşi cu imperfecţiuni. Cum a putut să dobândească această educaţie ştiinţifică şi marinărească fiul cârciumarului Domenico Colombo, care figurează încă în actele notariale din 1471, alături de tatăl său, adică pe când celălalt, cel care s-a numit mereu Cristóbal Colón, era de-acum căpitan sau pilot de corabie?

Unii, pentru a putea alătura cele două situaţii atât de opuse, emit ipoteza conform căreia Cristóforo Colombo cârciumarul putuse foarte bine naviga de câteva ori în tinereţea sa, rămânând apoi pe uscat pentru a-şi ajuta tatăl în modestul negoţ cu vinuri şi lână. Pentru cel care a studiat puţin viaţa marinărească din acea vreme nu poate exista ceva mai absurd. În acele vremuri nu existau şcoli de navigaţie. Marinarul avea nevoie de o viaţă întreagă pentru a se forma. Intra ca mus pe corăbii, luând oral lecţii de la marinarii mai în vârstă şi observând direct de-a lungul anilor misterele mării şi ale cerului.

Adevăratul Cristóbal Colón, cel care a apărut în Portugalia, desfăşurându-şi apoi activitatea în Spania, a demonstrat că era un navigator cu mare experienţă când a întreprins prima sa călătorie

de descoperire, mai puţin practic decât Pinzónii, dar în orice caz demn camarad al acestor lupi de mare. Cum a putut să dobândească atâta experienţă tânărul genovez Cristóforo Colombo navigând sporadic, când tatăl său nu avea nevoie de el la cârciumă?

Mai mult, acest pui de cârciumar care are douăzeci de ani în 1473 se dovedeşte a fi mult mai tânăr decât marinarul Cristóbal Colón, cel care, judecând după lucrările biografilor care l-au cunoscut personal, trebuia să fi avut pe atunci peste treizeci de ani şi mai bine de şaisprezece de când naviga.

Cum să transformi în aceeaşi persoană pe Cristóforo Colombo cârciumarul şi ignorantul, care apare în documentele notariale din Genova şi pe Cristóbal Colón, marinar de la paisprezece ani?... Mister.

Există, de asemenea, un detaliu psihologic care dărâmă argumentele oferite de amintitele documente, cu toate semnăturile lor notariale, mai mult chiar decât detaliile biografice. Într-unul din acele înscrisuri este menţionat Cristóforo Colombo de profesie cârciumar şi dărăcitor de lână, ca şi tatăl său. În celelalte nu i se precizează vreo profesie, dar figurează între modeştii meseriaşi, unii dintre ei croitori, îndeletnicire care, după cum voi arăta mai departe, era subapreciată, în special, de către marinarul Colón.

Niciodată nu figurează în acele documente Cristóforo Colombo, fiul lui Domenico, ca şef de echipaj pe navă, ca navigator ori simplu marinar şi este binecunoscut că oamenii care înfruntă furiile mării au o anumită vanitate datorată riscantei lor profesii şi profită de toate ocaziile pentru a sublinia diferenţa faţă de oamenii care trăiesc liniştiţi pe uscat. Normal era ca fiul cârciumarului Domenico să se fi mândrit că era marinar, între dărăcitorii de lână, zidarii, croitorii şi ceilalţi prieteni ai tatălui său. De ce nu spune nici măcar o dată că este marinar?... Mister.

Celălalt, Cristóbal Colón, care a descoperit America, personalitate complexă, plin de calităţi geniale şi de defecte enorme,

*era vanitos: primul în a-şi admira propria măreţie. Iubea onorurile ca nimeni altul, şi-a negociat cu regii Spaniei titlurile şi câştigurile şi primul lucru pe care l-a cerut a fost privilegiul ca toţi să adauge adresarea cu „*don*" numelui său de Cristóbal. Dacă ar fi fost* don *Cristóbal Colón cu adevărat fiul lui Domenico, cârciumarul din Genova, şi ar fi navigat de la paisprezece ani, cum a putut să apară de mai multe ori în faţa notarilor din acel oraş înconjurat de o gloată de oameni săraci, fără a pretinde ca după numele său să se adauge „şef de echipaj de navă", sau cel puţin „marinar"? Cum putea tolera să-l lase fără această denumire onorabilă, între cârciumari şi croitori, când după ani de zile, plângându-se Regilor Catolici de mulţimea de oameni care plecau să navigheze pe urmele sale, spunea cu ton dispreţuitor: „Până şi croitorii se îndeasă acum să descopere?"...*

Şi dacă Cristóforo Colombo, cel de la Genova, în 1473, când avea peste douăzeci de ani, a putut să apară numai ca dărăcitor de lână şi cârciumar, şi nu se îmbarcase niciodată şi nici nu învăţase ceea ce apoi a demonstrat că ştie Cristóbal Colón, cum dracu a putut să devină navigator expert şi să se educe într-ale ştiinţei în foarte puţinii ani care rămân între apariţia sa în faţa notarilor din Genova şi apariţia a deja expertului marinar Colón la Curtea Portugaliei?... Mister.

Poate că vor trece secole şi secole fără ca naşterea şi adevărata naţionalitate a Amiralului să fie dovedite indiscutabil şi pentru totdeauna. Fără îndoială că a dorit să-şi ascundă originea şi înainte de a muri putea să se laude că a reuşit, atât de încurcat a lăsat tot ce privea viaţa lui. Fiul său, don *Fernando, care ar fi putut să clarifice lucrurile, a sporit încă şi mai mult confuzia şi misterul despre prima parte a existenţei lui Cristóbal Colón.*

Cum orice acţiune omenească se supune unei voinţe sau unei necesităţi, s-au emis trei ipoteze pentru a explica motivul pentru

care Colón s-a străduit să-şi învăluie originea într-o obscuritate care dă naştere atâtor contradicţii şi eterne îndoieli.

Unii cred că a făcut-o din vanitate sau, folosind un neologism curent, din „snobism". Cum regii Spaniei i-au conferit onoruri foarte înalte, care făceau din el al doilea personaj al naţiunii şi primul său născut avea să se însoare cu una din fiicele ducelui de Alba, i-a fost ruşine de originea modestă şi a minţit cu seninătate în ultimii ani ai vieţii.

Alţii pun această încurcătură pe seama nesocotinţelor sale de pirat şi de traficant de negri. Fără îndoială că a fost pirat. El însuşi, pentru a-şi lega numele său obscur de cel al falşilor Colon sau Coullon, a dat de înţeles că navigase sub ordinele acestor bandiţi ai mării, cei care au comis mari atrocităţi pe coastele de nord-vest ale Spaniei. Un cronicar al vremii a spus că numele amintiţilor piraţi, numiţi Colon de către gloată, „făcea să plângă în leagăn copiii din Galicia". Pe deasupra, după cum se pare, Colón a navigat de tânăr pe galerele piraţilor din Tunis, care jefuiau coastele spaniole de la răsărit. Se înţelege atunci că încerca să-şi ascundă originea în Spania, pentru ca nimeni să nu bănuiască fărădelegile sale.

A navigat, de asemenea, pe corăbiile portugheze ale celor care mergeau pe coastele Guineei şi este binecunoscut scopul acestor navigaţii în acea epocă. Produsele din amintita ţară – pulbere de aur şi mirodenii – ocupau puţin spaţiu şi cea mai mare parte a navei se umplea cu abanos viu, deci cu negri, pentru a-i vinde la Lisabona.

A treia explicaţie a misterului este iudaismul. Mulţi au văzut în acest vizionar exaltarea profeţilor şi a războinicilor anticului popor al Israelului. Totodată, a dovedit prin purtarea sa o predilecţie specială pentru evreii convertiţi din Spania şi aceştia l-au protejat nu puţin. Pe vremea lui, care a fost cea a stabilirii noii

Inchiziţii şi a expulzării evreilor din Spania, mulţi oameni şi-au ascuns originea şi şi-au schimbat numele.

Aprecierea valorii istorice este la fel de diferită şi de contradictorie ca şi misterioasele sale origini.

Pentru mulţi., Cristóbal Colón este un sfânt şi ar trebui să figureze în altarele Bisericii catolice.

Această nerozie este opera unui scriitor francez, contele Roselly de Lorgues, care l-a descris ca pe un personaj căzut din cer, la momentul potrivit, pentru a descoperi America aşa cum o vedem acum, dându-i titlul de „ambasadorul lui Dumnezeu".

Cum acel conte ştia prost spaniola şi încă şi mai prost limba care se vorbea în secolul al XV-lea, s-a bazat pe mari greşeli de traducere pentru a spune lucrurile cele mai năstruşnice. Atât de mari erau enormităţile sale, încât celebrul scriitor spaniol Menéndez y Pelayo, una dintre eminenţele catolicismului intelectual, în ciuda ideilor religioase ale contelui, asemănătoare cu ale sale, l-a numit indignat „şarlatan fanatic".

Nu; amantul părăsitei Beatriz Enríquez, cel care a rămas cu premiul primului marinar care a descoperit uscatul, cel care i-a vorbit de rău pe toţi, absolut pe toţi oamenii care l-au însoţit în călătoriile sale şi s-a dovedit uituc faţă de cei câţiva care au continuat să-i rămână fideli, în ciuda ingratitudinii şi asprimii sale notorii, nu poate fi un sfânt. Dacă ar fi fost un trimis al lui Dumnezeu, cum vrea contele Roselly, ar însemna că Dumnezeul acestui „şarlatan fanatic" ştia mai puţin decât ştie astăzi un copil de şcoală, căci Colón, „ambasadorul său" a trăit şi a murit ignorând existenţa Americii, convins că ajunsese aproape de Asia orientală. Şi încă la şase ani de la moartea sa, fratele său don *Bartolomé şi alţi apropiaţi de-ai lui declarau că noua lume recent descoperită era o margine a continentului asiatic.*

Alţii şi-l imaginau pe Colón ca pe un om superior vremii lui, o fiinţă cu o imensă înţelepciune, un înaintaş luminos, pe care nu

l-au putut înțelege ignoranții săi contemporani și care, din această cauză, a fost persecutat.

Eroarea unui Colón înțelept este la fel de mare ca și cea a unui Colón sfânt. Ca om de știință n-a cunoscut mai mult decât ceea ce, în epoca sa, era de domeniul comunului, Își baza teoriile pe manuale enciclopedice aflate la îndemâna tuturor și pe romane de călătorie. Destui dintre cei care-i ascultau planurile știau mai mult decât el.

Fiul său, don *Fernando, a fost om cu studii și scriind despre viața tatălui său, la mulți ani după moartea acestuia, s-a rușinat de ignoranța lui și, pentru a o ascunde, a atribuit celor care îl judecaseră unele din trăsnăile geografiei delirante a lui Colón. Nu este admisibil ca cei care l-au ascultat pe Colón la Córdoba să fi crezut, cum spune* don *Fernando, că navele navigau în sus sau în jos datorită rotunjimii pământului. În acea vreme portughezii trecuseră Ecuatorul, înaintând foarte mult în emisfera australă și întorcându-se la locul de plecare, fără toate aceste inconveniente iluzorii de a naviga în sus sau în jos. În schimb, Colón, mulți ani după aceea, în ultima parte a vieții, continua să afirme că pământul nu este rotund, ci „în formă de pară", sau de „sân de femeie", și că la sfârc, adică în partea cea mai de sus a lumii, se află paradisul pământesc. Și cum lumea este în formă de pară, când ajungeau navele, după părerea lui, în partea sa cea mai înaltă, „navigau în sus". A făcut, de asemenea, în 1501, descoperirea că planetei noastre îi mai rămâneau doar o sută cincizeci și cinci de ani de viață, și că sfârșitul lumii avea să vină exact în 1656.*

Colón nu a fost un Copernic și nici un Galileo. Aceștia își realizaseră descoperirile pe baza deducțiilor logice ale rațiunii, fără ajutorul norocului. Nici nu s-a văzut persecutat pentru ignoranță și fanatism, precum acei indiscutabili înțelepți, înșelându-se în asta raționaliști și liber-cugetători. Doctrina științifică a lui

Colón – să o numim aşa – constă pur şi simplu în a merge spre Asia navigând prin vest, fiindcă îşi imagina, ca şi alţii din vremea lui, bazându-se pe anumite profeţii biblice, că „din cele şapte părţi ale pământului, şase erau de uscat şi numai una singură ocupată de mare".

N-a avut niciodată bănuiala că ar putea exista o lume nouă, nemenţionată în cărţile sfinte. Tot ce s-a spus despre consiliile ştiinţifice întrunite la Salamanca în faţa episcopilor şi a călugărilor ignoranţi care l-au persecutat, totul este născocire: o scenă bine ticluită de mare operă sau de tablou de epocă ce are ca protagonist pe înţeleptul Colón persecutat de fanatism, fiindcă vorbea despre rotunjimea pământului, admisă cu secole în urmă, şi despre drumul către India prin Occident, care li se părea multora un drum foarte lung.

Colón n-a fost nici înţelept, nici sfânt. A fost pur şi simplu un om extraordinar, dotat cu o mare imaginaţie şi o voinţă neîndoplecată, cu un suflet de poet şi o avariţie de negustor, îndrăzneţ uneori, iar alteori excesiv de prudent, până la a-şi lăsa neterminate cele mai multe dintre explorările sale, genial în multe dintre concepţiile lui, iar în altele încăpăţânat şi neînchipuit de îndărătnic. În sfârşit, un om cu enorme calităţi şi mari defecte, favorizat extraordinar de soartă în prima lui călătorie şi pedepsit de ea în următoarele, care a întâlnit o lume nouă fără să fi ştiut vreodată, întâlnirea cea mai faimoasă şi mai uluitoare din istoria omenirii.

Misterul care învăluie originea sa poate că se va limpezi într-o zi sau poate va rămâne etern.

Poate că vor trece secole întregi fără ca oamenii să ajungă să se pună de acord în legătură cu cine a fost cu adevărat omul cu paisprezece locuri de naştere şi două morminte.

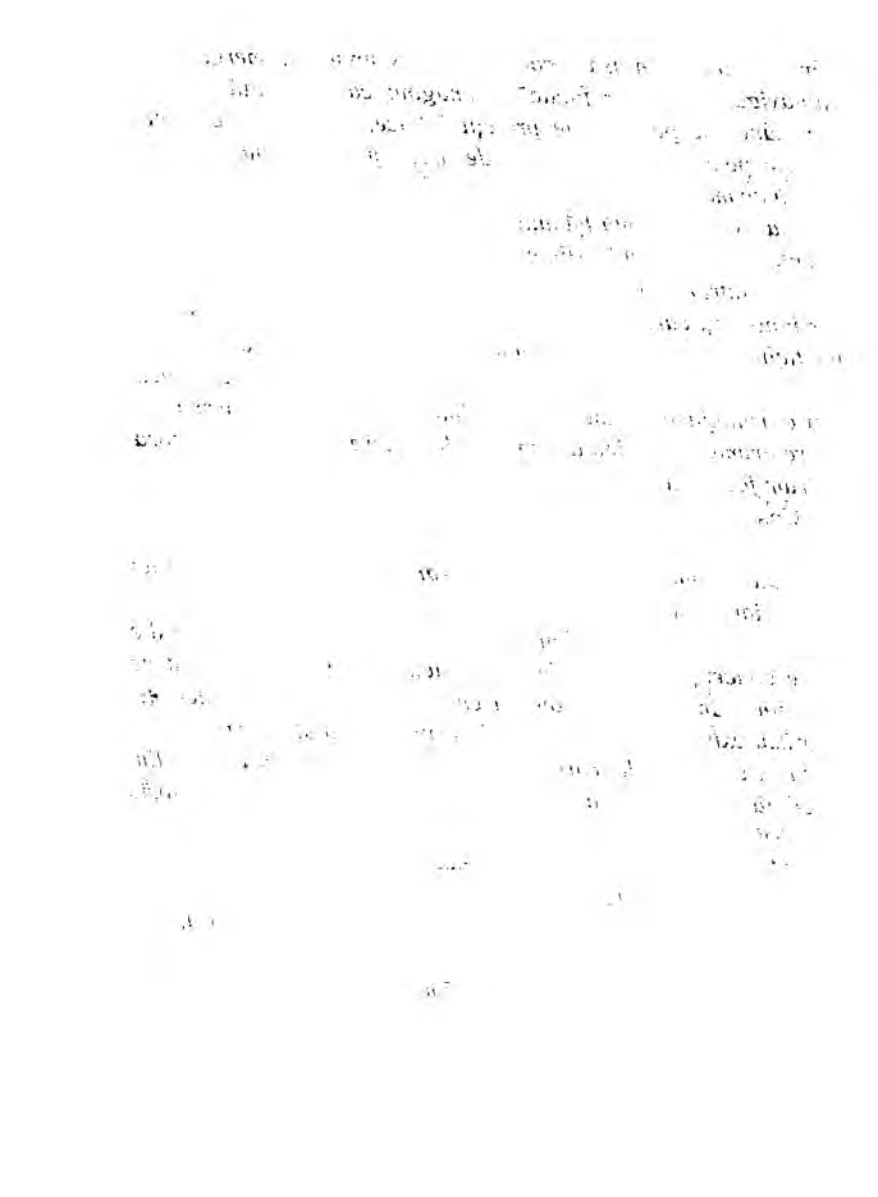

CUPRINS

PARTEA A DOUA. DOMNUL MARTIN ALONSO

(Continuare)

IV. În care pajul de mătură Fernando Cuevas se vede grabnic vindecat de rău de mare, învață să cânte orele, ascultă interesante istorii și promite să omoare pe cineva 7
V. În care se povestește cum au trecut caravelele printre insule care n-au existat niciodată, cum se arătă Columb dezorientat, observând că harta sa și Oceanul nu coincideau și cum s-a văzut la un pas de moarte, într-o groaznică revoltă a marinarilor săi, inventată mulți ani după aceea 25
VI. În care se povestește cum a strigat Rodriguez Bermejo „Pământ!", iar Amiralul rămase pe nedrept cu premiul acestuia și cum oamenii goi de pe o mică insulă văzură ieșind din mare trei nave, pline cu vrăjitori albi, de culoarea morții, cu obrazul semănat cu bumbac 44

PARTEA A TREIA. PARADISUL SĂRAC

I. În care se povestește cum Amiralul trecu printre insule mereu frumoase, dar sărace, cum începu să se dușmănească cu Pinzón și cum ajunse pe uscatul guvernat de Marele Han, trimițând acestuia doi ambasadori cu o scrisoare scrisă în latinește 61
II. Cum a leșinat Lucero pe uscat, inspirând fum de la un tăciune aprins și cum au repetat, ea și cu Fernando, primele gesturi ale lui Adam și Eva 80

III. În care se vorbeşte despre marea trădare comisă de cel mai în vârstă dintre Pinzóni faţă de Amiral şi despre fervoarea mistică a acestuia când s-a văzut aproape de Dumnezeul galben, stăpânul lumii, fiu al Soarelui şi al Pământului 100
IV. Ce s-a întâmplat în noaptea de Ajun a anului 1492 şi teribilele consecinţe ale unei astfel de întâmplări 124
V. În care Moartea îşi arată chipul argonauţilor spanioli, sătulă de bunul mers al acestei călătorii 152
VI. Unde Amiralul varsă lacrimi când povesteşte despre sosirea sa în primele ţinuturi ale Marelui Han, iar regii plâng, de asemenea, îngenuncheaţi, mulţumind cerului pentru descoperirea Asiei prin Occident 177

MISTERUL LUI COLUMB

Romancierul către cititor 198

Lector: RADU VLĂDUȚ
Tehnoredactor: GEORGETA CÂRSTEA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026